
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO W WIELKOPOLSCE

Raport z analizy oraz badania społecznego dotyczącego
przetwórstwa przemysłowego w województwie wielkopolskim

Poznań, październik 2012

Institucja pośrednicząca zlecająca badanie:

Samorząd Województwa Wielkopolskiego
Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu
ul. Kościelna 37
60-537 Poznań

www.efs.wup.poznan.pl
www.obserwatorium.wup.poznan.pl

Główni odbiorcy publikacji:

Institucje rynku pracy
Organizacje pracodawców
Organizacje samorządu gospodarczego
Samorząd województwa
Samorządy powiatowe
Instytucje oświatowe

Data wydania publikacji:

październik 2012

Nakład:

50 egz.

ISBN 978-83-933173-2-5

Na podstawie wyników badań wykonanych przez:

Konsorcjum firm

Pentor Research International Poznań Sp. z o. o.
ul. Reymonta 15/3
60 – 791 Poznań

oraz

TNS Polska S.A.
ul. Wspólna 56
00-687 Warszawa

Przygotowanie opracowania:

Ewa Badzińska, Jakub Gazda, Rafał Janowicz, Miron Musiał, Katarzyna Rajska
w konsultacji z Wielkopolskim Obserwatorium Rynku Pracy

na zlecenie

Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu

Publikacja bezpłatna

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Samorząd Województwa Wielkopolskiego
Wojewódzki Urząd Pracy
w Poznaniu

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Badanie i publikacja są współfinansowane przez Unię Europejską
ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	9
2. OPIS METODOLOGII BADANIA	11
2.1. Dobór próby do badania ilościowego „Zarządzający/właściciele firm z sektora przemysłowego w Wielkopolsce”	12
2.2. Dobór próby do badania jakościowego „Badanie ekspertów branż sektora przetwórstwa przemysłowego”	14
2.3. Wykorzystane metody analizy i prognozowania	14
3. CHARAKTERYSTYKA SEKTORA I JEGO BRANŻ W REGIONIE	16
3.1. Przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce na tle innych sekcji oraz zmiany w strukturze. Stan na 2011r.	16
3.2. Sektor przetwórstwa przemysłowego w strukturze gospodarki Wielkopolski i Polski	22
3.3. Zasięg terytorialnego działania przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego mających siedzibę w Wielkopolsce	53
3.4. Unikalność oferty produktów i usług przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	61
3.5. Tendencje w zakresie sprzedaży produktów przez przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	62
3.6. Ocena kondycji branży w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce oraz sytuacji gospodarczej w jej otoczeniu	66
3.7. Ocena zmian kondycji branży przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu minionych 5 lat	69
3.8. Prognoza zmian sytuacji sektora i branż przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu najbliższych 5- 10 lat	72
3.9. Charakterystyka tempa rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce oraz ocena otoczenia konkurencyjnego w branży wg modelu 5 sił Portera	75
3.10. Analiza kluczowych czynników sukcesu w sektorze przetwórstwa przemysłowego i porównanie firm funkcjonujących w Wielkopolsce do konkurencji pod względem tych czynników	83
3.11. Bariery prowadzenia bieżącej działalności oraz rozwoju firmy	90
3.12. Ocena kondycji przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	92
3.13. Ocena posiadanego przez przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce potencjału do konkurowania	93
3.14. Prognoza perspektyw zmiany kondycji przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu najbliższych 5 – 10 lat	98
3.15. Aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce (działania w okresie minionym, teraźniejszość i przyszłość)	100
3.16. Ocena pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce dla wybranych zakresów funkcjonowania	106
3.17. Działalność innowacyjna przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	113

4. STRATEGIA I ZARZĄDZANIE ZMIANĄ W SEKTORZE PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO W WIELKOPOLSCE	127
4.1. Strategia jako narzędzie efektywnego zarządzania i wzrostu	127
4.2. Działania na rzecz zarządzania zmianą podejmowane w przedsiębiorstwach sektora przetwórstwa przemysłowego	127
4.3. Monitorowanie sytuacji firmy i jej otoczenia rynkowego	133
5. ZATRUDNIENIE W SEKTORZE PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO W WIELKOPOLSCE	136
5.1. Wielkość zatrudnienia w sektorze przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	136
5.2. Struktura zatrudnienia w sektorze przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	136
5.3. Wynagrodzenia w sektorze przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	149
5.4. Ocena łatwości znalezienia w pełni kompetentnych pracowników na potrzeby sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	151
5.5. Sposoby realizacji polityki kadrowej w przedsiębiorstwach sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	154
5.6. Inwestycje w podnoszenie kwalifikacji pracowników w przedsiębiorstwach sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	154
5.7. Ocena dostosowania kwalifikacji i umiejętności absolwentów szkół różnych szczebli do potrzeb przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	157
5.8. Zawody deficytowe i zawody przyszłości w opinii przedsiębiorców z sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	159
5.9. Brakujące kompetencje obecnych pracowników i kompetencje pracowników przyszłości dających szansę na skuteczną walkę konkurencyjną przedsiębiorstwom sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	159
6. ANALIZA OFERT PRACY W WIELKOPOLSCE	161
6.1. Struktura ofert pracy dla pracowników z sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	161
6.2. Stanowiska na jakie najczęściej poszukiwały pracowników przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	163
6.3. Grupy pracownicze i działy, do których rekrutowały pracowników przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce	164
6.4. Zakres informacji zamieszczanych przez pracodawców w ofertach pracy	166
7. ANALIZA OFERTY EDUKACYJNEJ W WIELKOPOLSCE	172
7.1. Struktura szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Wielkopolsce	172
7.2. Struktura szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Wielkopolsce ukierunkowanego na kształcenie zawodowe na potrzeby przetwórstwa przemysłowego	175
7.3. Porównanie struktury oferty szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Wielkopolsce ukierunkowanego na kształcenie zawodowe na potrzeby przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego	183
7.4. Podsumowanie wyników badań dotyczących oferty ponadgimnazjalnego szkolnictwa zawodowego w Wielkopolsce na potrzeby przedsiębiorstw sektora C	185
8. ANALIZA OTOCZENIA SPOŁECZNO – EKONOMICZNEGO SEKTORA PRZETÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO W WIELKOPOLSCE (PESTER)	187
8.1. Analiza makrootoczenia	187
8.2. Potencjał intelektualny Wielkopolski	191
8.3. Przyrodniczo-technologiczne uwarunkowania regionu	191
8.4. Innowacyjność przedsiębiorstw	192
8.5. Działalność badawczo-rozwojowa	192

8.6. Instytucje otoczenia biznesu	193
8.7. Demograficzne uwarunkowania rozwoju.....	193
8.8. Ochrona zdrowia i opieka społeczna w Wielkopolsce.....	193
8.9. Pracujący w Wielkopolsce.....	194
8.10. Infrastruktura techniczna regionu – poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną.....	194
8.11. Sieć drogowa.....	195
9. SEKTOR PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO W WIELKOPOLSCE - ANALIZA SWOT	196
10. PROGNOZA ROZWOJU SEKTORA PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO W WIELKOPOLSCE	199
10.1. Perspektywy zmian w otoczeniu społeczno – ekonomicznym i wskaźniki klimatu społeczno – gospodarczego	199
10.2. Prognoza zmian w przyszłości z perspektywy wskaźników przychodów, kosztów i zysku wg danych GUS.....	200
10.3. Prognoza rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego z zastosowaniem modelu tendencji rozwojowej.....	203
10.4. Ocena zmian kondycji przedsiębiorstw ciągu minionych 5 lat jako punkt wyjścia prognozy	205
10.5. Ocena perspektywy zmiany sytuacji przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce pod względem kluczowych wskaźników działalności w ciągu najbliższych 5-10 lat.....	206
10.6. Wyniki eksperckiej prognozy zmian w branżach sektora przetwórstwa przemysłowego ciągu najbliższych 5 – 10 lat.....	208
10.7. Aktywne zarządzanie zmianą i nastawienie na budowanie przewagi konkurencyjnej szansą na rozwój w dłuższej perspektywie	210
11. PROPOZYCJE REKOMENDACJI	213
12. ANEKS	219
13. BIBLIOGRAFIA	231
14. SPIS RYSUNKÓW I WYKRESÓW	232
15. SPIS TABEL.....	234

1. WPROWADZENIE

Przetwórstwo przemysłowe to trzecia pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sekcja gospodarki w województwie wielkopolskim, najbardziej zróżnicowana pod względem rodzaju prowadzonej działalności i tym samym potencjalnie generująca zróżnicowane kompetencyjnie i kwalifikacyjnie miejsca pracy.

Ze względu na zróżnicowany rodzajowo charakter prowadzonej działalności w sektorze/sekcji przetwórstwo przemysłowe, na potrzeby projektu przyjmuje się następujący jego podział na branże (w oparciu o klasyfikację PKD 2007): spożywcza - przetwórstwo produkcji rolnej (działy 10, 11, 12); tekstylna – odzieżowa (działy 13, 14, 15); drzewno - papiernicza i meblowa (działy 16, 17, 31), przetwórstwo surowców mineralnych (działy 19, 20, 21, 22, 23); przetwórstwa oparte na metalach (działy 24, 25); poligraficzna (dział 18); produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń (działy: 26, 27, 28, 33); motoryzacyjna i transportowa (dział 29, 30); pozostała produkcja wyrobów (dział 32).

Głównym celem projektu była:

diagnoza aktualnego stanu rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego na terenie Wielkopolski, z uwzględnieniem specyfiki zróżnicowania wewnętrznego (zgodnie z przyjętym w badaniach podziale na branże) i terytorialnego rozmieszczenia.

Prezentowana w opracowaniu diagnoza przetwórstwa przemysłowego obejmuje trzy podstawowe wymiary:

1. strukturę sektora i poszczególnych branż ze wskazaniem potencjału rozwojowego zarówno całego sektora jak i poszczególnych branż;
2. sytuację ekonomiczną sektora i branż;
3. poziom rozwoju sektora i branż z uwzględnieniem roli, jaką pełni sam sektor jak i poszczególne branże na danym obszarze (sektor porównany w skali regionów i całego kraju, branże porównywane w skali podregionów i miast na prawach powiatu).

Przygotowane analizy pozwalają na:

- a. określenie znaczenia sektora dla rynku pracy w oparciu o diagnozę struktury zatrudniania w sektorze i poszczególnych branżach oraz zapotrzebowania na pracę i kierunków polityki zatrudnienia prowadzonej przez przedsiębiorców,
- b. określenie stopnia rozbieżności między aktualnym i planowanym zapotrzebowaniem na pracę w sektorze i poszczególnych branż z ofertą edukacyjną istniejącą w regionie,
- c. zdiagnozowanie relacji pomiędzy systemem edukacji (na wszystkich szczeblach) a sektorem, zwłaszcza pod względem adekwatności oferty edukacyjnej do potrzeb pracodawców, przygotowania absolwentów, zaangażowania pracodawców w kształcenie.

Prezentowana diagnoza stanowi punkt wyjścia do wielowymiarowego określenia szans i ograniczeń rozwoju sektora i poszczególnych branż, w tym:

- » z jednej strony stworzenie średniookresowych prognoz dotyczących zatrudnienia w sektorze i poszczególnych branżach, sytuacji ekonomicznej sektora i poszczególnych branż oraz długookresowej prognozy rozwoju sektora i branż,
- » z drugiej strony pozwala na określenie kierunków działań organów państwowych, organizacji pracodawców i branżowych oraz instytucji związanych z edukacją i rynkiem pracy na rzecz ograniczania barier rozwoju sektora i jego poszczególnych branż oraz form i narzędzi wspierania rozwoju sektora i branż na poszczególnych obszarach.

Cele szczegółowe projektu zostały określone w następujący sposób:

- » Charakterystyka struktury sektora przemysłu przetwórczego w województwie wielkopolskim - określenie najważniejszych działów branży i potencjału rozwojowego sektora, charakterystyka struktury firm w branży (także struktura zatrudnienia, koncentracja firm), charakterystyka sytuacji ekonomicznej przetwórstwa przemysłowego i jego branż w województwie wielkopolskim.
- » Określenie stanu rozwoju sektora i poszczególnych branż w województwie, z uwzględnieniem jego znaczenia w regionie oraz mocnych i słabych stron (na tle kraju).
- » Określenie szans i barier rozwoju sektora w województwie wielkopolskim. Wyznaczenie czynników wspomagających oraz hamujących jego rozwój (z uwzględnieniem specyfiki produkcji poszczególnych działów/branż).
- » Określenie znaczenia sektora dla rynku pracy i warunków zatrudnienia w regionie. Charakterystyka zatrudnienia w sektorze (w tym zawody, kwalifikacje, płeć, wiek).
- » Ocena oferty edukacyjnej dla sektora i branż w regionie. Określenie zapotrzebowania na kwalifikacje i kompetencje oraz adekwatności oferty edukacyjnej do potrzeb sektora i branż.
- » Wskazanie perspektyw funkcjonowania sektora w regionie, z uwzględnieniem zagrożeń i szans rozwoju (prognoza).
- » Prognoza zatrudnienia w sektorze oraz sytuacji ekonomicznej sektora i poszczególnych branż na najbliższe 5 lat (prognoza średniookresowa) oraz prognoza długookresowa rozwoju sektora i poszczególnych branż (10 lat).
- » Wskazanie obszarów wymagających wsparcia dla stabilnego rozwoju sektora i branż.
- » Wskazanie kierunków działań zmierzających do ograniczenia oddziaływania istniejących barier oraz zaproponowanie adekwatnych form i narzędzi wspierania sektora i branż w regionie, jakie powinny zostać wdrażane i/lub promowane przez: organy rządowe i samorządowe, organizacje pracodawców i organizacje branżowe, instytucje związane z edukacją i szkolnictwem, instytucje rynku pracy.

2. OPIS METODOLOGII BADANIA

W celu realizacji projektu posłużono się, w zależności od charakteru poszukiwanych informacji dwoma typami źródeł: **zastanymi i wywołanymi**. W badaniu uwzględniono triangulację metodologiczną polegającą na wykorzystaniu kilku uzupełniających się wzajemnie i zróżnicowanych technik badawczych. Różnorodność technik gromadzenia informacji i ich analizy pozwoliły lepiej poznać i zrozumieć przedmiot badania oraz stworzyć możliwość dokonywania odniesień i porównań. W badaniu wykorzystane zostały zarówno dane wtórne, jak i dane pierwotne, pozyskane w wyniku badań terenowych.

W ramach projektu przeprowadzone zostały następujące badania i analizy:

Badanie nr 1: Analiza „Stanu, struktury, sytuacji ekonomicznej, zatrudnienia, znaczenia sektora dla rynku pracy, potencjału i perspektyw rozwojowych sektora i poszczególnych branż” zostało zrealizowane **z wykorzystaniem metody desk research**. Dane pozyskane w ramach desk research zostały wykorzystane do określenia: znaczenia firm z sektora przemysłowego w ogóle firm (w Wielkopolsce oraz w poszczególnych subregionach), struktury sektora, znaczenia sektora dla rynku pracy, kondycji finansowej sektora oraz poszczególnych branż. W oparciu o dane zastane przygotowana została część prognoz dotyczących sektora. W ramach tej metody wykorzystano dane statystyczne pochodzące z danych urzędowych (rejestrowych), w tym demograficznych, danych spisowych, danych gromadzonych przez urzędy, resorty administracji publicznej, z dostępnych raportów i ekspertyz, roczników statystycznych ze szczególnym uwzględnieniem branżowych.

Badanie nr 2: „Oferta edukacyjna szkół w Wielkopolsce w zakresie kształcenia na potrzeby sektora i poszczególnych branż sektora” zostało zrealizowane przy wykorzystaniu metody **desk research**. Analizą objęta została oferta szkół zawodowych, techników, liceów profilowanych, szkół policealnych, szkół wyższych, których profil kształcenia odpowiada kwalifikacjom i kompetencjom niezbędnym dla funkcjonowania oraz rozwoju sektora przesyłowego i branży wchodzących w skład sektora. Analizą objęto ofertę w/w szkół ponadgimnazjalnych skierowaną zarówno do młodzieży ponadgimnazjalnej, jak i dorosłych. Podstawę analizy stanowiła oferta edukacyjna szkół publicznych i niepublicznych zamieszczona na stronach internetowych: Wielkopolskiego Kuratorium Oświaty w zakładce „Informator na rok szkolny 2012/2013 dla kandydatów do szkół młodzieżowych i dla dorosłych”¹ (<http://www.szkolypolicealne.uczelnie.pl>; <http://www.szkoly.info.pl>) oraz na stronach internetowych poszczególnych szkół i uczelni.

Badanie nr 3: „Zapotrzebowanie rynku pracy na kwalifikacje i kompetencje pracowników na rynku pracy w sektorze przemysłowym w Wielkopolsce” zostało zrealizowane **metodą desk research poprzez analizę ofert pracy** na terenie Wielkopolski w oparciu o następujące źródła: oferty pracy zamieszczone na niżej wymienionych portalach w okresie od 25 czerwca (wszystkie aktywne) do dnia 30 sierpnia: www.gazetapraca.pl; www.gratka.pl; <http://www.praca.pl/oferty-pracy-wielkopolskie.html> oraz oferty pracy zamieszczone w poniedziałkowym dodatku „Praca – Gazeta Wyborcza” dla województwa wielkopolskiego w oparciu o archiwalne numery tego dodatku za rok 2011.

Badanie nr 4: „Zarządzający / właściciele firm z sektora przemysłowego w Wielkopolsce” zostało zrealizowane metodą bezpośredniego **wywiadu kwestionariuszowego face to face (PAPI) wśród właścicieli firm lub osób zarządzających firmą bądź kompetentnych do udzielenia informacji w zakresie wyznaczonym celami projektu** (wybór osób jest uzależniony od stopnia złożoności struktury zarządzania firmą).

---

¹ <http://informator.ko.poznan.pl/l/pub.php>

Badanie nr 5: „Badanie ekspertów z poszczególnych branż sektora przetwórstwa przemysłowego”, zostało zrealizowane metodą **indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) z udziałem ekspertów** z poszczególnych branż sektora przetwórstwa przemysłowego. Wywiady te dostarczyły opinii i ocen w zakresie: stanu, struktury, sytuacji ekonomicznej, potencjału i perspektyw rozwojowych sektora i poszczególnych branż, zatrudnienia, znaczenia sektora dla rynku pracy, zapotrzebowania aktualnego i planowanego na kompetencje i kwalifikacje oraz określenia czynników wspomagających i hamujących rozwój sektora i branż oraz szans i zagrożeń związanych z ich rozwojem.

2.1. Dobór próby do badania ilościowego „Zarządzający/właściciele firm z sektora przemysłowego w Wielkopolsce”

Badanie zostało zrealizowane wśród właścicieli i osób zarządzających firmami sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce. Do badania zapraszano przedstawicieli firm kompetentnych do udzielenia informacji w zakresie wyznaczonym celami projektu (wybór osób był uzależniony od stopnia złożoności struktury zarządzania firmą – najczęściej byli to właściciele (76%) lub kadra zarządzająca wyższego szczebla. Badania ilościowe zostały przeprowadzone na terenie całej Wielkopolski. Badaniami objęte były wyłącznie przedsiębiorstwa z sektora przetwórstwa przemysłowego w podziale na przedstawione na wstępie projektu branże oraz działające (niezależnie od siedziby firmy/zarządu) na terenie Wielkopolski.

Tabela nr 1: Struktura zrealizowanej próby badawczej do badania ilościowego po dokonaniu procedury ważenia.

		OGÓLEM	Branża								
			Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=		1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100%	10%	13%	22%	5%	11%	17%	16%	1%	6%
Liczba pracowników	0-9	88%	77%	89%	86%	83%	85%	94%	88%	92%	96%
	10 - 49	9%	14%	9%	11%	10%	13%	6%	9%	2%	3%
	50 i więcej	3%	9%	2%	4%	7%	2%	0%	3%	5%	1%
Subregion	m. Poznań	22%	9%	27%	13%	16%	21%	26%	36%	27%	16%
	poznański - powiaty	23%	20%	35%	23%	21%	35%	17%	24%	13%	8%
	koniński	14%	14%	5%	14%	17%	9%	13%	11%	35%	40%
	kaliski	18%	27%	17%	25%	12%	9%	25%	6%	1%	25%
	pilski	8%	10%	9%	7%	11%	16%	7%	7%	3%	3%
	leszczyński	15%	20%	8%	18%	23%	12%	12%	17%	21%	9%

		Branża									
		OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
Rynki działania	lokalny/ regionalny (gmina, powiat, Wielkopolska) min 70 %	79%	90%	78%	82%	70%	71%	85%	72%	70%	78%
	krajowy min 70 %	6%	3%	5%	6%	12%	9%	2%	6%	16%	2%
	zagraniczny min 50 %	2%	1%	3%	2%	3%	3%	0%	3%	1%	1%
	mieszane	14%	6%	14%	10%	15%	18%	13%	19%	13%	19%
Staż działania firmy	do 5 lat	16%	8%	25%	15%	10%	9%	17%	16%	18%	24%
	od 5 do 10 lat	28%	36%	26%	23%	33%	24%	23%	32%	42%	45%
	10 lat i więcej	49%	46%	45%	53%	47%	59%	54%	48%	33%	29%
	b.d.	7%	10%	4%	8%	10%	9%	7%	4%	7%	1%
Charakter firmy	tylko kapitał polski	98%	99%	98%	97%	97%	98%	99%	97%	88%	100%
	z kapitałem zagranicznym	2%	0%	0%	2%	3%	2%	1%	2%	12%	0%
	b.d.	1%	0%	2%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	0%
Płeć respondenta	Kobiety	46%	53%	79%	43%	44%	44%	41%	34%	13%	41%
	Mężczyźni	54%	47%	21%	58%	56%	56%	59%	67%	87%	59%
Wiek respondenta	do 30 lat	10%	12%	12%	9%	12%	7%	9%	15%	7%	1%
	31- 45 lat	45%	44%	44%	46%	44%	44%	44%	48%	36%	47%
	ponad 46 lat	43%	43%	44%	43%	39%	47%	47%	36%	53%	49%
	b.d.	2%	2%	0%	2%	5%	2%	0%	1%	5%	2%

Badanie zrealizowano na próbie liczącej 1068 podmiotów gospodarczych z sekcji przetwórstwo przemysłowe (sekcja C PKD 2007). Przyjęta wielkość próby została ustalona w oparciu o **zasady doboru reprezentatywnego** na poziomie błędzu szacunku 3% i przy poziomie ufności 0,95.

W trakcie doboru próby zastosowano metodę warstwowo – proporcjonalnego doboru próby, w oparciu o następujące kryteria warstwowania:

- » **podregiony z oddzielnie ujmowanymi miastami na prawach powiatu.** Podregiony to: kaliski, koniński, leszczyński, pilski, poznański. Miasta na prawach powiatu: Kalisz, Konin, Leszno, Poznań. **Liczba badanych podmiotów jest proporcjonalna do ich liczby w każdej z w/w warstw;**
- » **podział funkcjonujących na danym obszarze podmiotów sektora przetwórstwo na branże przy zachowaniu zasady proporcjonalności udziału wg ustalonej ze Zleceniodawcą stratyfikacji branż.**

Ponadto w każdej branży został zachowany **proporcjonalny udział poszczególnych działań wchodzących w ich skład. Natomiast w celu uzyskania lepszej podstawy wnioskowania w odniesieniu do firm średnich i dużych powiększono ich udział w stosunku do struktury populacji i w efekcie przebadano: 689 firm zatrudniających 0-9 pracowników, 243 firmy zatrudniające 10 - 49 pracowników oraz 136 firm zatrudniających 50 i więcej pracowników.** Po zakończeniu badania próbę poddano procedurom ważenia, tak aby przeprowadzone analizy odzwierciedlały zachowania badanej populacji i aby wyniki były w pełni reprezentatywne dla populacji przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce. **Badania właściwe zostały poprzedzone badaniem pilotażowym na próbie 30 respondentów,** którego wyniki posłużyły do weryfikacji narzędzi badawczych.

2.2. Dobór próby do badania jakościowego „Badanie ekspertów branż sektora przetwórstwa przemysłowego”

Próba do badania jakościowego liczyła 27 ekspertów - **po 3 ekspertów z każdej branży.** Zaproszeni do badania eksperci branżowi spełniali następujące wymogi: były to osoby zatrudnione w danej branży minimum 10 lat, w tym minimum 5 lat w przedsiębiorstwie zatrudniającym powyżej 250 pracowników oraz przez minimum 5 lat na stanowisku kierowniczym. Badanie zostało zrealizowane z ekspertami z terenu całego województwa wielkopolskiego. Badaniami objęto ekspertów z różnych branż: spożywczej (przemysłu mleczarskiego, mięsnego i przetworów rybnych), tekstylna – odzieżowej (odzieży skórzaney, damskiej oraz produkcja firanek i koronek), przetwórstwa surowców mineralnych (przetwórstwo tworzyw sztucznych, przemysł gumowy, produkcja nawozów), przetwórstwa opartego na metalach (stolarka aluminiowa, produkcja części metalowych, produkcja elementów konstrukcyjnych), produkcji maszyn i urządzeń (elektronika użytkowa, automatyka pakująca, urządzenia spawalnicze), poligraficznej (drukarnie, druk cyfrowy), motoryzacyjnej i transportowej (części samochodowe i dla pojazdów transportowych), meblarskiej i drzewno - papierniczej (produkcja mebli tapicerowanych, skrzyniowych, meble ogrodowe) oraz branży produkcji pozostałych wyrobów (narzędzia pomiarowe, rękodzieło/ ozdoby). Dobór respondentów o tak zróżnicowanych doświadczeniach branżowych pozwolił na zebranie opinii eksperckich od ekspertów o bardzo zróżnicowanym doświadczeniu i dzięki temu na pogłębienie wiedzy zebranej w pozostałych częściach omawianego projektu.

2.3. Wykorzystane metody analizy i prognozowania

W trakcie realizacji projektu zostały zastosowane następujące **metody analizy:**

- a. **analiza SWOT**, która jest jedną z podstawowych metod analizy strategicznej. Nazwa metody jest akronimem angielskich słów strengths (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse potencjalne lub zaistniałe w otoczeniu), threats (zagrożenia prawdopodobne lub istniejące w otoczeniu). Celem zastosowania metody SWOT było wyznaczenie mocnych i słabych stron sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce oraz szans i zagrożeń zewnętrznych wpływających na jego kondycję i perspektywy rozwojowe,
- b. **metoda analizy PESTER**, której celem było wyznaczenie czynników wspomagających i hamujących rozwój sektora przetwórstwa przemysłowego (z uwzględnieniem specyfiki produkcji poszczególnych działań/branż),
- c. **analiza pięciu sił Portera**, która jest jedną z metod analizy i oceny strukturalnej sektora (natężenia sił konkurencyjnych w sektorze ekonomicznym lub segmencie rynkowym,

opracowana i opisana przez Michaela Portera w 1979 roku). Analiza odnosi się do otoczenia konkurencyjnego przedsiębiorstwa i stosowana jest jako początkowy etap formułowania strategii konkurencji.

- d. **analiza kluczowych czynników sukcesu sektora (KCS)**, która polega na znalezieniu zasobów sektora/ branży/ podmiotu gospodarczego, które są decydujące, określają szanse na powodzenie.

Ponadto na potrzeby przygotowania prognoz wykorzystano następujące, wzajemnie uzupełniające się metody prognozowania:

- a. **metodę benchmarkingu**: pojęcie benchmarkingu pochodzi z języka angielskiego: benchmark, tzn. wyznaczony na widocznym z daleka miejscu, np. na wzgórzu, punkt orientacyjny wykorzystywany w pomiarach niwelacyjnych². Słowo to oznacza więc punkt odniesienia, pozwalający się zorientować, w którym miejscu jesteśmy. „Działania benchmarkingowe implementowane na potrzeby rozwoju miast i regionów stanowią przesłankę do podjęcia szerokiej analizy tematycznej w zakresie poszukiwań wzorców do naśladowania”³;
- b. **metodę analogii**: analogia oznacza podobieństwo przedmiotów pod względem pewnych cech lub związków, a wnioskowanie przez analogię polega na określeniu właściwości jednego zjawiska, procesu na podstawie jego podobieństwa do innego. Wnioskowanie przez analogię (w odróżnieniu od wnioskowania indukcyjnego i dedukcyjnego) nie ma siły dowodu, a jest raczej przyjmowaniem założeń i stawianiem hipotez niż metodą udowodniania głoszonych twierdzeń;
- c. **metodę ankietową - testu koniunktury**, czyli badania sondażowego, przeprowadzane go wśród przedsiębiorstw (ale także wśród konsumentów) w celu określenia bieżących i przyszłych tendencji w sektorze lub gospodarce. Badanie koniunktury gospodarczej było oparte na subiektywnych opiniach respondentów – przedsiębiorców. Respondent wystawia subiektywną ocenę o zmianach sytuacji gospodarczej na rynku;
- d. **metodę heurystyczną – bezpośrednich ocen ekspertów**: heurystyka oznacza umiejętność wykrywania nowych faktów i związków między faktami, dzięki którym dochodzi do poznania nowych prawd. Prognozowanie heurystyczne jest intuicyjne, opiera się na wyobraźni i zdrowym rozsądku. Przewidywanie w przyszłość nie jest ekstrapolacją wykrytych w przeszłości prawidłowości w przyszłość, ale prognozowaniem nowych wariantów rozwoju zjawisk i ukazywaniem wariantów najbardziej realnych. W ramach projektu wykorzystaliśmy metodę bezpośrednich ocen ekspertów, która została zrealizowana w ramach indywidualnych wywiadów pogłębionych z udziałem ekspertów.

---

² „Monitor Rachunkowości i Finansów”, Henryk Mikulski, Agnieszka Mikulska, 06, 2006

³ *Zmiana warunkiem sukcesu. Przeobrażenia metody i praktyki.* Praca pod redakcją naukową Jana Skalika, Prace Naukowe nr 1092 Akademii Ekonomicznej im. O. Langego we Wrocławiu, Wrocław 2005, Śnihur Janusz, „Benchmarking jako nowoczesne narzędzie promocji miast i regionów”.

3. CHARAKTERYSTYKA SEKTORA I JEGO BRANŻ W REGIONIE (W ODNIESIENIU DO KRAJU); KONCENTRACJA BRANŻ, SPECYFIKA BRANŻ

3.1. Przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce na tle innych sekcji oraz zmiany w strukturze. Stan na 2011 r.

„W 2010r. w Polsce prowadziło działalność gospodarczą 1 726 663 przedsiębiorstw niefinansowych, wobec 1 673 527 przedsiębiorstw w 2009r., oznacza to wzrost o 3,2%. Podobnie jak w latach poprzednich, wśród wszystkich przedsiębiorstw dominowały jednostki małe, stanowiąc 98,9% całej populacji (mikroprzedsiębiorstwa o liczbie pracujących do 9 osób – 95,9%). Udział jednostek średnich i dużych, stanowił odpowiednio 0,9% i 0,2% wszystkich przedsiębiorstw”⁴. W Wielkopolsce w 2010r. funkcjonowały 171 831 przedsiębiorstwa. Jest to o blisko 2% więcej niż w 2009r. Ponad 98,8% przedsiębiorstw w Wielkopolsce to przedsiębiorstwa małe (mikroprzedsiębiorstwa o liczbie pracujących do 9 osób – 95,8%). Udział jednostek średnich i dużych, stanowił odpowiednio 1% i 0,19% wszystkich przedsiębiorstw. Liczba przedsiębiorstw w Polsce rosła do 2008r. osiągając poziom 1 788 336 przedsiębiorstw. W 2009r. nastąpił wyraźny spadek liczby przedsiębiorstw w Polsce – o prawie 6,5%. Podobne tendencje miały miejsce w Wielkopolsce.

W 2011r. w Wielkopolsce ulokowano 37 468 przedsiębiorstw zaliczanych do sekcji C, co stanowi ponad 21% ogółu przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Polsce i jest to o prawie 5% więcej niż w 2009r.

Tabela nr 2: Zmiany liczby przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego (sekcja C PKD 2007) w Wielkopolsce w latach 2009 – 2011

Wielkopolska	Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON					
	2009		2010		2011	
	liczba firm	udział %	liczba firm	udział %	liczba firm	udział %
Sekcja C	35 950	100%	37 772	100%	37 468	100%
Spożywcza	3 671	10%	3 786	10%	3 780	10%
Tekstylna-odzieżowa	4 942	14%	5 057	13%	4 819	13%
Drzewno-papiernicza i meblowa	7 631	21%	8 052	21%	8 064	22%
Przetwórstwo surowców mineralnych	3 829	11%	4 021	11%	3 948	11%
Przetwórstwo oparte na metalach	5 969	17%	6 314	17%	6 290	17%
Poligraficzna	1 675	5%	1 767	5%	1 787	5%
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	5 494	15%	6 004	16%	6 172	16%
Motoryzacja i transportowa	470	1%	499	1%	507	1%
Pozostała produkcja wyrobów	2 269	6%	2 272	6%	2 199	6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS: Bank Danych Lokalnych.

⁴ Por. Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2010 r., GUS, Warszawa 2012.

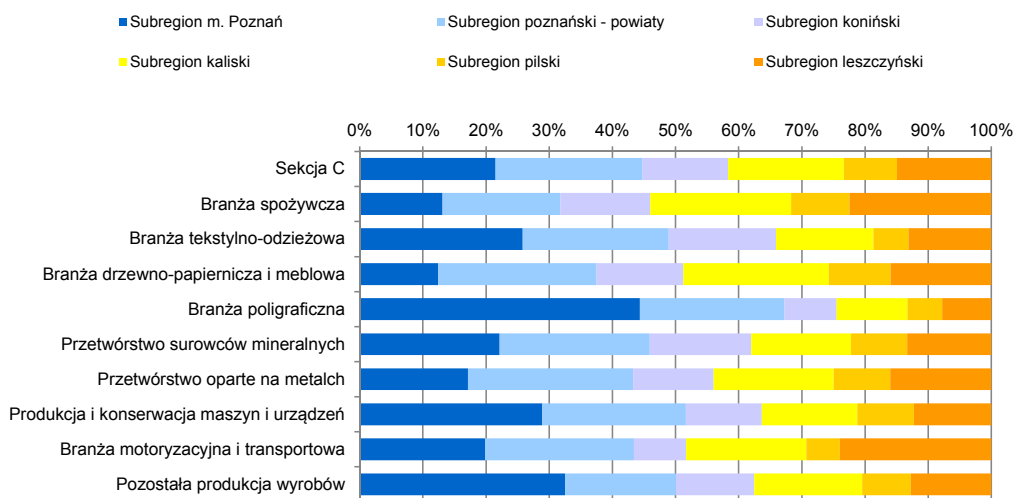
Największy przyrost liczby przedsiębiorstw zanotowała branża zajmująca się produkcją i konserwacją maszyn i urządzeń, gdzie w latach 2009 – 2011 liczba przedsiębiorstw wzrosła o ponad 12%. W tym samym okresie liczba przedsiębiorstw w branży motoryzacyjnej i transportowej wzrosła o ponad 7%, a w poligraficznej prawie 7%. Wyłączając branżę tekstylną odzieżową, której liczba przedsiębiorstw zmalała o prawie 3%, w pozostałych branżach zanotowano wzrost liczby przedsiębiorstw.

Sekcja C w Wielkopolsce charakteryzuje się niewielkim udziałem przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 1000 osób. Tak jak w całym kraju przeważają przedsiębiorstwa mikro i małe – prawie 97%.

Sekcja C nie jest jednorodna zarówno pod względem struktury produktów, jak i liczby przedsiębiorstw w poszczególnych branżach. Już analiza struktury sugeruje, że nie można sekcji C traktować jak jednorodnej grupy. Najliczniej reprezentowaną jest branża drzewno – papiernicza i meblowa licząca 8096 przedsiębiorstw, zlokalizowanych głównie w subregionie poznańskim - 2023 przedsiębiorstwa i subregionie kaliskim – 1859 przedsiębiorstw. **Najmniej przedsiębiorstw liczy branża motoryzacyjna i transportowa – 509**, ale charakteryzuje się największym odsetkiem firm zatrudniających powyżej 1000 osób. Najliczniej reprezentowana jest w subregionie leszczyńskim – 122 przedsiębiorstwa. 120 przedsiębiorstw znajduje się w powiatach subregionu poznańskiego i mieście Poznaniu 101 firm. Najmniej przedsiębiorstw tej branży znajduje się w subregionie pilskim – 27 przedsiębiorstw. Te dwie wyróżniające się branże stanowią istotny i niepowtarzalny potencjał regionu.

Chociaż liderem pod względem liczności przedsiębiorstw branży motoryzacyjnej i transportowej jest subregion leszczyński należy stwierdzić, że koncentracja przestrzenna przedsiębiorstw branży ma miejsce w mieście Poznaniu i powiatach subregionu poznańskiego, w sumie 221 przedsiębiorstw – ponad 43% ogólnej liczby przedsiębiorstw branży. Przedsiębiorstwa branży drzewno – papierniczej i meblowej znajdują się w dwóch głównych skupiskach – powiatach subregionu poznańskiego oraz w subregionie kaliskim.

Wykres nr 1: Struktura przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego i poszczególnych branż wchodzących w jego skład w subregionach województwa wielkopolskiego w 2011r. Wykres prezentuje odsetek firm całego sektora C oraz poszczególnych branż w subregionach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS: Bank Danych Lokalnych.

Najwięcej przedsiębiorstw sekcji C jest w podregionie poznańskim oraz w Poznaniu, odpowiednio 8721 i 8056. W sumie jest to 45% liczby przedsiębiorstw sekcji C w Wielkopolsce. Najmniej przedsiębiorstw sekcji C znajduje się w podregionie piłskim (3164). W podregionie konińskim i leszczyńskim znajduje się odpowiednio 5082 i 5590 przedsiębiorstw. Powyższe zależności przechodzą na poziom powiatów. Najliczniej przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego występują w centrum regionu, w mieście Poznań i powiecie poznańskim.

3.1.1. Branża spożywcza – charakterystyka struktury

Mianem „branża spożywcza” określane są działy 10, 11 i 12 sekcji C, tj. produkcja artykułów spożywczych, produkcja napojów, produkcja wyrobów tytoniowych. W Wielkopolsce branża ta liczy 3780 przedsiębiorstw. W 2011r. blisko 75 % przedsiębiorstw zatrudniało do 9 osób, podobne tendencje występują w całym kraju. W Wielkopolsce jest 5 przedsiębiorstw branży spożywczej zatrudniających ponad 1000 osób, stanowi to ponad 19% największych przedsiębiorstw sekcji C.

W Wielkopolsce najwięcej przedsiębiorstw branży spożywczej znajduje się w subregionie leszczyńskim – 849 przedsiębiorstw. W Polsce biorąc pod uwagę rozmieszczenie terytorialne, „najwięcej przedsiębiorstw spożywczych działało w województwach mazowieckim (32,3%), śląskim (8%) i wielkopolskim (7,9%). Na ich terenie zarejestrowanych jest łącznie prawie 50% wszystkich firm z branży”⁵.

Największy udział w Wielkopolsce w branży spożywczej mają przedsiębiorstwa produkujące artykuły spożywcze – dział 10 sekcji C. Jest ich 3597, co stanowi ponad 95% liczby przedsiębiorstw w branży oraz blisko 10% przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce.

3.1.2. Branża tekstylna - odzieżowa – charakterystyka struktury

Mianem „branża tekstylna odzieżowa” określa się działy 13, 14, 15 sekcji C tj. produkcja wyrobów tekstylnych, produkcja odzieży, produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych. W Wielkopolsce branża liczy 4703 przedsiębiorstwa. Przemysł włókienniczy, odzieżowy i skórzany jest znaczącym elementem przemysłu przetwórczego zarówno w UE27 jak i w Polsce. W całej Unii Europejskiej w 2006r.⁶ było ok. 220 000 przedsiębiorstw działających w branży tekstylna – odzieżowej. Zatrudnienie wynosiło ok. 2,5 mln osób. Obecnie organizacje branżowe szacują, że liczba przedsiębiorstw, w wyniku niekorzystnych tendencji w gospodarce, zmniejszyła się do 146 000, a zatrudnienie spadło do 1,8 mln osób⁷. „Branża tekstylna – odzieżowa notuje najwyższy odsetek zatrudnienia kobiet w UE27”⁸. W Polsce branża tekstylna-odzieżowa

---

⁵ Sektor spożywczy w Polsce 2011, PAIZ, Warszawa 2011, s.4-5.

⁶ Najnowsze oficjalne (autorstwa Eurostatu) analizy dla UE27 na poziomie branży – w rozumieniu niniejszego projektu - przeprowadzone zostały w 2006r. Por. http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/textiles/index_en.htm dostęp 10.10.2012r. ostatnia aktualizacja 02.02.2012r.

⁷ Por. The EU-27 Textile and Clothing Industry in the year 2011- key Figures, European Apparel and Textile Confederation, Brussels 2012.

⁸ ANALIZA KONKURENCYJNOŚCI SEKTORÓW PRZEMYSŁU LEKKIEGO, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2008, s.3.

wa rozlokowana jest dość równomiernie na terytorium całego kraju. Zwiększona koncentracja zauważalna jest na obszarach następujących województw: łódzkiego, wielkopolskiego, dolnośląskiego, śląskiego i kujawsko-pomorskiego, gdzie skupia się ok. 62% przedsiębiorstw branży tekstylna-odzieżowej, zatrudniających ok. 68% pracujących w tej branży⁹.

Największy udział w branży tekstylna-odzieżowej mają przedsiębiorstwa, których głównym profilem działalności jest produkcja odzieży, tj. dział 14 sekcji C. W Wielkopolsce jest 3493 takich przedsiębiorstw, co stanowi ponad 74% liczby przedsiębiorstw w branży oraz ponad 9% przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego. Tego typu przedsiębiorstwa najliczniej występują w Poznaniu i podregionie poznańskim, odpowiednio 936 i 843. Powyższe firmy stanowią prawie 51% ogólnej liczby przedsiębiorstw działu 14 w Wielkopolsce.

Dział 13 sekcji C, tj. produkcja wyrobów tekstylnych reprezentowany jest w Wielkopolsce przez 897 przedsiębiorstw. Najwięcej, 206 znajduje się w Poznaniu. Dział 15 sekcji C, tj. produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych to 313 przedsiębiorstw w Wielkopolsce. Prawie 27% z nich tj. 83 znajduje się w podregionie konińskim, głównie w powiecie gnieźnieńskim – 58 firm. Ponad 88% tj. 277 przedsiębiorstw działu 15 to przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników.

3.1.3. Branża drzewno – papiernicza i meblowa – charakterystyka struktury

Mianem „branża drzewno – papiernicza i meblowa” określane są działy 16, 17 i 31 sekcji, C tj. produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania, produkcja papieru i wyrobów z papieru, produkcja mebli. W Wielkopolsce branża liczy 8069 przedsiębiorstw, co stanowi prawie 22% przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce i stawia branżę drzewno – papierniczą i meblową na pierwszym miejscu pod względem liczby przedsiębiorstw w wielkopolskim przemyśle przetwórczym.

Największy udział w branży drzewno – papierniczej i meblowej mają przedsiębiorstwa produkujące meble a zakwalifikowane do działu 31 sekcji C. W Wielkopolsce takich przedsiębiorstw jest 3758. Dział 16 sekcji C tj. produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania to 3595 przedsiębiorstw w Wielkopolsce. Najwięcej, ponad 23%, tj. 842 tego typu przedsiębiorstwa znajdują się w podregionie kaliskim. Dział 17 sekcji C, tj. produkcja papieru i wyrobów z papieru to 716 przedsiębiorstw w Wielkopolsce. Ponad 48% znajduje się w Poznaniu i podregionie poznańskim, odpowiednio 194 i 152.

3.1.4. Branża poligraficzna

Mianem „branża poligraficzna” określany jest dział 18 sekcji C, tj. poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji. W Wielkopolsce w 2011r. branża liczyła 1778 przedsiębiorstw. Ponad 67% przedsiębiorstw tego typu znajduje się w Poznaniu i podregionie poznańskim, odpowiednio 789 i 407. 200 przedsiębiorstw znajduje się w podregionie kaliskim, 146 w podregionie konińskim, 138 w podregionie leszczyńskim, najmniej 98 w podregionie pilskim. Ponad 93% tj. 1663 przedsiębiorstw działu 18 sekcji C to firmy zatrudniające

---

⁹ Por. A. Wołukanis, Przemysł lekki w Polsce, Rocznik Żyrardowski, Tom VIII, s.187-188.

do 9 pracowników, 91 zatrudnia od 10 do 49, 24 od 50 do 249. W Wielkopolsce nie ma firm zajmujących się poligrafią i reprodukcją zapisanych nośników informacji, które zatrudniają ponad 250 osób. Podobne tendencje występują w całym kraju.

Polski sektor poligraficzny odgrywa istotną rolę w Unii Europejskiej. Według danych zgromadzonych w bazach Eurostatu w 2010r. w Polsce funkcjonowało ponad 8,9 tys. firm poligraficznych, co daje polskiej poligrafii siódme miejsce w UE27. Stopień konsolidacji polskiego sektora poligraficznego jest niższy od przeciętnego dla całej UE. Zatrudnienie w branży w 2011r. wzrosło na poziomie kraju wzrosło o ponad 9 %, natomiast w Wielkopolsce o 10 %¹⁰. „Pod względem zatrudnienia omawiany sektor jest szósty co do wielkości w całej Unii Europejskiej i odpowiada za 5,3% całego zatrudnienia w poligrafii krajów UE27. 40,4% pracujących w sektorze poligraficznym w Polsce stanowią osoby zatrudnione w mikro przedsiębiorstwach. W małych firmach zatrudnionych było 17,3% ogółu pracujących w sektorze, a w podmiotach zatrudniających powyżej 50 osób – 42,3%”¹¹. Podobne rozdrobnienie występuje w Wielkopolsce.

3.1.5. Przetwórstwo surowców mineralnych

Mianem „przetwórstwo surowców mineralnych” określane są działy 19, 20, 21, 22, 23 sekcji C, tj. wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej, produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych, produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych, produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych. W Wielkopolsce przetwórstwo surowców mineralnych skupia 3938 przedsiębiorstw. Największy udział w branży przetwórstwa surowców mineralnych mają przedsiębiorstwa produkujące wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych – dział 23 sekcji C. W Wielkopolsce zarejestrowano 1701 przedsiębiorstw tego typu. Ich profil działalności jest dość zróżnicowany i obejmuje: szkło i wyroby ze szkła, wyroby ogniotrwałe, materiały budowlane, ceramiczne, pozostałe wyroby z porcelany i ceramiki cement, wapno i gips, wyroby z betonu, cementu i gipsu, kamienie cięte, formowane i wykończone wyroby ściernie i pozostałe wyroby z mineralnych surowców niemetalicznych. Drugi pod względem liczby przedsiębiorstw jest dział 22 sekcji C - produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych liczący 1659 przedsiębiorstw.

3.1.6. Przetwórstwo oparte na metalach

Mianem „przetwórstwo oparte na metalach” określane są działy 24 i 25 sekcji C, tj. produkcja metali oraz produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń. W Wielkopolsce branża liczy 6314 przedsiębiorstw.

Największy udział, prawie 97% ogólnej liczby przedsiębiorstw, w branży przetwórstwa opartego na metalach mają przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń – dział 25 sekcji C. W Wielkopolsce zarejestrowano 6108 przedsiębiorstw tego typu. Na obszarze Wielkopolski przedsiębiorstwa zakwalifikowane

---

¹⁰ Na podstawie danych GUS, pozyskanych z formularza F-01/I-01.

¹¹ Rynek poligraficzny w Polsce, Polskie Bractwo Kawalerów Gutenberga, Warszawa, 2012, s.25 .

do działu 25 sekcji C rozłożone są dość równomiernie. Zdecydowanie mniejsza liczebnie, bo stanowiąca jedynie nieco ponad 3% firm zajmujących się przetwórstwem opartym na metalach, jest grupa przedsiębiorstw zajmująca się produkcją metali - dział 24 sekcji C. W Wielkopolsce zarejestrowano 206 przedsiębiorstw tego typu. Ponad 50% z nich zlokalizowanych jest w Poznaniu i podregionie poznańskim, odpowiednio 55 i 49.

3.1.7. Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń

Mianem „produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń” określane są działy 26, 27, 28 i 33 sekcji C, tj. produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych, produkcja urządzeń elektrycznych, produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana, naprawa oraz konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń. W Wielkopolsce branża liczy 6190 przedsiębiorstw, co stanowi prawie 17% liczby przedsiębiorstw przemysłu przetwórczego w Wielkopolsce.

Największy udział, ponad 69% ogólnej liczby przedsiębiorstw, w branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń mają przedsiębiorstwa zajmujące się naprawą oraz konserwacją i instalowaniem maszyn i urządzeń – dział 33 sekcji C. W Wielkopolsce zarejestrowano 4279 przedsiębiorstw tego typu. Prawie 50% z nich zlokalizowanych jest w Poznaniu i podregionie poznańskim, odpowiednio 1144 i 978.

Drugą pod względem liczebności grupą w branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń są przedsiębiorstwa zaliczane do działu 28 sekcji C, tj. firmy zajmujące się produkcją maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowaną. W Wielkopolsce jest 879 przedsiębiorstw tego typu. Ponad 51% z nich zlokalizowanych jest w Poznaniu i podregionie poznańskim, odpowiednio 154 i 197.

Kolejną pod względem liczby przedsiębiorstw grupą w branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń są przedsiębiorstwa zaliczane do działu 26 sekcji C, tj. firmy zajmujące się produkcją komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych. W Wielkopolsce zarejestrowano 605 przedsiębiorstw tego typu. Ponad 64% z nich zlokalizowanych jest w Poznaniu i podregionie poznańskim, odpowiednio 270 i 119.

Najmniej liczną grupą w branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń jest liczący na terenie Wielkopolski 427 przedsiębiorstw dział 27 sekcji C, tj. produkcja urządzeń elektrycznych. Prawie 55% przedsiębiorstw tego typu zlokalizowanych jest w Poznaniu i podregionie poznańskim, odpowiednio 121 i 112.

3.1.8. Branża motoryzacyjna i transportowa

Mianem „branża motoryzacyjna i transportowa” określane są działy 29 i 30 sekcji C, tj. produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli oraz produkcja pozostałego sprzętu transportowego. W Wielkopolsce branża liczy 509 przedsiębiorstw.

Największy udział, prawie 64% ogólnej liczby przedsiębiorstw, w branży motoryzacyjnej i transportowej mają przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli – dział 29 sekcji C. W Wielkopolsce zarejestrowano 324 przedsiębiorstwa tego typu. Ponad 51% przedsiębiorstw tego typu zlokalizowanych jest w podregionie poznańskim i w Poznaniu, odpowiednio 100 i 66. Dział 29 na tle całej sekcji C w Wielkopolsce charakteryzuje się największym odsetkiem dużych firm.

W Wielkopolsce zarejestrowano 185 przedsiębiorstw zajmujących się produkcją pozostałego sprzętu transportowego - dział 30 sekcji C. 40% z nich, tj. 74 firmy, zlokalizowane są w podregionie leszczyńskim, w tym 49 w powiecie gostyńskim. Jest to ponad 26 % ogólnej liczby przedsiębiorstw tego typu w całej Wielkopolsce.

3.1.9. Pozostała produkcja wyrobów

Mianem „pozostała produkcja wyrobów” określaną jest dział 32 sekcji C, tj. pozostała produkcja wyrobów. Jest to najbardziej niejednorodna branża sekcji C. Należą do niej firmy produkujące: wyroby jubilerskie, biżuterię i podobne wyroby, instrumenty muzyczne, sprzęt sportowy, gry i zabawki, urządzenia, instrumenty i wyroby medyczne, włączając dentystyczne oraz wyroby gdzie indziej niesklasyfikowane np. grzebienie, szczotki czy sztuczne kwiaty.

W Wielkopolsce branża liczy 2187 przedsiębiorstw. Ponad 50% przedsiębiorstw tego typu zlokalizowanych jest w Poznaniu i podregionie poznańskim, odpowiednio 711 i 384. 374 przedsiębiorstwa znajdują się w podregionie kaliskim, 279 w podregionie leszczyńskim, 271 w podregionie konińskim. Najmniej - 168 firm zajmujących się pozostałą produkcją wyrobów znajduje się w podregionie pilskim. Ponad 95 %, tj. 2082 przedsiębiorstw to firmy zatrudniające do 9 pracowników, 77 zatrudnia od 10 do 49 pracowników, 25 od 50 do 249 pracowników, 2 od 250 do 999 pracowników. W Wielkopolsce jest jedna firma zajmująca się pozostałą produkcją wyrobów, która zatrudnia ponad 1000 osób. Zlokalizowana jest w powiecie nowotomyskim.

3.2. Sektor przetwórstwa przemysłowego w strukturze gospodarki Wielkopolski i Polski

„Produkcja sprzedana przemysłu może być traktowana jako podstawowy miernik działalności gospodarczej (tj. działalności przemysłowej, budowlano-montażowej, transportowej i innej) przedsiębiorstw i firm przemysłowych, tj. jednostek gospodarczych zaliczonych według PKD 2007 do sekcji B, C, D, E. Wartość produkcji sprzedanej obejmuje: wartość sprzedanych (niezależnie od tego, czy zostały zapłacone) na zewnątrz przedsiębiorstwa produktów, wartość produktów wytworzonych nie zaliczanych do sprzedaży, traktowanych na równi ze sprzedażą oraz zryczałtowaną odpłatność agenta za powierzone mu prowadzenie działalności gospodarczej, użytkowanie środków trwałych itp., na podstawie umowy (zlecenia) zawartej z agentem; w przypadku umowy agencyjnej - pełne przychody agenta. W statystyce publicznej produkcję sprzedaną wyraża się w cenach realizacji. Tak wyrażona wartość produkcji sprzedanej stanowi wartość w cenach producenta. Produkcję sprzedaną prezentuje się w cenach bazowych, tj. po wyeliminowaniu z wartości produkcji sprzedanej wyżej opisanej - zawartego w niej podatku akcyzowego, a dodaniu wartości otrzymanych dotacji przedmiotowych”¹². Na potrzeby poniższej analizy wartość produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego (sekcja C PKD 2007) wyrażono w cenach z 2005r. traktując wskaźniki cen produkcji sprzedanej

---

¹² Por. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2012, Dz. U. Nr 173 poz. 1030.

przemysłu¹³ jako deflator. Posłużenie się cenami stałymi umożliwia wykluczenie z przeprowadzonego porównania wpływu inflacji¹⁴.

W Wielkopolsce dynamika realnej¹⁵ wartości produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego charakteryzowała się mniejszymi wahaniami niż w przypadku tej samej zmiennej obserwowanej na obszarze całej Polski (wykres 4.). W 2011 r. produkcja sprzedana przemysłu była o 7,7% wyższa niż przed rokiem, zwiększyła się także wydajność pracy w przemyśle. Wzrost nastąpił we wszystkich sekcjach przemysłu, a największą dynamikę obserwowano w sekcji przetwórstwo przemysłowe – wzrost o 8,3%.

W latach 2005 - 2007 realna wartość produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego rosła zarówno w Polsce, jak i Wielkopolsce. Pomiędzy 2005 a 2007 rokiem zmiana ta wynosiła blisko 25% dla Polski i blisko 15% dla Wielkopolski. W 2008r. nastąpił niewielki spadek realnej wartości produkcji sprzedanej – na poziomie poniżej 1% w stosunku do roku poprzedniego, dla obydwu analizowanych obszarów. W 2009r. można zaobserwować istotną zmianę omawianej wartości, silnie powiązaną z sytuacją w całej gospodarce. W Polsce w 2009r. realna wartość produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego zmniejszyła się o blisko 7%, natomiast w Wielkopolsce o blisko 4% w stosunku do roku poprzedniego. Realna wartość produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego obserwowana w 2010r. zarówno w przypadku Wielkopolski, jak i całej gospodarki nie osiągnęła poziomu z 2007r. (wykres nr 2). Oznacza to, że spadki spowodowane spowolnieniem dynamiki PKB w Polsce i recesją w niektórych krajach Europy silnie odbiły się na sekcji C.

Analizując zmiany produkcji sprzedanej przemysłu na poziomie branż należy stwierdzić, że sekcja C nie jest homogeniczna. W latach 2005 – 2010 można zauważyć, że nie we wszystkich branżach dynamika produkcji sprzedanej zsynchronizowana jest z fluktuacjami na poziomie sekcji C. Wynika to głównie ze specyficznej struktury tej sekcji oraz wyjątkowo niejednorodnego pod względem sytuacji ogólnogospodarczej okresu analizy. W latach 2005 – 2010 w zarówno w Polsce, jak i całej Europie zanotowano okresy wysokiego wzrostu gospodarczego jak i spowolnienia gospodarczego a nawet recesji.

---

¹³ Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu obrazuje zmiany cen bazowych w przemyśle tj. w czterech sekcjach wg PKD 2007: "Górnictwo i wydobywanie", "Przetwórstwo przemysłowe", "Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę" oraz "Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja". Opracowywany jest na podstawie miesięcznych badań cen reprezentantów wyrobów i usług (ok. 30 tys. w miesiącu), uzyskiwanych przez, dobrane w sposób celowy podmioty gospodarcze (ok. 3,3 tys. w miesiącu), w których liczba pracujących wynosi 10 i więcej osób. Obserwacją obejmuje się dane dotyczące cen (dwóch kategorii: producenta i bazowej) oraz wartości sprzedaży reprezentantów. Wskaźniki cen przy podstawie miesiąc poprzedni =100 obliczane są następująco:

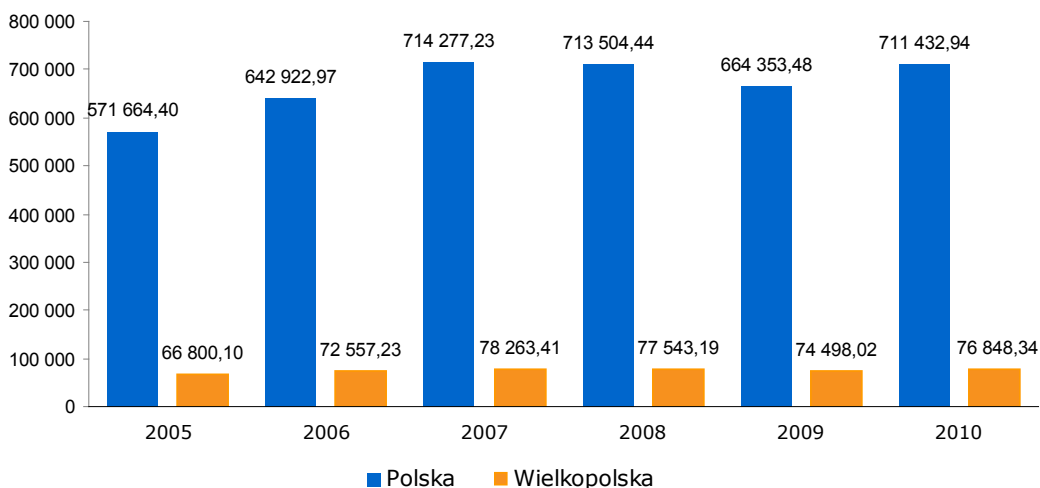
- dla szerebla przedsiębiorstwa - jako średnie ważone indywidualnych wskaźników cen reprezentantów przy zastosowaniu, jako systemu wag, wartości ich sprzedaży w badanym miesiącu;
- dla szerebla grup, działów i sekcji - jako średnie wskaźników cen agregatów niższego szerebla, ważone ich pełną wartością sprzedaży w badanym miesiącu.

Wskaźniki cen przy innych podstawach czasowych obliczone są jako średnie wskaźników cen agregatów niższego szerebla, ważone wartością ich sprzedaży zrealizowanej w 2005 roku. Wartości te uaktualniane są miesięcznie o zmiany cen i zmiany struktury sprzedaży, zachodzące w kolejnych miesiącach roku, którego dotyczą wskaźniki cen.

¹⁴ Zmiany inflacji HICP (zharmonizowane wskaźniki cen konsumpcyjnych) w Polsce oraz w UE-27 w latach 2005-2010 przedstawione są na rysunku A1 w aneksie.

¹⁵ Wartość realna – wartość wyrażona w cenach stałych – w przypadku niniejszego badania w cenach z roku 2005. Stosując indeksy jednopodstawowe uzyskujemy informację, jakie zmiany nastąpiły w poziomie zjawiska w kolejnych okresach w stosunku do okresu przyjętego jako podstawa (bazowego). Posłużenie się cenami stałymi umożliwia wykluczenie z przeprowadzonego porównania wpływu inflacji

Wykres nr 2: Wartość produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł

Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu oraz Województwa Wielkopolskiego

Zarówno na podstawie analizy makrootoczenia, jak i zmian produkcji sprzedanej, rok 2009 należy traktować jako rodzaj punktu zwrotnego, tak dla całej gospodarki jak również dla przemysłu przetwórczego. Powyższa uwaga nie dotyczy wszystkich branż. Do roku 2007 lub 2008 we wszystkich branżach realna wartość produkcji sprzedanej przemysłu rosła. Wynikało to głównie ze stabilnej sytuacji makroekonomicznej. Po 2009 r. w ramach przemysłu przetwórczego można dokonać podziału na branże, które osiągnęły większą realną wartość produkcji sprzedanej na poziomie całego kraju, niż notowaną w roku 2008. Do tej grupy można zaliczyć: branżę spożywczą, branżę drzewno – papierniczą i meblową, branżę przetwórstwa surowców mineralnych, branżę motoryzacyjną i transportową oraz branżę zajmującą się produkcją i konserwacją maszyn i urządzeń. Realna wartość produkcji sprzedanej niewymienionych branż sekcji C (wg PKD 2007) w 2010r., analizowana na poziomie Polski, nie powróciła do stanu z 2008r.

W przypadku analizy na poziomie Wielkopolski do grupy branż, które osiągnęły wyższą realną wartość produkcji sprzedanej niż notowaną w roku 2008r. należą: branża przetwórstwa surowców mineralnych, branża drzewno – papiernicza i meblowa oraz branża poligraficzna. Realna wartość produkcji sprzedanej niewymienionych branż sekcji C w 2010r., analizowana na poziomie Wielkopolski, nie powróciła do stanu z roku 2008. Tabela nr 3 oraz wykres nr 3 przedstawiają zmiany realnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego w latach 2005 – 2010 w Polsce i Wielkopolsce.

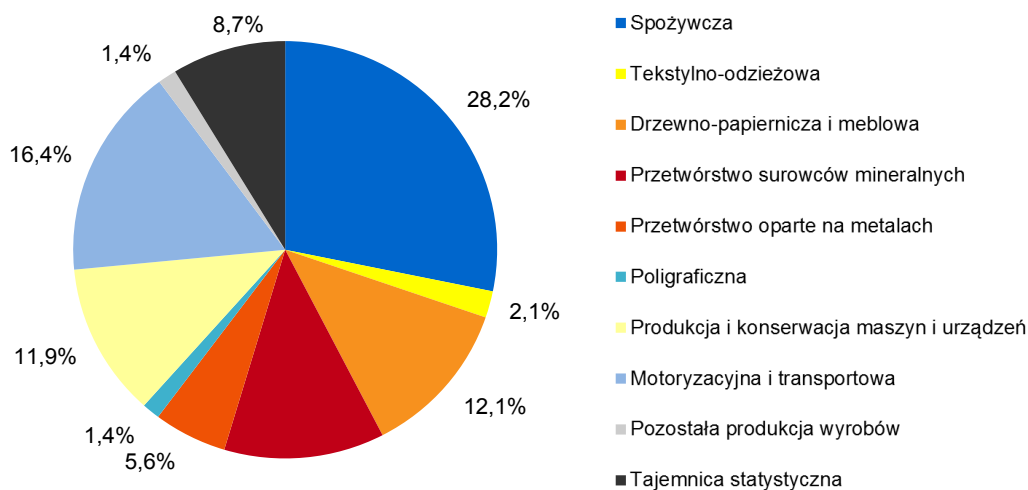

Tabela nr 3: Zmiany realnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego (sekcja C PKD 2007) w latach 2005-2010 w Polsce i Wielkopolsce

Polska	Wartość produkcji sprzedanej (w mln zł)					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sekcja C	571 664,40	642 922,97	714 277,23	713 504,44	664 353,48	711 432,94
Spożywcza	125 182,80	130 666,93	142 427,92	138 801,58	141 616,64	141 650,46
Tekstylna-odzieżowa	19 907,60	20 800,79	21 502,34	19 389,09	17 381,32	16 520,08
Drzewno-papiernicza i meblowa	58 530,70	62 129,70	68 665,25	65 679,06	63 980,47	65 721,72
Przetwórstwo surowców mineralnych	131 857,50	152 532,67	170 789,28	177 329,18	159 656,72	180 783,80
Przetwórstwo oparte na metalach	66 548,60	82 006,63	93 719,87	93 613,65	74 218,48	84 424,93
Poligraficzna	8 026,90	8 608,71	9 975,66	9 270,80	8 499,34	8 948,29
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	82 197,50	97 094,85	110 867,13	112 489,73	106 538,81	116 301,61
Motoryzacyjna i transportowa	73 748,60	83 365,84	89 769,52	89 685,42	85 845,05	90 127,95
Pozostała produkcja wyrobów	5 664,20	5 716,83	6 560,25	7 245,92	6 616,65	6 954,08
Wielkopolska	Wartość produkcji sprzedanej (w mln zł)					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sekcja C	66 800,10	72 557,23	78 263,41	77 543,19	74 498,02	76 848,34
Spożywcza	19 203,90	20 196,44	22 144,89	21 990,02	21 512,49	20 753,90
Tekstylna-odzieżowa	2 142,00	2 263,17	2 370,92	2 388,55	2 067,56	2 005,30
Drzewno-papiernicza i meblowa	7 855,40	9 006,24	9 750,98	9 474,56	9 756,68	11 166,77
Przetwórstwo surowców mineralnych	7 272,10	8 190,40	9 179,04	9 021,62	8 683,05	9 512,23
Przetwórstwo oparte na metalach	5 152,60	5 930,40	6 826,95	6 225,47	4 808,57	5 013,29
Poligraficzna	777,60	937,43	979,47	1 003,31	1 126,48	1 349,18
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	8 668,10	9 952,18	10 791,60	10 248,06	9 315,30	9 542,61
Motoryzacyjna i transportowa	13 469,60	13 775,54	13 295,15	13 335,68	12 818,79	12 553,05
Pozostała produkcja wyrobów	613,40	612,28	731,61	1 022,68	1 001,98	1 014,48
TAJEMNICA STATYSTYCZNA	1 645,40	1 693,17	2 192,80	2 833,24	3 407,12	3 937,53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Rocznikach Statystyczny Województwa Wielkopolskiego 2010 i 2011. Tajemnica statystyczna dla danych z formularza F-01/I-01 dotyczących Wielkopolski dotyczy: produkcji wyrobów tytoniowych, wytwarzanie i przetwarzania koksu i produktów rafinacji ropy naftowej, produkcji podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych oraz w 2006: poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji.

Wykres nr 3: Struktura realnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego w Wielkopolsce w 2010 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Roczniku Statystycznym Województwa Wielkopolskiego 2010

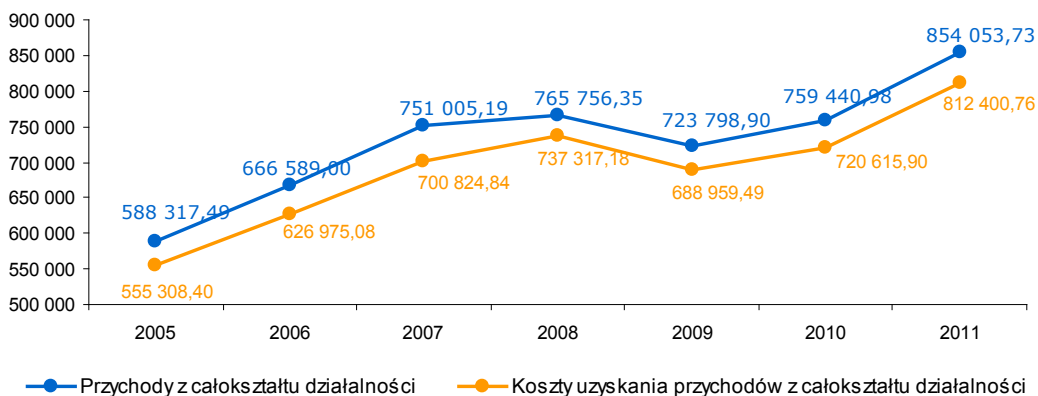
Wskaźniki opisujące finanse przedsiębiorstw, nie tylko sektora przemysłu przetwórczego, najczęściej fluktuują procyklicznie¹⁶. W przypadku prowadzonej analizy za zmienną referencyjną, ze względu na zakres badania - sekcja C PKD 2007, należy uznać szereg czasowy opisujący produkcję sprzedaną przemysłu¹⁷. Analizując dynamikę danych finansowych opisujących sytuację przemysłu przetwórczego można zauważyć silną dodatnią korelację pomiędzy sytuacją makroekonomiczną a kondycją branży. Wartość współczynnika korelacji liniowej Pearsona pomiędzy zmianami realnej wartości PKB (2005=100) w Polsce a realną wartością przychodów przedsiębiorstw sektora przetwórczego w latach 2005-2011 wynosi 0,925¹⁸. Wynika to z silnego powiązania sektora przetwórstwa przemysłowego z rynkiem, zarówno krajowym jak i zagranicznym - w latach 2005 – 2011 udział eksportu w produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego oscylował w przedziale 35 – 40%. Tym samym należy spodziewać się, że klimat i tendencje makroekonomiczne przenoszone będą na sektor przetwórstwa przemysłowego.

¹⁶ Procykliczny – dodatnio skorelowany ze zmianami PKB lub zmienną pochodną np. produkcją sprzedaną przemysłu

¹⁷ W przypadku analiz prowadzonych na poziomie całej gospodarki szeregiem referencyjnym jest dynamik PKB.

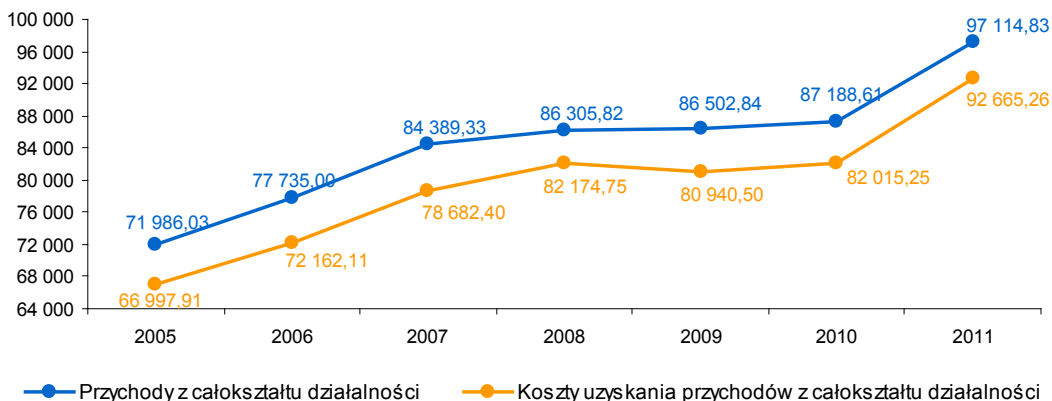
¹⁸ Obliczenia własne na podstawie danych GUS- Roczne wskaźniki makroekonomiczne oraz dane uzyskana na podstawie formularza F-01/I-01

Wykres nr 4: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla przetwórstwa przemysłowego w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Wykres nr 5: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Urealnione przychody z całokształtu działalności przemysłu przetwórczego w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 (wykresy 4 i 5) zachowywały się podobnie do zmian produkcji sprzedanej przemysłu. Należy zauważyć, że w Wielkopolsce zmienna podlegała mniejszym wahanom niż w przypadku tej obserwacji na obszarze całej Polsce. Co więcej, w Wielkopolsce nie doszło do spadku realnej wartości przychodów przemysłu przetwórczego w 2009r. Realne przychody sektora przemysłu przetwórczego w Wielkopolsce w 2009r pozostały na niemalże niezmiennym poziomie, minimalnie wzrosły, w porównaniu do roku poprzedniego. Dodatkowo w 2009r. w Wielkopolsce o ponad 1% spadły realne koszty uzyskania przychodu. Powyższa relacja stawia

sektor przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce na zdecydowanie lepszej pozycji w stosunku do przeciętnej sytuacji w całym kraju. Można przypuszczać, że osoby zarządzające przedsiębiorstwami sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce, otrzymując prawidłową informację rynkową, na jej podstawie w sposób lepszy niż ma to miejsce średnio dla Polski, podejmują decyzje. Z punktu widzenia analizowanych wskaźników spowolnienie w gospodarce w 2009r. było korzystne dla przedsiębiorstw działających w sektorze przetwórstwa przemysłowego, które niezwykle umiejętnie wykorzystały panujące wówczas tendencje. W 2009r. w przedsiębiorstwach sekcji C w Wielkopolsce doszło do zmniejszenia realnych kosztów uzyskania przychodu i jednocześnie zwiększenia realnych przychodów z całokształtu działalności.

W przypadku Polski, tak jak inne wskaźniki opisujące aktywność gospodarczą przedsiębiorstw, również przychody sektora przemysłu przetwórczego po okresie wzrostu w latach 2005 - 2008 w 2009 r. zmniejszyły swoją wartość. Spadek wyniósł ponad 5% w stosunku do roku poprzedniego. Powyższa zamiana miała charakter nietrwały. Wzrost, który miał miejsce w 2010r. wyniósł prawie 5% w stosunku do 2009r. W 2011r. odnotowano również wzrost analizowanej wielkości o niemalże 18% w stosunku do roku 2009r. Wzrost w latach 2010 i 2011 miał również miejsce w przypadku Wielkopolski, odpowiednio o mniej niż 1% i ponad 12%. Niemalże symetrycznie do przychodów kształtowały się koszty ich uzyskania. Jedynie w 2007r. zdecydowanie szybciej rosły realne przychody z działalności sekcji C, a w 2008r. realne koszty ich uzyskania. Powyższa sytuacja jest charakterystyczna dla okresów wysokiej dynamiki wzrostu gospodarczego, zwłaszcza kiedy konsumpcja wewnętrzna jest istotnym elementem wzrostu PKB. Może to wynikać z ogólnego klimatu zachęcającego do konsumpcji i w związku z tym rosnącej inflacji (wykres. A1) oraz rosnących oczekiwań płacowych.

Biorąc pod uwagę dynamikę przychodów z działalności, należy zauważyć, że poszczególne branże sektora przemysłu przetwórczego w latach 2005 - 2011 zachowywały się w sposób zdecydowanie niejednorodny. Skrajnym przykładem są zmiany przychodów branży zajmującej się pozostałą produkcją wyrobów, których wartości w 2009r. obserwowane na poziomie całej gospodarki, jak i w Wielkopolsce wzrosły w stosunku do roku poprzedniego. Analizując przychody i koszty uzyskania przychodów w tej branży można odnieść wrażenie, że jest w niewielkim stopniu powiązana z makroekonomicznymi podstawami gospodarki. W całym analizowanym okresie nie doszło do spadków realnej wartości przychodów w branży zajmującej się pozostałą produkcją wyrobów, pomimo zanotowanego w 2009 r. spadku realnej wartości produkcji sprzedanej.

Odmienne od średnich tendencji panujących w sekcji C fluktuowały realne przychody i koszty uzyskania przychodów w branży spożywczej. Spadek przychodów branży spożywczej nastąpił dopiero w 2010r. Spowodowane jest to prawdopodobnie rodzajem efektu substytucji dóbr trwałego użytku dobrami służącymi do zaspokajania bieżącej konsumpcji w okresie spowolnienia gospodarczego.

Odmienne od pozostałych kształtowały się również zmiany wartości realnych przychodów w branży tekstylny – odzieżowej. Po charakterystycznym dla całego przetwórstwa przemysłowego okresie wzrostu w latach 2005 – 2008 nastąpił wyraźny spadek analizowanej wielkości w 2009r. Opisana tendencja ma charakter trwały. Przychody branży tekstylny – odzieżowej w latach 2009 - 2011 utrzymywały się poniżej poziomu z 2005r. Przyczyny tkwią w globalnym charakterze branży, jej niskiej konkurencyjności na arenie światowej, co skutkuje istotnym zmniejszeniem zatrudnienia oraz efektywności ekonomicznej. Zarówno w Polsce, jak i w Wielkopolsce, nastąpił wyraźny spadek zatrudnienia w branży tekstylny – odzieżowej, odpowiednio o prawie 39% i ponad 33%. Pomimo rosnącej wydajności branży na poziomie całej gospodarki – z wyłączeniem 2008r. – należy spodziewać się dalszego spadku zarówno zatrudnienia, jak i przychodów w tej branży.

Również w przypadku branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń można zaobserwować odstępstwo od zachowania typowego dla całego przemysłu przetwórczego. W 2011r. realne przychody tej branży spadły. Ze względu na zmiany przychodów pozostałe branże zachowywały się jak cała sekcja C, tj. po okresie wzrostu realnej wartości przychodów w latach 2005-2008 zanotowały spadek w 2009r. a następnie wzrost analizowanej wartości. Realne przychody sekcji w latach 2005-2011 wzrosły o 45%. Największy wzrost zanotowano w branży przetwórstwa surowców mineralnych. Wyniósł on w analizowanym okresie 75%. Wynikać to może chociażby z licznych obszarów powiązania branży z sektorem budowlanym, którego wartość sprzedaży tylko w 2011r. wzrosła nominalnie o 13%.

Obserwacje zmian realnych przychodów przedsiębiorstw sektora przemysłu przetwórczego prowadzone na obszarze Wielkopolski doprowadziły do wniosków, że dynamika realnych przychodów poszczególnych branż odpowiada tej obserwowanej dla Polski. W przypadku branży spożywczej spadek realnych przychodów nastąpił w również 2010r. Przychody branży tekstylnej po 2008r. utrzymują się na niskim poziomie. Przychody branży zajmującej się produkcją i konserwacją maszyn i urządzeń, podobnie jak na obszarze Polski, w 2011r. zmalały.

Tabela nr 4: Zmiany realnej wartości przychodów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego (sekcja C PKD 2007) w latach 2005-2011

Polska	Przychody ze całokształtu działalności (w mln zł)						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Sekcja C	588 317,49	666 589,00	751 005,19	765 756,35	723 798,90	759 440,98	854 053,73
Spożywcza	138 453,66	147 464,96	163 232,23	159 608,03	165 239,45	154 932,53	170 934,13
Tekstylno-odzieżowa	14 245,31	15 077,53	15 797,61	15 427,98	12 714,98	12 316,10	12 854,92
Drzewno-papiernicza i meblowa	52 947,85	56 117,29	62 967,02	59 054,87	55 755,57	57 718,07	63 429,88
Przetwórstwo surowców mineralnych	155 503,02	182 425,10	207 102,52	226 430,02	207 035,42	226 569,83	272 977,16
Przetwórstwo oparte na metalach	62 047,40	75 676,78	88 886,24	88 607,31	70 291,30	79 283,52	95 456,23
Poligraficzna	5 118,33	5 670,73	6 148,89	5 789,12	5 869,53	6 424,62	6 836,79
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	80 142,48	93 542,56	107 919,23	110 619,86	109 644,03	121 782,51	114 596,62
Motoryzacyjna i transportowa	76 777,34	87 157,19	95 260,16	95 282,86	91 902,88	94 980,85	110 200,34
Pozostała produkcja wyrobów	3 082,10	3 456,88	3 691,29	4 936,30	5 345,73	5 432,96	6 767,65
Wielkopolska	Przychody ze całokształtu działalności (w mln zł)						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Sekcja C	71 986,03	77 735,00	84 389,33	86 305,82	86 502,84	87 188,61	97 114,83
Spożywcza	20 817,09	22 239,08	24 416,98	26 303,73	26 068,85	23 700,93	27 376,28
Tekstylno-odzieżowa	1 736,77	2 048,60	2 134,41	2 020,36	1 967,73	2 046,67	2 007,23
Drzewno-papiernicza i meblowa	7 405,73	8 003,63	9 325,43	8 864,27	9 461,14	10 431,22	11 789,88

Wielkopolska	Przychody ze całokształtu działalności (w mln zł)						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Przetwórstwo oparte na metalach	4 736,19	5 593,43	6 357,30	5 769,06	4 628,21	4 922,06	5 434,49
Poligraficzna	760,86	ts.	917,43	854,87	1 028,97	1 267,20	1 332,78
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	9 944,97	11 092,52	12 477,95	11 946,79	11 458,37	11 618,27	11 535,16
Motoryzacyjna i transportowa	13 682,14	14 068,02	13 393,23	13 930,12	13 390,47	13 233,35	15 937,84
Pozostała produkcja wyrobów	692,32	752,69	841,15	1 074,19	1 114,74	1 204,37	1 379,47
TAJEMNICA STATYSTYCZNA	4 297,48	4 983,97	4 703,59	5 718,82	7 572,91	8 513,79	8 438,53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z formularzy F-01/I-01."Tajemnica statystyczna dla danych z formularza F-01/I-01 dotyczących Wielkopolski dotyczy: produkcji wyrobów tytoniowych, wytwarzanie i przetwarzania koksu i produktów rafinacji ropy naftowej, produkcji podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych oraz w 2006: poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji.

Tabela nr 5: Zmiany realnej wartości kosztów uzyskania przychodów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego (sekcja C PKD 2007) w latach 2005-2011

Polska	Koszty uzyskania przychodu ze całokształtu działalności (w mln zł)						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Sekcja C	555 308,40	626 975,08	700 824,84	737 317,18	688 959,49	720 615,90	812 400,76
Spożywcza	133 100,78	141 172,52	155 630,98	154 761,34	156 927,69	146 916,54	164 277,00
Tekstylno-odzieżowa	13 929,69	14 408,66	15 008,80	15 008,18	12 290,39	11 725,35	12 256,18
Drzewno-papiernicza i meblowa	49 778,29	52 747,01	58 721,34	57 078,34	52 227,47	54 525,13	60 018,43
Przetwórstwo surowców mineralnych	143 103,66	170 283,14	189 309,84	216 526,23	196 313,49	213 304,98	257 953,98
Przetwórstwo oparte na metalach	58 647,24	68 433,04	80 018,61	83 509,42	68 332,28	76 392,99	90 464,05
Poligraficzna	4 666,64	5 077,28	5 524,92	5 464,28	5 576,89	6 162,57	6 536,98
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	75 893,49	87 905,89	101 282,76	106 353,42	103 814,18	115 554,26	108 884,14
Motoryzacja i transportowa	73 328,36	83 755,29	91 874,56	93 957,71	88 526,69	90 935,64	105 459,92
Pozostała produkcja wyrobów	2 860,25	3 192,25	3 453,04	4 658,26	4 950,42	5 098,43	6 550,08

Wielkopolska	Koszty uzyskania przychodu ze całokształtu działalności (w mln zł)						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Sekcja C	66 997,91	72 162,11	78 682,40	82 174,75	80 940,50	82 015,25	92 665,26
Spożywcza	19 451,76	20 279,04	22 415,90	24 595,52	24 143,49	21 920,54	26 208,13
Tekstylno-odzieżowa	1 700,20	1 998,78	2 054,52	1 979,80	1 917,22	1 961,73	1 909,65
Drzewno-papiernicza i meblowa	6 941,28	7 580,15	8 891,78	8 661,68	8 844,04	9 796,99	11 199,38
Przetwórstwo surowców mineralnych	7 337,45	8 358,79	9 081,02	9 248,95	9 180,12	9 821,13	11 387,12
Przetwórstwo oparte na metalach	4 527,82	5 236,75	5 826,08	5 452,18	4 339,78	4 678,28	5 150,11
Poligraficzna	772,28	ts.	962,82	975,86	1 087,28	1 386,70	1 428,23
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	9 143,50	10 277,46	11 615,47	11 647,33	10 484,57	10 681,78	10 843,50
Motoryzacyjna i transportowa	12 502,11	13 047,01	12 655,32	13 268,18	12 658,30	12 517,64	15 028,39
Pozostała produkcja wyrobów	642,62	680,14	776,69	1 011,95	1 046,53	1 125,68	1 295,26
TAJEMNICA STATYSTYCZNA	3 978,89	4 703,99	4 402,77	5 333,30	7 239,17	8 124,79	8 215,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z formularzy F-01/I-01. „ts.” - Tajemnica statystyczna tajemnica statystyczna dla danych z formularza F-01/I-01 dotyczących Wielkopolski dotyczy: produkcji wyrobów tytoniowych, wytwarzanie i przetwarzania koksu i produktów rafinacji ropy naftowej, produkcji podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych oraz w 2006: poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji.

Wskaźniki płynności I, II i III stopnia¹⁹ dla przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w latach 2005 - 2011 w Wielkopolsce kształtowały się na wyższym poziomie niż dla całego kraju (tabela A1). Zwłaszcza wskaźnik płynności III stopnia, definiowany jako relacja aktywów

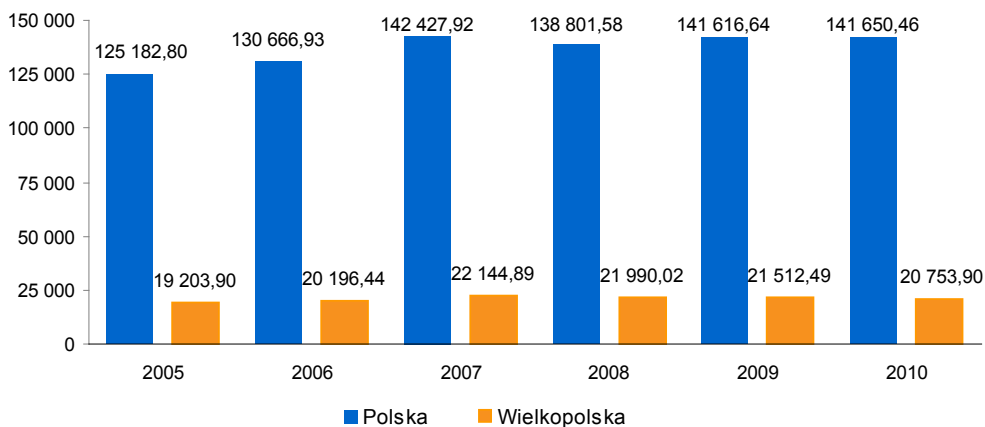
¹⁹ **Wskaźnik płynności finansowej III stopnia** (wskaźnik bieżącej płynności finansowej – *current ratio*) stanowi punkt wyjścia analizy wskaźnikowej płynności finansowej. Definiowany jako relacja aktywów obrotowych jednostki (zapasów), należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych i krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych. Jest to wskaźnik płynności krótkoterminowej firmy, mówiący o tym jakie są jej możliwości do spłacania bieżących zobowiązań. Jeżeli wartość aktywów obrotowych jest większa od zobowiązań krótkoterminowych dwukrotnie to zwykle przyjmuje się, że spółka jest płynna i nie ma problemów ze spłatą bieżących zobowiązań – wartość wskaźnika wskaźnik około 2. Niepokojącą sytuacją jest gdy wartość zobowiązań krótkoterminowych spółki przekracza jej aktywa obrotowe – wartość wskaźnika poniżej 1. W takim wypadku firma może mieć problemy z regulowaniem bieżących zobowiązań, co w konsekwencji może doprowadzić ją nawet do bankructwa. Nie ma sztywnych standardów wielkości wskaźnika dla przedsiębiorstw. **Wskaźnik płynności II stopnia** (wskaźnik płynności szybkiej, wskaźnik szybki, wskaźnikiem wysokiej płynności, wskaźnikiem płynności przyspieszonej - *quick ratio*) Definiowany jako relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych. Za wzorcową wielkość tego wskaźnika można uważać poziom w granicach 1. Świadczy to o zdolności przedsiębiorstwa do pokrywania zobowiązań w terminie ich wymagalności. **Wskaźnik płynności I stopnia** (wskaźnik gotówkowy, wskaźnik płynności najszybszej - *super quick ratio*). Definiowany jako relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych. Jeżeli wartość wskaźnika oscyluje wokół 1, firma zapewnia spłatę należności, nawet w razie jej bankructwa. W literaturze przedmiotu istnieje duża rozbieżność w ocenie optymalnej wartości wskaźnika dla przedsiębiorstw. Najczęściej spotykane wartości zawierają się w przedziale 0.1 – 0.2

obrotowych jednostki (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych i krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych, utrzymywał się w analizowanym okresie na zauważalnie wyższym poziomie od średniej dla sekcji C w Polsce. Wartość wskaźnika płynności III stopnia dla Wielkopolski w omawianym okresie przewyższała średnio odczyt dla Polski o 8,6%, a w roku 2009 blisko o 14,5%. Średnio sekcja C, zarówno w Polsce, jak i Wielkopolsce, jest rentowna. Wyjątkiem na poziomie branż jest branża poligraficzna w Wielkopolsce, która w latach 2005 - 2011 notowała stratę.

3.2.1. Branża spożywcza

Branża spożywcza należy do dynamicznie rozwijających się dziedzin gospodarki w Polsce, generując 24 % wartości sprzedaży całego przemysłu. Na tle UE27 wyższy niż w Polsce wartościowy udział sprzedaży przemysłu spożywczego mają tylko Dania i Grecja. Wytworzona przez polski przemysł spożywczy wartość dodana brutto wynosi ok. 6 mld USD, co stanowi ponad 4% wartości dodanej brutto wytworzonej w całej gospodarce narodowej i ok. 6% PKB. Przemysł spożywczy zatrudnia 430 tys. osób, blisko 5% ogółu zatrudnionych w gospodarce, a ponad 19% zatrudnionych ogółem w przemyśle²⁰. Jednym z głównych czynników wzrostu sektora spożywczego w Polsce było wstąpienie do Unii Europejskiej. Powyższy fakt istotnie wpłynął na ożywienie wymiany międzynarodowej, pozwalające na wykorzystanie przewagi konkurencyjnej polskich producentów towarów spożywczych. „Do zmian dostosowała się struktura branży przemysłu spożywczego znacząco zbliżając się do struktury tego przemysłu w krajach wysoko rozwiniętych. Odzwierciedlają to również zmiany modelu wyżywienia i struktury popytu na produkty żywnościowe”²¹.

Wykres nr 6: Wartość produkcji sprzedanej dla branży spożywczej w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł

Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu oraz Województwa Wielkopolskiego

²⁰ Por. A. Knap – Stefaniuk, Przemysł spożywczy w Polsce, Zarządzanie zmianami, 5(39), 2010.

²¹ Sektor spożywczy w Polsce 2011, PAIZ, Warszawa 2011 s.2-3.

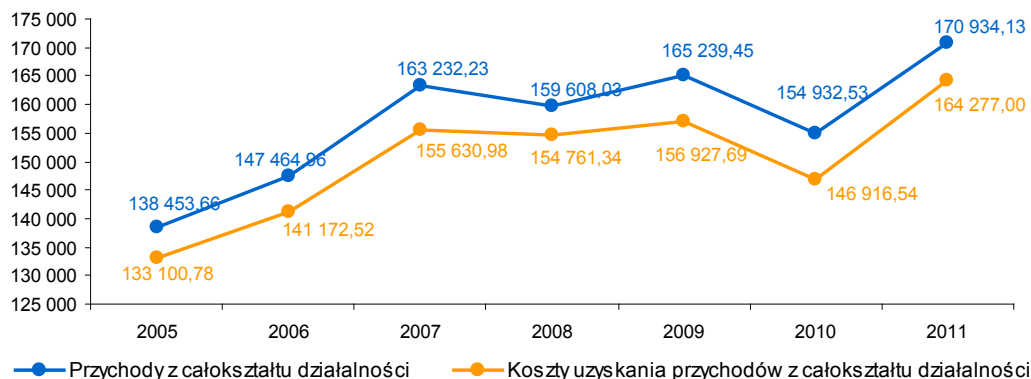
Polski przemysł spożywczy jest silnie powiązany z międzynarodowym kapitałem i rynkiem. Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych w 2009r. wyniósł ok. 9,34 mld EUR²², z czego w branży przetwórczej 3,4 mld EUR. „Do przemysłu spożywczego skierowanych zostało 1,7 mld EUR, czyli połowa wszystkich inwestycji w branży przetwórczej. Przemysł spożywczy był tą gałęzią polskiej gospodarki, do której napłynęło najwięcej inwestycji zagranicznych w 2009 roku”²³.

Eksport branży spożywczej stanowił w latach 2008-2010 od 8,7% do 9,2% wartości sprzedaży i ma tendencję rosnącą. W 2011r. „obroty polskiego handlu zagranicznego w branży spożywczej wyniosły 24,4 mld EUR. Należy zauważyć, że Polska odnotowała nadwyżkę w wysokości 2,6 mld EUR. Obroty te stanowią poniżej 10% polskiego handlu zagranicznego. Największy udział w wymianie zagranicznej miały zwierzęta i mięso zwierzęce, produkty mleczarskie i jaja, tytoń i pasze. Wyrażną nadwyżkę eksportu nad importem można zaobserwować w przypadku zwierząt i mięsa, produktów mlecznych oraz tytoniu. Polska importuje więcej niż eksportuje pasz, ryb oraz tłuszczy i olejów”²⁴.

W latach 2009-2010 branża spożywcza osiągnęła większą realną wartość produkcji sprzedanej na poziomie całego kraju, niż notowaną w roku 2008. W przypadku Wielkopolski jest inaczej - po 2008r. realna wartości produkcji sprzedanej przemysłu spożywczego jest niższa niż w 2008r.

Odmienne od średnich tendencji panujących w sekcji C fluktuowały przychody i koszty uzyskania przychodów w branży spożywczej. Spadek przychodów branży spożywczej nastąpił dopiero w 2010r. W okresach spowolnienia gospodarczego konsumenci skupiają się na bieżącej konsumpcji, która jest dla nich bardziej dostępna. Konsumenci preferują konsumpcję dóbr zaspokajających bieżące potrzeby, rezygnując z dóbr trwałego użytku. Spadkowe tendencje w gospodarce zazwyczaj słabiej odbijają się w sektorze żywnościowym, co wynika z tego, że żywność jest artykułem pierwszej potrzeby i oszczędności na jej zakupie dokonuje się dopiero w ostatniej kolejności. W 2011r. nastąpiło silne odbicie przychodów branży spożywczej o 11,5 % dla Polski i 15 % dla Wielkopolski. Koszty uzyskania przychodów wzrosły symetrycznie.

Wykres nr 7: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży spożywczej w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

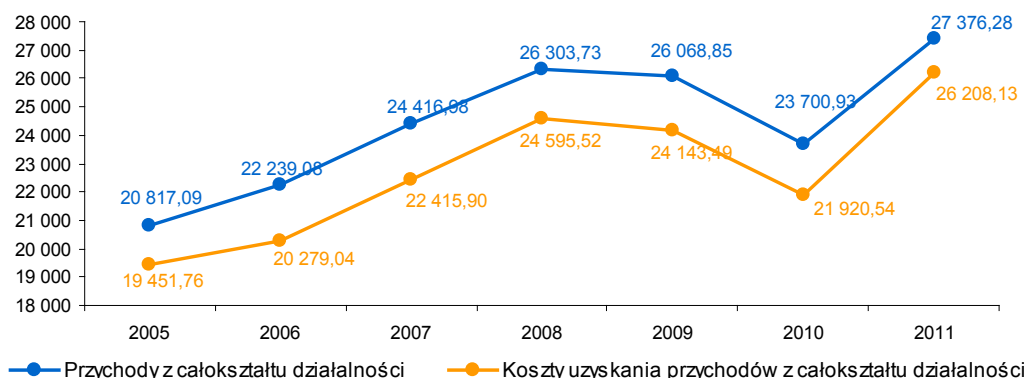
Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

²² Por. Wykres nr 37

²³ Sektor spożywczy w Polsce 2011, PAIZ, Warszawa 2011 s.3.

²⁴ Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2011, GUS, Warszawa 2011.

Wykres nr 8: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży spożywczej w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Wskaźniki płynności I, II i III stopnia²⁵ dla przedsiębiorstw branży spożywczej w Wielkopolsce kształtował się na niższym poziomie niż dla całego kraju i na poziomie niższym od średniej w całej sekcji C. Zarówno w przypadku Wielkopolski, jak i całego kraju w latach 2005 – 2011 branża spożywcza cechowała się najniższymi wartościami wskaźników płynności, a co za tym idzie firmy spożywcze miały w całym sektorze przetwórstwa przemysłowego najmniejszą zdolność do regulowania zobowiązań (tabela A1).

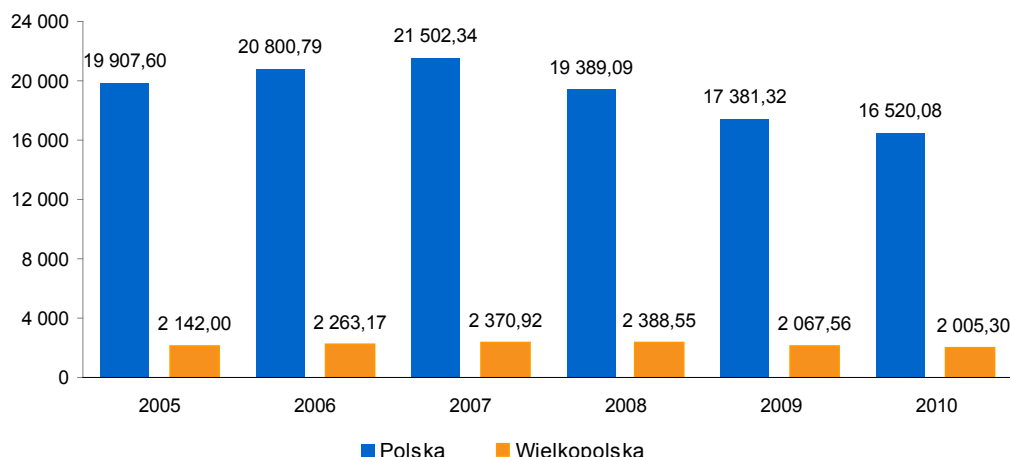
W latach 2005 – 2010 w branży spożywczej w Polsce pomimo realnego wzrostu wartości produkcji z 125182,8 mln do 141650,5 mln zatrudnienie pozostało na niemalże niezmiennym poziomie (tabela A2), tym samym przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego działające w Polsce osiągają nieznacznie wyższą produktywność, wzrost w latach 2005 – 2010 wyniósł 13 % (tabela A3). W Wielkopolsce zatrudnienie również pozostawało na niemal nie zmienionym poziomie. Świadczyć to może o wzroście nakładów inwestycyjnych w branży. Wynagrodzenie w branży spożywczej w 2005r. było najwyższe z całej sekcji C (tabela A5). W następnych latach wynagrodzenie, którymi opłacono pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach branży spożywczej ustępowały jedynie wynagrodzeniom oferowanym w przedsiębiorstwach zajmujących się przetwórstwem surowców mineralnych. Średnioroczny wynik finansowy netto branży spożywczej zarówno w Polsce, jak i Wielkopolsce po 2009r. zaczął spadać (tabela A4).

3.2.2. Branża tekstylna - odzieżowa

Realna wartość produkcji sprzedanej przemysłu dla branży tekstylna odzieżowa systematycznie maleje od 2008r. Spadek w okresie 2008 – 2011 wyniósł ponad 30% dla Polski i ponad 18 % dla Wielkopolski. Pod względem realnej wartości produkcji sprzedanej branża tekstylna - odzieżowa jest najstabsza w całej sekcji C. W Wielkopolsce branża jest w lepszej sytuacji niż średnio w Polsce.

²⁵ Definicja i interpretacja wskaźników płynność znajduje się w aneksie pod tabelą A1 oraz na stronie 31

Wykres nr 9: Wartość produkcji sprzedanej dla branży tekstylna – odzieżowej w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł

Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu oraz Województwa Wielkopolskiego

Przychody w branży tekstylna – odzieżowej kształtowały się odmiennie niż w przypadku całej sekcji C. Po charakterystycznym dla całego przetwórstwa przemysłowego okresie wzrostu w latach 2005 – 2008 nastąpił wyraźny spadek realnej wartości przychodów w 2009r. O ile branża tekstylna - odzieżowa w okresie wzrostu realnej wartości przychodów (lata 2005-2007) charakteryzowała się niższą dynamiką niż średnia dla sekcji C, o tyle spadek realnej wartości przychodów w branży jest zdecydowanie silniejszy niż średnia wartość dla przemysłu przetwórczego w Polsce. Negatywna tendencja panująca w branży tekstylna - odzieżowej ma charakter trwały, przychody branży w latach 2009 - 2011 utrzymywały się poniżej poziomu z 2005r. Przyczyny takiego stanu rzeczy wynikają z niskiej chłonności rynku krajowego, braku własnych kanałów dystrybucji oraz wysokich kosztów produkcji – przedsiębiorstwa omawianej branży są w dużej mierze jedynie podwykonawcami. „Branża odzieżowa jest największym pod względem liczby systemów segmentem rynku wszystkich sieci franczyzowych i agencji w Polsce”²⁶.

Branża tekstylna - odzieżowa zajmuje ważną pozycję w krajowym przemyśle przetwórczym, zarówno ze względu na wielkość produkcji sprzedanej, jak również obroty w handlu zagranicznym²⁷. „Istotną rolę jako dostawca i odbiorca polskich wyrobów tekstylnych i odzieżowych odgrywa UE27, głównym odbiorcą dla produktów branży są Niemcy. Polska, ze względu na bliskość rynków Europy Zachodniej oraz posiadanie wysoko wykwalifikowanej kadry pracowniczej wi zaawansowanego know-how, jest doskonałym miejscem do lokalizowania produkcji sektora odzieżowego. Między innymi te elementy powodują, że istnieje potencjał do rozwoju. Dotyczy to zwłaszcza wyrobów wysokiej jakości, wykonanych z nowoczesnych materiałów, produkowanych w niewielkich seriach i adresowanych do wybranych grup klientów”²⁸.

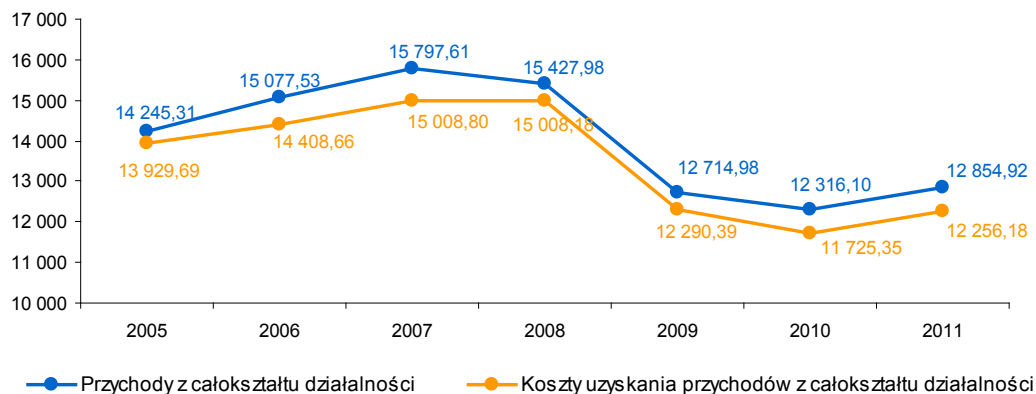
²⁶ Sektor odzieżowy w Polsce wschodniej, PAIZ, Warszawa, 2011, s.5.

²⁷ Ibidem, s.5.

²⁸ ANALIZA KONKURENCYJNOŚCI SEKTORÓW PRZEMYSŁU LEKKIEGO, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2008.

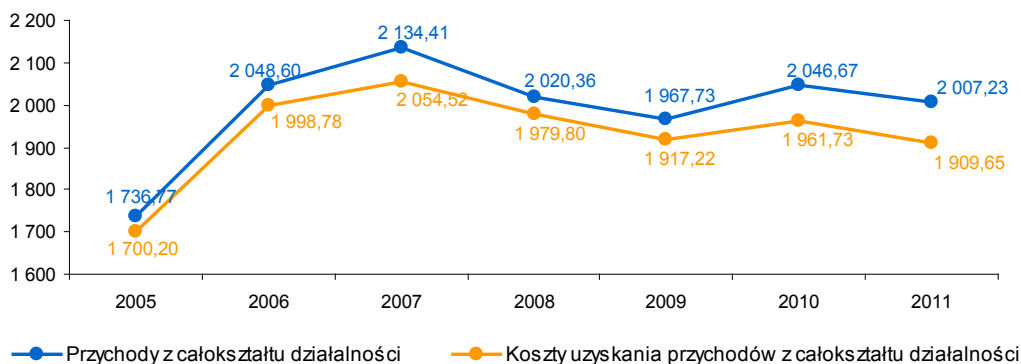
Mimo to wraz z malejącą wartością produkcji sprzedanej maleje również wartość eksportu. Istotnym elementem osłabiającym branżę tekstylną odzieżową są czynniki o charakterze globalnym. Przenoszenie produkcji poza granicę UE skutkuje istotnym zmniejszeniem zatrudnienia w branży. Zarówno w Polsce, jak i w Wielkopolsce nastąpił wyraźny spadek zatrudnienia w branży tekstylną – odzieżowej, odpowiednio o prawie 39% i ponad 33%. W 2005r. w branży tekstylną – odzieżowej w Polsce pracowało 248900 pracowników, w 2010r. tylko 176800 (tabela A2). W branży spadają również nakłady na inwestycje. Pomimo rosnącej wydajności (tabela A3) branży na poziomie całej gospodarki – z wyłączeniem 2008r – należy spodziewać się dalszego spadku zarówno zatrudnienia jak i przychodów w tej branży. Branża tekstylna odzieżowa w całym analizowanym okresie charakteryzowała się najniższymi wynagrodzeniami w całej sekcji C (tabela A5).

Wykres nr 10: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży tekstylną-odzieżowej w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Wykres nr 11: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży tekstylną-odzieżowej w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Koszty uzyskania przychodów w branży tekstylna odzieżowa zachowują się symetrycznie w stosunku do przychodów. Przedsiębiorstwa branży działające w Wielkopolsce osiągają wyższą rentowność niż średnia dla branży w Polsce.

Wartości wskaźników płynności I, II i III stopnia (tabela A1) przedsiębiorstw branży tekstylna - odzieżowa kształtowały się w latach 2005 - 2010 poniżej średniego poziomu dla całego sektora przetwórstwa przemysłowego. Pomimo wyższych wartości przychodów na początku analizowanego okresu wartości wskaźników płynności były gorsze. Bieżące zmiany w branży tekstylna - odzieżowej, z punktu widzenia kondycji finansowej przedsiębiorstw należy ocenić pozytywnie - wynik finansowy w 2011r. zarówno dla przedsiębiorstw działających w Wielkopolsce, jak i w całym kraju wzrósł (tabela A4). Zmniejszenie przychodów i zatrudnienia w przedsiębiorstwach branży tekstylna-odzieżowej doprowadziło do wzrostu rentowności i płynności. Działania optymalizacyjne i specjalizacja branży może doprowadzić do zdecydowanej poprawy jej sytuacji w przyszłości.

3.2.3. Branża drzewno - papiernicza i meblowa

Polski przemysł drzewno - papierniczy i meblowy w 2008r. znajdował się na 9 miejscu na świecie pod względem wartości wytworzonej produkcji. Polska wówczas zajmowała 4 pozycję w światowym rankingu eksporterów mebli. Polskie meble są produktem znanym i cenionym na światowych rynkach. Jest to tendencja, która pozwala na relatywnie łatwiejsze i szybsze wejście polskim przedsiębiorcom z branży meblarskiej na nowe rynki zbytu. „W ostatnich 20 latach najszybciej na świecie rozwijało się meblarstwo w Chinach i w Polsce - z porównywalnego poziomu około 2% światowego eksportu w roku 1994, w 2007 roku potencjał chiński wyniósł aż 13% światowego eksportu, zaś polski 6%”²⁹. W tym samym okresie udział w rynku tracili Włosi i Niemcy. „Intensywny wzrost produkcji meblowej w Chinach odbywał się głównie dzięki niskim kosztom pracy i popytowi na tanie meble, natomiast w Polsce obok relatywnie niższych kosztów pracy również dzięki inwestycjom zagranicznym w polskie przedsiębiorstwa i technologie produkcji”³⁰. Eksport mebli z Polski wzrósł ze 147 mln dolarów w 1989r. do 9 000 mln USD w 2011r., czyli ponad 61 razy. Szybciej w tym czasie rozwijał się przemysł meblarski jedynie w Chinach. Największym odbiorcą polskich mebli są Niemcy, dokąd eksportuje się co roku towar o wartości około 2,5 mld EUR - 39% eksportu. Blisko 9% eksportu trafia do Francji, a kolejne w rankingu Czechy, Wielka Brytania, Szwecja i Holandia absorbują od 6,7 do 4,2% polskiego eksportu. Krajami do których w ostatnich latach najszybciej wzrastał eksport były Hiszpania, Włochy i USA”³¹.

Branża meblarska zalicza się w krajach Unii Europejskiej do grupy największych i najważniejszych gałęzi przemysłu. Jego udział w ogólnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego waha się w granicach, zależnie od gospodarki, od 2 do 4%. Tworzy on do 2% PKB i ma taki sam udział w zatrudnieniu. Na obszarze UE27 funkcjonuje 8,5 tysięcy firm meblarskich zatrudniających średnio ponad 20 osób. Pracuje w nich łącznie pół miliona pracowników, z czego blisko 70% przypada na dwa kraje: Niemcy i Włochy. Natomiast liczbę

---

²⁹ Polish Furniture Magazine 1/2012, s.6.

³⁰ Por. A. Burda, M. Formanowicz, Przemysł Meblarski w Polsce Tworzenie i Rozwój, OIGPM, Warszawa 2007 oraz Polish Furniture Magazine 1/2012.

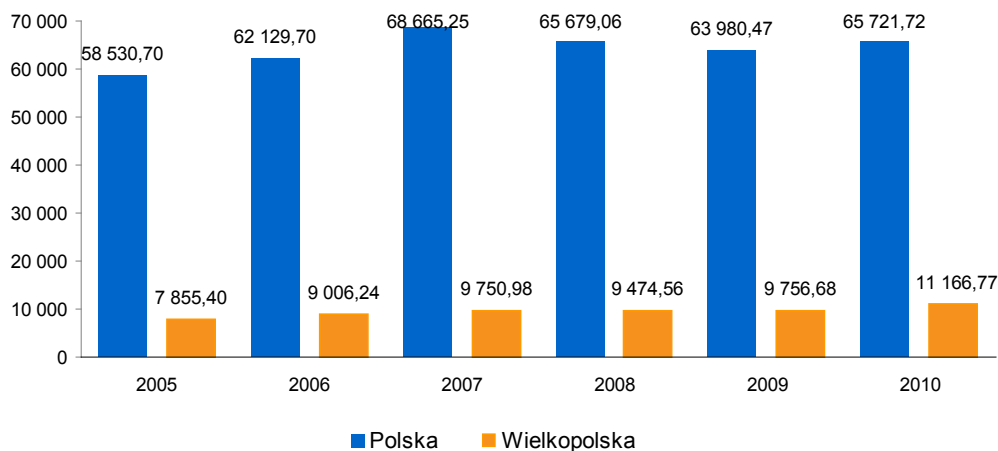
³¹ Polska branża meblarska, s.5-6.

wszystkich przedsiębiorstw meblarskich szacuje się na 80 tysięcy. Zatrudnienie w nich wynosi około 300 tysięcy osób.

Polski sektor meblarski od lat 90. ubiegłego stulecia był uważany za jedną z głównych gałęzi gospodarki i eksportu. W 2005r. brał on znaczący udział w tworzeniu PKB, ok. 2%. Obecnie wartość ta wynosi ok. 1,6%.³².

Branża drzewno-papiernicza i meblowa należy do grupy branż, które po 2009r. osiągnęły większą realną wartość produkcji sprzedanej na poziomie całego kraju, niż notowaną w roku 2008. Sytuacja branży w Wielkopolsce jest lepsza niż średnio w całym kraju. Realna wartość produkcji sprzedanej dla Polski w 2010r. wzrosła o blisko 3% w stosunku do 2009r. W tym samym czasie realna wartość produkcji sprzedanej dla Wielkopolski wzrosła o ponad 14%. Jak wspomniano wcześniej, branża drzewno-papiernicza i meblowa jest na pierwszym miejscu pod względem liczby przedsiębiorstw w wielkopolskim przemyśle przetwórczym, charakteryzuje się również wysokim potencjałem wzrostu.

Wykres nr 12: Wartość produkcji sprzedanej dla branży drzewno – papierniczej i meblowej w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł

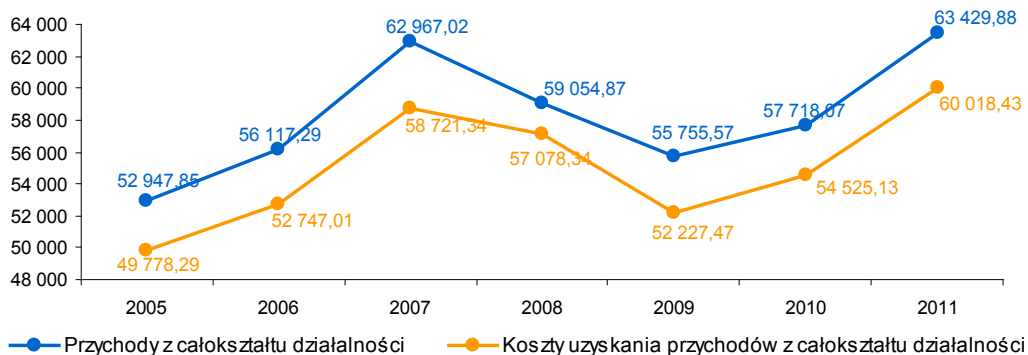

Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu oraz Województwa Wielkopolskiego

Realne przychody branży drzewno-papierniczej i meblarskiej w Polsce kształtowały się procyklicznie. Spadek realnej wartości przychodów był symetryczny do spadku produkcji sprzedanej i rozpoczął się w 2008r. Pomiędzy rokiem 2007 a 2009 wartość przychodów z działalności wyrażona w cenach z 2005r. spadła o prawie 13%. W tym samym okresie wartość produkcji spadła o nieco ponad 7%. Koszty uzyskania przychodu, wyłączając rok 2008, kształtowały się symetrycznie do przychodów.

³² or. Analiza potencjału rozwoju sektora drzewno-meblarskiego w powiecie bytowskim, EU-Consult, Gdańsk 2011.

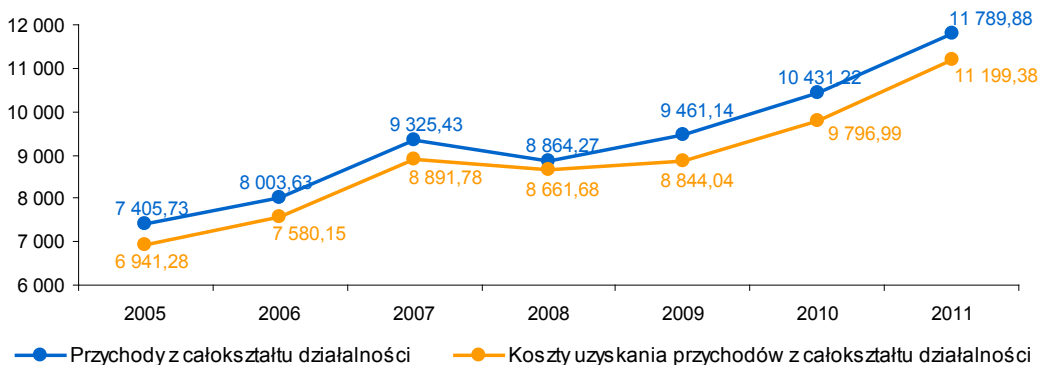
Wykres nr 13: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży drzewno-papierniczej i meblowej w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Realne przychody branży drzewno - papierniczej i meblarskiej w Wielkopolsce kształtowały odmiennie niż w Polsce. W latach 2005 – 2011 realna wartość przychodów całkowitych branży w Wielkopolsce wzrosła o ponad 59%. W analogicznym okresie dla Polski wzrost wyniósł ponad 19%. Jedynie w 2008r. nastąpił 5% spadek realnej wartości przychodów branży. Koszty uzyskania przychodów kształtowały się symetrycznie do przychodów.

Wykres nr 14: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży drzewno-papierniczej i meblowej w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Zatrudnienie w branży drzewno-papierniczej i meblowej w latach 2005 – 2011 na poziomie całego kraju pozostawało na niemalże niezmiennym poziomie (tabela A2). W Wielkopolsce z wyłączeniem roku 2008 cały czas rosło. Wynagrodzenie w branży w całym okresie kształtowało się poniżej średniej dla sektora przetwórstwa przemysłowego (tabela A5). Wskaźniki płynności

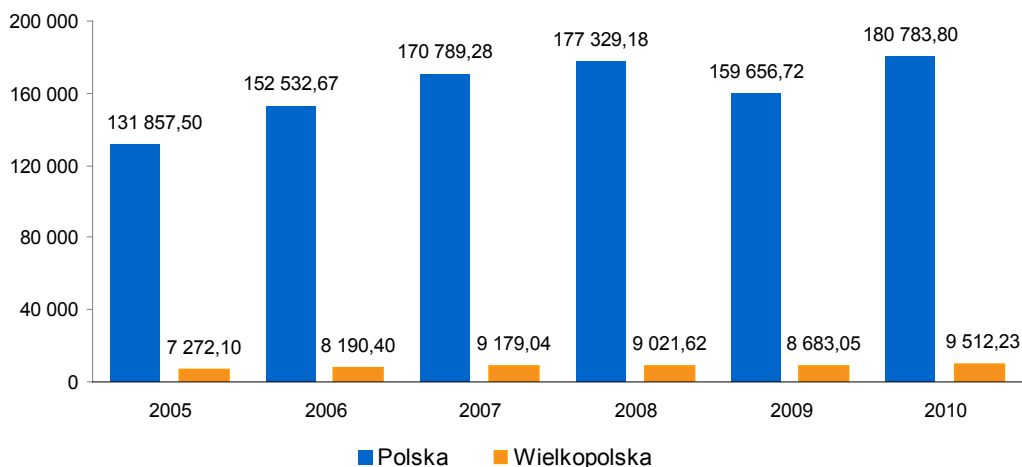
przedsiębiorstw branży drzewno papierniczej i meblarskiej kształtowały się w latach 2005 – 2010 na poziomie zbliżonym do średniej w branży (tabela A1). Wynik finansowy branży drzewno-papierniczej i meblowej z wyjątkiem 2008r., kiedy nastąpił spadek o ponad 50% zarówno dla Wielkopolski, jak i całej branży w Polsce, utrzymywał się na stabilnym poziomie (tabela A4)

3.2.4. Przetwórstwo surowców mineralnych

Zmiany realnych wartości produkcji sprzedanej przemysłu dla branży przetwórstwa surowców mineralnych kształtowały się procyklicznie. W latach 2005 – 2008 odnotowano wzrost o 35%. Spadek, jaki nastąpił w 2009r. wyniósł ponad 11%. Do takiego stanu rzeczy przyczyniła się głównie zapaść na unijnym rynku samochodowym w pierwszej połowie 2009r. - w niektórych krajach spadki sprzedaży sięgały nawet 50%³³. Branże nie powiązane z rynkiem samochodowym również odczuły skutki spowolnienia gospodarczego.

W 2010r. realna wartość produkcji sprzedanej na poziomie całego kraju, dla branży przetwórstwa surowców mineralnych jest wyższa niż notowana w roku 2008. Podobne tendencje mają miejsce w Wielkopolsce. W 2010r. realna wartość produkcji sprzedanej branży jest o blisko 10% wyższa niż w roku poprzednim i wyższa niż w 2008r.

Wykres nr 15: Wartość produkcji sprzedanej dla branży przetwórstwa surowców mineralnych w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł

Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu oraz Województwa Wielkopolskiego

Realne przychody branży zajmującej się przetwórstwem surowców mineralnych dla Polski w latach 2005-2011 wzrosły o 75%, w tym czasie wzrost tej wielkości na poziomie Wielkopolski wyniósł 50%. Struktura branży jest dość zróżnicowana, jednak można wskazać

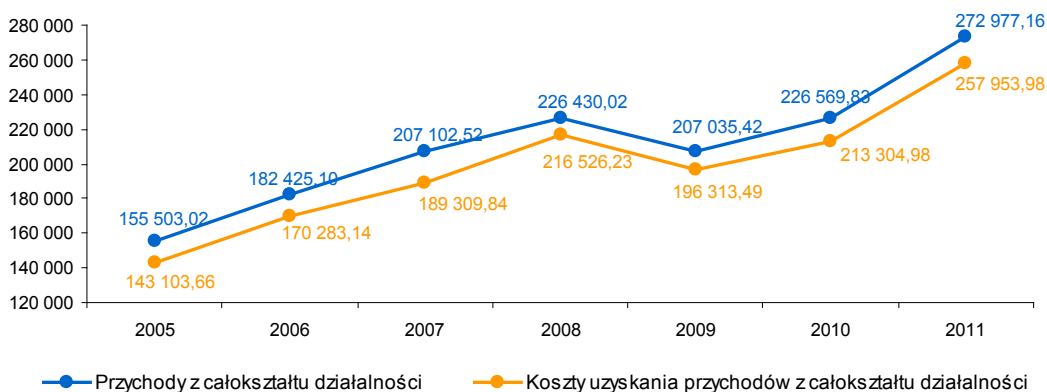
³³ Por. Krajowa branża gumowa odporna na kryzys – sytuacja w polskim przemyśle gumowym, Chemia i biznes, 2/2010.

dwie grupy przedsiębiorstw, dzięki którym doszło do takiego spektakularnego wzrostu. Jedną z przyczyn to udział w branży przetwórstwa surowców mineralnych firm mających powiązania z sektorem budowlanym, którego wartość sprzedaży w samym 2011r. wzrosła nominalnie o 13%. Budownictwo było najszybciej rozwijającym się sektorem gospodarki. Rok 2011 był rekordowy pod względem przychodów ze sprzedaży, liczby realizowanych projektów oraz nakładów na budowę dróg. Również w prawie całym analizowanym okresie sektor budowlany rozwijał się. Perspektywy rynku budowlanego na 2012r. w dalszym ciągu prezentują się dość korzystnie. Należy jednak pamiętać, że mniejsza liczba nowych inwestycji, m.in. drogowych, znacząco wpłynie na wyniki budownictwa w latach 2013 - 2014, co może osłabić perspektywy wzrostu branży w przyszłości. Drugie centrum wzrostu w branży przetwórstwa surowców mineralnych to wspomniane wcześniej powiązania z rynkiem motoryzacyjnym.

Branża przetwórstwa surowców mineralnych eksportuje średniorocznie poniżej 30% swojej produkcji, większość do krajów UE. Sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstw zajmujących się przetwórstwem surowców mineralnych uległa poprawie tak w Polsce, jak i Wielkopolsce.

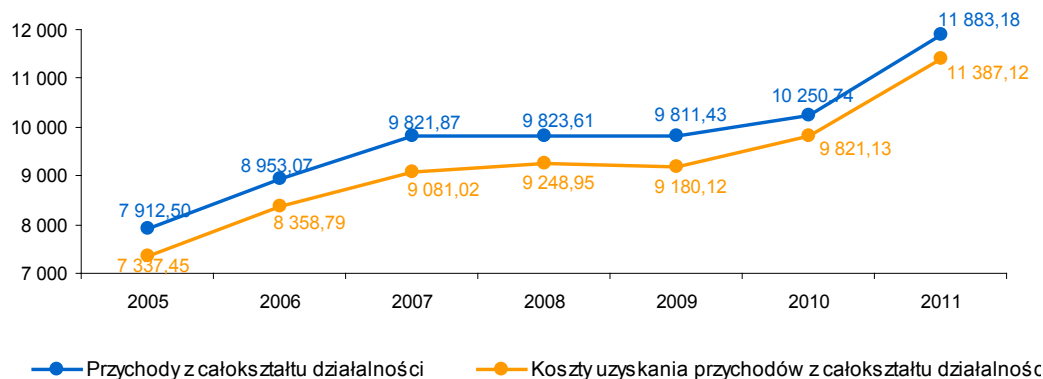
Wykres nr 16: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży przetwórstwa surowców mineralnych w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Realne przychody branży zajmującej się przetwórstwem surowców mineralnych dla Wielkopolski w latach 2005-2011 wzrosły o 50% i ustępują dynamice obserwowanej na poziomie całej gospodarki. Charakterystyczna dla branży w Wielkopolsce jest praktycznie niezmienna realna wartość przychodów w roku 2009 w stosunku do roku poprzedniego. W latach 2009-2011 realna wartość przychodów branży przetwórstwa surowców mineralnych dla Wielkopolski wzrosła o 21%, podczas gdy wzrost dla branży przetwórstwa surowców mineralnych w Polsce wynosi 31%. Na tej podstawie można ocenić przedsiębiorstwa analizowanej branży działające w Wielkopolsce jako mniej dynamicznie rozwijające się, ale bardziej stabilne i odporne na zmiany ogólnogospodarcze.

Wykres nr 17: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży przetwórstwa surowców mineralnych w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Wartość wskaźników płynności I, II i III stopnia dla branży jest wyższa niż dla całej sekcji C zarówno w Polsce, jak i w Wielkopolsce (tabela A1). W latach 2005 – 2011 przedsiębiorstwa branży zajmującej się przetwórstwem surowców mineralnych osiągały dodatni wynik finansowy (tabela A4). Zatrudnienie, zarówno w Polsce, jak i w Wielkopolsce rosło, co odzwierciedla dość stabilną sytuację w branży (tabela A2), rosła też produktywność, która kształtowała się na poziomie wyższym od średniej dla sekcji C (tabela A3). Wynagrodzenie, jakie oferowano w branży przetwórstwa surowców mineralnych, z wyłączeniem 2005r., było najwyższe na tle całego przemysłu przetwórczego (tabela A5).

3.2.5. Przetwórstwo oparte na metalach

„W roku 2008, po raz pierwszy od 2002r. produkcja stali surowej ogółem w świecie uległa obniżeniu w stosunku do roku poprzedniego (z wartości 1 351 mln ton w 2007r. do 1 327 mln ton w 2008r.). W poprzednich sześciu latach produkcja stali w świecie dynamicznie rosła, ze średniorocznym przyrostem równym około 8%. W 2008r. – w państwach o znaczącej w świecie wielkości produkcji stali – tylko w Chinach, w Indiach i w Korei Południowej wystąpiły wzrosty w stosunku do roku poprzedniego. Po wielu latach systematycznego wzrostu zużycia ogółem finalnych wyrobów stalowych w świecie, w 2008r. nastąpił spadek zużycia jawnego o 1,4% w stosunku do 2007r. W 2008r. w Polsce nastąpiło zmniejszenie produkcji niemalże wszystkich asortymentów wyrobów hutniczych w porównaniu do 2007r.³⁴ Sytuacja na rynku stali jest rodzajem wskaźnika wyprzedzającego dla wszystkich przedsiębiorstw zajmujących się przetwórstwem opartym na metalach. Jeżeli globalny rynek stali rozwija się, należy spodziewać się wzrostu zamówień w przedsiębiorstwach przetwórstwa opartego na metalach. Symetryczna zależność występuje

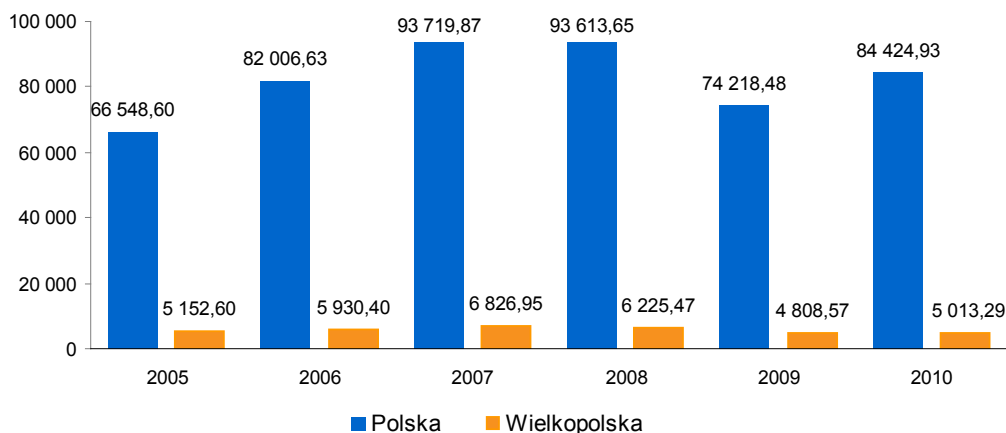
³⁴ B. Grabarz, B. Rębiasz, Średniookresowa prognoza wielkości i struktury asortymentowej zużycia, importu, eksportu i produkcji stalowych wyrobów hutniczych w Polsce, Prace IMŻ 4 (2009), s. 17-24.

w przypadku złej koniunktury. „Zużycie stali w Polsce w 2011r. wzrosło prawie o 11% sięgając poziomu 11mln ton. Jest to mniej od rekordowego zużycia odnotowanego w 2007r. i wynoszącego 12 mln ton. Wzrost zużycia koreluje ze wzrostem produkcji, który w 2011r. wyniósł 10% r/r i wyniósł 8,8 mln ton. Struktura produkcji stali w Polsce nie zmienia się od wielu lat. Ponad 90 % (94,04% w 2011r.) to stale niestopowe. Produkcja wyrobów gotowych, walcowanych na gorąco w 2011r. wyniosła 7,5 mln ton. Głównie były to wyroby długie - 4,93 mln ton (65,6% produkcji)”³⁵. Tym samym istnieje powiązanie branży zajmującej się przetwórstwem opartym na metalach z dynamicznie rozwijającym się rynkiem budowlanym.

Wymiana handlowa z zagranicą w 2011r. jest wynikiem ożywienia w branży. Polski eksport wyrobów hutniczych wzrósł o 15%, 88% eksportu odbyło się do krajów UE. Niestety duże zapotrzebowanie spowodowało ujemny bilans wymiany handlowej wynoszący 3 mln ton³⁶.

Powyższe tendencje mają swoje odzwierciedlenie również w Wielkopolsce. W 2009r. realna wartość produkcji sprzedanej branży przetwórstwa opartego na metalach w stosunku do roku poprzedniego spadła w Wielkopolsce o blisko 30%. Dla Polski spadek wyniósł 22%. W 2010r. realna wartość produkcji sprzedanej przetwórstwa opartego na metalach nie osiągnęła poziomu z 2008r.

Wykres nr 18: Wartość produkcji sprzedanej dla branży przetwórstwa opartego na metalach w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł

Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu oraz Województwa Wielkopolskiego

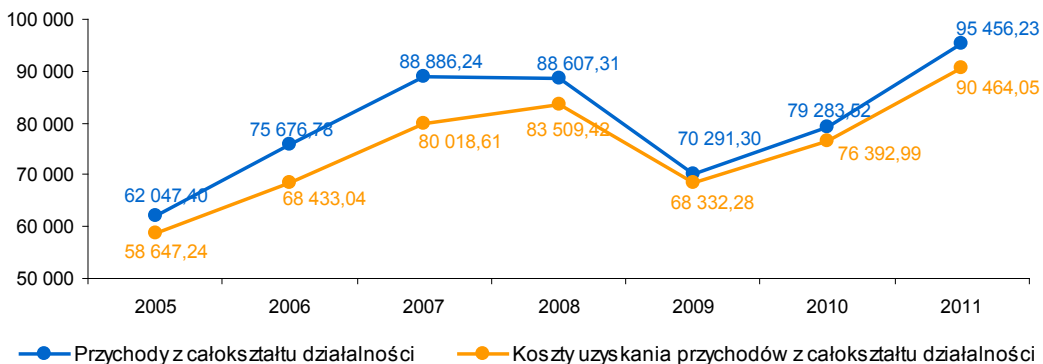
Analizując zmiany wartości przychodów z działalności przedsiębiorstw w branży przetwórstwa opartego na metalach zarówno dla Polski, jak i Wielkopolski można zauważyć wyraźne załamanie w 2009r. odzwierciedlone 21% spadkiem realnej wartości przychodów przedsiębiorstw branży w Polsce i prawie 20% w Wielkopolsce. Proces dochodzenia do takiego stanu przebiegał w Wielkopolsce odmiennie niż w całej gospodarce. W Polsce miał charakter zdecydowanie łagodniejszy i ograniczył się do 2009r. W Wielkopolsce spadek realnej wartości przychodów

³⁵ Ibidem.

³⁶ Por. Polski rynek stalowy, HIPH, 2012.

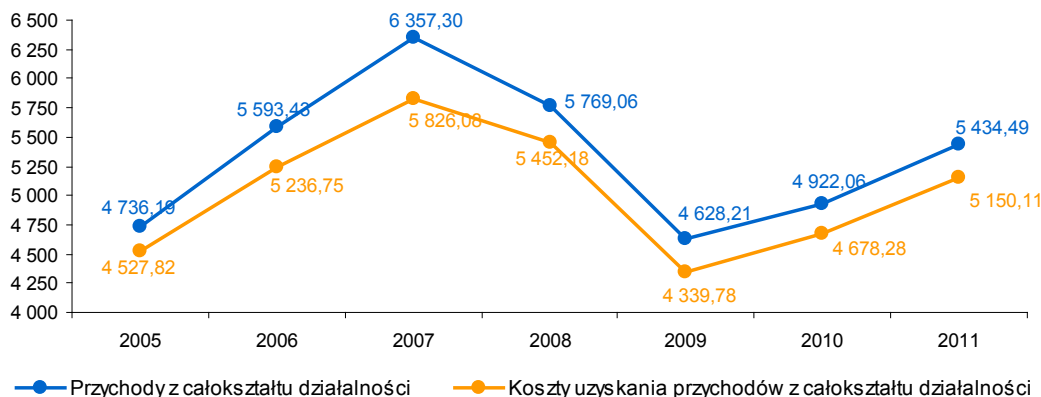
w 2008r. w porównaniu do roku poprzedniego wyniósł 10%. Różnica realnej wartości przychodów pomiędzy latami 2007, a 2009 wynosi w Wielkopolsce 27%. Wartość realnych przychodów przedsiębiorstw zajmujących się przetwórstwem opartym na metalach w 2011 r. nie osiągnęła poziomu sprzed załamania.

Wykres nr 19: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży przetwórstwa opartego na metalach w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Wykres nr 20: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży przetwórstwa opartego na metalach w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł.

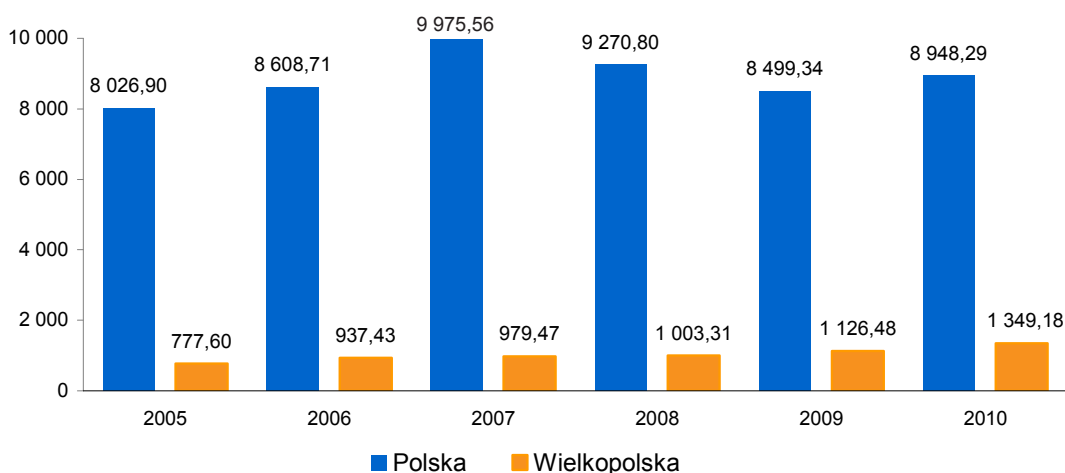
Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Wskaźniki płynności I, II, III stopnia przedsiębiorstw branży przetwórstwa opartego na metalach zarówno w Polsce, jak i Wielkopolsce kształtują się na poziomie niższym od średniej dla całej sekcji C (tabela A1). W latach 2005 – 2011 przedsiębiorstwa branży zajmującej się przetwórstwem opartym na metalach osiągały dodatni wynik finansowy (tabela A4). Zatrudnienie, zarówno w Polsce, jak i Wielkopolsce utrzymywało się na stabilnym poziomie, ale w 2010r. pozostawało poniżej poziomu z 2008r. (tabela A2). Na stabilnym poziomie utrzymywała się też produktywność, która kształtowała się na nieco niższym poziomie od średniej dla sekcji C (tabela A3). Wynagrodzenia w przedsiębiorstwach zajmujących się przetwórstwem opartym na metalach oscylowały wokół średniej dla sekcji C (tabela A5).

3.2.6. Branża poligraficzna

Zmiany wartości produkcji sprzedanej branży poligraficznej w Polsce mają charakter procykliczny. Najniższą wartość w latach 2005-2010 realna wartość produkcji sprzedanej osiągnęła w 2009r. Dla Wielkopolski mamy do czynienia ze zdecydowanie inną charakterystyką zmian. Realna wartość produkcji sprzedanej branży poligraficznej rośnie cały czas w analizowanym okresie. W 2010r. była o ponad 73% wyższa niż w 2005r.

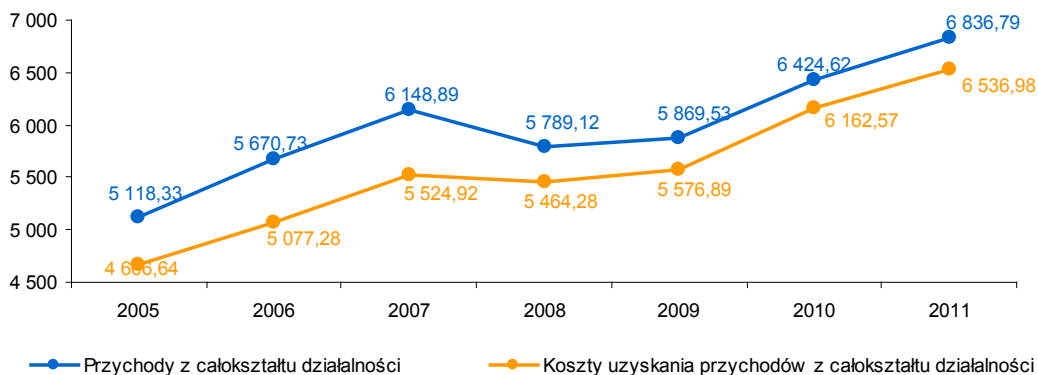
Wykres nr 21: Wartość produkcji sprzedanej dla branży poligraficznej w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł

Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu oraz Województwa Wielkopolskiego

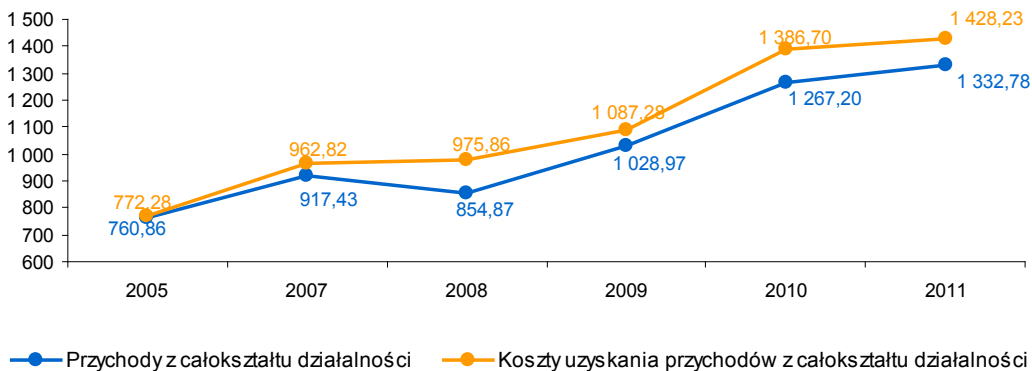
Podobne zależności zachodzą w przypadku przychodów z działalności. Branża poligraficzna analizowana na obszarze całej Polski zachowuje się procyklicznie, natomiast przychody przedsiębiorstw poligraficznych w Wielkopolsce w analizowanym okresie nieustannie rosły i były w 2010r. o ponad 84% wyższe niż w 2005r. Udział eksportu w branży rośnie. Na obszarze Wielkopolski branża poligraficzna w latach 2005 – 2010 zwiększała zatrudnienie. W Polsce procent zaburzony jest obserwacją z 2009r., kiedy zatrudnienie nieznacznie spadło.

Wykres nr 22: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży poligraficznej w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Wykres nr 23: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży poligraficznej w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

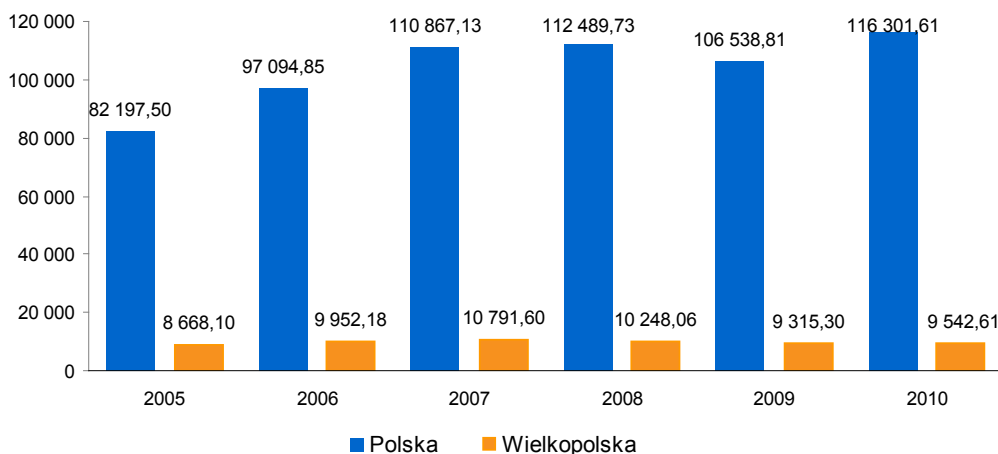
Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Branża poligraficzna w Polsce charakteryzuje się niską rentownością (tabela A4), w Wielkopolsce w całym analizowanym okresie branża również osiągała stratę. Jest to jedyna branża na tle całego przemysłu przetwórczego, która notowała ujemny wynik finansowy netto. Powyższa, niestabilna sytuacja finansowa branży powoduje, że również wskaźniki płynności I, II, III stopnia przedsiębiorstw branży poligraficznej, zwłaszcza dla Wielkopolski kształtują się na poziomie niższym od średniej dla całej sekcji C (tabela A1). W latach 2005 – 2011 przedsiębiorstwa branży zajmującej się poligrafią zatrudniały w Polsce niemalże niezmienną liczbę pracowników (tabela A2). W Wielkopolsce zatrudnienie rosło, co odzwierciedlone jest również w dynamicznie rosnących przychodach. Produktywność branży kształtowała się na poziomie zbliżonym do średniej dla sekcji C (tabela A3). Wynagrodzenia branży poligraficznej w analizowanym okresie kształtowały się na poziomie zbliżonym do średniej w przemyśle przetwórczym (tabela A5).

3.2.7. Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń

Wartość realna produkcji sprzedanej branży zajmującej się konserwacją maszyn i urządzeń dla Polski kształtuje się procyklicznie. W latach 2005 – 2008 przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją i konserwacją maszyn i urządzeń zanotowały wzrost realnej wartości produkcji sprzedanej o ponad 36%. W 2009r. nastąpił spadek analizowanej wielkości o ponad 5% w stosunku do roku poprzedniego. Charakterystycznie dla całej sekcji C w 2010r. nastąpił wzrost i realna wartość produkcji sprzedanej znalazła się na poziomie wyższym niż notowany w 2008r. Dla Wielkopolski mamy do czynienia z innym przebiegiem. Wzrost realnej wartości produkcji sprzedanej przedsiębiorstw zajmujących się produkcją i konserwacją maszyn i urządzeń miał miejsce w latach 2005 – 2007. W 2008r. realna wartość produkcji sprzedanej spadła o 5% w stosunku do roku poprzedniego. Spadek pogłębił się w roku następnym i wynosił blisko 10% do 2008r. i prawie 14% do 2007r. Po spadku realnej wartości produkcji sprzedanej utrzymuje się ona w 2010r. na niemalże tym samym poziomie co w roku poprzednim. Branża pomimo spadku zatrudnienia w latach 2008 – 2010 (tabela A2), tak w całym kraju, jak i w Wielkopolsce nie zmniejsza swojego eksportu.

Wykres nr 24: Wartość produkcji sprzedanej dla branży produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł

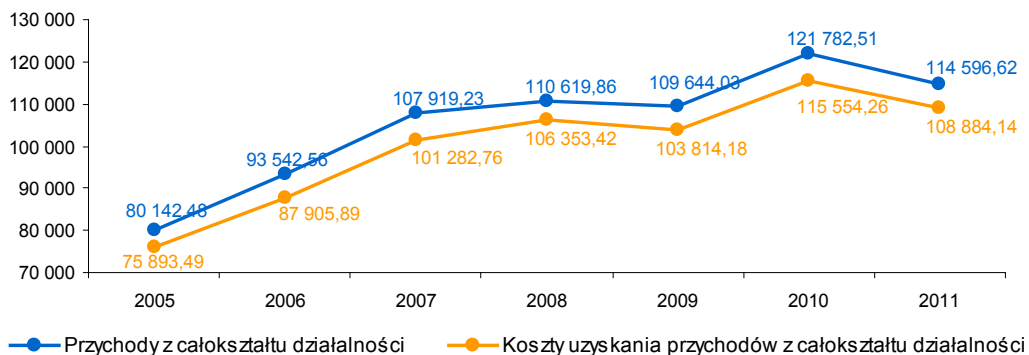
Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu oraz Województwa Wielkopolskiego

Powyższe zależności odzwierciedlone są również w dynamice przychodów, które dla Wielkopolski kształtowały się mniej korzystnie niż dla całej gospodarki. Wzrost realnej wartości przychodów przedsiębiorstw zajmujących się produkcją i konserwacją maszyn i urządzeń miał miejsce jedynie w latach 2005 - 2007 i wyniósł ponad 25%. Od 2008r. branża w Wielkopolsce notuje systematyczny spadek realnej wartości przychodów. W 2011r. kształtują się one na poziomie nieco wyższym niż w 2006r. i o prawie 8% niższym niż w rekordowym 2007r.

Analizując zmiany realnej wartości przychodów branży w całej Polsce można zauważyć znaczący wzrost ich wartości w latach 2005 – 2011, wynoszący 43%. Nawet w nienajlepszym dla gospodarki roku 2009r. spadek realnej wartości przychodów wyniósł mniej niż 1% w porównaniu

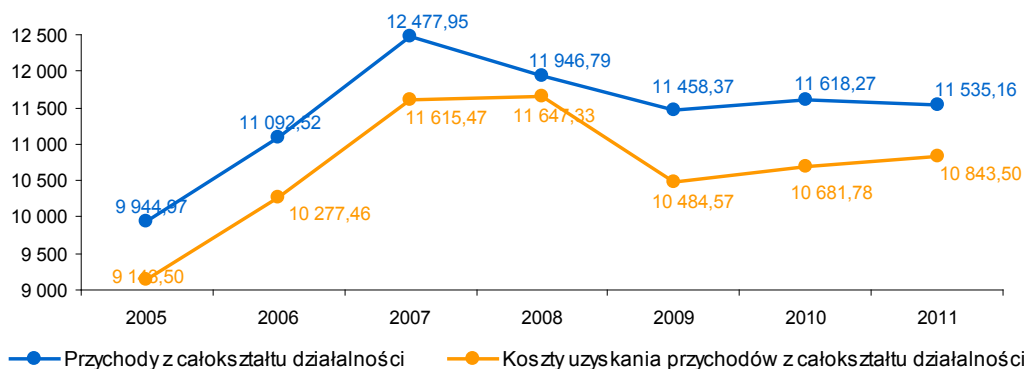
do roku poprzedniego. Zdecydowanie gorzej wartość realnych przychodów branży kształtowała się w 2011 r., kiedy nastąpił spadek w stosunku do roku poprzedniego o 6%, dopiero po uzyskaniu danych za 2012 r. będzie można stwierdzić, czy jest to jednorazowy spadek czy zmiana trendu. W przypadku całej gospodarki przychody i koszty uzyskania w całym analizowanym okresie zmieniają się symetrycznie. W Wielkopolsce w latach 2008 – 2009 można zaobserwować najpierw wzrost kosztów uzyskania przychodów przy spadku przychodów, a następnie ponad proporcjonalny ich spadek.

Wykres nr 25: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Wykres nr 26: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

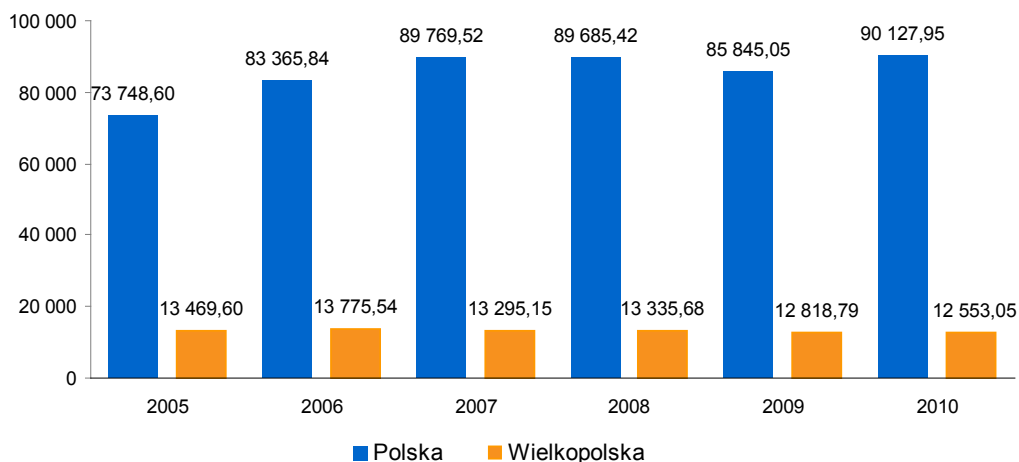

Branża zajmująca się produkcją i konserwacją maszyn i urządzeń zarówno w Polsce, jak i w Wielkopolsce charakteryzuje się stabilną rentownością (tabela A4). W Wielkopolsce w latach 2009 – 2011 wynik finansowy przedsiębiorstw branży spadł. Wskaźniki płynności I, II, III stopnia przedsiębiorstw zajmujących się produkcją i konserwacją maszyn i urządzeń kształtują się na poziomie zbliżonym do średniej dla sekcji C (tabela A1). Do 2008r. w przedsiębiorstwach omawianej branży zatrudnienie rośnie w Polsce i Wielkopolsce, po 2009r. nastąpił spadek liczby pracowników (tabela A2). Produktywność branży kształtowała się na poziomie zbliżonym do średniej dla sekcji C (tabela A3) i rośnie. Wynagrodzenia w branży zajmującej się produkcją i konserwacją maszyn i urządzeń odpowiadały średniej w branży przetwórstwa przemysłowego (tabela A5).

3.2.8. Branża motoryzacyjna i transportowa

„Polski przemysł motoryzacyjny jest niemal w całości nastawiony na eksport, w związku z czym jego kondycja jest bardzo silnie uzależniona od sytuacji na zagranicznych rynkach, głównie zachodnioeuropejskich”³⁷. W korzystnym dla światowego rynku motoryzacyjnego okresie 2006 – 2007 wartość produkcji sprzedanej przemysłu motoryzacyjnego w Polsce rosła niezwykle dynamicznie. Trend ten uległ zmianie w 2008r., kiedy z powodu negatywnych tendencji globalnych dynamika sprzedaży polskich fabryk spadła. W 2009r., niezwykle trudnym dla światowej motoryzacji, sytuacja uległa dalszemu pogorszeniu. Realna wartość produkcji sprzedanej przemysłu motoryzacyjnego w Polsce zmniejszyła się o prawie 5% w stosunku do roku poprzedniego. W 2010r. realna wartość produkcji sprzedanej wzrosła i przekroczyła poziom 90 mld zł³⁸.

Wykres nr 27: Wartość produkcji sprzedanej dla branży motoryzacyjnej i transportowej w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł

Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu oraz Województwa Wielkopolskiego

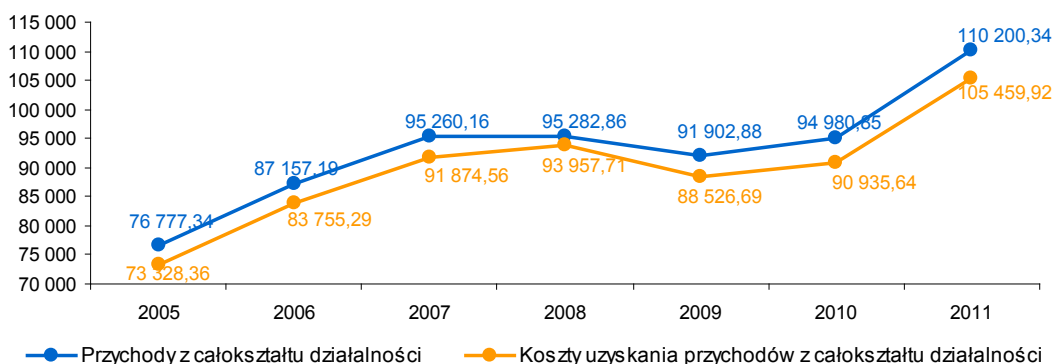
³⁷ Branża motoryzacyjna - raport 2012, PZPM, Warszawa, 2012, s.118

³⁸ Por. dane GUS - Rocznik Statystyczny Przemysłu oraz Województwa Wielkopolskiego oraz Branża motoryzacyjna - raport 2012, PZPM, Warszawa, 2012, s. 118-121.

„Wzrost wolumenu produkcji w Polsce był możliwy przede wszystkim dzięki znacznym nakładom inwestycyjnym producentów. W 2007r. nakłady na inwestycje producentów motoryzacyjnych przekroczyły 4,3 mld zł. Rok później ich wartość spadła do 3,8 mld zł. W latach 2009 i 2010 nastąpiły dalsze spadki, odpowiednio do 3,1 i 2,7 mld zł. Zmniejszył się również udział inwestycji w przemyśle motoryzacyjnym w nakładach przemysłu ogółem do 4,9% - w 2007r. wynosił 7,8%. W 2011r. miał miejsce bardzo duży wzrost wielkości nakładów inwestycyjnych w przemyśle motoryzacyjnym (o ponad 60%). Osiągnęły one wcześniej nie notowany poziom 4,4 mld złotych, co stanowiło 7,45% nakładów w przemyśle ogółem. Reakcją producentów motoryzacyjnych w Polsce na sytuację na międzynarodowych rynkach w 2009r. była redukcja zatrudnienia o ponad 13%. W 2011r. zatrudnienie w sektorze znacząco wzrosło o 7,1%. Liczba zatrudnionych w przedsiębiorstwach motoryzacyjnych wyniosła 149,6 tys. osób, a w całej branży prawie 185 tys. osób”³⁹

W analizowanym okresie realna wartość przychodów branży motoryzacyjnej i transportowej wzrosła w Polsce i w Wielkopolsce odpowiednio o 43% i 16%. Dynamika realnej wartości przychodów zarówno w Polsce, a zwłaszcza w Wielkopolsce jest stosunkowo łagodna. Świadczy to o wysokim poziomie zarządzania i przewidywania w branży, co wynika głównie z rozmiarów przedsiębiorstw. Branża motoryzacyjna i transportowa w Wielkopolsce skupia najmniej firm w sekcji C, natomiast ma największy odsetek firm zatrudniających powyżej 1000 osób. Szczególnie interesujący jest 2011r. Analizując przychody działalności branży motoryzacyjnej w tym roku widać bardzo wyraźne odbicie zarówno w Polsce, jak i Wielkopolsce, adekwatne do wzrostów inwestycji zatrudnienia. Wzrost realnych przychodów przedsiębiorstw branży motoryzacyjnej i transportowej wynosi odpowiednio 15% i 20%. Koszty uzyskania przychodu dla branży motoryzacyjnej rosły proporcjonalnie do przychodów. Jedynie w 2008r. w przypadku Polski doszło do bardziej proporcjonalnego wzrostu realnych kosztów uzyskania przychodów w stosunku do przychodów. Sytuacja taka nie miała miejsca w Wielkopolsce.

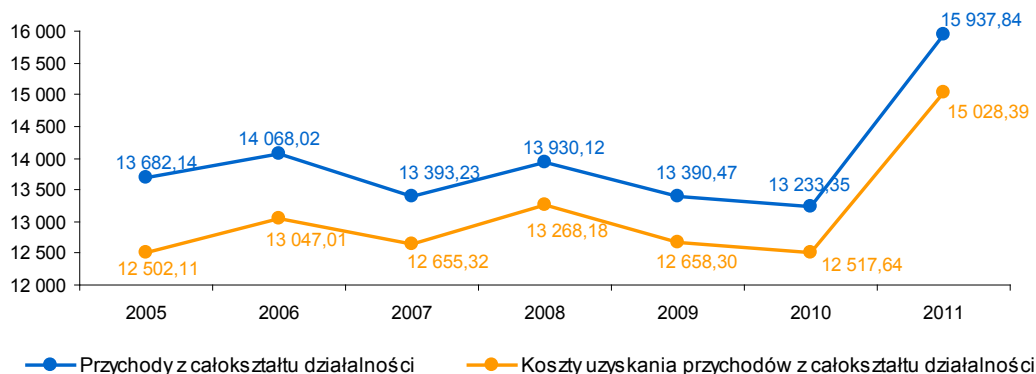
Wykres nr 28: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży motoryzacyjnej i transportowej w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

³⁹ Ibidem. s.121-122.

Wykres nr 29: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży motoryzacyjnej i transportowej w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

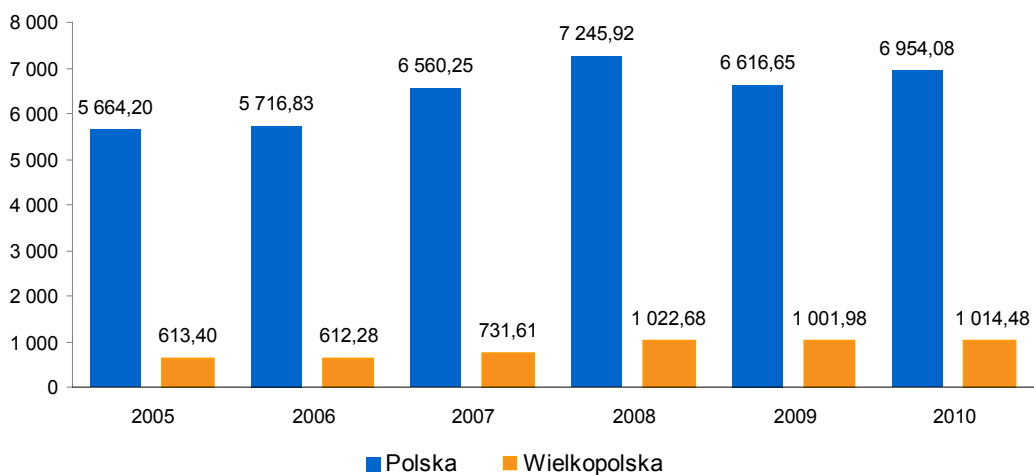
Wskaźniki płynności I, II i III stopnia przedsiębiorstw branży motoryzacyjnej i transportowej kształtują się na wysokim poziomie (tabela A1). Na szczególną uwagę zasługują wartości wskaźników płynności dla przedsiębiorstw branży motoryzacyjnej i transportowej w Wielkopolsce. Utrzymują się one, zwłaszcza po 2009r., na niezwykle wysokich poziomach. Wskaźniki płynności dla branży w Polsce kształtują się na poziomie zbliżonym do średniego w sekcji C.

3.2.9. Pozostała produkcja wyrobów

Zmiany realnej wartości produkcji przedsiębiorstw zajmujących się produkcją i sprzedażą pozostałych wyrobów fluktuowały procyklicznie. W latach 2005 – 2008 realna wartość produkcji sprzedanej sektora wzrosła o 28% w Polsce i prawie 67% w Wielkopolsce. Spadek realnej wartości produkcji sprzedanej, jaki nastąpił po 2008r. w Wielkopolsce był zdecydowanie bardziej łagodny. W 2010r. realna wartość produkcji sprzedanej w Wielkopolsce spadła o mniej niż 1% w stosunku do roku 2008, w Polsce spadek wyniósł ponad 4%.

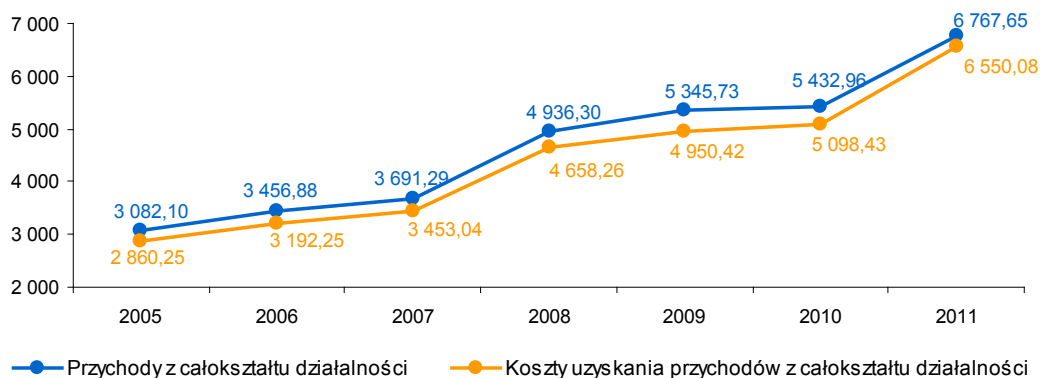
Zarówno w przypadku sekcji C w całej Polsce, jak i Wielkopolsce branże zajmujące się pozostałą produkcją wyrobów ze względu na kształtowanie się przychodów należy ocenić pozytywnie. Wzrost, jaki nastąpił w latach 2005 - 2011, wyniósł dla Polski 119%, a dla Wielkopolski prawie 100%. Są to najwyższe wartości dla całego przemysłu przetwórczego. Zróżnicowana struktura branży utrudnia jednoznaczne wskazanie przyczyn powyższego stanu rzeczy. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że branża w najtrudniejszym dla całej gospodarki 2009r. nie zmniejszyła realnej wartości przychodów, co więcej na obydwu analizowanych obszarach zmieniła zwiększyła swoją realną wartość. Realne koszty uzyskania przychodów kształtowały się symetrycznie w całym analizowanym okresie, choć na poziomie całego kraju można zauważyć malejącą rentowność po 2010r.

Wykres nr 30: Wartość produkcji sprzedanej dla branży pozostała produkcja wyrobów w przetwórstwie przemysłowym w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

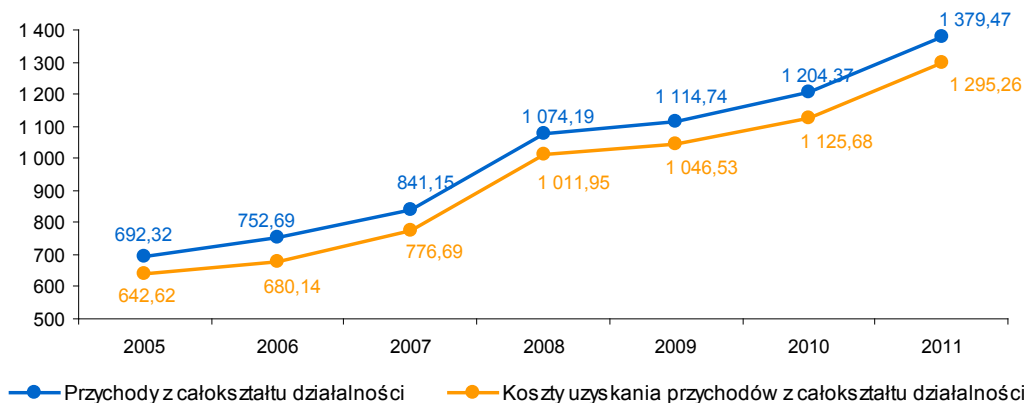
Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu oraz Województwa Wielkopolskiego

Wykres nr 31: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży pozostałej produkcji wyrobów w przetwórstwie przemysłowym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Wykres nr 32: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży pozostałej produkcji wyrobów w przetwórstwie przemysłowym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01

Wskaźniki płynności I, II i III stopnia przedsiębiorstw branży zajmującej się pozostałą produkcją wyrobów w całym analizowanym okresie kształtowały się na poziomie zbliżonym do średniej dla całej sekcji C (tabela A1). Zatrudnienie w analizowanym okresie na poziomie całego kraju pozostawało na niemalże niezmiennym poziomie, w Wielkopolsce urosło (tabela A2). Rosła też produktywność branży. Wynagrodzenia oferowane w branży kształtowały się zdecydowanie poniżej średniej dla sekcji C (tabela A5).

3.3. Zasięg terytorialnego działania przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego mających siedzibę w Wielkopolsce

3.3.1. Rynki działania przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce generujące największe przychody

Na podstawie uzyskanych informacji można stwierdzić, że **58% ogółu przychodów** w przedsiębiorstwach sekcji C **generowanych jest od klientów z rynku lokalnego**, a więc **na terenie gminy bądź powiatu**. Dotyczy to przede wszystkim branży poligraficznej (70,1% przychodów), spożywczej (68,5%), pozostałej produkcji wyrobów (64,2%) oraz branży tekstylno-odzieżowej (61,9%). W porównaniu jedynie 1/3 przychodów osiągają tu przedsiębiorstwa z branży motoryzacyjnej i transportowej

Tabela nr 6: Odsetek przychodów generowanych od Klientów na poszczególnych rynkach działania przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż

Pytanie. 5: A jaki procent przychodów jest generowany od Klientów z: ..., N=1068

ŚREDNI odsetek przychodów generowanych na poszczególnych rynkach	Branża									
	OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
rynek lokalny (gmina, powiat)	58,0	68,5	61,9	54,1	49,4	47,7	70,1	50,1	33,2	64,2
rynek regionalny - Wielkopolska	23,1	18,6	20,5	25,8	26,5	26,6	18,1	25,6	38,2	20,4
rynek krajowy - pozostałe regiony Polski	16,3	10,6	15,2	17,7	20,4	21,6	10,4	20,7	26,7	13,5
rynki zagraniczne	2,6	2,3	2,8	2,4	3,6	4,2	1,3	3,5	2,0	1,9

Na rynku regionalnym – w Wielkopolsce – **największy odsetek przychodów** na inne branże uzyskiwany jest przez **przedsiębiorstwa z branży motoryzacyjnej i transportowej (38,2%)**, **najniższy** natomiast w branży poligraficznej (18,1%) i spożywczej (18,6%) przy **średniej dla ogółu branż** wynoszącej **23,1% przychodów**. Rynek krajowy, a więc pozostałe regiony Polski, jest także domeną **branży motoryzacyjnej i transportowej** – przedsiębiorstwa generują tu ponad ¼ swoich przychodów (26,7%). Nieco powyżej 20% przychodów uzyskują na rynku krajowym przedsiębiorstwa z branży przetwórstwa opartego na metalach, produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń oraz przetwórstwa surowców mineralnych. Jedynie 10,6% przychodów generowanych jest przez przedsiębiorstwa z branży spożywczej, a 10,4% z branży poligraficznej.

Na rynkach zagranicznych osiągnięte jest **zaledwie 2,6% przychodów** dla całego sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce. **Najwyżej** plasują się tutaj firmy z **branży przetwórstwa opartego na metalach**, generując **4,2% przychodów**, następnie **przetwórstwo surowców mineralnych (3,6%)** oraz **produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń (3,5%)**. **Najniższe przychody na rynkach zagranicznych** generuje **branża poligraficzna (1,3%)** oraz **pozostała produkcja wyrobów (1,9%)**.

Na rynku lokalnym **największy odsetek przychodów** osiągnięty jest przez przedsiębiorstwa z **subregionu pilskiego (66,8%)**, głównie z **miasta Piła i powiatu (74,1%)**. Na kolejnych miejscach plasują się przedsiębiorstwa z **subregionu kaliskiego (62,7%)**, **konińskiego (58,5%)**, **poznańskiego (58,2%)**, **leszczyńskiego (53,2%)** i **miasta Poznań (53,4%)**. Na rynku regionalnym ponad ¼ przychodów generują przedsiębiorstwa z **subregionu konińskiego (miasto Konin 28,5%)** oraz **leszczyńskiego (powiaty 27,6%)**, natomiast **najniższy odsetek (16%)** przedsiębiorstwa z subregionu pilskiego (miasto Piła jedynie 13,7%).

Tabela nr 7: Odsetek przychodów generowanych od Klientów na poszczególnych rynkach działania przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg subregionów

Pytanie. 5: A jaki procent przychodów jest generowany od Klientów z: ..., N=1068

ŚREDNI odsetek przychodów generowanych na poszczególnych rynkach - dane w %	OGÓŁEM	Subregion m. Poznań	Subregion poznański - powiaty	Subregion koniński	m. Konin	powiaty subregionu konińskiego	Subregion kaliski	m. Kalisz	powiaty subregionu konińskiego	Subregion piski	Subregion m. Piła + powiat piski	powiaty subregionu pilskiego poza miastem/ powiatem Piła	Subregion leszczyński	m. Leszno	powiaty subregionu leszczyńskiego
lokalnego rynku (gmina, powiat)	58,0	53,4	58,2	58,5	45,8	60,3	62,7	64,9	62,3	66,8	74,1	63,6	53,2	57,5	52,6
ryнку regionalnego - Wielkopolska	23,1	23,9	25,5	21,9	28,5	20,9	19,8	18,6	20,0	16,0	13,7	17,0	27,1	24,1	27,6
ryнку krajowego - pozostałych regionów Polski	16,3	19,7	14,3	15,6	18,5	15,1	16,0	15,7	16,0	14,5	10,8	16,1	16,8	13,5	17,3
rynków zagranicznych	2,6	3,0	2,0	4,1	7,1	3,6	1,7	0,7	1,9	2,7	1,5	3,3	2,9	4,9	2,6

Na rynku krajowym najlepiej radzą sobie przedsiębiorstwa z miasta **Poznań** i **Konina** oraz **powiaty subregionu leszczyńskiego**, generując na tym rynku odpowiednio **19,7%**, **18,5%** i **17,3% przychodów**. Zaledwie 10,8% przychodu osiągają tu przedsiębiorstwa z miasta Piła i powiatu.

Na rynkach zagranicznych najwyższe przychody w ujęciu subregionów uzyskują przedsiębiorstwa z miasta **Konina** i **Leszna**, chociaż stanowi to jedynie **7,1%** i **4,9% ogółu** ich przychodów. Najmniejszą aktywność wykazują tu przedsiębiorstwa z miasta Kalisza, generując zaledwie 0,7% przychodów.

Przedstawiciele **firm działających na rynkach zagranicznych i mieszanych** wskazali zdecydowanie na **Europę**, jako obszar swojej **aktywności gospodarczej**, a kraje, z którymi współpracują, to przede wszystkim **Niemcy (70,1%)**, **Czechy** i **Słowacja (38,5%)**, **kraje skandynawskie (30,6%)**, **Rosja** i **kraje Europy Wschodniej (26,6%)** oraz **pozostałe kraje europejskie (43,9%)**. Wśród przedsiębiorstw **działających na rynkach mieszanych** również **przeważa współpraca z krajami europejskimi (29,1%)**, w tym **głównie z Niemcami (19,3%)**. Wśród **innych kontynentów**, na których przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego z Wielkopolski nawiązały współpracę handlową, wymienić należy **Afrykę (7,1% wskazań)** i **Azję (4,8%)**. **Przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego z Wielkopolski**, które nawiązały współpracę handlową z zagranicą, **sprzedają swoje produkty najczęściej do więcej niż jednego kraju**, w tym **średnio do 4,9 państw w Azji**, do **3 państw w Europie i Ameryce Południowej**, do **niespełna dwóch w Ameryce Północnej** oraz w **Australii i Oceanii** oraz **1,7 w Afryce**.

3.3.2. Zmiany w udziale przychodów generowanych od Klientów na poszczególnych rynkach działania przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

W dalszej części badania poproszono przedstawicieli przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce o **określenie wielkości przychodów generowanych od Klientów** na poszczególnych rynkach działania przedsiębiorstw **w ciągu ostatnich 5-ciu lat** oraz o **ich prognozy odnośnie udziału tych przychodów w okresie najbliższych 5-10 lat**. Średni rozkład przychodów osiąganym na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i zagranicznym zaprezentowano w poniższych tabelach.

Analizując poszczególne **rynków działania przedsiębiorstw** sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce **według branż w ostatnich 5 latach** można zaobserwować **następujące tendencje:**

Rynek lokalny (gmina, powiat):

- » ponad połowa badanych (53,1%) stwierdziła, że udział przychodów generowanych od klientów nie zmienił się; w branży spożywczej było to nawet 64%, a najmniej w branży tekstylna-odzieżowej 47,1%,
- » największy spadek przychodów odnotowała branża tekstylna-odzieżowa (22,6% niewielki spadek, 5,1% znaczny spadek) oraz branża poligraficzna (15% niewielki spadek, 12,6% znaczny spadek),
- » największy wzrost przychodów odnotowała branża produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (26,3% niewielki wzrost, 3,1% znaczny wzrost) oraz przetwórstwo surowców mineralnych (21% niewielki wzrost, 1,3% znaczny wzrost),
- » nieco powyżej 6% badanych nie potrafiło ocenić kierunku zmian przychodu generowanego przez klientów.

Rynek regionalny - Wielkopolska:

- » blisko połowa badanych (47,7%) stwierdziła, że udział przychodów generowanych od klientów nie zmienił się; w branży motoryzacyjnej i transportowej było to nawet 61,3%, a najmniej w branży tekstylna-odzieżowej 36,1%,
- » największy spadek przychodów odnotowała branża tekstylna-odzieżowa (17,9% niewielki spadek, 5,3% znaczny spadek) oraz branża poligraficzna (16,4% niewielki spadek, 4,4% znaczny spadek),
- » największy wzrost przychodów odnotowała branża produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (24,9% niewielki wzrost, 2,9% znaczny wzrost) oraz branża motoryzacyjna i transportowa (20% niewielki wzrost, 0% znaczny wzrost),
- » ponad 1/4 respondentów z branży poligraficznej, tekstylna-odzieżowej i spożywczej nie potrafiła ocenić kierunku zmian przychodu generowanego przez Klientów.

Rynek krajowy - pozostałe regiony Polski:

- » blisko połowa badanych (44,6%) stwierdziła, że udział przychodów generowanych od klientów nie zmienił się; w branży pozostałej produkcji wyrobów było to nawet 51,4%, w branży przetwórstwa opartego na metalach 52,5%, a najmniej w branży tekstylna-odzieżowej 29,7%,
- » największy spadek przychodów odnotowała branża motoryzacyjna i transportowa (18,7% niewielki spadek i 7,8% znaczny spadek), branża pozostałej produkcji wyrobów (10,1%

niewielki spadek i 3,8% znaczny spadek) oraz branża tekstylno-odzieżowa (13,9% niewielki spadek i 1,9% znaczny spadek),

- » największy wzrost przychodów odnotowała branża produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (19,2% niewielki wzrost, 3,5% znaczny wzrost),
- » 1/3 ogółu respondentów, natomiast aż 43% z branży poligraficznej, około 40% z branży spożywczej oraz ponad 38% z branży poligraficznej, nie potrafiła ocenić kierunku zmian generowanego przychodu.

Rynki zagraniczne:

- » w porównaniu z pozostałymi rynkami działania już tylko 1/3 badanych (34,1%) stwierdziła, że udział przychodów generowanych od klientów nie zmienił się; powyżej średniej dla sektora uplasowała się branża motoryzacyjna i transportowa (55,2%), pozostała produkcja wyrobów (49,6%) oraz przetwórstwo oparte na metalach (40,6%), najniżej natomiast branża tekstylno-odzieżowa (24,6%),
- » największy spadek przychodów odnotowała branża drzewno-papiernicza i meblowa (6,6% niewielki spadek, 1,5% znaczny spadek) oraz przetwórstwo surowców mineralnych (6,9% niewielki spadek, 0% znaczny spadek),
- » największy wzrost przychodów odnotowało przetwórstwo oparte na metalach (6,1% niewielki wzrost, 0% znaczny wzrost) oraz produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń (4,3% niewielki wzrost, 1,6% znaczny wzrost),
- » blisko 2/3 respondentów, przede wszystkim z branży tekstylno-odzieżowej, poligraficznej i spożywczej nie potrafiło ocenić kierunku zmian przychodu generowanego przez klientów.

Wnioski: W oparciu o opinie przedstawicieli przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce na temat udziału przychodów generowanych od Klientów na poszczególnych rynkach działania można stwierdzić, że udział ten utrzymywał się w ostatnich 5-ciu latach na względnie stałym poziomie w opinii ok. połowy badanych, natomiast na rynkach zagranicznych zdaniem 1/3 respondentów. Największy wzrost przychodów osiągnęły przedsiębiorstwa na rynkach w kraju (w niektórych branżach w opinii badanych ponad 20%), najmniejszy na rynkach zagranicznych (w niektórych branżach w opinii badanych ok. 6%). Wśród respondentów zaobserwowano dużą niechęć w udzieleniu odpowiedzi i względnie brak wiedzy na temat generowanych przychodów na rynkach zagranicznych, wynikającą z jednej strony z istotnych z punktu widzenia przedsiębiorstwa danych poufnych (często o znaczeniu strategicznym), a z drugiej strony ogólnej niechęci przedsiębiorców do omawiania kwestii finansowych w szczególności (w większości badań rynkowych odnotowuje się bowiem znaczne ubytki danych w pytaniach o finanse). W przypadku firm mniejszych głównym powodem był brak zwyczaju prowadzenia statystyk i śledzenia trendów przez ich managerów oraz właścicieli, którzy koncentrują bardziej na bieżącym działaniu niż na strategicznej analizie, na co wskazywali w innej części omawianego badania.

3.3.3. Przewidywania co do zmian przychodów pochodzących z poszczególnych rynków działania

Analizując **przewidywania przedsiębiorstw** sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce **w zakresie generowania przychodów od Klientów w najbliższych 5-10 latach** na poszczególnych rynkach działania i **w zależności od branży**, można zaobserwować **następujące tendencje:**

Rynek lokalny (gmina, powiat):

- » średnio 39,3% badanych prognozuje, że udział przychodów generowanych od klientów nie zmieni się; w branży motoryzacyjnej jest to nawet 46,2% przedsiębiorstw, a najmniej w pozostałej produkcji wyrobów 32,7%,
- » największego spadku przychodów, wprawdzie nieznacznego, obawiają się przedstawiciele branży pozostałej produkcji wyrobów (22,1% niewielki spadek, 0,7% znaczny spadek) oraz branży tekstylna-odzieżowej (10,6% niewielki spadek, 2,0% znaczny spadek), przy średniej dla ogółu branż na poziomie 7,6% niewielki spadek, 1,9% znaczny spadek,
- » największy optymizm co do wzrostu przychodów wyrażają reprezentanci branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (33,3% niewielki wzrost, 2,2% znaczny wzrost), następnie przetwórstwa surowców mineralnych (26% niewielki wzrost, 3,3% znaczny wzrost) oraz branży tekstylna-odzieżowej (25,4% niewielki wzrost, 3,1% znaczny wzrost),
- » blisko ¼ respondentów ogółem, a w branży drzewno-papierniczej i meblowej nawet 1/3 badanych nie potrafiła oszacować kierunku zmian przychodu generowanego przez klientów.

Rynek regionalny - Wielkopolska:

- » średnio 35,3% badanych jest zdania, że udział przychodów generowanych od klientów nie zmieni się; w branży motoryzacyjnej jest to nawet 40,8% przedsiębiorstw, a najmniej w pozostałej produkcji wyrobów 31,3%,
- » największego spadku przychodów, wprawdzie nieznacznego, obawiają się przedstawiciele branży pozostałej produkcji wyrobów (10,2% niewielki spadek, 0,7% znaczny spadek) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (6,9% niewielki spadek, 0% znaczny spadek) i poligraficznej (6,6% niewielki spadek, 0% znaczny spadek), przy średniej dla ogółu branż na poziomie 6,1% niewielki spadek, 1,2% znaczny spadek,
- » duże obawy w odniesieniu do znacznego spadku przychodów wyrazili na tle sektora przedstawiciele branży motoryzacyjnej i transportowej (13,3% badanych), z drugiej jednak strony największy odsetek respondentów tej branży (35,1%) prognozuje nieznaczny wzrost przychodów.
- » optymizm co do wzrostu przychodów wyrażają ponadto reprezentanci branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (29,4% niewielki wzrost, 4,3% znaczny wzrost), następnie przetwórstwa opartego na metalach (24,6% niewielki wzrost, 3,1% znaczny wzrost) oraz przetwórstwa surowców mineralnych (22,1% niewielki wzrost, 3,7% znaczny wzrost); jedynie 10,6% przedstawicieli pozostałej produkcji wyrobów liczy na niewielki wzrost przychodów, natomiast aż 7% na znaczny wzrost (przy średniej dla sektora na poziomie 3,4%),
- » ponad 1/3 respondentów ogółem, a w branży spożywczej nawet 45,8% badanych, nie potrafiła oszacować kierunku zmian przychodu generowanego przez klientów.

Rynek krajowy - pozostałe regiony Polski:

- » blisko 1/3 badanych wyraziła opinię, że udział przychodów generowanych od klientów nie zmieni się; najwyższy odsetek stanowili tu przedstawiciele branży przetwórstwa surowców mineralnych (39,2%), najmniejszy branży tekstylna-odzieżowej (21,2%),
- » największego spadku przychodów, wprawdzie nieznacznego, obawiają się przedstawiciele branży pozostałej produkcji wyrobów (7,8% niewielki spadek, 0,7% znaczny spadek) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (4,9% niewielki spadek, 0,3% znaczny spadek) i tekstylna-odzieżowej (4,5% niewielki spadek, 0,4% znaczny spadek), przy średniej dla ogółu branż na poziomie 3,5% niewielki spadek, 1,3% znaczny spadek,

- » duże obawy odnośnie do spadku przychodów, i to zarówno znacznego, jak i niewielkiego, wyrazili na tle sektora ponownie przedstawiciele branży motoryzacyjnej i transportowej (6,7% niewielki spadek, 13,3% znaczny spadek), z drugiej jednak strony 1/5 respondentów tej branży (20,5%) prognozuje nieznaczny wzrost przychodów.
- » optymizm co do wzrostu przychodów wyrażają ponad reprezentanci branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (29,4% niewielki wzrost, 4,3% znaczny wzrost), następnie przetwórstwa opartego na metalach (20,9% niewielki wzrost, 3,2% znaczny wzrost) oraz branży poligraficznej (18% niewielki wzrost, 2,6% znaczny wzrost); jedynie 7,3% przedstawicieli pozostałej produkcji wyrobów liczy na niewielki wzrost przychodów, natomiast aż 12% na znaczny wzrost (przy średniej dla sektora na poziomie 3,8%),
- » ponad 42% respondentów ogółem, a w branży spożywczej nawet 57% badanych, nie potrafiło oszacować kierunku zmian przychodu generowanego przez klientów; w porównaniu w branży motoryzacyjnej i transportowej jedynie 19,9%.

Rynki zagraniczne:

- » w porównaniu z pozostałymi rynkami działania niespełna 1/3 badanych (29,2%) stwierdziła, że udział przychodów generowanych od klientów pozostanie na tym samym poziomie; zdecydowanie powyżej średniej dla sektora uplasowała się branża motoryzacyjna i transportowa (45%) oraz przetwórstwo oparte na metalach (38,4%), najniżej natomiast branża tekstylna-odzieżowa (20,2%),
- » spadku przychodów, wprawdzie nieznaczny, spodziewa się ok. 2% przedstawicieli branży drzewno-papierniczej i meblowej oraz pozostałej produkcji wyrobów, przy średniej dla ogółu branż na poziomie 0,9%,
- » optymizm co do wzrostu przychodów wyrażają przede wszystkim reprezentanci branży motoryzacyjnej i transportowej (11,5% niewielki wzrost, 2,5% znaczny wzrost) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (9,7% niewielki wzrost, 1,9% znaczny wzrost),
- » ponad 62% respondentów ogółem, a w branży tekstylna-odzieżowej nawet 72% badanych, nie potrafiło oszacować kierunku zmian przychodu generowanego przez klientów.

Wnioski: w oparciu o opinie przedstawicieli przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce na temat przewidywanego udziału przychodów generowanych od Klientów na poszczególnych rynkach działania w ciągu najbliższych 5-10 lat można stwierdzić, że udział ten utrzyma się na względnie stałym poziomie w opinii ok. 35% badanych, natomiast na rynkach zagranicznych zdaniem niespełna 30%. Największy wzrost przychodów przewidują osiągnąć przedsiębiorstwa na rynkach lokalnych i regionalnych (w niektórych branżach w opinii ponad 25%), zdecydowanie mniejszy na rynkach zagranicznych (w niektórych branżach w opinii ok. 10%).

Przedstawicieli przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce zapytano następnie o ich **przewidywania odnośnie kształtowania się udziału przychodów pochodzących wyłącznie z rynków zagranicznych w ciągu najbliższych 5-10 lat.**

W oparciu o wyniki przeprowadzonego badania można stwierdzić, że **blisko 80% respondentów ogółem nie potrafiło oszacować kierunku zmian przyszłych przychodów** generowanych na rynkach zagranicznych na poszczególnych kontynentach, **za wyjątkiem rynku europejskiego**, gdzie jedynie 29,9% badanych nie udzieliło odpowiedzi. Przedstawiciele przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce szacują, że sprzedaż ich wyrobów na poszczególnych kontynentach będzie kształtować się następująco:

- » **Afryka:** sprzedaż pozostanie bez zmian w opinii 20,9% przedstawicieli branż ogółem, wzrosnie w opinii tylko 2,7% przedstawicieli branż ogółem, spadnie w opinii jedynie 1,4% przedstawicieli branż ogółem,
- » **Ameryka Południowa:** sprzedaż pozostanie bez zmian w opinii 18,4% przedstawicieli branż ogółem, wzrosnie w opinii zaledwie 0,3% przedstawicieli branż ogółem, a spadnie w opinii jedynie 1,4% przedstawicieli branż ogółem,
- » **Ameryka Północna:** sprzedaż pozostanie bez zmian w opinii 19,1% przedstawicieli branż ogółem, wzrosnie w opinii zaledwie 0,6% przedstawicieli branż ogółem, spadnie w opinii jedynie 2,1% przedstawicieli branż ogółem,
- » **Australia i Oceania:** sprzedaż pozostanie bez zmian w opinii 18,6% przedstawicieli branż ogółem, brak wzrostu sprzedaży w opinii przedstawicieli wszystkich branż, a spadnie w opinii jedynie 1,4% przedstawicieli branż ogółem,
- » **Azja:** sprzedaż pozostanie bez zmian w opinii 16,9% przedstawicieli branż ogółem, wzrosnie w opinii tylko 4,2% przedstawicieli branż ogółem, a spadnie w opinii jedynie 1,7% przedstawicieli branż ogółem,
- » **Europa:** sprzedaż pozostanie bez zmian w opinii 27,5% przedstawicieli branż ogółem, wzrosnie w opinii aż 37% przedstawicieli branż ogółem, a spadnie w opinii jedynie 5,6% przedstawicieli branż ogółem.

Ocena przedstawicieli badanych przedsiębiorstw w zakresie współpracy z liczbą krajów na poszczególnych kontynentach w perspektywie najbliższych 5-10 lat kształtuje się podobnie, jak w minionych latach. Uwzględniając kryterium posiadania przez przedsiębiorstwo strategii działania na najbliższe 10 lat, można zaobserwować istotną różnicę w liczbie kooperantów na rynkach zagranicznych. To właśnie przedsiębiorstwa, które opracowały strategię działania na najbliższe lata, wskazują na współpracę z kilkoma krajami na świecie. Natomiast firmy, które nie określiły strategii działania, wskazują na współpracę z jednym krajem (jedynie w Azji i w Europie z trzema), albo wcale nie przewidują sprzedaży na kontynencie amerykańskim i w Afryce.

Wnioski:

- » **największa część przychodów (58,05%) badanych przedsiębiorstw jest generowana na rynku lokalnym (gmina, powiat) oraz rynku regionalnym - Wielkopolska (23,1%), z rynku ogólnokrajowego pochodzi 16,3% ogółu przychodów, z rynków zagranicznych pochodzi 2,6% przychodów,**
- » **w ostatnich 5-ciu latach udział przychodów generowanych od klientów na poszczególnych rynkach działania utrzymywał się na względnie stałym poziomie w opinii ok. połowy badanych,** natomiast na rynkach zagranicznych zdaniem 1/3 respondentów. Największy wzrost przychodów osiągnęły przedsiębiorstwa na rynkach w kraju, przy niewielki spadku udziału przychodów na rynkach zagranicznych,
- » **w ciągu najbliższych 5-10 lat udział przychodów generowanych od klientów na poszczególnych rynkach utrzyma się na względnie stałym poziomie w opinii ok. 35% badanych,** natomiast na rynkach zagranicznych zdaniem niespełna 30%. Przy czym **wśród przewidujących zmianę struktury przychodów dominują przedsiębiorcy deklarujący przewidywany wzrost udziału przychodów z rynku lokalnego, regionalnego i krajowego.** W przypadku rynków zagranicznych także większy odsetek badanych managerów przewiduje raczej wzrost udziału przychodów pochodzących z tych rynków niż ich spadek,

- » przedstawiciele **firm działających na rynkach zagranicznych i mieszanych** wskazali zdecydowanie na **Europę** jako obszar swojej **aktywności gospodarczej**, a kraje, z którymi współpracują, to przede wszystkim **Niemcy (70,1%), Czechy i Słowacja (38,5%), kraje skandynawskie (30,6%), Rosja i kraje Europy Wschodniej (26,6%)** oraz **pozostałe kraje europejskie (43,9%)**.

3.4. Unikalność oferty produktów i usług przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Łącznie tylko **niespełna 12% badanych przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski** deklaruje, że **posiada w swojej ofercie produkty unikalne w stosunku do konkurentów w skali kraju, Europy lub/ i świata**. W odniesieniu do konkurentów europejskich zaledwie 3,4% przedsiębiorstw zadeklarowało posiadanie produktów unikalnych, a w stosunku do konkurentów światowych już tylko 2,5%. **Najwyższy odsetek produktów unikalnych odnotowano w branży motoryzacyjnej i transportowej**, odpowiednio **12,8% i 10,2%** oraz **w pozostałej produkcji wyrobów (11,3% i 8,4%)**. Na arenie międzynarodowej unikalnymi produktami w swojej ofercie nie mogą w ogóle pochwalić się przedsiębiorstwa z branży tekstylno-odzieżowej, a te z przetwórstwa surowców mineralnych jedynie w bardzo niewielkim stopniu. Tylko nieco lepiej od wymienionych plasują się firmy z branży poligraficznej oraz drzewno-papierniczej i meblowej, a ponadto na tle konkurencji światowej również przetwórstwo oparte na metalach

Tabela nr 8: Produkty unikalne w ofercie przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski w stosunku do konkurentów w Polsce, w Europie i na świecie wg branż

Pytanie 2: Czy ma Pan/i w ofercie produkty unikalne, takie, których nie ma konkurencja), N=1068

		Branża									
		OGÓŁEM	Spżywczwa	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
konkurencja w Polsce	OGÓŁEM	N=1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
	tak	11,6%	12,5%	7,6%	9,2%	5,7%	12,8%	11,2%	15,5%	23,6%	17,6%
	nie	83,4%	78,0%	89,5%	86,8%	87,6%	80,3%	84,8%	80,5%	76,4%	74,7%
	trudno powiedzieć	5,0%	9,5%	2,9%	4,0%	6,8%	6,8%	4,0%	4,0%	0,0%	7,7%
konkurencja w Europie	tak	3,4%	5,4%	0,0%	2,1%	1,0%	3,2%	1,8%	5,2%	12,8%	11,3%
	nie	89,3%	86,4%	92,0%	92,9%	92,0%	87,6%	90,8%	87,8%	87,2%	76,3%
	trudno powiedzieć	7,4%	8,2%	8,0%	5,1%	6,9%	9,2%	7,4%	7,1%	0,0%	12,4%
konkurencja na świecie	tak	2,5%	3,7%	0,0%	1,7%	1,0%	1,2%	1,8%	4,0%	10,2%	8,4%
	nie	89,4%	87,8%	92,0%	93,8%	91,5%	87,8%	89,6%	87,8%	87,2%	76,9%
	trudno powiedzieć	8,1%	8,5%	8,0%	4,6%	7,5%	11,0%	8,6%	8,3%	2,5%	14,6%

Nieco lepiej przedstawia się **sytuacja w stosunku do konkurentów krajowych: 11,6% badanych przedsiębiorstw** stwierdziło, że **posiada w swojej ofercie produkty unikalne**. Również w tym przypadku najwyżej uplasowała się **branża motoryzacyjna i transportowa (23,6% przedsiębiorstw)**, następnie **pozostała produkcja wyrobów (17,6%)**, a nieco niżej **produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń (15,5%)**. Najmniejszy odsetek przedsiębiorstw deklarujących posiadanie unikalnych produktów w stosunku do konkurencji krajowej deklarują firmy z branż: tekstylna-odzieżowej oraz przetwórstwa surowców mineralnych. Należy zwrócić uwagę na to, że **częściej niż średnio w populacji, do posiadania w ofercie unikalnych wyrobów** (i to zarówno w odniesieniu do konkurentów krajowych, jak i europejskich czy światowych) **przyznają się przedstawiciele firm działających na rynkach zagranicznych, dłużej działających na rynku, z kapitałem zagranicznym**. Ponadto przedsiębiorstwa mające w swojej ofercie unikalne produkty częściej deklarują wyższy niż średnio w badanej populacji poziom zysku.

Wniosek: zarówno wyniki badań ilościowych, jak i wywiadów eksperckich wskazują, że **posiadanie unikalnych i rozpoznawalnych produktów (oraz inwestycje w nie) to jedno z kluczowych elementów pozwalających uzyskać przedsiębiorstwom stabilniejszą pozycję finansową oraz budować trwałą pozycję konkurencyjną**.

3.5. Tendencje w zakresie sprzedaży produktów przez przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

3.5.1. Tendencje w zakresie sprzedaży produktów przez przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu minionych 5 lat

W przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego **sprzedaż produktów utrzymywała się w ostatnich 5-ciu latach na stałym poziomie z nieznaczną tendencją wzrostową**. Deklaracji takiej udzieliło ogółem **36,5% przedsiębiorstw – sprzedaż nie zmieniła się** – oraz **26,1% firm – sprzedaż nieco wzrosła**. Nieznaczące tendencje wzrostowe zasygnalizowano głównie w branży drzewno-papierniczej i meblowej (31,3% przedsiębiorstw), w produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (28,3%), w branży motoryzacyjnej i transportowej (28,2%) oraz w pozostałej produkcji wyrobów (31,6%). Jednocześnie część przedsiębiorstw z branży motoryzacyjnej i transportowej odnotowała nawet **znaczny spadek sprzedaży – 13,3% przy średniej dla ogółu branż na poziomie 7,2%** – bądź niewielki 22,3% przy średniej 18,5%. Istotny **wzrost sprzedaży w ciągu ostatnich 5 lat** zadeklarowali natomiast przedstawiciele branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (18,3%) oraz pozostałej produkcji wyrobów (14,8%) **przy średniej dla ogółu branż na poziomie 9,0%**.

Tabela nr 9: Tendencje sprzedaży produktów w przedsiębiorstwach z terenu Wielkopolski w ciągu ostatnich 5 lat wg branż

Pytanie. 3: Czy w ciągu ostatnich 5 lat sprzedaż produktów..., N=1068

		Branża									
		OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylna-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
Czy w ciągu ostatnich 5 lat sprzedaż produktów	OGÓŁEM	N=1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
	znacznie spadła	7,2%	4,6%	7,7%	7,1%	8,2%	8,3%	8,2%	5,6%	13,3%	7,6%
	niewiele spadła	18,5%	17,4%	25,1%	17,4%	21,1%	14,4%	24,0%	11,2%	22,3%	18,8%
	nie zmieniła się	36,5%	43,1%	40,0%	34,1%	34,8%	38,4%	37,4%	34,9%	33,7%	27,1%
	niewiele wzrosła	26,1%	26,8%	18,7%	31,3%	26,9%	24,4%	21,1%	28,3%	28,2%	31,6%
znacznie wzrosła	9,0%	5,8%	5,0%	8,8%	6,0%	9,0%	4,5%	18,3%	2,5%	14,8%	

Analizując **tendencje sprzedaży produktów przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski w ciągu ostatnich 5 lat wg subregionów** można zauważyć, że **największy wzrost sprzedaży odnotowały przedsiębiorstwa działające w subregionie konińskim, a szczególnie w mieście Konin** – znaczny wzrost sprzedaży zadeklarowało **31,9%**, zaś niewielki **34,5%**. Na drugim miejscu pod względem **wzrostu sprzedaży** uplasowały się **firmy z subregionu leszczyńskiego, głównie z powiatów** (znaczny wzrost u 8,2% przedsiębiorstw, niewielki u 39,9%). Kolejne miejsca zajęły **firmy z powiatu pilskiego** – odpowiednio 13,4% i 23,5%.

Biorąc pod uwagę **rynki działania badanych przedsiębiorstw z Wielkopolski**, można zauważyć **znaczne tendencje wzrostowe w sprzedaży w ostatnich 5-ciu latach w przypadku firm aktywnych na rynkach zagranicznych i mieszanych** – znaczny wzrost zadeklarowało odpowiednio 14,6% i 16,4% z tych przedsiębiorstw w stosunku do zaledwie 7,3% firm działających na rynkach lokalnych i 11,9% na rynku krajowym. Należy podkreślić, że **16,6% firm z terenu Wielkopolski, działających na rynkach zagranicznych, zadeklarowało znaczny wzrost sprzedaży produktów w ciągu ostatnich 5 lat w porównaniu z 8,1% przedsiębiorstw, które ograniczyły swoją aktywność do rynku krajowego**. Należy jednak zauważyć, że więcej przedsiębiorstw aktywnych za granicą (22,4%) odnotowało w tym samym czasie nieznaczny spadek sprzedaży, kiedy w przypadku przedsiębiorstw działających w kraju fakt ten dotyczył 18% badanych.

Tabela nr 10: Tendencje sprzedaży produktów w przedsiębiorstwach z terenu Wielkopolski w ciągu ostatnich 5 lat wg rynków działania

Pytanie 3: Czy w ciągu ostatnich 5 lat sprzedaż produktów..., N=1068

		Rynki działania				Firmy działające na rynku zagranicznym	
		lokalny/ regionalny (gmina, powiat, Wielkopolska) min. 70%	krajowy min. 70%	zagraniczny min. 50%	mieszane	tak	nie
Czy w ciągu ostatnich 5 lat sprzedaż produktów	OGÓŁEM N=1068	843	58	19	147	110	958
		78,9%	5,5%	1,8%	13,8%	10,3%	89,7%
	Znacznie spadła	7,8%	4,5%	0,7%	5,4%	4,4%	7,5%
	Nieco spadła	18,4%	14,0%	25,3%	19,9%	22,4%	18,0%
	Nie zmieniła się	39,6%	33,3%	22,7%	22,0%	26,9%	37,6%
	Nieco wzrosła	23,9%	29,4%	32,9%	36,3%	26,7%	26,0%
	Znacznie wzrosła	7,3%	11,9%	14,6%	16,4%	16,6%	8,1%
	Trudno powiedzieć	3,0%	7,0%	3,8%	0,0%	3,0%	2,8%

3.5.2. Prognozy co do sprzedaży produktów przez przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu następnych 5 - 10 lat

W oparciu o uzyskane wyniki badania można stwierdzić, że **perspektywy kształtowania się poziomu sprzedaży w najbliższych 5 - 10 latach nie odbiegają od tendencji, jakie panowały w minionych 5-ciu latach.** W opinii **33,2% respondentów** sprzedaż produktów przez przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce powinna utrzymać się na stałym poziomie, natomiast **nieznaczny wzrost sprzedaży deklaruje 28,4% przedsiębiorców.**

Wzrostu sprzedaży spodziewa się natomiast ok. 35% ogółu przedsiębiorstw z sekcji C. Największy optymizm sygnalizują przedsiębiorstwa z branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (47,7%) oraz pozostałej produkcji wyrobów (39,4%).

W zakresie ewentualnego spadku sprzedaży zaobserwować można optymistyczne nastawienie przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce. **W porównaniu z okresem ostatnich 5-ciu lat, gdzie na spadek sprzedaży wskazała ponad ¼ respondentów, to w perspektywie najbliższych 5-10 lat na tendencję spadkową wskazuje jedynie 14% badanych.** Największe obawy co do spadku sprzedaży sygnalizują przedsiębiorstwa z branży poligraficznej (20,7%), tekstylno-odzieżowej (18,9%) oraz motoryzacyjnej i transportowej (18,7%).

Tabela nr 11: Tendencje sprzedaży produktów w przedsiębiorstwach z terenu Wielkopolski w ciągu najbliższych 5-10 lat wg branż

Pytanie. 4: Czy w ciągu najbliższych 5-10 lat sprzedaż produktów..., N=1068

		Branża									
		OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
Czy w ciągu najbliższych 5 – 10 lat sprzedaż	OGÓŁEM	N=1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
	znacznie spadnie	3,4%	0,0%	4,3%	2,1%	6,5%	4,4%	6,2%	2,1%	7,8%	2,6%
	niewiele spadnie	10,7%	8,5%	14,6%	9,4%	10,3%	9,2%	14,5%	5,8%	10,9%	16,5%
	nie zmienia się	33,2%	37,6%	35,5%	27,6%	36,3%	39,1%	26,9%	38,3%	40,3%	31,0%
	niewiele wzrośnie	28,4%	28,2%	21,9%	27,0%	24,2%	27,8%	29,8%	35,8%	38,5%	25,9%
	znacznie wzrośnie	6,5%	5,0%	5,0%	5,1%	5,9%	5,5%	3,9%	11,9%	2,5%	13,5%
	trudno powiedzieć	17,8%	20,7%	18,7%	28,8%	16,8%	14,0%	18,7%	6,1%	0,0%	10,5%

Analizując przewidywania badanych przedsiębiorców z terenu Wielkopolski co do **tendencji sprzedaży produktów w okresie najbliższych 5 - 10 lat w podziale na subregiony** można zauważyć dominację opinii (**powyżej 30%** badanych), iż **sprzedaż będzie utrzymywać się na stałym poziomie z nieznaczną tendencją wzrostową**. Wzrost sprzedaży relatywnie częściej przewidują przedsiębiorcy działający w subregionie konińskim, a szczególnie w mieście Konin – znaczny wzrost sprzedaży zadeklarowało tu aż 25,7%, niewielki zaś 37,3%. Również firmy z subregionu pilskiego, głównie z powiatów, spodziewają się w najbliższych latach wzrostu sprzedaży swoich wyrobów – znaczny wzrost prognozuje 16,7% przedsiębiorstw, niewielki 19,5%. Optymistycznie patrzą w przyszłość także przedsiębiorstwa z powiatu leszczyńskiego, szczególnie z miasta Leszna – na znaczny wzrost sprzedaży liczy tu 5,3% przedsiębiorstw, na niewielki aż 62,5% – oraz firmy z terenu Poznania i powiatów poznańskich – spodziewany wzrost sprzedaży odpowiednio 8,4% i 32,3% oraz 5,9% i 31,4%. Należy również zwrócić uwagę na istotny odsetek przedsiębiorstw z subregionu kaliskiego 43,2% (w tym miasto Kalisz 34,5%, powiaty 44,6%) oraz z powiatu pilskiego 29,5%, które nie potrafią ocenić tendencji w sprzedaży swoich produktów w najbliższych latach, co widać we wskazaniach odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Uwzględniając **rynki działania badanych przedsiębiorstw z Wielkopolski**, można zauważyć, iż **firmy aktywne na rynkach zagranicznych i mieszanych ze znacznie większym optymizmem niż firmy lokalne oceniają tendencje w sprzedaży w ciągu najbliższych 5 - 10 lat** – na znaczny wzrost wskazało odpowiednio 9,4% i 12% przedsiębiorstw w stosunku

do zaledwie 5,5% firm działających na rynkach lokalnych i 6,1% na rynku krajowym. **Wśród przedsiębiorstw z sekcji C z terenu Wielkopolski, działających na rynkach zagranicznych, aż 42,7% spodziewa się wzrostu sprzedaży swoich produktów w okresie najbliższych 5 - 10 lat** (w tym 10,7% firm liczy na znaczny wzrost, 32% na niewielki). W porównaniu przedsiębiorstwa, które ograniczyły swoją aktywność do rynku krajowego, wskazują nieco mniejszy optymizm w tym względzie (6% firm liczy na znaczny wzrost, 28% na niewielki). **Obawy przed spadkiem sprzedaży wyraża po ok. 14% firm, z największym udziałem firm aktywnych na rynkach mieszanych** (14% sprzedaż nieco spadnie, 2,0% nieco spadnie).

Wnioski: przedsiębiorcy z sekcji C z terenu Wielkopolski częściej deklarują, że w ciągu minionych 5 lat sprzedaż ich produktów raczej rosła niż malała i w oparciu o te doświadczenia z optymizmem patrzają na rozwój sektora w ciągu najbliższych 5 - 10 lat. Częściej pozytywne tendencje w zakresie wielkości sprzedaży w przeszłości, jak i przyszłości deklarują firmy średnie i duże, działające na rynkach zagranicznych, mające w swojej ofercie produkty unikalne w skali krajowej, europejskiej i światowej.

3.6. Ocena kondycji branży i jej otoczenia w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce oraz sytuacji gospodarczej w jej otoczeniu

Przedstawiciele przedsiębiorstw **sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce ocenili obecną sytuację gospodarczą:**

- » **na świecie słabo** - dominują oceny średnie i negatywne, najgorzej oceniają sytuację przedstawiciele branż poligraficznej, motoryzacyjno – transportowej, spożywczej,
- » **w Polsce słabo** - dominują oceny negatywne i średnie, najgorzej oceniają sytuację przedstawiciele branż motoryzacyjno – transportowej, poligraficznej, drzewno-papierniczej i meblowej,
- » **w Wielkopolsce średnio słabo** - dominują oceny średnie, a odsetek ocen negatywnych jest tylko kilka procent wyższy niż ocen pozytywnych, najgorzej oceniają sytuację przedstawiciele branż poligraficznej, motoryzacyjno – transportowej, spożywczej, drzewno-papierniczej i meblowej,
- » **w własnym powiecie średnio słabo** - dominują oceny średnie i negatywne, najgorzej oceniają sytuację przedstawiciele branż drzewno-papierniczej i meblowej, spożywczej, poligraficznej,
- » **branży na świecie średnio** - dominują oceny średnie, a odsetek ocen negatywnych jest porównywalny z odsetkiem ocen pozytywnych, najgorzej oceniają sytuację przedstawiciele branż motoryzacyjno – transportowej, poligraficznej, produkcji pozostałych wyrobów,
- » **branży w Polsce średnio słabo** - dominują oceny średnie, a odsetek ocen negatywnych jest nieco wyższy niż ocen pozytywnych, najgorzej oceniają sytuację przedstawiciele branż motoryzacyjno – transportowej, tekstylno-odzieżowej,
- » **branży w Wielkopolsce średnio słabo** - dominują oceny średnie, a odsetek ocen negatywnych jest tylko kilak procent wyższy niż ocen pozytywnych, najgorzej oceniają sytuację przedstawiciele branż motoryzacyjno – transportowej, tekstylno-odzieżowej, poligraficznej,
- » **branży we własnym powiecie średnio** - dominują oceny średnie, a odsetek ocen negatywnych jest tylko kilak procent wyższy niż ocen pozytywnych, najgorzej oceniają sytuację przedstawiciele branż motoryzacyjno – transportowej, tekstylno-odzieżowej, poligraficznej.

Tabela nr 12: Ocena obecnej sytuacji gospodarczej otoczenia w którym funkcjonują przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce (sytuacji gospodarczej na świecie, w Polsce, Wielkopolsce, w powiecie, sytuacji branży w świecie, w Polsce, w Wielkopolsce, w powiecie)

Pytanie 8: Teraz używając skali od 1 do 5, gdzie 1-bardzo zła, 2 - zła, 3-średnia, 4-dobra, 5-bardzo dobra, proszę ocenić, jaka jest obecna sytuacja..., N=1068

Tabela nr 12 - część 1		Branża									
		OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poliograficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
sytuacja gospodarcza na świecie	OGÓŁEM	N=1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
	bardzo zła	3,2%	2,9%	6,0%	2,4%	3,3%	3,4%	2,4%	1,4%	7,8%	7,1%
	zła	36,8%	41,2%	30,5%	36,1%	32,3%	36,9%	49,2%	34,9%	30,6%	20,3%
	średnia	41,0%	45,9%	45,6%	45,9%	43,2%	33,2%	27,1%	40,1%	59,0%	54,5%
	dobra	10,8%	6,4%	10,9%	7,6%	12,8%	17,4%	9,3%	17,1%	2,5%	5,3%
	bardzo dobra	,2%	,2%	0,0%	,2%	1,3%	0,0%	0,0%	,3%	0,0%	0,0%
	trudno powiedzieć	8,0%	3,4%	7,0%	7,9%	7,1%	9,2%	11,9%	6,2%	0,0%	12,8%
sytuacja gospodarcza w Polsce	bardzo zła	6,3%	2,1%	8,3%	7,0%	6,2%	3,7%	11,8%	2,5%	7,8%	6,5%
	zła	36,9%	43,3%	35,7%	39,7%	40,5%	32,1%	38,2%	32,6%	44,0%	29,2%
	średnia	38,8%	36,7%	38,9%	40,4%	33,2%	41,8%	37,4%	37,9%	39,0%	41,2%
	dobra	11,7%	13,3%	11,4%	8,5%	13,1%	13,8%	7,6%	18,6%	6,6%	10,1%
	bardzo dobra	,8%	0,0%	0,0%	,2%	1,1%	1,5%	0,0%	2,2%	2,5%	2,0%
	trudno powiedzieć	5,6%	4,7%	5,8%	4,1%	5,9%	7,0%	5,0%	6,2%	0,0%	11,0%
sytuacja gospodarcza w Wielkopolsce	bardzo zła	3,5%	1,7%	3,6%	3,7%	1,9%	1,7%	7,2%	2,0%	7,8%	2,5%
	zła	26,6%	32,9%	21,1%	30,8%	28,1%	25,8%	29,8%	18,6%	26,6%	24,9%
	średnia	47,7%	43,7%	52,9%	47,0%	47,5%	51,2%	46,1%	47,0%	48,6%	46,2%
	dobra	16,9%	16,7%	19,5%	13,5%	14,9%	15,3%	13,3%	24,8%	13,3%	18,4%
	bardzo dobra	,7%	0,0%	0,0%	1,3%	1,1%	1,1%	0,0%	1,1%	2,5%	,7%
	trudno powiedzieć	4,6%	4,9%	2,9%	3,7%	6,5%	4,9%	3,6%	6,5%	1,3%	7,3%
sytuacja gospodarcza w Panaf/ powiecie	bardzo zła	4,1%	1,7%	4,0%	4,2%	3,1%	2,0%	8,6%	2,8%	7,8%	2,5%
	zła	27,6%	35,1%	24,4%	34,1%	30,2%	30,9%	24,7%	20,4%	30,5%	17,3%
	średnia	46,7%	43,3%	54,8%	42,9%	40,3%	39,2%	48,8%	50,6%	33,2%	54,5%
	dobra	16,0%	12,1%	14,7%	13,9%	18,4%	20,5%	15,1%	17,4%	27,2%	20,4%
	bardzo dobra	,9%	2,8%	,3%	1,2%	,3%	1,7%	0,0%	1,1%	0,0%	0,0%
	trudno powiedzieć	4,6%	5,0%	1,8%	3,8%	7,7%	5,6%	2,8%	7,6%	1,3%	5,3%

Tabela nr 12 - część 2

		Branża									
		OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
sytuacja branży w której działa Pana/i firma w świecie	OGÓŁEM	N=1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
	bardzo zła	1,8%	0,0%	5,3%	2,5%	,3%	,2%	0,0%	1,2%	7,8%	4,0%
	zła	17,6%	20,0%	10,4%	16,9%	17,6%	18,0%	20,5%	18,4%	24,7%	18,1%
	średnia	40,9%	43,2%	40,7%	45,2%	44,6%	37,4%	35,2%	40,5%	34,2%	44,2%
	dobra	18,0%	23,9%	16,3%	18,0%	12,8%	17,8%	15,5%	20,2%	22,4%	15,0%
	bardzo dobra	1,2%	,3%	1,9%	,4%	1,5%	2,7%	0,0%	2,4%	0,0%	2,0%
trudno powiedzieć	20,6%	12,6%	25,4%	17,0%	23,0%	24,0%	28,7%	17,3%	10,9%	16,7%	
sytuacja branży w której działa Pana/i firma w Polsce	bardzo zła	2,7%	,7%	4,4%	2,7%	1,2%	,7%	4,8%	1,8%	15,6%	,7%
	zła	23,4%	21,8%	26,4%	22,2%	22,0%	20,5%	22,4%	26,0%	42,6%	21,1%
	średnia	44,5%	46,2%	43,9%	51,1%	49,1%	45,2%	37,6%	40,8%	32,6%	46,1%
	dobra	17,0%	22,6%	8,7%	14,1%	17,0%	17,5%	18,6%	22,3%	6,6%	18,1%
	bardzo dobra	,9%	0,0%	2,3%	,2%	,2%	2,9%	0,0%	1,6%	2,5%	0,0%
	trudno powiedzieć	11,5%	8,7%	14,3%	9,8%	10,5%	13,2%	16,6%	7,6%	0,0%	14,1%
sytuację branży, w której działa Pana/i firma w Wielkopolsce	bardzo zła	2,6%	,3%	4,4%	2,9%	1,2%	,5%	4,8%	2,3%	7,8%	0,0%
	zła	21,9%	21,6%	26,4%	19,2%	19,3%	16,6%	26,7%	19,8%	45,0%	20,1%
	średnia	49,5%	44,3%	53,9%	55,2%	50,9%	49,0%	48,5%	44,5%	25,9%	51,0%
	dobra	18,1%	24,7%	6,3%	15,0%	19,4%	23,0%	15,3%	26,7%	17,5%	18,3%
	bardzo dobra	,9%	0,0%	1,2%	,8%	1,4%	4,2%	0,0%	0,0%	2,5%	0,0%
	trudno powiedzieć	7,1%	9,2%	7,9%	7,0%	7,8%	6,8%	4,8%	6,8%	1,3%	10,5%
sytuacja branży w której działa Pana/i firma w powiecie	bardzo zła	3,5%	1,8%	6,7%	4,9%	,7%	,8%	4,8%	2,3%	7,8%	0,0%
	zła	22,1%	23,8%	25,1%	17,1%	23,5%	19,2%	30,3%	18,9%	42,6%	14,8%
	średnia	50,3%	47,5%	53,6%	56,0%	51,7%	48,3%	41,6%	50,4%	40,3%	56,4%
	dobra	18,1%	21,2%	10,9%	15,9%	13,9%	22,3%	19,3%	22,5%	8,0%	18,3%
	bardzo dobra	,9%	0,0%	1,5%	,3%	1,6%	3,6%	0,0%	1,4%	0,0%	0,0%
	trudno powiedzieć	5,1%	5,6%	2,1%	5,8%	8,6%	5,8%	4,0%	4,5%	1,3%	10,5%

3.7. Ocena zmian kondycji branży przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu minionych 5 lat

W kolejnej części badania przedstawiciele przedsiębiorstw należących do sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce poproszono o **ocenę obecnej sytuacji gospodarczej oraz sytuacji w ich głównej branży działania**, ale tym razem **w porównaniu z sytuacją sprzed 5 lat**. Odniesiono się ponownie do tendencji panujących na świecie, w Polsce, w Wielkopolsce oraz w powiatach. **Przedstawiciele przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce** oceniają, że **obecna sytuacja gospodarcza w porównaniu z sytuacją sprzed 5 lat**:

- » **na świecie jest nieco gorsza od tej sprzed 5 lat lub względnie podobna do niej.** Natomiast pogorszenie sytuacji w ciągu minionych 5 lata najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: poligraficznej oraz motoryzacyjno - transportowej. Poprawę sytuacji deklarowali najczęściej przedstawiciele branż: przetwórstwa opartego na metalach, spożywczej oraz pozostałej produkcji wyrobów;
- » **w Polsce jest nieco gorsza od tej sprzed 5 lat, względnie podobna do niej.** Natomiast pogorszenie sytuacji w ciągu minionych 5 lata najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: poligraficznej, motoryzacyjno - transportowej, tekstylno-odzieżowej i przetwórstwo opartego na metalach. Poprawę sytuacji deklarowali najczęściej przedstawiciele branż: produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń, przetwórstwa surowców mineralnych oraz branży spożywczej;
- » **w Wielkopolsce jest nieco gorsza od tej sprzed 5 lat, względnie podobna do niej.** Natomiast pogorszenie sytuacji w ciągu minionych 5 lata najczęściej deklarowali przedstawiciele branż poligraficznej oraz tekstylno-odzieżowej. Poprawę sytuacji deklarowali najczęściej przedstawiciele branż: produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń oraz branży motoryzacyjnej i transportowej;
- » **w powiecie jest podobna do tej sprzed 5 lat, względnie nieco gorsza.** Natomiast pogorszenie sytuacji w ciągu minionych 5 lata najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: poligraficznej, tekstylno-odzieżowej oraz motoryzacyjno - transportowej. Poprawę sytuacji deklarowali najczęściej przedstawiciele branż: produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń;
- » **branży na świecie jest podobna do tej sprzed 5 lat, względnie gorsza.** Pogorszenie sytuacji w ciągu minionych 5 lata najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: motoryzacyjnej i transportowej oraz poligraficznej. Poprawę sytuacji deklarowali najczęściej przedstawiciele branż: produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń, przetwórstwa surowców mineralnych oraz pozostałej produkcji wyrobów;
- » **branży w Polsce jest podobna do tej sprzed 5 lat lub jako nieco gorsza.** Pogorszenie sytuacji w ciągu minionych 5 lat najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: motoryzacyjno- transportowej, tekstylno-odzieżowej oraz poligraficznej. Poprawę sytuacji deklarowali najczęściej przedstawiciele branż: produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń, przetwórstwa surowców mineralnych oraz tekstylno-odzieżowej;
- » **branży w Wielkopolsce jest podobna do tej sprzed 5 lat lub nieco gorsza.** Pogorszenie sytuacji w ciągu minionych 5 lata najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: poligraficznej, tekstylno-odzieżowej oraz motoryzacyjno - transportowej. Poprawę sytuacji deklarowali najczęściej przedstawiciele branż: produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń oraz branży przetwórstwa opartego na metalach;
- » **branży w powiecie jest podobna do tej sprzed 5 lat oraz nieco gorsza.** Pogorszenie sytuacji w ciągu minionych 5 lat najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: poligraficznej, tekstylno-odzieżowej oraz motoryzacyjno – transportowej. Poprawę sytuacji deklarowali najczęściej przedstawiciele branż: produkcji / konserwacji maszyn i urządzeń oraz branży przetwórstwa opartego na metalach.

Tabela nr 13: Ocena obecnej sytuacji gospodarczej przez przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w porównaniu z sytuacją sprzed 5 lat wg branż

Pytanie. 9: Teraz używając skali od 1 do 5 proszę ocenić, jaka jest obecna sytuacja w porównaniu do sytuacji sprzed 5 lat, tj. od roku 2008, N=1068

Tabela nr 13 - część 1		Branża									
		OGÓŁEM	Spżywczwa	Tekstylny-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
sytuacja gospodarcza na świecie	OGÓŁEM	N=1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
	Dużo gorsza	10,2%	9,1%	12,2%	9,7%	9,9%	14,0%	13,5%	6,6%	7,8%	4,5%
	Nieco gorsza	36,9%	38,4%	41,8%	28,6%	34,6%	32,9%	50,8%	34,4%	48,7%	27,8%
	Bez zmian, podobna	32,9%	31,8%	30,8%	44,7%	40,5%	31,9%	22,3%	24,8%	27,9%	45,7%
	Nieco lepsza	10,0%	9,4%	8,7%	7,5%	8,9%	9,9%	5,7%	20,1%	5,4%	9,4%
	Dużo lepsza	0,2%	0,0%	0,2%	0,0%	0,4%	0,0%	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%
sytuacja gospodarcza w Polsce	Trudno powiedzieć	9,8%	11,3%	6,4%	9,5%	5,7%	11,3%	6,8%	14,2%	10,2%	12,6%
	Dużo gorsza	9,5%	9,4%	9,6%	9,0%	8,6%	13,5%	13,6%	5,9%	0,0%	5,4%
	Nieco gorsza	38,4%	35,5%	45,8%	35,7%	38,8%	34,5%	47,5%	33,9%	57,7%	26,9%
	Bez zmian, podobna	33,9%	33,8%	30,2%	39,7%	36,8%	32,9%	28,4%	29,7%	18,7%	51,2%
	Nieco lepsza	10,1%	12,2%	7,2%	8,6%	12,3%	7,8%	7,5%	18,8%	10,9%	3,5%
	Dużo lepsza	,5%	0,0%	1,1%	0,0%	0,4%	0,9%	0,8%	0,0%	2,5%	1,8%
sytuacja gospodarcza w Wielkopolsce	Trudno powiedzieć	7,5%	9,1%	6,1%	7,0%	3,2%	10,4%	2,2%	11,8%	10,2%	11,2%
	Dużo gorsza	7,3%	5,9%	8,2%	6,0%	6,4%	9,0%	11,0%	5,4%	5,4%	5,5%
	Nieco gorsza	37,4%	38,6%	44,0%	38,5%	31,8%	33,8%	47,6%	26,7%	24,7%	31,5%
	Bez zmian, podobna	36,8%	36,3%	32,6%	39,4%	45,7%	36,5%	33,1%	34,3%	37,2%	47,3%
	Nieco lepsza	11,5%	10,2%	9,8%	9,4%	12,3%	11,8%	7,5%	21,8%	18,7%	4,8%
	Dużo lepsza	,6%	0,3%	0,2%	0,0%	0,6%	1,6%	0,0%	1,1%	2,5%	1,8%
sytuacja gospodarcza w Pana/i powiecie	Trudno powiedzieć	6,5%	8,6%	5,2%	6,7%	3,2%	7,3%	0,8%	10,8%	11,5%	9,0%
	Dużo gorsza	10,1%	7,9%	10,1%	8,5%	7,6%	10,1%	17,6%	9,1%	0,0%	5,9%
	Nieco gorsza	33,7%	34,1%	40,1%	32,6%	30,2%	33,9%	45,1%	20,3%	47,4%	26,9%
	Bez zmian, podobna	38,2%	36,9%	31,5%	44,0%	45,1%	35,9%	30,8%	40,5%	25,3%	49,4%
	Nieco lepsza	9,6%	8,4%	9,5%	8,1%	11,6%	10,6%	5,7%	15,8%	13,3%	6,6%
	Dużo lepsza	1,9%	1,0%	1,1%	1,4%	2,1%	1,5%	0,8%	4,9%	2,5%	1,8%

Tabela nr 13 - część 2

		Branża									
		OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Polligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
sytuacja branży w której działa Pana/i firma w świecie	OGÓŁEM	N=1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
	Dużo gorsza	5,4%	6,5%	4,3%	4,0%	7,9%	6,6%	7,0%	5,2%	5,4%	3,7%
	Nieco gorsza	26,6%	18,4%	30,9%	25,9%	20,2%	21,2%	33,9%	26,6%	44,3%	23,4%
	Bez zmian, podobna	37,1%	47,4%	32,1%	46,7%	43,1%	38,6%	26,7%	26,8%	29,1%	47,0%
	Nieco lepsza	10,9%	8,8%	10,3%	8,0%	11,5%	9,5%	7,1%	23,6%	0,0%	6,8%
	Dużo lepsza	,4%	0,0%	,6%	,5%	,7%	1,1%	0,0%	0,0%	0,0%	1,8%
Trudno powiedzieć	19,6%	18,9%	21,9%	14,9%	16,5%	23,0%	25,3%	17,9%	21,1%	17,3%	
sytuacja branży w której działa Pana/i firma w Polsce	Dużo gorsza	7,0%	11,0%	6,6%	5,3%	6,4%	8,4%	7,0%	7,2%	11,8%	4,1%
	Nieco gorsza	29,5%	23,2%	39,3%	27,3%	29,5%	26,1%	35,1%	27,4%	37,9%	22,0%
	Bez zmian, podobna	38,7%	47,0%	30,8%	46,1%	42,9%	40,6%	30,9%	32,1%	32,0%	50,3%
	Nieco lepsza	11,0%	9,6%	9,0%	10,9%	10,6%	9,2%	10,8%	17,1%	5,4%	6,3%
	Dużo lepsza	,9%	0,0%	1,1%	0,0%	,7%	,9%	0,0%	3,0%	2,5%	1,8%
	Trudno powiedzieć	12,8%	9,3%	13,1%	10,3%	9,9%	14,8%	16,2%	13,2%	10,2%	15,4%
sytuację branży, w której działa Pana/i firma w Wielkopolsce	Dużo gorsza	6,6%	9,5%	6,3%	4,0%	7,3%	7,1%	10,4%	5,6%	0,0%	4,1%
	Nieco gorsza	28,7%	23,2%	39,3%	26,3%	22,4%	23,8%	35,9%	25,4%	47,4%	22,8%
	Bez zmian, podobna	42,3%	49,4%	35,0%	51,0%	51,3%	43,9%	37,7%	30,9%	33,1%	50,0%
	Nieco lepsza	12,9%	9,3%	9,4%	9,2%	10,7%	14,4%	11,7%	25,6%	5,4%	8,4%
	Dużo lepsza	,6%	0,0%	,2%	0,0%	,9%	1,8%	0,0%	1,1%	2,5%	1,8%
	Trudno powiedzieć	9,0%	8,6%	9,8%	9,5%	7,4%	9,0%	4,4%	11,3%	11,5%	12,9%
sytuacja branży w której działa Pana/i firma w powiecie	Dużo gorsza	8,4%	11,3%	10,5%	5,7%	7,0%	7,1%	14,8%	5,8%	0,0%	3,4%
	Nieco gorsza	28,9%	20,2%	35,1%	26,9%	25,4%	28,2%	34,2%	25,5%	52,8%	30,0%
	Bez zmian, podobna	41,5%	47,2%	34,7%	49,1%	48,3%	42,9%	35,9%	36,4%	27,7%	44,3%
	Nieco lepsza	12,3%	11,2%	10,9%	10,3%	11,4%	12,1%	10,8%	19,8%	5,4%	9,7%
	Dużo lepsza	,9%	1,5%	,2%	,6%	1,0%	1,6%	0,0%	1,1%	2,5%	1,8%
	Trudno powiedzieć	8,1%	8,6%	8,7%	7,4%	6,9%	8,0%	4,4%	11,3%	11,5%	10,7%

3.8. Prognoza zmian sytuacji sektora i branż przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu najbliższych 5 - 10 lat

Przedstawiciele przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce poproszeni o ocenę perspektyw zmiany sytuacji sektora w ciągu najbliższych 5 - 10 lat mieli z tym pewne problemy wskazując, że w obecnej sytuacji gospodarczej charakteryzującej się dużą zmiennością prognozowanie zmiany nawet w krótki okresie jest bardzo trudne. W efekcie część badanych uchylała się od przedstawienia swojej prognozy przyszłości. Przedsiębiorcy, którzy podjęli się zadania **przewidują, że sytuacja gospodarcza w ciągu najbliższych 5 - 10 lat będzie:**

- » **na świecie kształtować się dość podobnie jak ma to miejsce obecnie (27,3%)** lub że się **polepszy (24,2%)**, natomiast pogorszenie **sytuacji przewiduje 15,3% badanych,**
- » **w Polsce kształtować się dość podobnie jak ma to miejsce obecnie (28,2%)** lub że się **polepszy (24,1%)**, natomiast **pogorszenie sytuacji przewiduje 17,4% badanych,**
- » **w Wielkopolsce kształtować się dość podobnie jak ma to miejsce obecnie (30,9%)** lub że się **polepszy (24,2%)**, natomiast pogorszenie sytuacji przewiduje **16,7% badanych,**
- » **w powiecie kształtować się dość podobnie jak ma to miejsce obecnie (31,7%)** lub że się **polepszy (24,8%)**, natomiast **pogorszenie sytuacji przewiduje 15,6% badanych,**
- » **w branży na świecie kształtować się dość podobnie jak ma to miejsce obecnie (30,6%)** lub, że się **polepszy (22%)**, natomiast **pogorszenie sytuacji przewiduje 11,5% badanych,**
- » **w branży w Polsce kształtować się dość podobnie jak ma to miejsce obecnie (34,1%)** lub że się **polepszy (22,1%)**, natomiast **pogorszenie sytuacji przewiduje 14,2% badanych,**
- » **w branży w Wielkopolsce kształtować się dość podobnie, jak ma to miejsce obecnie (32,1%)** lub że się **polepszy (24,6%)**, natomiast **pogorszenie sytuacji przewiduje 15,1% badanych,**
- » **w branży w powiecie kształtować się dość podobnie, jak ma to miejsce obecnie (33,4%)** lub że się **polepszy (23,9%)**, natomiast **pogorszenie sytuacji przewiduje 14,7% badanych.**

Tabela nr 14: Szacunkowa ocena rozwoju sytuacji gospodarczej w ciągu najbliższych 5-10 lat w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż

Pytanie. 10: Nadal używając skali od 1 do 5 proszę ocenić, jaka wg Pana/i będzie sytuacja gospodarcza za 5-10 lat, N=1068

Tabela nr 14 - część 1		Branża									
		OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
Sytuacja gospodarcza na świecie	OGÓLEM	N=1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
	Dużo gorsza	3,6%	4,7%	4,2%	2,9%	2,8%	4,9%	2,6%	5,3%	0,0%	0,0%
	Nieco gorsza	11,7%	21,2%	9,4%	12,0%	10,9%	10,1%	12,9%	5,0%	16,9%	15,8%
	Bez zmian, podobna	27,3%	30,7%	31,4%	27,1%	33,6%	29,6%	17,9%	23,2%	50,5%	37,2%
	Nieco lepsza	23,7%	18,1%	24,4%	22,3%	22,9%	19,2%	23,6%	36,4%	5,4%	14,6%
	Dużo lepsza	0,5%	0,0%	0,7%	0,6%	1,3%	0,0%	0,0%	1,2%	0,0%	0,0%
Trudno powiedzieć	33,3%	25,3%	29,9%	35,1%	28,5%	36,2%	43,0%	28,9%	27,1%	32,5%	
Sytuacja gospodarcza w Polsce	Dużo gorsza	3,4%	3,7%	4,6%	2,2%	2,8%	4,9%	2,6%	5,3%	0,0%	0,0%
	Nieco gorsza	14,0%	21,7%	15,7%	12,5%	12,6%	13,7%	14,0%	7,6%	26,0%	18,7%
	Bez zmian, podobna	28,2%	31,5%	28,3%	28,3%	34,0%	26,1%	22,9%	27,4%	46,8%	33,4%
	Nieco lepsza	22,7%	17,9%	22,4%	19,9%	19,8%	23,9%	24,4%	32,4%	0,0%	15,4%
	Dużo lepsza	1,4%	0,3%	0,3%	3,3%	2,4%	0,2%	0,0%	3,1%	0,0%	0,0%
	Trudno powiedzieć	30,3%	24,9%	28,7%	33,7%	28,4%	31,1%	36,1%	24,1%	27,1%	32,5%
Sytuacja gospodarcza w Wielkopolsce	Dużo gorsza	3,4%	3,7%	6,0%	1,4%	2,8%	3,6%	2,6%	5,3%	0,0%	2,7%
	Nieco gorsza	13,3%	19,6%	9,5%	12,9%	13,6%	13,4%	14,0%	7,5%	26,5%	22,7%
	Bez zmian, podobna	30,9%	36,1%	33,6%	30,2%	34,1%	28,8%	30,5%	28,8%	41,0%	24,7%
	Nieco lepsza	22,9%	17,0%	21,0%	22,1%	19,3%	23,9%	23,4%	32,6%	5,4%	17,4%
	Dużo lepsza	1,3%	0,6%	1,3%	1,1%	2,0%	1,1%	0,0%	3,6%	0,0%	0,0%
	Trudno powiedzieć	28,2%	23,0%	28,7%	32,4%	28,2%	29,2%	29,5%	22,2%	27,1%	32,5%
Sytuacja gospodarcza w Pana/i powiecie	Dużo gorsza	3,3%	3,7%	4,6%	1,4%	2,8%	4,8%	2,6%	5,3%	0,0%	2,0%
	Nieco gorsza	12,3%	19,7%	11,2%	15,2%	8,7%	9,9%	14,0%	4,4%	19,4%	13,8%
	Bez zmian, podobna	31,7%	34,8%	35,1%	27,5%	43,4%	29,5%	33,1%	28,6%	34,8%	33,0%
	Nieco lepsza	22,8%	18,9%	22,0%	19,6%	13,8%	24,7%	20,8%	35,3%	13,3%	20,8%
	Dużo lepsza	2,0%	0,0%	1,5%	4,2%	2,2%	1,4%	0,0%	4,2%	0,0%	0,0%
	Trudno powiedzieć	27,8%	23,0%	25,7%	32,1%	29,0%	29,7%	29,5%	22,2%	32,6%	30,4%

Tabela nr 14 - część 2

		Branża									
		OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylny-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
sytuacja branży w której działa Pana/i firma w świecie	OGÓŁEM	N=1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
	Dużo gorsza	2,7%	2,4%	5,1%	1,4%	2,8%	3,6%	0,0%	5,3%	5,4%	,7%
	Nieco gorsza	8,8%	13,7%	7,8%	9,0%	9,4%	4,4%	11,1%	4,7%	19,6%	12,1%
	Bez zmian, podobna	30,6%	34,9%	31,8%	29,1%	34,6%	32,6%	26,1%	29,3%	27,9%	36,7%
	Nieco lepsza	21,3%	15,4%	18,8%	19,8%	21,7%	17,9%	21,6%	33,4%	13,3%	15,9%
	Dużo lepsza	,7%	0,0%	,4%	,7%	1,3%	1,7%	0,0%	1,2%	0,0%	1,4%
Trudno powiedzieć	35,8%	33,6%	36,1%	40,0%	30,2%	39,8%	41,2%	26,2%	33,8%	33,2%	
sytuacja branży w której działa Pana/i firma w Polsce	Dużo gorsza	3,1%	2,4%	4,6%	1,4%	2,8%	3,6%	2,6%	6,2%	0,0%	0,0%
	Nieco gorsza	11,1%	16,2%	14,0%	9,9%	9,4%	9,7%	8,5%	7,4%	30,6%	16,8%
	Bez zmian, podobna	34,1%	34,9%	33,0%	30,0%	38,3%	31,0%	39,7%	35,5%	35,5%	32,6%
	Nieco lepsza	21,3%	19,4%	19,0%	22,4%	17,5%	20,1%	20,5%	28,0%	5,4%	17,4%
	Dużo lepsza	,8%	0,0%	0,0%	,8%	2,2%	,9%	,8%	1,5%	0,0%	0,0%
	Trudno powiedzieć	29,7%	27,1%	29,4%	35,5%	29,7%	34,6%	27,9%	21,5%	28,4%	33,2%
sytuację branży, w której działa Pana/i firma w Wielkopolsce	Dużo gorsza	3,1%	2,4%	4,6%	1,4%	2,8%	3,6%	2,6%	6,2%	0,0%	0,0%
	Nieco gorsza	12,0%	18,2%	12,6%	9,8%	8,6%	11,2%	11,5%	10,0%	22,8%	17,1%
	Bez zmian, podobna	32,1%	32,3%	32,5%	30,4%	38,5%	30,5%	34,5%	27,7%	43,4%	37,3%
	Nieco lepsza	23,2%	22,2%	20,6%	21,9%	17,9%	21,8%	24,9%	34,0%	5,4%	11,7%
	Dużo lepsza	1,4%	1,5%	0,0%	1,2%	3,5%	1,6%	,8%	2,6%	0,0%	1,4%
	Trudno powiedzieć	28,2%	23,6%	29,7%	35,3%	28,6%	31,3%	25,7%	19,6%	28,4%	32,5%
sytuacja branży w której działa Pana/i firma w powiecie	Dużo gorsza	3,3%	2,4%	4,6%	1,4%	2,8%	3,8%	2,6%	7,4%	0,0%	0,0%
	Nieco gorsza	11,4%	17,1%	12,0%	10,7%	9,6%	12,2%	8,0%	7,8%	35,7%	17,1%
	Bez zmian, podobna	33,4%	34,9%	36,3%	28,3%	38,4%	27,4%	42,4%	29,2%	30,5%	35,7%
	Nieco lepsza	23,0%	21,4%	20,4%	22,2%	18,9%	23,4%	20,5%	34,7%	5,4%	14,7%
	Dużo lepsza	,9%	0,0%	0,0%	1,2%	1,3%	1,9%	,8%	1,2%	0,0%	0,0%
	Trudno powiedzieć	28,1%	24,3%	26,7%	36,1%	28,9%	31,3%	25,7%	19,6%	28,4%	32,5%

3.9. Charakterystyka tempa rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce oraz ocena otoczenia konkurencyjnego w branży wg modelu 5 sił Portera

W celu dokonania charakterystyki tempa rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce, poproszono przedstawicieli badanych przedsiębiorstw o ocenę szybkości zmian zachodzących w ich branży głównej oraz określenie poziomu ryzyka i niepewności.

Tabela nr 15: Charakterystyka tempa zmian w branży w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż

Pytanie 11: Jakimi cechami odznacza się branża, w której działa Pana/i firma?, N=1068

	Branża									
	OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
	N=1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
szybkie tempo zmian (duże ryzyko i niepewność)	25,4%	24,0%	27,3%	27,3%	24,5%	19,9%	37,4%	15,9%	23,6%	19,2%
średnie tempo zmian (średnie ryzyko i niepewność)	42,7%	36,4%	38,0%	46,4%	46,1%	49,5%	39,9%	49,5%	22,4%	28,8%
niewielkie tempo zmian (niewielkie ryzyko i niepewność)	25,9%	29,0%	32,1%	21,4%	24,2%	26,4%	12,0%	30,6%	54,0%	44,1%
bardzo duża stabilność (brak ryzyka i niepewności)	5,6%	10,6%	2,6%	4,8%	5,2%	4,1%	8,9%	2,9%	0,0%	8,0%

Zdaniem aż **42,7%** ogółu badanych **branżę cechuje średnie tempo zachodzących zmian**, a opinię taką wyrazili przede wszystkim reprezentanci branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń oraz przetwórstwa opartego na metalach (po 49,5%), a także branży drzewno-papierniczej i meblowej oraz przetwórstwa surowców mineralnych (ponad 46%).

Nieco **ponad ¼ badanych** uważa natomiast, że **branżę cechuje szybkie tempo zmian**, a co za tym idzie, **przedsiębiorstwa muszą liczyć się z dużym ryzykiem i niepewnością ze strony zmiennego otoczenia, co ma istotne znaczenie między innymi dla rynku pracy i rozwoju Wielkopolski**. Opinię taką wyrazili głównie przedstawiciele branży poligraficznej (37,4%) oraz tekstylno-odzieżowej (27,3%), drzewno-papierniczej i meblowej (27,3%), natomiast jedynie 15,9% przedstawicieli branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń. **Niewielkie tempo zmian** dostrzega z kolei znaczny odsetek reprezentantów branży motoryzacyjnej i transportowej (54%) oraz pozostałej produkcji wyrobów (44,1%), przy **średniej dla ogółu badanych na poziomie 25,9%**. **Stabilność w głównej branży działania** oraz **brak ryzyka** deklaruje ogółem **jedynie 5,6% badanych**, a największy odsetek stanowią tu przedstawiciele branży spożywczej (10,6%), a następnie branży poligraficznej (8,9%).

Analizując **tempo zmian zachodzących w sektorze przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce** przy uwzględnieniu kryterium posiadania przez badane przedsiębiorstwo **strategii działania na 1-10 lat** można zauważyć **następujące zależności:**

- » przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego, które **posiadają strategię działania na 1-10 lat**, w zdecydowanej większości (**54,2%**) **oceniają tempo zmian w sektorze jako średnie** względnie **jako niewielkie (24,9%)**, niosące małe ryzyko i niepewność. **Duże ryzyko działania** deklaruje natomiast **15,5% przedstawicieli ogółu branż**, a **dużą stabilność** zaledwie **5,1%**,
- » przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego, które **nie posiadają strategii działania na 1-10 lat**, w większości (**35%**) **oceniają tempo zmian w sektorze jako szybkie** i niosące duże ryzyko i niepewność. **Średnie** oraz **niewielkie tempo zmian** deklaruje natomiast po ok. **29% przedstawicieli branż**, a **bardzo dużą stabilność** zaledwie **5,7%**,

W dalszej części badania poproszono przedstawicieli **sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce** o **ocenę otoczenia konkurencyjnego w branży**, a więc **obecnie występujące siły oddziaływania ze strony dostawców i konkurentów** oraz **groźby pojawienia się nowych producentów i produktów substytucyjnych**. **Ocena otoczenia konkurencyjnego w branży** w opinii przedstawicieli przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce:

Siła oddziaływania dostawców i możliwości wywierania przez nich presji na przedsiębiorstwa z branży

- » Zdaniem aż **45,8%** ogółu badanych **branżę cechuje średnia siła oddziaływania ze strony dostawców**, natomiast **duże możliwości wywierania wpływu przez dostawców** dostrzega blisko **1/3 ogółu badanych (31,4%)**. **Małe możliwości wywierania wpływu przez dostawców** deklaruje **12,0%** ogółu badanych.

Natężenie walki konkurencyjnej

- » Zdaniem aż **28,5%** ogółu badanych ich **branżę cechuje średnie natężenie walki konkurencyjnej**, a w opinii **46,7%** badanych **siła oddziaływania konkurentów w branży jest duża**. **Małą siłą oddziaływania konkurentów w branży** deklaruje **9,9%** ogółu badanych.

Stopień koncentracji sektora – liczby konkurentów

- » Zdaniem aż **28,6%** ogółu badanych **branżę cechuje średni stopień koncentracji konkurentów w sektorze**, a **wg 47,1%** ogółu badanych **liczba konkurentów jest duża**. **Małą liczbę konkurentów w sektorze** deklaruje **9,2%** ogółu badanych.

Groźba pojawienia się nowych producentów

- » Zdaniem aż **33,8%** ogółu badanych **groźba pojawienia się nowych producentów w sektorze jest na poziomie średnim**, natomiast **duże zagrożenie ze strony pojawienia się nowych producentów w sektorze** dostrzega aż **41,5%** ogółu badanych. **Małe zagrożenie ze strony nowych producentów w sektorze** deklaruje **11,3%** ogółu badanych

Grożba pojawienia się substytutów

- » Zdaniem **28,9%** ogółu badanych **groźba pojawienia się produktów substytucyjnych w sektorze jest na poziomie średnim**. Duże zagrożenie ze strony pojawienia się nowych substytutów i łatwości kopiowania produktów w sektorze dostrzega aż **41,0% ogółu badanych**, natomiast **małe zagrożenie** deklaruje **12,8% ogółu badanych**.

Reasumując możemy stwierdzić, że obecnie sektor przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce cechuje:

- » średnio duża siła oddziaływania dostawców,
- » dość duże natężenie walki konkurencyjnej,
- » dość duża liczba konkurentów i relatywnie niewielka koncentracja sektora (choć w niektórych branżach proces ten jest bardzo mocno zaawansowany),
- » dość duże zagrożenie pojawienia się nowych producentów,
- » dość duże zagrożenie pojawienia się substytutów.

Tabela nr 16: Ocena obecnego otoczenia konkurencyjnego w branży w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż

Pytanie 12: Używając skali od 1 do 5 proszę ocenić, jaka/ie w Pana/i branży jest obecnie ..., N=106

		Branża									
		OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
siła oddziaływania dostawców i możliwości wywierania przez nich presji na przedsiębiorstwa z branży	OGÓŁEM	N=1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
	Bardzo mała	2,4%	4,4%	3,9%	0,5%	4,4%	1,2%	2,9%	2,2%	0,0%	3,3%
	Mała	12,0%	14,4%	7,0%	11,6%	14,4%	12,6%	14,6%	10,3%	23,5%	11,5%
	Średnia	45,8%	36,7%	44,9%	38,2%	43,6%	46,3%	42,6%	58,8%	67,3%	60,3%
	Duża	31,4%	35,5%	26,5%	40,4%	31,9%	32,4%	33,7%	23,3%	9,2%	20,7%
	Bardzo duża	2,8%	3,2%	4,1%	3,3%	1,8%	1,8%	4,4%	1,1%	0,0%	0,4%
	Trudno powiedzieć	5,6%	5,8%	13,7%	6,0%	3,9%	5,7%	1,8%	4,3%	0,0%	3,7%
natężenie walki konkurencyjnej	Bardzo mała	1,4%	2,3%	1,7%	1,9%	2,7%	0,3%	0,0%	2,2%	0,0%	0,7%
	Mała	9,9%	6,8%	8,8%	9,4%	12,5%	6,8%	10,6%	9,8%	25,9%	17,1%
	Średnia	28,5%	29,6%	24,8%	24,1%	31,8%	43,1%	11,8%	36,5%	56,6%	41,2%
	Duża	46,7%	50,3%	49,3%	55,5%	43,0%	39,7%	53,0%	36,1%	12,1%	37,4%
	Bardzo duża	11,1%	9,4%	11,3%	6,9%	8,6%	6,6%	24,6%	11,3%	5,4%	1,8%
	Trudno powiedzieć	2,4%	1,6%	4,0%	2,2%	1,4%	3,6%	0,0%	4,1%	0,0%	1,8%

		Branża									
		OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
stopień koncentracji sektora - liczby konkurentów	Bardzo mała	2,1%	2,3%	1,0%	2,6%	2,5%	2,1%	2,6%	1,7%	0,0%	2,7%
	Mała	9,2%	5,6%	8,3%	11,6%	13,3%	8,4%	3,2%	12,5%	41,5%	6,8%
	Średnia	28,6%	30,5%	27,2%	23,3%	26,6%	41,1%	17,5%	33,4%	22,4%	47,2%
	Duża	47,1%	49,9%	48,4%	50,4%	48,7%	33,5%	62,0%	38,6%	36,0%	34,7%
	Bardzo duża	9,9%	7,4%	8,6%	9,4%	4,7%	11,2%	14,8%	10,8%	0,0%	6,7%
	Trudno powiedzieć	3,1%	4,3%	6,6%	2,8%	4,3%	3,6%	0,0%	3,0%	0,0%	1,8%
groźba pojawiania się nowych producentów	Bardzo mała	1,8%	1,6%	2,8%	0,2%	2,7%	2,5%	2,6%	2,4%	0,0%	0,7%
	Mała	11,3%	13,9%	9,3%	11,2%	13,8%	11,5%	7,3%	13,0%	28,4%	10,7%
	Średnia	33,8%	28,3%	32,4%	25,9%	35,6%	43,3%	34,9%	35,6%	43,4%	46,5%
	Duża	41,5%	46,9%	37,0%	51,7%	42,0%	33,0%	50,7%	30,8%	15,0%	28,6%
	Bardzo duża	8,6%	4,6%	9,6%	10,0%	4,5%	6,8%	4,4%	14,6%	13,3%	9,5%
	Trudno powiedzieć	3,0%	4,7%	8,9%	1,0%	1,4%	2,9%	0,0%	3,6%	0,0%	4,0%
groźba pojawienia się substytutów produktów - łatwość kopiowania produktów	Bardzo mała	3,7%	2,4%	1,3%	0,1%	7,8%	2,3%	13,7%	1,0%	0,0%	2,6%
	Mała	9,1%	13,0%	4,9%	7,1%	13,4%	12,4%	5,9%	9,9%	22,2%	13,2%
	Średnia	28,9%	27,8%	23,9%	25,8%	23,9%	32,0%	24,6%	35,1%	34,4%	46,2%
	Duża	41,0%	46,2%	42,0%	47,9%	40,1%	33,5%	44,9%	35,1%	30,2%	27,2%
	Bardzo duża	11,9%	6,8%	20,4%	14,9%	7,9%	9,9%	10,9%	10,9%	5,4%	6,4%
	Trudno powiedzieć	5,3%	3,7%	7,5%	4,2%	7,0%	10,0%	0,0%	8,0%	7,8%	4,5%

Przedstawiciele **sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce** poproszono następnie o **ocenę otoczenia konkurencyjnego w branży**, a więc występujących w nim **sił i zagrożeń w okresie ostatnich 5 lat**.

Siła oddziaływania dostawców i możliwości wywierania przez nich presji na przedsiębiorstwa z branży

- » Zdaniem blisko połowy ogółu badanych (**49,6%**) **siła oddziaływania ze strony dostawców nie zmieniła się w ciągu ostatnich 5 lat**. **Możliwości wywierania wpływu przez dostawców wzrosły** zdaniem ponad **1/3 ogółu badanych (37,5%, w tym 6,6% siła znacznie wzrosła)**. **Możliwości wywierania wpływu przez dostawców spadły** zdaniem **5,8% ogółu badanych (w tym 1,2% znacznie spadły)**.

Natężenie walki konkurencyjnej

- » Zdaniem 1/3 ogółu badanych (**33,4%**) **natężenie walki konkurencyjnej w sektorze nie zmieniło się w ciągu ostatnich 5 lat. Wzrost siły oddziaływania konkurentów w branży dostrzega aż 53,9% ogółu badanych** (w tym **10,3% znaczny wzrost**). **Spadek siły oddziaływania konkurentów w branży** deklaruje zaledwie **7,8% ogółu badanych** (w tym **0,5% znaczny spadek**).

Stopień koncentracji sektora – liczby konkurentów

- » Zdaniem ponad 1/3 ogółu badanych (**36,5%**) **liczba konkurentów w sektorze nie zmieniła się w ciągu ostatnich 5 lat. Wzrost liczby konkurentów w sektorze dostrzega natomiast aż 53,1% ogółu badanych** (w tym **10,1% znaczny wzrost**). **Spadek liczby konkurentów w sektorze** deklaruje zaledwie **5,7% ogółu badanych** (w tym **0,6% znaczny spadek**).

Grożba pojawienia się nowych producentów

- » Zdaniem aż **40,7%** ogółu badanych **groźba pojawienia się nowych producentów w sektorze nie zmieniła się w ciągu ostatnich 5 lat. Wzrost zagrożenie ze strony pojawienia się nowych producentów w sektorze w ostatnich latach dostrzegło aż 47,8% ogółu badanych** (w tym **8,9% groźba znacznie wzrosła**). **Spadek zagrożenia ze strony nowych producentów w sektorze w ostatnich latach dostrzegło 6,1% ogółu badanych** (w tym **0,7% bardzo małe**).

Grożba pojawienia się substytutów

- » Zdaniem **39,2%** ogółu badanych **groźba pojawienia się produktów substytucyjnych w sektorze w ostatnich latach nie zmieniła się. Wzrost zagrożenie ze strony pojawienia się substytutów w ostatnich latach dostrzegło 46,7% ogółu badanych** (w tym **12,3% groźba znacznie wzrosła**). **Spadek zagrożenie ze strony pojawienia się produktów substytucyjnych w sektorze zadeklarowało 5,7% ogółu badanych** (w tym **1,2% groźba znacznie spadła**).

Reasumując możemy stwierdzić, że sektor przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu minionych 5 lat cechowała:

- » stabilna z tendencją wzrostową siła oddziaływania dostawców,
- » duża dynamika wzrostu natężenia walki konkurencyjnej,
- » duża dynamika wzrostu liczby konkurentów i relatywnie niewielka koncentracja sektora (choć w niektórych branżach proces ten był bardzo mocno zaawansowany),
- » znaczna dynamika wzrostu zagrożenia pojawieniem się nowych producentów,
- » znaczna dynamika wzrostu zagrożenia pojawieniem się substytutów.

Tabela nr 17: Ocena sytuacji otoczenia konkurencyjnego w branży w ciągu ostatnich 5 lat w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż

Pytanie 13: Teraz używając skali od 1 do 5 proszę ocenić, czy w ciągu ostatnich 5 lat, tj. od roku 2008 w Pana/i branży ..., N=1068

		Branża									
		OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Polligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
siła oddziaływania dostawców i możliwości wywierania przez nich presji na przedsiębiorstwa z branży	OGÓŁEM	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
	Znacznie spadła	1,2%	2,9%	1,6%	0,7%	1,7%	0,5%	0,8%	0,0%	0,0%	4,7%
	Nieco spadła	4,6%	4,4%	3,2%	3,1%	1,6%	2,5%	3,7%	7,8%	7,8%	12,6%
	Nie zmieniła się	49,6%	45,7%	44,4%	47,6%	50,5%	59,6%	50,2%	50,7%	64,4%	49,0%
	Nieco wzrosła	30,9%	34,7%	27,5%	33,3%	34,4%	26,2%	35,3%	29,7%	22,4%	20,6%
	Znacznie wzrosła	6,6%	4,8%	8,6%	9,0%	5,9%	2,5%	8,2%	4,6%	5,4%	5,9%
Trudno powiedzieć	7,1%	7,4%	14,8%	6,5%	5,9%	8,7%	1,8%	7,2%	0,0%	7,3%	
natężenie walki konkurencyjnej	Znacznie spadła	0,5%	2,3%	0,0%	0,7%	1,4%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%
	Nieco spadła	7,3%	2,2%	8,9%	8,1%	9,9%	3,1%	6,3%	5,2%	39,1%	16,8%
	Nie zmieniła się	33,4%	31,8%	38,1%	27,2%	29,3%	41,9%	25,5%	42,6%	27,7%	34,7%
	Nieco wzrosła	43,6%	52,3%	35,5%	46,3%	43,4%	38,9%	54,9%	37,1%	27,8%	32,9%
	Znacznie wzrosła	10,3%	9,6%	9,4%	12,2%	11,3%	8,0%	11,4%	9,6%	5,4%	10,3%
	Trudno powiedzieć	4,9%	1,6%	8,1%	5,6%	4,8%	7,5%	1,8%	5,4%	0,0%	4,7%
stopień koncentracji sektora - liczby konkurentów	Znacznie spadła	0,6%	2,3%	0,0%	0,7%	1,4%	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	2,0%
	Nieco spadła	5,1%	4,8%	7,5%	0,9%	2,3%	3,9%	5,6%	7,1%	1,6%	14,8%
	Nie zmieniła się	36,5%	35,5%	41,8%	35,9%	36,5%	43,4%	25,3%	40,4%	49,5%	35,0%
	Nieco wzrosła	42,0%	49,1%	32,8%	42,2%	42,2%	34,7%	57,7%	35,5%	43,4%	33,7%
	Znacznie wzrosła	10,1%	3,8%	9,8%	13,8%	10,5%	9,8%	9,6%	10,3%	5,4%	9,8%
	Trudno powiedzieć	5,7%	4,5%	8,1%	6,5%	7,1%	7,5%	1,8%	6,7%	0,0%	4,7%
groźba pojawiania się nowych producentów	Znacznie spadła	0,7%	1,3%	0,3%	0,2%	3,1%	1,3%	0,0%	0,9%	0,0%	2,0%
	Nieco spadła	5,4%	2,7%	5,6%	3,0%	4,6%	4,1%	10,2%	5,5%	0,0%	8,8%
	Nie zmieniła się	40,7%	42,7%	43,4%	32,5%	35,8%	47,3%	36,9%	45,7%	56,6%	46,5%
	Nieco wzrosła	38,9%	44,5%	36,5%	45,5%	42,7%	32,4%	41,5%	35,0%	30,2%	23,4%
	Znacznie wzrosła	8,9%	6,0%	5,6%	13,2%	7,9%	5,7%	11,4%	7,4%	5,4%	9,6%
	Trudno powiedzieć	5,4%	2,8%	8,7%	5,6%	5,8%	9,1%	0,0%	5,4%	7,8%	9,8%

	Branża										
	OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów	
groźba pojawienia się substytutów produktów - łatwość kopionia produktów	Znacznie spadła	1,2%	1,7%	0,0%	0,2%	1,7%	0,5%	4,8%	0,2%	0,0%	0,7%
	Nieco spadła	4,5%	1,5%	1,2%	2,8%	6,3%	6,1%	7,4%	5,5%	10,2%	6,7%
	Nie zmieniła się	39,2%	45,6%	40,6%	34,0%	31,8%	43,9%	38,0%	37,9%	40,9%	48,9%
	Nieco wzrosła	34,4%	36,7%	33,3%	37,1%	39,1%	29,9%	35,0%	34,6%	38,0%	23,8%
	Znacznie wzrosła	12,3%	6,8%	15,0%	16,3%	12,0%	6,7%	13,2%	10,3%	10,9%	14,7%
	Trudno powiedzieć	8,4%	7,8%	9,9%	9,8%	9,1%	12,8%	1,7%	11,5%	0,0%	5,1%

Przewidywane tendencje rozwoju sił i zagrożeń w otoczeniu konkurencyjnym w branży w ciągu najbliższych 5-10 lat w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce przedstawiają się w następujący sposób:

Siła oddziaływania dostawców i możliwości wywierania przez nich presji na przedsiębiorstwa z branży

- » Zdaniem **40,8% ogółu badanych siła oddziaływania ze strony dostawców nie zmieni się w ciągu najbliższych 5-10 lat. Możliwości wywierania wpływu przez dostawców wzrosną** zdaniem **27% ogółu badanych** (w tym **3,8% znacznie wzrosną**). **Możliwości wywierania wpływu przez dostawców spadną** zdaniem jedynie **4,6% ogółu badanych** (w tym **1% znacznie spadną**).

Natężenie walki konkurencyjnej

- » Zdaniem prawie 1/3 ogółu badanych (**31,6%**) **natężenie walki konkurencyjnej w sektorze nie zmieni się w ciągu najbliższych 5-10 lat. Wzrost siły oddziaływania konkurentów w branży w przyszłości dostrzega 36,1% ogółu badanych** (w tym **7,7% znaczny wzrost**). **Spadek siły oddziaływania konkurentów w branży** przewiduje zaledwie **6,5% ogółu badanych** (w tym zaledwie **0,7% znaczny spadek**).

Stopień koncentracji sektora – liczby konkurentów

- » W opinii **31,5% ogółu badanych liczba konkurentów w sektorze nie zmieni się w ciągu najbliższych 5-10 lat. Wzrost liczby konkurentów w sektorze** przewiduje natomiast **37,2% ogółu badanych** (w tym **7,4% znaczny wzrost**). **Spadek liczby konkurentów w sektorze** prognozuje na najbliższe lata zaledwie **5,3% ogółu badanych** (w tym **0,7% znaczny spadek**).

Groźba pojawienia się nowych producentów

- » Zdaniem **33,9%** ogółu badanych **groźba pojawienia się nowych producentów w sektorze nie zmieni się w ciągu najbliższych 5-10 lat**. Wzrost zagrożenia ze strony pojawienia się nowych producentów w sektorze w najbliższych latach prognozuje **35,1% ogółu** badanych (w tym **7,2%** groźba znacznie wzrośnie). Spadek zagrożenia ze strony nowych producentów w sektorze w ciągu najbliższych 5-10 lat przewiduje **4,9%** ogółu badanych (w tym **0,8%** bardzo małe).

Podsumowując **prognozy dotyczące tendencji rozwoju sił i zagrożeń w otoczeniu konkurencyjnym w branży w ciągu najbliższych 5-10 lat wg opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce** można stwierdzić, że:

- » **siła oddziaływania dostawców i możliwości wywierania przez nich presji** na przedsiębiorstwa z branży **nie zmienia się** w opinii większości badanych, chociaż prawie 1/3 widzi **możliwości wywierania wpływu przez dostawców**. Może mieć to **istotne przełożenie na wzrost kosztów produkcji i ewentualny spadek popytu na pracę**,
- » **natężenie walki konkurencyjnej**, zdaniem prawie 1/3 ogółu badanych, także nie powinno ulec istotnej zmianie w ciągu najbliższych 5-10 lat. Jednak kolejne 36% badanych przewiduje **wzrost siły oddziaływania konkurentów w branży w najbliższej przyszłości**,
- » **stopień koncentracji sektora jest nieduży, a liczba konkurentów rośnie**, co z kolei może nieść ze sobą **wzrost popytu na nowych pracowników**,
- » **groźba pojawienia się nowych producentów w sektorze**, prognozowana przez ponad 35% ogółu badanych, również może przynieść **istotne zmiany na rynku pracy w danym regionie**.

Tabela nr 18: Szacunkowa ocena sytuacji otoczenia konkurencyjnego w branży w ciągu najbliższych 5-10 lat w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż

Pytanie 14: Teraz używając skali od 1 do 5 proszę ocenić, jak w Pana/i branży będzie za 5-10 lat, N=1068

		Branża									
		OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylny-odzieżowa	Drzewno - papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motorycyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
siła oddziaływania dostawców i możliwości wywierania przez nich presji na przedsiębiorstwa z branży	OGÓŁEM	N=1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
	Znacznie spadnie	1,0%	0,0%	2,1%	0,0%	0,3%	0,3%	3,4%	0,0%	0,0%	2,1%
	Nieco spadnie	3,6%	3,5%	1,8%	2,1%	2,1%	3,7%	4,5%	3,8%	15,6%	8,5%
	Nie zmieni się	40,8%	36,1%	37,0%	35,8%	43,5%	38,2%	44,8%	47,9%	49,9%	44,7%
	Nieco wzrośnie	23,2%	22,3%	21,5%	26,4%	26,7%	25,8%	19,5%	26,7%	16,3%	12,2%
	Znacznie wzrośnie	3,8%	6,2%	5,1%	3,6%	2,7%	2,2%	4,7%	2,3%	0,0%	4,3%
	Trudno powiedzieć	27,5%	31,9%	32,5%	32,1%	24,8%	29,8%	23,1%	19,3%	18,1%	28,1%

		Branża									
		OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno - papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
natężenie walki konkurencyjnej	Znacznie spadnie	0,7%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,3%	2,6%	0,0%	0,0%	2,7%
	Nieco spadnie	5,8%	0,6%	5,9%	6,0%	8,2%	5,7%	7,2%	5,5%	15,6%	6,7%
	Nie zmieni się	31,6%	25,8%	32,5%	25,0%	31,3%	31,1%	27,2%	44,0%	37,2%	41,9%
	Nieco wzrosnie	28,4%	32,7%	26,2%	30,4%	28,4%	28,6%	30,5%	28,1%	15,8%	15,7%
	Znacznie wzrosnie	7,7%	12,5%	9,1%	6,7%	6,3%	6,6%	9,5%	3,9%	13,3%	6,6%
	Trudno powiedzieć	25,9%	28,5%	26,1%	31,9%	25,7%	27,7%	23,1%	18,4%	18,1%	26,3%
stopień koncentracji sektora - liczby konkurentów	Znacznie spadnie	0,7%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,4%	3,4%	0,0%	0,0%	0,7%
	Nieco spadnie	4,6%	3,4%	4,0%	1,2%	4,2%	3,5%	4,2%	6,7%	13,7%	16,0%
	Nie zmieni się	31,5%	30,5%	34,9%	30,3%	36,3%	31,8%	23,4%	36,4%	36,1%	34,6%
	Nieco wzrosnie	29,8%	26,4%	28,8%	26,9%	26,8%	27,1%	41,3%	32,8%	18,8%	16,5%
	Znacznie wzrosnie	7,4%	9,8%	7,2%	9,6%	5,9%	8,7%	4,7%	4,6%	13,3%	8,6%
	Trudno powiedzieć	26,0%	29,8%	24,9%	31,9%	26,8%	28,5%	23,1%	19,5%	18,1%	23,7%
groźba pojawiania się nowych producentów	Znacznie spadnie	0,8%	0,0%	0,3%	0,0%	1,7%	0,3%	2,6%	0,9%	0,0%	0,7%
	Nieco spadnie	4,1%	7,1%	5,5%	2,5%	3,7%	3,9%	3,2%	2,1%	15,6%	8,1%
	Nie zmieni się	33,9%	30,2%	32,7%	27,5%	31,3%	34,1%	35,4%	42,8%	39,6%	37,1%
	Nieco wzrosnie	27,9%	27,5%	28,8%	28,8%	30,5%	27,4%	28,4%	29,0%	18,8%	20,3%
	Znacznie wzrosnie	7,2%	10,7%	6,8%	7,2%	5,1%	5,7%	7,3%	5,9%	7,8%	10,2%
	Trudno powiedzieć	26,1%	24,5%	26,0%	34,0%	27,6%	28,5%	23,1%	19,3%	18,1%	23,7%

3.10. Analiza kluczowych czynników sukcesu w sektorze przetwórstwa przemysłowego i porównanie firm funkcjonujących w Wielkopolsce do konkurencji pod względem tych czynników

Analiza kluczowych czynników sukcesu była prowadzona w ramach omawianego projektu badawczego zarówno w ramach badania ilościowego, jak i jakościowego – wywiadów z ekspertami.

Przedsiębiorcy reprezentujący sektor przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce poproszeni o wskazanie **5 najważniejszych ich zdaniem czynników wpływających na uzyskanie przewagi konkurencyjnej w branży wymienili łącznie 75 różnych czynników, które zostały na etapie analizy zgrupowane w 24 jednorodne kategorie. Niektóre z tych kategorii grupują po kilka czynników** (np. kategoria 'zasoby produkcyjne' zawiera w sobie

czynniki takie jak: 'automatyzacja produkcji', 'nowoczesny park maszynowy', 'komputeryzacja, oprogramowanie', 'wysoka żyzność gleb', 'większe pola upraw' oraz 'warunki lokalowe'; kategoria 'kondycja finansowa i efektywność kosztowa' grupuje: 'koszty energii / redukcję kosztów produkcji', 'koszty zatrudnienia / pracy', 'import z Chin / Azji', 'koszty transportu', 'stały kontakt z dostawcami' oraz 'dostępność (taniego) surowca'), **dla innych kategoria jest równa czynnikowi** (m.in. kategoria 'aktywność sprzedażowa' obejmuje jedynie 'wygrywanie przetargów', kategoria 'ekologia' zawiera jedynie czynnik 'produkt naturalny / ekologiczny / zdrowy') - poza kategorią 'ekspansja na nowe rynki' kategorie te nie przekraczają 2% wskazań i ze względu na bardzo małą liczbę wskazań nie są prezentowane w tabeli prezentującej czynniki przewagi konkurencyjnej.⁴⁰

Za kluczowe czynniki przewagi konkurencyjnej w swoich branżach respondenci uznali:

- » **jakość produktu z gwarancją (62%)**, tj. 'wysoką jakość produktu / usługi', 'staranność wykonania', 'świeżość', 'wytrzymałość / trwałość', 'gwarancję' oraz 'nowoczesność produkcji';
- » **atrakcyjną politykę cenową (54%)**, w skład której weszły 'rabaty, obniżki', 'niska, zachęcająca cena', 'terminowe przelewy', 'odbior niesprzedanych towarów';
- » **jakość serwisu (37%)**, grupujący 'terminowość, szybkość realizacji', 'terminowość dostaw', 'dobrą obsługę klienta', 'dyspozycyjność' oraz 'uniwersalność językową';
- » **unikalność / innowacyjność oferty (20%)**, w składzie 'unikalność oferty', 'ciekawe, unikalne wzornictwo', 'artyzm projektów', 'kreatywność / zaangażowanie', 'ręczne wyroby' i 'zaawansowanie technologiczne';
- » **usługi dodatkowe (15%)**, tj. 'zwiększenie usług / asortymentu dla klientów', 'szkolenia', 'produkcja pod konkretne zamówienia', 'serwis / zamienniki' oraz 'worki / opakowania firmowe';
- » **zasoby wiedzy i doświadczenie w branży** (kategoria łączy doświadczenie i tradycję producenta oraz znajomość rynku i umiejętność zaspokajania potrzeb klienta) - **10%**.

---

⁴⁰ Poza wskazanymi w tabeli grupami „kluczowych czynników sukcesu” wyróżniono jeszcze następujące grupy wskazane przez niewielką liczbę respondentów: zasoby organizacyjne / dobra organizacja pracy i procesów (1,0%); ekologia (0,9%); dobra lokalizacja (0,8%), sprzyjające otoczenie biznesu (0,7%), budowanie sieci współpracy (0,6%), wielkość firmy /lub i jej forma prawno - organizacyjna (0,1%), aktywność sprzedażowa (0,1%). Ponadto 1,0% badanych stwierdziło, że nie ma i nie potrzebuje przewagi konkurencyjnej.

Tabela nr 19: Główne czynniki przewagi konkurencyjnej w segmencie przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż. Pytanie 15. Jakie są najważniejsze czynniki wpływające na uzyskanie przewagi konkurencyjnej w Pana/i branży? N= 1068, pokazano tylko wskazania do poziomu 1%.

CZYNNIK PRZEWAGI KONKURENCYJEJ	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
jakość produktów z gwarancją	61,8%	64,1%	57,5%	67,2%	58,7%	66,7%	72,7%	50,0%	52,3%	44,8%
atrakcyjna polityka cenowa i warunki handlowe	54,2%	60,1%	44,7%	60,2%	52,2%	46,1%	68,6%	45,8%	35,5%	44,8%
jakość serwisu	36,7%	27,3%	42,8%	43,5%	29,9%	34,6%	52,5%	21,6%	19,9%	24,4%
innowacyjne produkty i rozwiązania / unikalność oferty	20,1%	16,3%	25,0%	28,5%	11,3%	16,9%	18,5%	12,1%	9,2%	27,5%
oferta produktów / usług dodatkowych	14,6%	19,0%	19,5%	21,7%	15,7%	15,1%	3,1%	8,5%	14,0%	18,5%
zasoby wiedzy i doświadczenie w branży	10,1%	19,8%	12,1%	9,1%	11,7%	6,7%	10,9%	6,1%	0,0%	9,5%
wartości w prowadzeniu biznesu	7,4%	4,3%	6,7%	6,0%	6,9%	10,0%	6,7%	11,2%	5,4%	7,6%
zasoby ludzkie i dobra atmosfera w pracy	7,4%	7,7%	12,1%	6,0%	3,4%	5,2%	7,8%	9,5%	0,0%	4,0%
trudno powiedzieć	7,2%	8,2%	10,0%	4,8%	5,7%	8,7%	2,2%	9,4%	17,5%	11,8%
dobry wizerunek / renowa marki, przedsiębiorstwa, produktu	6,8%	13,4%	8,5%	5,9%	9,7%	5,9%	7,1%	4,8%	0,0%	0,0%
ekspansja na nowe rynki (w tym eksport)	5,8%	8,0%	3,2%	5,6%	6,4%	5,5%	7,4%	5,8%	10,2%	2,5%
kondycja finansowa i efektywność kosztowa	5,1%	11,5%	3,1%	6,6%	5,4%	2,1%	3,6%	5,0%	5,4%	2,8%
efektywność marketingowa – dobry wizerunek marki	4,0%	1,7%	7,3%	4,2%	4,7%	4,0%	1,4%	4,8%	10,2%	3,4%
zasoby produkcyjne (maszyny, urządzenia, grunty, budynki)	3,6%	5,8%	2,5%	5,3%	6,8%	3,8%	,7%	2,2%	5,4%	4,0%
klienci i skutecznie budowane relacje z nimi	2,1%	,4%	1,8%	,8%	2,4%	2,4%	4,3%	3,2%	0,0%	,7%
niska konkurencyjność sektora	1,7%	4,0%	1,8%	,5%	1,0%	6,1%	0,0%	1,3%	1,3%	,5%
silna dystrybucja	1,4%	1,5%	1,3%	,8%	3,7%	,3%	,5%	2,0%	2,5%	3,7%
inwestycje i dostęp do źródeł ich finansowania	1,3%	1,7%	2,1%	,7%	1,4%	0,0%	2,6%	1,1%	0,0%	0,0%
zasoby organizacyjne, dobra organizacja pracy i procesów	1,0%	2,9%	1,5%	,8%	1,3%	0,0%	,5%	1,3%	0,0%	0,0%
nie mamy / nie potrzebujemy przewagi	1,0%	1,4%	2,3%	0,0%	0,0%	1,1%	2,6%	0,0%	0,0%	0,0%

Ponadto powyżej progu 5% wskazań znalazły się również: **wartości w prowadzeniu biznesu** oraz **zasoby ludzkie** (po 7,4%), **dobry wizerunek marki** (7%), **ekspansja na nowe rynki (w tym eksport)** - 6% oraz **kondycja finansowa i efektywność kosztowa** (5%).

Przedstawiciele poszczególnych branż charakteryzuje zróżnicowane podejście do czynników przewagi konkurencyjnej, podwyższając lub obniżając rangę niektórych z nich:

- » w **branży spożywczej** wyżej od średniej oceniane są zasoby wiedzy i doświadczenie w branży (20%), dobry wizerunek marki (13,4%) oraz kondycja finansowa i efektywność kosztowa (12%),
- » w **branży tekstylno-odzieżowej** wyżej od średniej oceniane są unikalność oferty (25%) oraz zasoby ludzkie,
- » w **branży drzewno-papierniczej i meblowej** wyżej od średniej oceniane są jakość produktu z gwarancją (67%), następnie jakość serwisu (44%), unikalność / innowacyjność oferty (29%) oraz usługi dodatkowe (22%),
- » w **branży przetwórstwa surowców mineralnych** oceny zbliżone są do wartości średnich, za wyjątkiem niżej od średniej ocenianej unikalności oferty (11%),
- » również dla branży **przetwórstwa opartego na metalach** przebieg czynników jest zbliżony do wartości średnich, za wyjątkiem czynnika niskiej konkurencyjności sektora – 6% w zestawieniu ze średnią 1,7%,
- » w **branży poligraficznej** wyżej od średniej oceniane są jakość produktu z gwarancją (73%), atrakcyjna polityka cenowa (69%) oraz jakość serwisu (53%), poniżej średniej natomiast usługi dodatkowe (3%),
- » w branży **produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń** poniżej średniej oceniane są unikalność oferty (12%) oraz oferta usług dodatkowych (9%), powyżej natomiast wartości w prowadzeniu biznesu (11%),
- » w **branży motoryzacyjnej i transportowej** poniżej średniej ocenione zostały atrakcyjna polityka cenowa (36%), jakość serwisu (20%), unikalność oferty (9%) oraz zasób wiedzy i doświadczenie w branży, zasoby ludzkie oraz dobry wizerunek (po 0%, tj. nie brane pod uwagę), wyżej od średniej natomiast ekspansja na nowe rynki (10%) oraz efektywność marketingowa (10%),
- » w **branży pozostała produkcja wyrobów** poniżej średniej ocenione zostały jakość produktu z gwarancją (45%) oraz dobry wizerunek marki (0%), powyżej unikalność oferty (28%).

Na podobne kluczowe czynniki sukcesu wskazali eksperci w trakcie prowadzonych z nimi wywiadów pogłębionych. Przy czym zwracali oni uwagę, że w dobie rosnącej konkurencji przedsiębiorstwo, aby uzyskać przewagę konkurencyjną, powinno budować swoją przewagę nad konkurencją na wielu polach. Reasumując eksperci wskazali, że wielkopolscy przedsiębiorcy działający w sekcji C chcąc skutecznie konkurować na rynku powinni dbać o:

- » wysoką jakość produktów / usług i jej ciągłe podnoszenie oraz o stosowanie wysokiej jakości materiałów (adekwatnie do segmentu cenowego, w którym oferują produkty),
- » zachowanie konkurencyjności cenowej dzięki skutecznie prowadzonym procesom optymalizacji kosztów (umiejętne zarządzanie kosztami, niższe koszty produkcji w porównaniu do państw zachodnich, wzrost efektywności przez automatyzację produkcji, obniżanie kosztów pracy, energii),
- » rozwój kapitału ludzkiego definiowanego z jednej strony jako wykwalifikowany, tani pracownik, a z drugiej jako dobrze wykształcona kadra, budującą swoją wiedzę, kreatywna, innowacyjna, lojalna i zaangażowana, dość dobrze opłacana,
- » dywersyfikację portfela produktów, rozwijanie portfela usług dodatkowych, komplementarnych, oferowanie coraz bardziej kompleksowych rozwiązań (produktów i usług), indywidualizację obsługi Klientów,

- » nowoczesne technologie produkcji, rozwój techniczno – technologiczny, rozwój wzornictwa, inwestycje w szybkie i nowoczesne maszyny,
- » elastyczność i szybkość działania, indywidualizację produkcji, możliwość produkcji krótkich serii, elastyczność profilu produkcji,
- » terminowość,
- » specjalizację, koncentrację na unikalnych produktach i krótkich seriach, unikalnych recepturach dostosowanych do potrzeb Klientów,
- » aktywne pozyskiwanie klientów i kreowanie popytu, aktywną sprzedaż i wchodzenie na rynki międzynarodowe, wyszukiwanie nisz rynkowych,
- » opracowywanie nowych rozwiązań z myślą o zmianach rozwiązań technologicznych w przyszłości, innowacyjne rozwiązania, prowadzenie konsekwentnej polityki patentowej,
- » dywersyfikację portfela klientów, dywersyfikację rynków zbytu i szeroką grupę kontrahentów,
- » aktywne działania promocyjno - reklamowe, koncentrację na budowaniu silnych marek i ich rozpoznawalność (w wymiarze lokalny i ponad lokalnych),
- » dostęp do kanałów dystrybucji (w tym powiązanie się z rynkiem dyskontów, tanich sieci),
- » dogodną lokalizację na rynku polskim i europejskim, bliskość zachodnich rynków zbytu,
- » dobre relacje dużymi producentami i zawieranie długoterminowych kontraktów oraz czerpanie z ich know-how,
- » pozyskiwanie międzynarodowych i polskich certyfikatów jakości,
- » budowę zaufania, lojalności i dobrych relacji z partnerami i klientami, Ponadto umiejętnie wykorzystywać i aktywnie współtworzyć czynniki zewnętrzne, takie jak:
- » koncentracja branży sprzyjająca budowaniu silnych i bardziej konkurencyjnych podmiotów,
- » dostęp do surowców oraz poszukiwanie nowych surowców / materiałów ,
- » wzrost koniunktury – popyt wewnętrzny i zewnętrzny,
- » dobre relacje z władzami lokalnymi,
- » funkcjonowanie strefy ekonomicznej
- » kurs walut,
- » dostępność zewnętrznych źródeł finansowania.

Po ustaleniu jakie „kluczowe czynniki sukcesu” są ważne dla całej sekcji C oraz w poszczególnych branżach poproszono uczestników badania ilościowego o ocenę własnego przedsiębiorstwa w stosunku do konkurencji pod kątem „kluczowe czynniki sukcesu” uznawanych za najważniejsze. W efekcie uzyskaliśmy samoocenę przedsiębiorstw sekcji C pod kątem zidentyfikowanych wcześniej „kluczowych czynników sukcesu”. Analiza została dokonana dla każdej z 25 wydzielonych kategorii czynników. Dla najbardziej istotnych czynników przewagi konkurencyjnej wyniki oceny przedstawiają się następująco:

- » dla **jakości produktu** porównywalna pozycja wskazana została przez średnio 35% respondentów, gorsza przez 2%, lepsza przez 59%,
- » dla **atrakcyjnej polityki cenowej i warunków handlowych** porównywalna pozycja wskazana została przez średnio 44% respondentów, gorsza przez 3%, lepsza 50%,
- » dla **innowacyjności produktu i rozwiązań / unikalności oferty** porównywalna pozycja wskazana została przez średnio 26% respondentów, gorsza przez 6%, lepsza przez 63%,
- » dla **oferty produktów / usług dodatkowych** porównywalna pozycja wskazana została przez średnio 28% respondentów, gorsza przez 4%, lepsza przez 63%,
- » dla **jakości serwisu** porównywalna pozycja wskazana została przez średnio 35% respondentów, gorsza przez 1%, lepsza przez 56%,
- » dla **zasobów wiedzy i doświadczenia w branży** porównywalna pozycja wskazana została przez średnio 29% respondentów, gorsza przez 6%, lepsza przez 64%,

- » dla **wartości w prowadzeniu biznesu** porównywalna pozycja wskazana została przez średnio 43% respondentów, gorsza przez 0%, lepsza przez 52%,
- » dla **zasobów ludzkich i dobrej atmosfery w pracy** porównywalna pozycja wskazana została przez średnio 43% respondentów, gorsza przez 2%, lepsza przez 50%.

Wykorzystując dane na temat ważności poszczególnych grup „kluczowe czynniki sukcesu” dla przedsiębiorstw z całej sekcji C i poszczególnych branży wchodzących w jej skład przeprowadzono analizę zmierzającą do ustalenia w jakie czynniki powinny inwestować przedsiębiorstwa sekcji C w Wielkopolsce, aby wzmocnić swoją pozycję konkurencyjną.

Wyniki analizy wskazują, że przedsiębiorstwa sekcji C z terenu Wielkopolski, chcąc wzmocnić swoją pozycję konkurencyjną powinny:

- » w pierwszej kolejności:
  - » cały czas podnosić jakość swoich produktów dbając o ich unowocześnianie oraz podnieść jakość serwisu świadzonego klientom,
  - » prowadzić atrakcyjną z punktu widzenia klientów politykę cenową,
  - » umiejętnie wybierać strategie cenowe adekwatnie do obsługiwanego rynku,
- » w drugiej kolejności zadbać o:
  - » budowę wyróżniającą je na tle konkurencji innowacyjnej oferty produktów i usług (w skład której powinny wchodzić unikalne produkty),
  - » stałe rozszerzanie oferty o dodatkowe produkty i usługi budowane w oparciu o dobrze zidentyfikowane i stale monitorowane potrzeby klientów,
  - » konsekwentne budowanie wizerunku i wartości marki w oczach klientów i pracowników,
  - » prowadzenie ekspansji na nowe rynki,
  - » umiejętnie optymalizowanie kosztów,
- » w trzeciej kolejności zadbać o:
  - » konsekwentną budowę kapitału ludzkiego,
  - » umiejętne zarządzanie wiedzą w organizacji,
  - » długoterminowe budowanie relacji z interesariuszami marki na wszystkich możliwych płaszczyznach (np. poprzez wdrażanie strategii społecznej odpowiedzialności biznesu - CRS oraz prowadzenie biznesu w etyczny sposób).

Takie same analizy przeprowadzono dla każdej z badanych branż i ustalono, że:

- » **w wypadku przedsiębiorstw branży spożywczej** należy:
  - » w pierwszej kolejności: podnosić jakość produktów, prowadzić atrakcyjną politykę cenową,
  - » w następnej kolejności: podnosić jakość serwisu, optymalizować koszty i poprawić efektywność biznesową, dbać o unowocześnianie oferty, rozszerzać ofertę o dodatkowe produkty i usługi budowane w oparciu o dobrze zidentyfikowane i stale monitorowane potrzeby klientów, konsekwentnie budować wizerunek i wartość, budować wyróżniającą je na tle konkurencji innowacyjną ofertę produktów i usług (w skład której powinny wchodzić unikalne produkty), prowadzić ekspansję na nowe rynki,
- » **w wypadku przedsiębiorstw branży tekstylna – odzieżowej** należy:
  - » w pierwszej kolejności: podnosić jakość produktów, prowadzić atrakcyjną politykę cenową, podnosić jakość serwisu, budować wyróżniającą je na tle konkurencji innowacyjną ofertę produktów i usług (w skład której powinny wchodzić unikalne produkty), rozszerzać ofertę o dodatkowe produkty i usługi budowane w oparciu o dobrze zidentyfikowane i stale monitorowane potrzeby klientów,

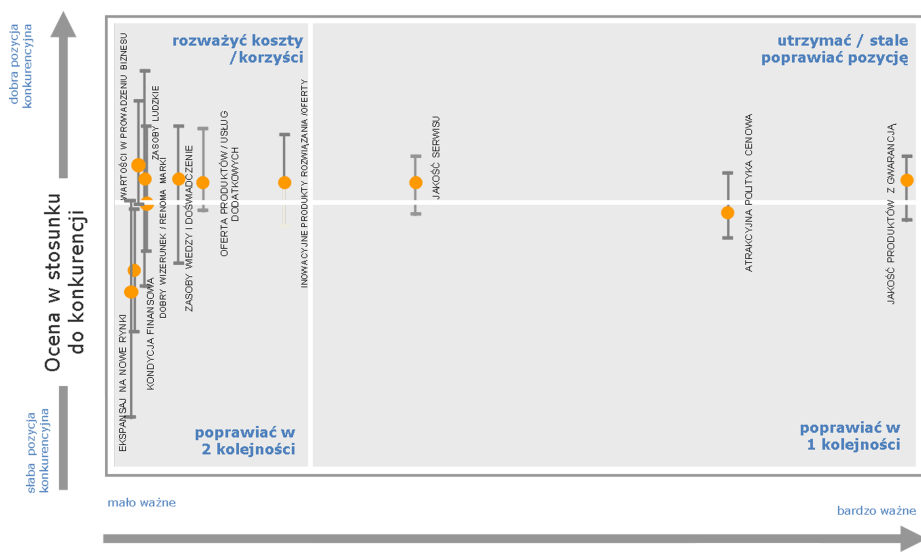
- » w następnej kolejności: konsekwentnie budować wizerunek i wartość, prowadzić ekspansję na nowe rynki, optymalizować koszty i poprawić efektywność biznesową,
- » **w wypadku przedsiębiorstw branży drzewno-papierniczej i meblowej** należy:
  - » w pierwszej kolejności: podnosić jakość produktów, prowadzić atrakcyjną politykę cenową, podnosić jakość serwisu, budować wyróżniającą je na tle konkurencji innowacyjną ofertę produktów i usług (w skład której powinny wchodzić unikalne produkty), rozszerzać ofertę o dodatkowe produkty i usługi budowane w oparciu o dobrze zidentyfikowane i stale monitorowane potrzeby klientów,
  - » w następnej kolejności: optymalizować koszty i poprawić efektywność biznesową, konsekwentnie budować wizerunek i wartość, prowadzić ekspansję na nowe rynki,
- » **w wypadku przedsiębiorstw branży przetwórstwo surowców mineralnych** należy:
  - » w pierwszej kolejności: podnosić jakość produktów, prowadzić atrakcyjną politykę cenową, podnosić jakość serwisu,
  - » w następnej kolejności: rozszerzać ofertę o dodatkowe produkty i usługi budowane w oparciu o dobrze zidentyfikowane i stale monitorowane potrzeby klientów, budować wyróżniającą je na tle konkurencji innowacyjną ofertę produktów i usług (w skład której powinny wchodzić unikalne produkty), optymalizować koszty i poprawić efektywność biznesową, prowadzić ekspansję na nowe rynki,
- » **w wypadku przedsiębiorstw branży przetwórstwo oparte na metalach** należy:
  - » w pierwszej kolejności: podnosić jakość produktów, prowadzić atrakcyjną politykę cenową, podnosić jakość serwisu,
  - » w następnej kolejności: budować wyróżniającą je na tle konkurencji innowacyjną ofertę produktów i usług (w skład której powinny wchodzić unikalne produkty), umiejętnie zarządzać wiedzą w organizacji, konsekwentną budowę kapitału ludzkiego, prowadzić ekspansję na nowe rynki, optymalizować koszty i poprawić efektywność biznesową,
- » **w wypadku przedsiębiorstw branży poligraficznej** należy:
  - » w pierwszej kolejności: podnosić jakość produktów, prowadzić atrakcyjną politykę cenową, podnosić jakość serwisu,
  - » w następnej kolejności: umiejętnie zarządzać wiedzą w organizacji, konsekwentnie budować wizerunek i wartość, prowadzić ekspansję na nowe rynki, optymalizować koszty i poprawić efektywność biznesową,
- » **w wypadku przedsiębiorstw branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń** należy:
  - » w pierwszej kolejności: podnosić jakość produktów, prowadzić atrakcyjną politykę cenową, podnosić jakość serwisu,
  - » w następnej kolejności: budować wyróżniającą je na tle konkurencji innowacyjną ofertę produktów i usług (w skład której powinny wchodzić unikalne produkty), konsekwentnie budować kapitał ludzki, konsekwentnie budować wizerunek i wartość, umiejętnie zarządzać wiedzą w organizacji,
- » **w wypadku przedsiębiorstw branży produkcji pozostałych wyrobów** należy:
  - » w pierwszej kolejności: podnosić jakość produktów, prowadzić atrakcyjną politykę cenową, podnosić jakość serwisu, budować wyróżniającą je na tle konkurencji innowacyjną ofertę produktów i usług (w skład której powinny wchodzić unikalne produkty),
  - » w następnej kolejności: prowadzić ekspansję na nowe rynki, optymalizować koszty i poprawić efektywność biznesową, budować długoterminowe relacje z interesariuszami marki na wszystkich możliwych płaszczyznach (np. poprzez wdrażanie strategii społecznej odpowiedzialności biznesu – CRS oraz prowadzenie biznesu w etyczny sposób), konsekwentnie budować wizerunek i wartość.

Przeprowadzenie analizy dla branży motoryzacyjno – transportowej było niemożliwe ze względu na zbyt małą próbę. Należy jeszcze wrócić uwagę na to, że przedstawione powyżej rekomendacje są zbieżne z rekomendacjami pozyskanymi w trakcie wywiadów z ekspertami.

Wykres nr 33: Priorytety w zakresie inwestowania w grupy „kluczowych czynników sukcesu” w kontekście zdolności budowy przewagi konkurencyjnej przez przedsiębiorstwa przetwórstwa przesyłowego z terenu Wielkopolski.

Na mapie pozycja czynnik jest zaznaczona pomarańczową kropką. Jeśli „czynnik” znajduje się w ćwiartce „utrzymać / stale poprawiać pozycję”, to należy dbać o utrzymanie obecnego poziomu przewagi konkurencyjnej lub/i inwestować w niego w celu powiększenia przewagi. Jeśli punkt leży w ćwiartce „poprawić w pierwszej kolejności” należy rozważyć w miarę możliwości szybkie inwestycje w obszarze tej grupy czynników. W dalszej kolejności należy podjąć działania w zakresie poprawy pozycji konkurencyjnej sektora w odniesieniu do czynników ulokowanych w ćwiartce „poprawić w drugiej kolejności”. Natomiast w przypadku grup czynników, które na mapie znalazły się w ćwiartce „rozważyć koszty/ korzyści” należy gruntownie przeanalizować sytuację i podjąć decyzję na ile warto inwestować w daną grupę „kluczowych czynników sukcesu”.

Analiza kluczowych czynników sukcesu* – Sekcja C

* Kluczowe czynniki sukcesu które wymieniło min 5 % firm w badaniu ilościowym

3.11. Bariery prowadzenia bieżącej działalności oraz rozwoju firmy

Wielkopolscy przedsiębiorcy reprezentujący sektor przetwórstwa przemysłowego wskaza- li blisko **90 przeszkód** utrudniających im prowadzenie bieżącej działalności oraz rozwój.

- » **za najpoważniejszą barierę uznana została konkurencja (33,7% wszystkich wska- zań)**, w której zakresie znalazła się również 'nieuczciwa konkurencja' oraz 'duża ilość po- dobnych firm' (jako zakres generalny); uszczegółowiona i odrębnie wymieniona konkuren- cja firm z Chin stanowiła zaledwie uśrednione 3% wskazań,

- » kolejną co do istotności barierę, **wymienioną przez 20,1% respondentów, stanowią wysokie i wzrastające koszty własne,**
- » wysokie miejsca zajęły także czynniki związane z **wzrastającymi kosztami materiałów, kosztami osobowymi oraz kosztami produkcji** - odpowiednio 8,6%, 5,9% i 5,4%,
- » wymienione bariery **niezależne od przedsiębiorców, które leżą po stronie państwa to wysokie podatki, ZUS oraz biurokracja** – odpowiednio 14,9%, 13,6% oraz 7,9%.

Wśród pozostałych przeszkód (<4% wskazań) najczęściej przewijały się kwestie typowo finansowe (zatory płatnicze, brak środków na inwestycje, niewystarczające kredytowanie) oraz związane z niewymienionymi powyżej wzrastającymi kosztami (energii, paliwa).

Ponadto 2,9% respondentów uznało, że nie istnieją żadne bariery w prowadzonej przez nich działalności, zaś 2,2% udzieliło odpowiedzi 'nie wiem'. Bariera w postaci braku dotacji i dofinansowań nie przekroczyła 1%, za wyjątkiem branży poligraficznej (2,6%).

W poszczególnych branżach odnotowano różne bariery w prowadzeniu bieżącej działalności i dla rozwoju przedsiębiorstw, odmienne od wartości średnich:

- » dla branży spożywczej najistotniejsze bariery to konkurencja (44,3%) i drogi surowiec (17,4%),
- » w branży tekstylnej - wysokie koszty własne (32%) oraz zagrożenie importem z Chin' (11,7%),
- » w branży drzewno - papierniczej i meblowej barierą są drogi surowiec (17%) oraz wysokie koszty utrzymania pracownika (9%),
- » w przetwórstwie surowców mineralnych barierą jest wysoki ZUS (16,9%), biurokracja (11%) oraz brak możliwości kredytowania (7,3%),
- » dla branży przetwarzania opartego na metalach barierę stanowią wysokie koszty własne (24,8%) i brak wykwalifikowanej kadry (6,1%),
- » dla poligrafii barierę stanowi konkurencja (40,3%), wysokie podatki (19,9%) oraz biurokracja (12,8%), brak płynności finansowej (5,7%) i obniżanie cen przez konkurentów (7%),
- » branża produkcji i konserwacji maszyn nie odbiega wymienionymi barierami od średniej dla sekcji C,
- » w branży motoryzacyjnej barierami się brak zamówień (33%), wysokie podatki (21%), wysoki ZUS (32,6%), brak wykwalifikowanych ludzi do pracy (7,8%) oraz brak płynności finansowej (5,4%).

Istotne różnice wystąpiły pomiędzy firmami posiadającymi 'niespisane' oraz 'spisane' strategie działania długookresowego. Domniemywać należy, że prowadzone ewaluacje minimalizują poczucie zagrożeń i pozwala trafniej przewidywać niebezpieczeństwa / bariery. W przypadku wysokich kosztów własnych różnica wynosi od 26,4% do 7,5% na niekorzyść firm bez spisanej strategii (podobny układ charakteryzuje negatywne oceny ceny surowców, ograniczenia kredytowania, braku wykwalifikowanej kadry czy kosztów energii, paliwa oraz płynności finansowej, w której przodują firmy bez spisanej strategii; a które nie stanowią barier dla firm posiadających i aktualizujących długookresowe plany rozwoju). Znacząco ponad średnią wybiły się wskaźniki bariery 'konkurencji' w zestawieniu ze średnią (34%) dla subregionu kaliskiego, Kalisza i jego powiatów (odpowiednio: 71%, 96% i 66%), przy jednoczesnym zminimalizowaniu negatywnych ocen bariery w postaci 'wysokich podatków' oraz 'wysokiego ZUS'. We wzmiankowanym regionie częściej akcentowany był również 'brak dostępu do kredytu' (19%, 35% oraz 16% wobec średniej 5%).

3.12. Ocena kondycji przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Uczestnicy badania ilościowego dokonali oceny sytuacji swoich firmy pod kątem 11 parametrów ich funkcjonowania w pięciopunktowej skali (bardzo zła – zła – średnia – dobra – bardzo dobra). Ocena była dokonywana od 'ogólnej sytuacji firmy' oraz w wymiarach szczegółowych, takich jak: wielkość sprzedaży, zamówień, rentowności, koszty działalności oraz możliwości rozwoju i zwiększania zatrudnienia. **W każdym z 11 parametrów większość badanych uznawała, że kondycja ich przedsiębiorstwa jest 'średnia'.**

Ogólną sytuację oceniło średnio 66% respondentów, z jednostkową o 11% wyższą oceną w branży motoryzacyjnej i transportowej (77%). **Jednocześnie w pozostałych 10 pytaniach szczegółowych wskazanie na 'średnią' kondycję przedsiębiorstwa było niższe i nie przekroczyło 55%.** Dobrze lub bardzo dobrze ogólną sytuację firmy oceniło 25% badanych, a źle lub bardzo źle 7% respondentów. Zdania nie miało 2% badanych. **Lepiej niż średnio dla całej sekcji C sytuację oceniali przedstawiciele wszystkich branż za wyjątkiem motoryzacyjnej i transportowej.**

Popyt rynkowy oceniło średnio 52% respondentów, dobrze lub bardzo dobrze 32%, a źle lub bardzo źle 13%. Różnice ujawniły się dla branży spożywczej, w której 44% ankietowanych wskazało na 'dobry' lub 'bardzo dobry' popyt rynkowy oraz dla poligraficznej, w której popyt oceniony został 'dobrze' lub 'bardzo dobrze' w 20%.

Dla wielkości sprzedaży dla obecnych klientów ocena średnia wyniosła 55% (z wyjątkiem branży motoryzacyjnej, 70%), dobrze lub bardzo dobrze oceniło sytuację 30% respondentów, a źle lub bardzo źle 13%. Lepiej od średniej oceniali sytuację przedstawiciele branży spożywczej (41%), gorzej przedstawiciele branży motoryzacyjnej (16%).

Wielkość sprzedaży dla nowych klientów ogólnie oceniona została średnio przez 50% ankietowanych z odstępstwem w branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (38%) oraz motoryzacyjnej i transportowej (67%). Dobrze lub bardzo dobrze wielkość sprzedaży oceniło 31% respondentów sekcji C, źle lub bardzo źle 15%. Lepiej niż średnio sytuację oceniają przedsiębiorcy branży spożywczej (38%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (45%), gorzej natomiast poligraficznej (25%).

Poziom zamówień średnio oceniło 55% respondentów sekcji C, dobrze lub bardzo dobrze 30%, źle lub bardzo źle 13%. Lepiej sytuację oceniła branża spożywcza (38%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (36%), gorzej natomiast poligraficzna (19%) i pozostała produkcja urządzeń (22%).

Rentowność firmy została oceniona średnio przez 55% respondentów, dobrze lub bardzo dobrze przez 29%, źle lub bardzo źle przez 12%. Lepiej rentowność oceniano w branży spożywczej (44%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (38%), gorzej w poligraficznej (17%) oraz motoryzacyjnej i transportowej (19%).

Wykorzystanie mocy produkcyjnych oceniane jest 'średnio' przez 50% respondentów, dobrze lub bardzo dobrze przez 34%, źle lub bardzo źle przez 11%. Lepiej niż średnio sytuację oceniają przedstawiciele branży spożywczej (41%) i produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (43%), gorzej od średniej natomiast branża pozostałej produkcji wyrobów (16%).

Koszt prowadzenia działalności średnio oceniło 46% respondentów, dobrze lub bardzo dobrze 25%, źle lub bardzo źle 24%. Lepiej od średniej sytuację oceniono w branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (37%), gorzej w tekstylno-odzieżowej (33%), poligraficznej (31%) oraz motoryzacyjnej (31%) i pozostałej produkcji wyrobów (39%).

Koszty pracy oceniło średnio 44% badanych, dobrze lub bardzo dobrze 21%, źle lub bardzo źle 29%. Lepiej od średniej koszty pracy oceniono w produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (31%) oraz motoryzacyjnej (28%), gorzej od średniej w tekstylno-odzieżowej (39%) oraz poligraficznej (38%).

Możliwość tworzenia nowych miejsc pracy oceniło średnio 44% badanych, dobrze lub bardzo dobrze 20%, źle lub bardzo źle 30%. Lepiej sytuację ocenili przedstawiciele branży przetwórstwa opartego na metalach (29%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (33%), gorzej natomiast tekstylno-odzieżowej (43%) oraz motoryzacyjno-transportowej (47%).

W ostatniej z badanych kategorii, '**możliwości prowadzenia inwestycji w rozwój firmy**', swoją sytuację 'średnio' oceniło 50% przedstawicieli sekcji C. Dobrze lub bardzo dobrze 20%, źle lub bardzo źle 24%. Lepiej od średniej ocenili sytuację przedstawiciele branży przetwórstwa opartego na metalach oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (po 30%).

Łączna analiza wszystkich wskaźników wskazuje, że dla większości wskaźników ocena ma charakter pozytywny; za wyjątkiem jednostkowych negatywnych opinii, szczególnie dotyczących kosztów pracy i związanych z nimi możliwości tworzenia nowych miejsc pracy w niektórych branżach. Przedstawiciele **branży spożywczej** lepiej oceniają sytuację swoich firm pod każdym badaniem względem, tak jak i przedstawiciele **branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń**. Przedstawiciele **branż tekstylno-odzieżowej** oraz **drzewno - papierniczej i meblowej** gorzej sytuację oceniają pod względem kosztów prowadzenia działalności, kosztów pracy, możliwości tworzenia nowych miejsc pracy oraz możliwości prowadzenia inwestycji w rozwój firmy. W **branży przetwórstwa surowców mineralnych** negatywna ocena dotyczy kosztów pracy oraz możliwości tworzenia nowych miejsc pracy; natomiast w **branży przetwórstwa opartego na metalach** wyłącznie kosztów pracy. W **branży poligraficznej** pozytywna ocena sytuacji dotyczy wyłącznie ogólnej sytuacji firmy, popytu rynkowego, wielkości sprzedaży oraz wykorzystania mocy produkcyjnych. W **branży motoryzacyjnej** jej respondenci gorzej oceniają ogólną sytuację, koszty prowadzenia działalności, możliwości tworzenia nowych miejsc pracy oraz możliwości prowadzenia inwestycji.

Branża **pozostała produkcja wyrobów** gorzej ocenia pięć ostatnich badanych parametrów: moce produkcyjne, koszty działalności i pracy, możliwości tworzenia miejsc pracy i możliwości inwestycji w rozwój.

3.13. Ocena posiadanego przez przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce potencjału do konkurowania

Ocena dotyczyła nakładów inwestycyjnych, nakładów na innowacje, na działalność badawczą oraz poziomu wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnej do potrzeb rywalizacji z konkurencją.

Ogólne nakłady inwestycyjne oceniło jako **wystarczające 60% respondentów sekcji C**, za wyjątkiem branży przetwórstwa opartego na metalach (51%). Oceny 'wystarczające' dla pozostałych badanych zakresów wynosiły od **53% dla nakładów na działalność innowacyjną** (za wyjątkiem branży spożywczej – 73% oraz tekstylno-odzieżowej – 42%) do **40% dla nakładów na działalność badawczą** (wyjątek stanowiła branża tekstylno-odzieżowa – 28% i produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń – 48%) oraz 52% dla poziomu wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnej (za wyjątkiem branży spożywczej – 62%).

- » **Ogólne nakłady inwestycyjne** zostały uznane przez wszystkich badanych jako nieco za małe lub zdecydowanie za małe (średnio 27,3% badanych przedstawicieli sekcji C), za wyjątkiem wyższych wartości dla branży poligraficznej (37,9%) oraz motoryzacyjnej i transportowej (42,3%).

- » **Nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych** również przez wszystkie branże uznane zostały za nieco za małe lub zdecydowanie za małe (średnio 32% respondentów). Wyjątek stanowiły wyniki branży spożywczej (16%), tekstylno-odzieżowej (41%) oraz poligraficznej (43%) i motoryzacyjnej (56%).
- » **Nakłady na działalność badawczą** średnio 28% respondentów każdej z branż uznało za nieco za małe lub zdecydowanie za małe. Odchylenia wystąpiły dla branży motoryzacyjnej (54%) oraz pozostałej produkcji wyrobów (36%).
- » Ostatni badany wskaźnik, tj. **poziom wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnej do potrzeb rywalizacji z konkurencją**, średnio 23% ankietowanych każdej z branż uznało za nieco za mały lub zdecydowanie za mały. Odchylenia wystąpiły dla branży motoryzacyjnej (46%) oraz branży pozostała produkcja wyrobów (34%).

Tabela nr 20: Indeks potencjału konkurencyjnego przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w zakresie inwestycji ogółem, innowacji produktowych, nakładów na działalność badawczą i poziomu wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych.

Pytanie 19: Proszę ocenić jak w stosunku do potrzeb rywalizacji z konkurencją ocenia Pan/i: N=1068.

Indeks oceny kondycji wyliczony jako różnica odsetka wskaźników (nieco za duże + mocno za duże) - (nieco za małe + zdecydowanie za małe) Im wartość wskaźnika bliższa „0” tym lepiej	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylno - odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
nakłady inwestycyjne ogółem	-20,6%	-13,2%	-25,8%	-16,0%	-12,2%	-17,9%	-36,8%	-12,0%	-39,8%	-24,4%
nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych	-25,2%	-11,5%	-36,9%	-23,2%	-17,9%	-21,9%	-41,3%	-11,9%	-55,5%	-26,7%
nakłady na działalność badawczą	-21,9%	-19,0%	-27,8%	-24,9%	-14,2%	-20,9%	-21,8%	-16,3%	-46,3%	-22,3%
poziom wykorzystania technologii informacyjno - telekomunikacyjnych w firmie	-15,6%	-8,5%	-20,9%	-14,5%	-13,0%	-13,8%	-19,7%	-8,6%	-38,0%	-27,9%

3.13.1. Ocena sytuacji przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce ostatnich 5 lat (od 2008 roku)

Średnio **53% respondentów stwierdziło, że w ciągu ostatnich 5 lat działania przedsiębiorstwa jego sytuacja nie zmieniła się**. 23% respondentów uznało, że sytuacja ‘nieco się pogorszyła’ lub ‘znacznie się pogorszyła’, 21% zauważyło ‘lekką poprawę’ lub ‘znaczną poprawę’. 3% nie odpowiedziało na pytanie.

Dla poszczególnych branż wyniki miały odmienną wartość od powyższej średniej; rzeczywisty spadek zanotowały wyłącznie branża tekstylna-odzieżowa (29%) oraz poligraficzna (40%). Pozostałe branże odnotowały wzrost.

Wg indeksów wzrost osiągnęły m.in. firmy prowadzące sprzedaż internetową oraz prowadzące działalność innowacyjną.

Tabela nr 21: Indeks zmiany ogólnej przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu ostatnich 5 lat.

Pytanie 20: Proszę ocenić czy w ciągu ostatnich 5 lat, tj. od roku 2008, ogólna sytuacja Pana/i firmy zmieniła się. N=1068.

Indeks zmiany kondycji wyliczony jako różnica odsetka wskazań (nieco się polepszyła + znacznie się polepszyła) - (nieco się pogorszyła + znacznie się pogorszyła) im wyższa wartość dodatnia tym lepiej	branża									
	OGÓLEM	spożywcza	tekstylny – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
ogólna sytuacja firmy	-1,7%	7,6%	-10,1%	6,0%	6,1%	4,0%	-29,6%	7,4%	3,1%	9,7%

Poza pytaniem o ‘ogólną kondycję’ dokonano oceny kondycji przedsiębiorstw sektora pod względem **14 szczegółowych wskaźników funkcjonowania przedsiębiorstw** w pięcioletnim okresie poprzedzającym badanie (od 2008 roku), m.in. popytu na produkty, wielkości sprzedaży, kosztów pracy czy nakładów inwestycyjnych. **Jako stabilną (wskazanie ‘bez zmian’) sytuację oceniło średnio od 48% (rentowność firmy, wykorzystanie mocy produkcyjnych) do 25% respondentów (koszty pracy). Najsilniej wzrost** (tj. przewaga wskazań ‘nieco wzrosła’ / ‘znacznie wzrosła’ nad ‘nieco spadła’ / ‘znacznie spadła’) **widoczny jest dla pozycji ‘koszty pracy’ oraz ‘koszty prowadzenia działalności’ (54,5% i 44,4%),** za wyjątkiem branży przetwórstwa surowców mineralnych, która zanotowała niższy (26,4%) od pozostałych branż wzrost kosztów prowadzenia działalności.

Poszczególne ogólne wskaźniki wraz z wyjątkami przedstawiają się następująco:

- » **popyt rynkowy na produkty:** bez zmian 46%, spadek 25%, wzrost 25,4%. Wyjątki w branżach tekstylny-odzieżowej (spadek 31,5%), poligraficznej (spadek 35,6%), przetwórstwa surowców mineralnych (wzrost 32,3%), przetwórstwa opartego na metalach (wzrost 31,7%), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 32,3%), pozostałej produkcji wyrobów (wzrost 31,7%),
- » **wielkość sprzedaży dla obecnych klientów:** bez zmian 40,8%, spadek 29,6%, wzrost 26,4%. Wyjątki w branżach poligraficznej (spadek 35,6%), motoryzacyjnej (spadek 34,3%), pozostałej produkcji wyrobów (spadek 36%, wzrost 34,5%, niższy wskaźnik bez zmian – 27,2%), przetwórstwa surowców mineralnych (wzrost 34,4%),
- » **wielkość sprzedaży dla nowych klientów:** bez zmian 40,3%, spadek: 26,6%, wzrost: 29,2%. Wyjątki w branżach poligraficznej (spadek 42%), przetwórstwa opartego na metalach (wzrost 35,9%), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 40,4%) oraz pozostałej produkcji wyrobów (wzrost 38,3%),
- » **poziom zamówień:** bez zmian 36,9%, spadek 27,1%, wzrost 32,6%. Wyjątki w branżach poligraficznej (spadek 45,9%), przetwórstwa surowców mineralnych (wzrost 40,9%), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 38,6%) oraz motoryzacyjnej i transportowej (wzrost 48,3%),

- » **rentowność firmy:** bez zmian 47,8%, spadek 25,6%, wzrost 22,9%. Wyjątki w branżach tekstylno-odzieżowej (spadek 32,5%), poligraficznej (spadek 38,3%), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 32,2%), motoryzacyjnej (wzrost 39,1%), pozostałej produkcji wyrobów (wzrost 35,4%),
- » **wykorzystanie mocy produkcyjnych:** bez zmian 48,2%, spadek 19,9%, wzrost 26,4%. Wyjątki w branżach tekstylno-odzieżowej (spadek 30%), poligraficznej (spadek 27,2%), drzewno-papierniczej i meblarskiej (wzrost 32,1%), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 32,3%) oraz motoryzacyjnej (wzrost 46,9%),
- » **koszty prowadzenia działalności:** bez zmian 34,3%, spadek 8%, wzrost 52,4%. Wyjątki w branżach przetwórstwa surowców mineralnych (spadek 19,3%), motoryzacyjnej (spadek 22,3%), pozostałej produkcji wyrobów (spadek 15,2%) oraz spożywczej (wzrost 63,1%),
- » **koszty pracy:** bez zmian 25,4%, spadek 7,4%, wzrost 61,9%. Wyjątki w branży pozostałej produkcji wyrobów (spadek 21,2%),
- » **możliwość tworzenia nowych miejsc pracy:** bez zmian 43,8%, spadek 30,4%, wzrost 19,4%. Wyjątki w branżach poligraficznej (spadek 49,3%), motoryzacyjnej i transportowej (spadek 43,4%), przetwórstwa surowców mineralnych (wzrost 27,5%), przetwórstwa opartego na metalach (wzrost 29,2%), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 28,8%) oraz motoryzacyjnej i transportowej (wzrost 34,3%),
- » **możliwości inwestycji w rozwój firmy:** bez zmian 44,2%, spadek 28,6%, wzrost 21,9%. Wyjątki w branżach tekstylno-odzieżowej (spadek 43,4%), poligraficznej (spadek 38,2%), pozostałej produkcji wyrobów (spadek 34,5%), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 36,2%) oraz motoryzacyjnej (wzrost 31,3%).
- » **nakłady inwestycyjne ogółem:** bez zmian 37,3%, spadek 28,9%, wzrost 25,9%. Wyjątki w branżach tekstylno-odzieżowej (spadek 39,5%), poligraficznej (spadek 42,7%) oraz motoryzacyjnej (spadek 62%),
- » **nakłady na działalność inwestycyjną w zakresie innowacji produktowych:** bez zmian 43,7%, spadek 25,2%, wzrost 18,1%. Wyjątki w branżach poligraficznej (spadek 38,9%), motoryzacyjno-transportowej (spadek 33,2%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 31,8%),
- » **nakłady na działalność badawczą:** bez zmian 38,2%, spadek 23,5%, wzrost 12,3%. Wyjątki w branżach poligraficznej (spadek 29,9%), motoryzacyjnej i transportowej (spadek 33,2%), pozostałej produkcji wyrobów (spadek 29,8%), przetwórstwa surowców mineralnych (wzrost 19,5%), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 27,9%) oraz motoryzacyjnej i transportowej (wzrost 33%),
- » **poziom wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w firmie:** bez zmian 42,4%, spadek 19,9%, wzrost 17%. Wyjątki w branżach: poligraficznej (spadek 27,1%), motoryzacyjnej i transportowej (spadek 28,9%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 26%).

Indeksy zmiany pokazują, że najsilniejsze spadki dotknęły branżę tekstylno-odzieżową oraz poligraficzną (wzrost kosztów pracy i prowadzenia działalności oraz spadki wszystkich pozostałych wskaźników), **sektorowo natomiast branżę motoryzacyjną** (spadek sprzedaży i spadek nakładów inwestycyjnych wraz ze wzrostem kosztów prowadzenia działalności i kosztami pracy, przy jednoczesnym wzroście poziomu zamówień, rentowności i wykorzystania mocy produkcyjnych). Dla wszystkich branż, poza branżą produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń, spadły nakłady na działalność badawczą, większość branż odnotowała również spadek nakładów na działalność inwestycyjną.

Tabela nr 22: Indeksy zmiany kondycji przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu ostatnich 5 lat dla wybranych wskaźników.

Pytanie 21. Używając skali od 1 do 5, ocenić czy ciągu minionych 5 lat, to jest od roku 2008 sytuacja Pana/i firmy pod względem...: N= 1068.

Indeks zmiany kondycji wycieczony jako różnica odsetka wskazań (nieco wzrosły + znacznie wzrosły) - (nieco spadły + znacznie spadły) Im wyższa wartość dodatnia tym lepiej	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylna – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
popyt rynkowy na produkty/ usługi w ofercie	0,5%	5,8%	-9,0%	1,9%	6,6%	6,4%	-21,2%	15,9%	8,9%	7,9%
wielkość sprzedaży produktów / usług dla obecnych klientów	-3,2%	9,1%	-10,7%	-0,8%	3,0%	-0,4%	-19,5%	6,0%	-21,6%	-1,4%
wielkość sprzedaży produktów / usług dla nowych klientów	2,6%	10,5%	-5,4%	2,8%	2,0%	10,3%	-22,0%	22,9%	3,9%	5,8%
poziom zamówień / zleceń	5,5%	10,5%	-4,9%	10,6%	12,8%	7,6%	-20,7%	23,7%	32,0%	8,7%
rentowność firmy	-2,7%	11,2%	-10,7%	-1,6%	-1,7%	-2,5%	-33,1%	17,6%	28,3%	7,6%
wykorzystanie mocy produkcyjnych/ wykorzystanie potencjału produkcyjnego / obsługowego	6,5%	10,9%	-10,6%	15,4%	8,6%	11,6%	-13,1%	19,7%	22,8%	8,2%
koszty prowadzenia działalności oraz koszty wytworzenia produktów	44,4%	60,7%	47,4%	40,3%	26,4%	46,4%	44,3%	47,1%	33,1%	31,4%
koszty pracy	54,5%	61,9%	53,4%	60,1%	49,6%	59,5%	54,4%	53,1%	57,4%	21,0%
możliwość tworzenia nowych miejsc pracy i zatrudniania pracowników	-11,0%	-11,8%	-18,5%	-7,4%	3,9%	9,0%	-45,7%	9,1%	-9,2%	-10,9%
możliwość inwestycji w rozwój firmy	-6,8%	6,3%	-26,4%	-6,7%	-8,8%	5,1%	-28,2%	16,3%	8,3%	-13,5%
nakłady inwestycyjne ogółem	-3,0%	15,2%	-22,1%	3,1%	-3,7%	5,5%	-21,1%	11,2%	-42,6%	-9,4%
nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych	-7,1%	9,4%	-16,0%	-6,9%	2,5%	-6,8%	-28,7%	9,3%	-13,4%	-8,4%
nakłady na działalność badawczą	-11,2%	-0,5%	-14,2%	-18,5%	-8,6%	-6,3%	-28,1%	8,5%	-0,2%	-17,6%
poziom wykorzystania technologii informacyjno - telekomunikacyjnych w firmie	-2,9%	10,2%	-9,3%	-5,7%	-1,2%	3,4%	-14,3%	5,2%	-11,9%	-2,7%

3.14. Prognoza perspektyw zmiany kondycji przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu najbliższych 5 – 10 lat

Uczestnicy badania ilościowego (oraz jakościowego) najczęściej wskazywali (37,5% respondentów), że przewidują „brak zmian sytuacji przedsiębiorstw w perspektywie najbliższych 5 – 10 lat”. Natomiast lekkie lub zdecydowane polepszenie sytuacji przewiduje 27,3% badanych, a pogorszenie sytuacji (lekkie lub znaczne) prognozuje 10% respondentów. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że 25% miało trudności z oceną sytuacji, co wskazuje na dość duży poziom niepewności co do kierunku rozwoju sytuacji.

Wyjątkiem od powyższego opisu dla całego sektora są przedstawiciele branży motoryzacyjnej, którzy znacznie częściej wskazywali, że sytuacja branży nie zmieni się, oraz dwukrotnie częściej od średniej, że sytuacja ulegnie nieznacznemu pogorszeniu. Wyższy poziom optymizmu reprezentowali przedsiębiorcy m. Poznania (41,2%) oraz powiatów subregionu pilskiego (39,6%), w porównaniu płci kobiety rzadziej wskazywały, że sytuacja ulegnie słabemu polepszeniu przy większym odsetku oczekujących ‘braku zmian’. Lepiej oceniają przyszłość respondenci firm z produktami unikalnymi w skali Polski oraz Europy oraz podejmujący działania innowacyjne. Widoczna różnica dotyczy również firm posiadających spisaną strategię działania (polepszenie 61,6%) w stosunku do nie posiadających (12,7%) i posiadających strategię niespisaną (polepszenie 30,8%), przy średniej 27,3%.

Tabela nr 23: Wartości wskaźnika ogólnej oceny perspektyw zmian sytuacji przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu najbliższych 5 - 10 lat.

Pytanie 22. Proszę powiedzieć, jak Pan/i przewiduje czy w najbliższych 5-10 latach sytuacja Pana/i firmy pod względem ogólnym: N=1068.

OGÓLNA SYTUACJA FIRMY	branża									
	OGÓLEM	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
znacznie się pogorszy	2,6%	0,0%	2,2%	3,5%	0,0%	3,7%	5,2%	,9%	0,0%	2,1%
niewiele się pogorszy	7,4%	9,0%	9,4%	8,1%	13,9%	6,4%	3,2%	4,4%	16,3%	12,6%
nie zmieni się	37,5%	50,4%	38,3%	32,1%	37,8%	33,4%	36,5%	36,7%	57,1%	40,9%
niewiele się polepszy	24,0%	17,4%	21,8%	22,5%	26,8%	24,6%	22,1%	36,3%	12,1%	16,0%
znacznie się polepszy	3,3%	2,2%	3,0%	3,0%	1,1%	3,4%	2,6%	6,2%	0,0%	4,5%
trudno powiedzieć	25,2%	21,1%	25,3%	30,9%	20,4%	28,5%	30,4%	15,6%	14,5%	24,0%
Indeks perspektyw zmian kondycji – różnica (znacznie się polepszy+ niewiele się polepszy) - (znacznie się pogorszy+ niewiele się pogorszy)	17,4%	10,6%	13,2%	13,9%	14,0%	17,8%	16,3%	37,2%	-4,2%	5,8%

Uzupełnieniem o charakterze szczegółowym dla poprzedniego badania dotyczącego ogólnego rozwoju jest projekcja dla 14 wskaźników funkcjonowania przedsiębiorstwa. Zastosowano identyczne wskaźniki jak dla oceny szczegółowych wskaźników funkcjonowania przedsiębiorstw w okresie od 2008 roku, tj. od zmian popytu rynkowego, wielkości sprzedaży po przewidywane możliwości prowadzenia inwestycji i badań etc.

Jako stabilną (wskazanie 'bez zmian') sytuację przewiduje średnio od 24,2% (koszty pracy) do circa 36% respondentów (wykorzystanie mocy produkcyjnych oraz popyt rynkowy). Najsilniej widoczny wzrost (tj. przewaga wskazań 'nieco wzrośnie' / 'znacznie wzrośnie' nad 'nieco spadnie' / 'znacznie spadnie') widoczny jest – identycznie jak dla oceny sytuacji bieżącej – dla pozycji 'przewidywane koszty pracy' oraz 'przewidywane koszty prowadzenia działalności' (41,1% oraz 45,4%); za wyjątkiem branży motoryzacyjnej i transportowej (odpowiednio 27,9% i 31,5%) oraz branży pozostała produkcja wyrobów (33% i 28,8%).

Poszczególne ogólne wskaźniki wraz z wyjątkami przedstawiają się następująco:

- » **popyt rynkowy na produkty:** bez zmian 35,5%, spadek 9,5%, wzrost 30,3%. Wyjątki w branżach tekstylno-odzieżowej (spadek 16,2%), motoryzacyjno-transportowej (spadek 18,7%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 43,4%),
- » **wielkość sprzedaży dla obecnych klientów:** bez zmian 31,2%, spadek 12%, wzrost 31,7%. Wyjątki w branżach tekstylno-odzieżowej (spadek 17,6%), motoryzacyjno-transportowej (spadek 34,3%) produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 45,4%),
- » **wielkość sprzedaży dla nowych klientów:** bez zmian 27,8%, spadek: 10,8%, wzrost: 35,4%. Wyjątki w branżach tekstylno-odzieżowej (spadek 18,5%), motoryzacyjno-transportowej (spadek 31,9%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 46,7%),
- » **poziom zamówień:** bez zmian 30,6%, spadek 10,2%, wzrost 33,8%. Wyjątki w branżach tekstylno-odzieżowej (spadek 15,2%), motoryzacyjno-transportowej (spadek 33,2%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 44,9%),
- » **rentowność firmy:** bez zmian 33,5%, spadek 10,9%, wzrost 29,5%. Wyjątki w branżach tekstylno-odzieżowej (spadek 15,9%), motoryzacyjno-transportowej (spadek 21,8%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 37,9%),
- » **wykorzystanie mocy produkcyjnych:** bez zmian 36,3%, spadek 9%, wzrost 29,7%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (spadek 18,7%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 39,7%),
- » **koszty prowadzenia działalności:** bez zmian 26,1%, spadek 7,7%, wzrost 41,1%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (spadek 18,5%), pozostałej produkcji wyrobów (spadek 17,9%), tekstylno-odzieżowej (wzrost 54,8%), przetwórstwie opartej na metalach (wzrost 49,7%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 49%),
- » **koszty pracy:** bez zmian 24,2%, spadek 6,3%, wzrost 45,4%. Wyjątki w branży motoryzacyjno-transportowej (spadek 18,1%), pozostałej produkcji wyrobów (spadek 10,8%) oraz spożywczej (wzrost 54,9%),
- » **możliwość tworzenia nowych miejsc pracy:** bez zmian 33,1%, spadek 15,5%, wzrost 23,8%. Wyjątki w branżach przetwórstwa surowców mineralnych (spadek 21,6%), pozostałej produkcji wyrobów (spadek 22,8%) oraz przetwórstwa surowców mineralnych (wzrost 30,3%), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 35,4%),
- » **możliwości inwestycji w rozwój firmy:** bez zmian 33%, spadek 14,6%, wzrost 25,7%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (spadek 35,6%), pozostałej produkcji

wyrobów (spadek 24,1%), przetwórstwa opartego na metalach (wzrost 30,7%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 34,5%),

- » **nakłady inwestycyjne ogółem:** bez zmian 33,8%, spadek 13%, wzrost 25,8%. Wyjątki w branżach tekstylno-odzieżowej (spadek 17,5%), przetwórstwa surowców mineralnych (wzrost 29,8%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (spadek 37,2%),
- » **nakłady na działalność inwestycyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych:** bez zmian 32,4%, spadek 13,6%, wzrost 20,5%. Wyjątki w branżach przetwórstwa surowców mineralnych (spadek 20,3%, motoryzacyjno-transportowej (spadek 31,9%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 33,6%),
- » **nakłady na działalność badawczą:** bez zmian 31,5%, spadek 12,9%, wzrost 14,5%. Wyjątki w branżach poligraficznej (spadek 18,5%), motoryzacyjnej i transportowej (spadek 16,3%), przetwórstwa surowców mineralnych (wzrost 20,3%), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 30,4%) oraz pozostałej produkcji wyrobów (wzrost 20,1%),
- » **poziom wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w firmie:** bez zmian 33,7%, spadek 10,4%, wzrost 18,1%. Wyjątki w branżach: motoryzacyjnej i transportowej (spadek 18,7%), pozostałej produkcji wyrobów (spadek 15,3%), motoryzacyjnej i transportowej (wzrost 24,7%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 32%).

Analiza indeksów dla wskaźników wskazuje, że spowolnienie oczekiwane jest w branży motoryzacyjnej (słaby wzrost kosztów pracy i prowadzenia działalności wraz ze spadkami pozostałych wskaźników) oraz **w poligraficznej** (w zakresie innowacji, możliwości prowadzenia badań oraz poziomu wykorzystywania technologii w firmie). W pozostałych branżach natomiast oczekiwany jest wzrost wskaźników, łącznie jednak ze wzrostem kosztów prowadzenia działalności i kosztów pracy.

Odchylenia poza branżami dla badanych kategorii widoczne są dla niektórych regionów - np. w Poznaniu oraz Koninie oczekiwane są wyższe od średnich wzrosty wskaźników, lecz już w subregionie konińskim respondenci przewidują spadki. Firmy produkujące produkty o charakterze unikalnym przewidują wzrosty (wyższy optymizm), podobnie jak te podejmujące działania innowacyjne w ciągu ostatnich 5 lat oraz obecnie. Jednakże i one zauważają możliwość spowolnienia prac badawczych. Porównanie dla rynków działania (lokalny, krajowy, zagraniczny) pokazuje wyższy wzrost wskaźników dla firm działających na rynkach zagranicznych, tak w stosunku do średniej, jak i do firm działających na rynku lokalnym i krajowym.

3.15. Aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce (działania w okresie minionym, teraźniejszość i przyszłość)

Na potrzeby analizy potencjału inwestycyjnego zgrupowano przeszłe, teraźniejsze oraz przyszłe 13 kategorii inwestycji w badanych przedsiębiorstwach. Przeprowadzony został dział funkcjonalny na inwestycje zamknięte (przeszłe), trwające (obecne) oraz planowane (przyszłe).

Przeszłość

Ponad połowa respondentów nie wskazała żadnych płaszczyzn inwestycji prowadzonych przez reprezentowane przez nich przedsiębiorstwa w poprzedzających badanie 5 latach (57%). Gdy natomiast miały one miejsce, najczęściej inwestowano w 'park maszynowy' (18%), 'rozwój oferowanych produktów / usług' (15%) oraz w 'marketing i promocję' (14%). Poziom zbliżony do 10% uzyskały 'infrastruktura logistyczna', 'sieć sprzedaży w kraju', 'kadry' (8,4%). Kolejne z wymienianych to: 'system organizacji i zarządzania', 'IT', 'sieć sprzedaży za granicą' oraz 'praca badawcza'. **Wyniki różniły się w zależności od branży.** Najwięcej inwestycji

wymagały branża **przetwórstwa surowców mineralnych oraz motoryzacyjna i transportowa** (znacznie wyższe wskaźniki w odpowiednio 11 oraz 9 kategoriach). Od średniej odbiegały również wyniki **branży poligraficznej** (dla 8 kategorii), lecz jedynie dla 'marketingu i promocji' przekraczając średnią; w pozostałych pozostając znacznie poniżej. **Branża spożywcza** czyniła duże inwestycje w park maszynowy oraz w kadry, **tekstylno-odzieżowa** z kolei wyższe od średniej w marketing i promocję. **Trzy z badanych branż: drzewno-papiernicza, przetwórstwa opartego na metalach oraz budowy i konserwacji maszyn i urządzeń** zbliżone były wynikami do średniej; z wyjątkiem wyższych inwestycji w infrastrukturę logistyczną / magazynową dla branży drzewnej (wyjątki poniżej średniej -tabela 48). Wyróżnikiem branży **'pozostała produkcja wyrobów'** były 4% inwestycje o charakterze finansowym. 6% respondentów z branży spożywczej i 12% z motoryzacyjnej odmówiło udzielenia odpowiedzi.

Teraźniejszość

Większość respondentów przyznała, że **w chwili obecnej ich firmy koncentrują się głównie na rozwoju obecnie posiadanych towarów i usług** (36,1%), **inwestują w marketing i promocję** (31,5%) **oraz rozbudowują sieć sprzedaży w kraju** (29,2%). Na kolejnych miejscach uplasowały się: zmiany systemu organizacji i zarządzania (22%), inwestycje w park maszynowy (20,8%) oraz kadry (18,4%) i prace badawcze nad nowymi produktami (16,2%).

Rozkład inwestycji dla ramach poszczególnych branż, podobnie jak dla okresu poprzedzającego badanie, ma charakter nierównomierny; niektóre z typów inwestycji przeprowadzane były częściej niż inne. I tak:

- » **w branży spożywczej** koncentracja inwestycji odbywa się w triadzie 'rozwój obecnych produktów', 'marketing i promocja' oraz 'rozwój sieci dystrybucji w kraju', wspomaganych przez rozbudowę parku maszynowego oraz zmiany systemu organizacji pracy i zarządzania,
- » **w branży tekstylno-odzieżowej** motorem napędowym jest 'rozwój obecnie posiadanych produktów i usług' (39,1% wskazań) wraz z 'marketingiem i promocją' oraz rozwojem sieci dystrybucji w kraju,
- » **dla drzewno-papierniczej** najistotniejsze okazały się 'rozwój obecnie posiadanych produktów i usług' (40,1%), marketing i promocja (35,2%), rozwój sieci dystrybucji w kraju oraz zmiany w systemie organizacji pracy i zarządzania. Te same komponenty (plus inwestycje w kadry) występują w branży **przetwórstwa surowców mineralnych**,
- » dwie kolejne branże: **przetwórstwa opartego na metalach** oraz **poligraficzna** współdzielą wymieniane już 'rozwój obecnie posiadanych produktów i usług', 'rozwój sieci sprzedaży w kraju' oraz 'inwestycje w sferę promocji',
- » dla **produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń** rozkład ma nieco inny przebieg; równoważne 'marketing i promocja' oraz 'rozwój obecnie posiadanych produktów i usług' (30%) wyprzedzają o niecałe 5% i traktowane jako tak samo istotne inwestycje logistyczne, w kadry oraz w system organizacji pracy i zarządzania,
- » nacisk w **branży motoryzacyjnej** położony jest na rozwój obecnie posiadanych produktów i usług (62,2%), ich marketing i promocję (45,3%) oraz – po raz pierwszy na tak wysokim poziomie – 'nowe sektory, w których wcześniej nie funkcjonowała',
- » ostatnia z badanych **'pozostała produkcja wyrobów'** inwestuje głównie w promocję, dystrybucję w kraju oraz w system organizacji pracy i zarządzania i rozwój obecnie posiadanych produktów i usług.

Analizując 13 możliwych do wyboru inwestycji **widoczny jest 'żelazny zestaw'** większości branż / przedsiębiorców. **Składają się na nią inwestycje w sieć dystrybucji w kraju, koncentracja na udoskonalaniu / ulepszaniu oferowanych obecnie towarów i usług oraz rozwój sfery marketingowo-promocyjnej.**

Tabela nr 24: Prowadzone obecnie inwestycje.

Pytanie 24. Czy Pana/i firma prowadzi obecnie inwestycje? N=1068, możliwość wielokrotnego wyboru (wyniki nie sumują się do 100%). Usunięto 2 pozycje otwarte 'inne – podaj jakie'.

INWESTYCJE PROWADZONE OBECNIE % wskazań	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylny – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
nie wskazał / brak odpowiedzi	30,5%	24,5%	34,8%	23,2%	23,4%	27,7%	46,8%	32,5%	6,6%	22,3%
infrastruktura produkcyjna – obiekty / park maszynowy	20,8%	32,9%	17,6%	22,0%	25,3%	25,1%	10,1%	21,2%	26,1%	19,2%
infrastruktura logistyczno / magazynowa	18,7%	25,0%	11,6%	19,3%	25,9%	23,4%	4,1%	25,2%	35,1%	25,9%
sieć sprzedaży / dystrybucji w kraju	29,2%	40,6%	29,4%	33,3%	36,4%	27,9%	23,2%	20,9%	26,5%	31,5%
sieć sprzedaży / dystrybucji zagranicą	11,3%	8,0%	10,0%	13,0%	10,0%	11,4%	5,8%	17,5%	18,1%	10,8%
rozwój obecnie posiadanych produktów/ usług	36,1%	45,2%	39,1%	40,1%	40,7%	32,0%	30,9%	30,1%	62,2%	28,4%
prace nad badaniem nowych produktów / usług	16,2%	26,2%	10,0%	20,2%	22,9%	13,8%	9,5%	16,6%	18,3%	14,0%
nowe sektory rynku / branże, w których wcześniej nie funkcjonowała	14,2%	13,9%	8,7%	16,6%	14,7%	16,7%	8,4%	13,4%	43,3%	25,0%
marketing / promocja	31,5%	40,8%	32,6%	35,2%	36,4%	30,1%	19,3%	30,8%	45,3%	31,6%
infrastruktura i oprogramowanie IT	15,1%	17,7%	10,2%	9,3%	14,9%	16,8%	12,2%	24,3%	17,0%	20,7%
kadry (szkolenia, rozwój kompetencji)	18,4%	27,5%	15,7%	15,9%	24,3%	16,0%	11,1%	26,0%	14,0%	18,5%
system organizacji pracy i zarządzania	22,0%	32,9%	19,7%	24,7%	25,9%	12,4%	13,1%	26,3%	10,8%	28,5%
kapitałowe – polegające na przejęciach innych firm	8,0%	4,4%	9,7%	8,5%	6,4%	8,1%	2,9%	13,1%	0,0%	12,3%
finansowe (inwestycje w akcje, lokaty inwestycyjne, etc.)	10,7%	10,5%	9,9%	9,3%	20,7%	10,1%	4,6%	15,6%	15,6%	14,1%
trudno powiedzieć / nie wiem	5,9%	4,5%	7,1%	7,9%	3,6%	8,0%	2,8%	5,1%	0,0%	9,3%
odmowa	3,3%	4,9%	3,1%	2,1%	1,6%	4,6%	4,4%	2,7%	5,4%	2,0%

Przyszłość

Próba przewidzenia inwestycji dla okresu najbliższych 5 – 10 lat polegała w większości, w ujęciu respondentów, na ekstrapolacji stanu obecnego. Jako że w dużej mierze badanie to polega na wyobrażeniu sobie wyniku, bez obowiązku konfrontacji z ograniczonymi zasobami (co jest charakterystyczne dla minionych i obecnych inwestycji), **widoczne są brane pod uwagę znacznie szersze zakresy możliwości. Twardy rdzeń stanowiły** powtórzone zasadniczo przez przedstawicieli większości branż **‘marketing i reklama’** oraz **‘rozwój obecnie posiadanych produktów i usług’**, wzmacnione przez **inwestycje w infrastrukturę logistyczno-magazynową, park maszynowy** oraz **infrastrukturę i oprogramowanie IT**. Taką formę wyjaśnienia potwierdza m.in. brak w branży motoryzacyjnej nacisku na inwestycje w reklamę i rozwój obecnych produktów; jak się bowiem wydaje te formy inwestycji osiągnęły w motoryzacji i transporcie granice swojego rozwoju. Wymieniane są natomiast przez pozostałe branże, gdyż w nich przynoszą jeszcze oczekiwane przez decydentów efekty.

Tabela nr 25: Planowane inwestycje w ciągu 5 – 10 lat.

Pytanie 24. Czy Pana/i firma planuje w ciągu 5-10 lat inwestycje? N=1068, możliwość wielokrotnego wyboru (wyniki nie sumują się do 100%). Usunięto 2 pozycje otwarte ‘inne – podaj jakie’.

PLANOWANE INWESTYCJE % wskazań	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transpor- towa	pozostała produkcja wy- robów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
nie wskazał / brak odpow- iedzi	23,6%	22,4%	32,3%	22,0%	24,6%	27,6%	22,2%	19,8%	22,3%	19,3%
infrastruktura produk- cyjna – obiekty / park maszynowy	32,2%	32,3%	32,6%	36,0%	33,3%	28,4%	27,6%	31,8%	36,7%	35,8%
infrastruktura logistyczno / magazynowa	30,4%	37,4%	22,9%	30,2%	32,5%	29,4%	25,6%	34,0%	45,7%	36,1%
sieć sprzedaży / dystrybu- cji w kraju	28,5%	34,5%	28,1%	24,1%	17,3%	19,7%	24,0%	41,1%	36,2%	36,4%
sieć sprzedaży / dystrybu- cji zagranicą	16,2%	9,5%	15,7%	12,9%	22,0%	16,3%	17,6%	20,2%	12,0%	22,0%
rozwój obecnie posiada- nych produktów/ usług	43,1%	35,6%	36,0%	40,9%	41,8%	36,2%	50,9%	51,3%	23,4%	52,3%
prace nad badaniem no- wych produktów / usług	28,0%	21,0%	23,2%	24,5%	28,8%	23,1%	26,2%	36,7%	36,6%	49,6%

PLANOWANE INWESTYCJE % wskazań	branża									
	OGÓLEM	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transpor- towa	pozostała produkcja wy- robów
nowe sektory rynku / branże, w których wcze- śniej nie funkcjonowała	22,3%	18,3%	16,0%	19,0%	21,9%	19,2%	21,2%	34,5%	14,0%	31,2%
marketing / promocja	43,3%	39,5%	39,8%	40,1%	38,5%	32,2%	60,5%	44,3%	25,3%	45,1%
infrastruktura i oprogra- mowanie IT	28,8%	18,6%	25,4%	31,1%	32,8%	29,3%	25,6%	37,4%	35,5%	25,0%
kadry (szkolenia, rozwój kompetencji)	28,9%	31,5%	23,1%	26,2%	33,8%	24,6%	28,4%	31,5%	33,1%	44,1%
system organizacji pracy i zarządzania	26,0%	25,9%	24,2%	26,3%	26,5%	26,3%	20,3%	25,5%	33,9%	43,5%
kapitałowe – polegające na przejęciach innych firm	15,2%	14,0%	11,2%	7,4%	20,5%	10,7%	11,2%	27,3%	47,3%	28,9%
finansowe (inwestycje w akcje, lokaty inwesty- cyjne, etc.)	16,2%	11,2%	13,0%	15,3%	17,3%	13,0%	11,8%	24,9%	31,7%	24,6%
trudno powiedzieć / nie wiem	5,8%	4,9%	6,8%	7,9%	3,6%	8,0%	2,8%	5,1%	0,0%	7,3%
odmowa	2,6%	5,2%	1,8%	2,1%	1,6%	4,6%	2,2%	2,7%	5,4%	0,0%

Analiza zestawionych inwestycji dla osi czasu dla sektora C wskazuje, że:

- » **spodziewać należy się wzrostu inwestycji** w infrastrukturę produkcyjną, infrastrukturę logistyczno-magazynową, sieć sprzedaży za granicą, pracami nad badaniem nowych produktów i usług, marketing i promocję, infrastrukturę i oprogramowanie IT oraz w kadry i kapitałowych (m.in. przejęcia), finansowych,
- » **tendencję spadkową, na stałym poziomie lub słaby wzrost** zanotują inwestycje w sieć sprzedaży w kraju (spadek na granicy błędu statystycznego; ta forma inwestycji rozwijana jest intensywnie obecnie i stąd prawdopodobnie opinia, że osiągnięte zostały granice jej rozwoju / została wyczerpana), rozwój posiadanych obecnie nowych produktów i usług (słaby wzrost w porównaniu z obecnym znaczeniem tej formy inwestycji a w porównaniu z innymi typami inwestycji; firmy zdaje się powoli dostrzegają potrzebę działań innowacyjnych i o charakterze unikalnym) oraz w system organizacji i zarządzania.
- » **stały odsetek respondentów nie udzielił odpowiedzi lub nie był w stanie odpowiedzieć na pytanie.**

Tabela nr 26: Odsetek przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce, które prowadziły w ciągu minionych 5 lat a, prowadzą obecnie lub planują prowadzić w ciągu najbliższych 5-10 lat inwestycje.

Pytanie 28. Czy Pana/i prowadziła w minionych 5 latach / prowadzi obecnie / planuje w ciągu najbliższych 5 – 10 lat inwestycje w ... ? N=1068. Usunięto 3 pozycje otwarte 'inne – podaj jakie'.

DZIAŁANIA INWESTYCYJNE % wskazań	minione 5 lat	obecnie	planuje w okresie 5-10 lat
N=	1068	1068	1068
infrastruktura produkcyjna – obiekty / park maszynowy	17,6%	20,8%	32,2%
infrastruktura logistyczno / magazynowa	9,8%	18,7%	30,4%
sieć sprzedaży / dystrybucji w kraju	9,4%	29,2%	28,5%
sieć sprzedaży / dystrybucji za granicą	3,6%	11,3%	16,2%
rozwój obecnie posiadanych produktów/ usług	15,0%	36,1%	43,1%
prace nad badaniem nowych produktów / usług	3,3%	16,2%	28,0%
nowe sektory rynku / branże, w których wcześniej nie funkcjonowała	2,9%	14,2%	22,3%
marketing / promocja	13,9%	31,5%	43,3%
infrastruktura i oprogramowanie IT	6,1%	15,1%	28,8%
kadry (szkolenia, rozwój kompetencji)	8,4%	18,4%	28,9%
system organizacji pracy i zarządzania	6,2%	22,0%	26,0%
kapitałowe – polegające na przejęciach innych firm	1,2%	8,0%	15,2%
finansowe (inwestycje w akcje, lokaty inwestycyjne, etc.)	1,8%	10,7%	16,2%
trudno powiedzieć / nie wiem	5,8%	5,9%	5,8%
odmowa	3,7%	3,3%	2,6%

Analiza zestawienia inwestycji na osi czasu dla:

- » **branży spożywczej** wskazuje, że spadnie ilość inwestycji w sieć dystrybucji w kraju oraz w rozwój obecnych i nowych produktów, wzrosnie w nowe sektory rynku,
- » **branży tekstylna-odzieżowej** wskazuje, że wzrosną inwestycje we wszystkie typy inwestycji za wyjątkiem sieci dystrybucji w kraju,
- » **branży drzewno-papierniczej i meblowej** wskazuje, że wzrost dotknie jedynie infrastrukturę produkcyjną, badanie nowych produktów i usług, infrastrukturę IT, kadry oraz inwestycje finansowe,
- » **branży przetwórstwa surowców mineralnych** wskazuje, że zmiana (wzrost) dotyczył będzie infrastruktury produkcyjnej, logistycznej, badania nowych produktów i usług oraz inwestycji w nowe sektory rynku, infrastrukturę IT oraz kapitałowych,
- » **branży przetwórstwa opartego na metalach** wskazuje, że znacząca zmiana (wzrost) prognozowana jest dla inwestycji w nowe sektory rynku, infrastrukturę IT, kadry oraz system organizacji pracy,

- » **branży poligraficznej** wskazuje, że wzrost inwestycji planowany jest we wszystkich badanych zakresach,
- » **branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń** wskazuje, że wzrost inwestycji dotyczył będzie wszystkich zakresów za wyjątkiem systemu organizacji pracy (identyczny odsetek obecnych i planowanych inwestycji),
- » **branży motoryzacyjnej i transportowej** wskazuje, że jej przedstawiciele przewidują spadki inwestycji w sieć dystrybucji za granicą, znaczny spadek dla rozwoju obecnie posiadanych produktów i usług, inwestycji w nowe sektory rynku oraz marketing i promocję, wzrost inwestycji w kadry i infrastrukturę IT, znaczny wzrost inwestycji kapitałowych,
- » **branży pozostała produkcja wyrobów** wskazuje, że planowane są wzrost lub znaczny wzrost ilości inwestycji w każdym z badanych zakresów.

3.16. Ocena pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce dla wybranych zakresów funkcjonowania

Ocena pozycji konkurencyjnej dokonywana była w pięciostopniowej skali i obejmowała 11 elementów: ogólną ocenę pozycji konkurencyjnej oraz 10 zakresów szczegółowych: organizację zarządzania, zasobów: intelektualnych, fizycznych, finansowych, technologicznych, innowacyjności produktowej, efektywności marketingowej, reputacji / wizerunku firmy, dynamiki wzrostu oraz rentowności biznesu.

Na pozycję porównywalną z konkurencją wskazało średnio od 51% (zasoby finansowe) do 67% respondentów (ogólna pozycja). Odchylenia widoczne były w każdej z branż, najwyższe wystąpiły w branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (dla reputacji, 46% nieco lepiej lub znacznie lepiej od konkurencji) oraz motoryzacyjnej i transportowej (dla zasobów organizacyjnych, 41% nieco gorzej lub znacznie gorzej od konkurencji).

Poszczególne pozycje średnie wraz z wyjątkami dla branż przedstawiają się następująco:

- » **ogólna pozycja:** porównywalnie 66,9%, gorzej 9,1%, lepiej 18%. Wyjątki w branżach poligraficznej (gorzej 14,5%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 30,4%),
- » **zasoby organizacyjne:** porównywalnie 58,1%, gorzej 11,3%, lepiej 20,4%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 40,7%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 34,9%),
- » **zasoby intelektualne:** porównywalnie 58,2%, gorzej 10,6%, lepiej 20%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 35,6%), pozostałej produkcji wyrobów (gorzej 16,8%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 32%),
- » **zasoby fizyczne:** porównywalnie 56%, gorzej 12,3%, lepiej 23,3%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 34,8%), przetwórstwa opartego na metalach (lepiej 29,5%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 34,5%),
- » **zasoby finansowe:** porównywalnie 50,7%, gorzej 17,7%, lepiej 17,6%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 46,3%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 33,8%),
- » **zasoby technologiczne:** porównywalnie 53,4%, gorzej 13,7%, lepiej 23%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 50,4%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 35,6%),
- » **innowacyjność produktowa:** porównywalnie 53,6%, gorzej 12,8%, lepiej 22,8%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 25,3%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 29,9%),

- » **efektywność działań marketingowych:** porównywalnie 54,5%, gorzej 14,3%, lepiej 18,1%. Wyjątki w branży motoryzacyjno-transportowej (gorzej 38,5%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 31,7%),
- » **reputacja / wizerunek firmy:** porównywalnie 53%, gorzej 6,6%, lepiej 31,7%. Wyjątki w branżach pozostała produkcja wyrobów (gorzej 12,5%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 46,1%),
- » **dynamika wzrostu:** porównywalnie 54,5%, gorzej 15,1%, lepiej 19,7%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 42,6%), przetwórstwa opartego na metalach (lepiej 26,4%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 31,4%),
- » **rentowność biznesu:** porównywalnie 58,1%, gorzej 13,5%, lepiej 18%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 34,8%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 31%).

Według indeksów dla wskaźników najgorsze nastroje panują w branży motoryzacyjnej - jej przedstawiciele wskazali na gorszą pozycję w stosunku do konkurencji w 8 z 11 badanych zakresów. W pozostałych branżach natomiast pozytywne oceny przeważają nad jednostkowymi przypadkami ocen negatywnych. Najlepiej własna sytuacja – z wyłącznie pozytywnymi wskaźnikami – oceniona została w branży spożywczej, przetwórstwa surowców mineralnych, przetwórstwa opartego na metalach oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń. Dla pozostałych badanych zakresów widoczne są lepsze samooceny firm działających na rynku krajowym i rynkach zagranicznych w porównaniu z firmami działającymi wyłącznie na rynku lokalnym; gorsze oceny respondentów z subregionu konińskiego i lepsze m. Konina w porównaniu ze średnią, lepsze samooceny firm z przychodami powyżej 250.000 zł, firm z kapitałem zagranicznym, firm produkujących produkty unikalne w Polsce oraz podejmujące działania innowacyjne (obecnie i w okresie ostatnich 5 lat).

Tabela nr 27: Indeksy dla wskaźników pozycji konkurencyjnej dla wybranych zakresów funkcjonowania firmy.

Pytanie 25. Proszę ocenić swoją firmę w porównaniu z konkurentami w następującym zakresie: N=1068.

INDEKS PERSPEKTYW ZMIAN POZYCJI KONKURENCYJNEJ – różnica (znacznie lepiej + nieco lepiej) - (znacznie slabiej + nieco slabiej)	branża									
	OGÓLNE	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
ogólnie	8,8%	9,3%	5,8%	7,5%	10,0%	10,6%	0,4%	23,4%	0,9%	1,0%
zasoby organizacyjne	9,1%	16,0%	4,3%	8,6%	10,7%	12,3%	2,7%	21,1%	-38,2%	-1,7%
zasoby intelektualne	9,4%	13,6%	6,6%	7,3%	12,4%	16,4%	3,4%	17,7%	-9,1%	-0,3%
zasoby fizyczne	11,1%	13,7%	2,1%	10,0%	16,1%	17,6%	11,2%	18,9%	-29,9%	0,8%
zasoby finansowe	-0,1%	9,1%	-6,9%	-4,3%	3,0%	1,0%	-5,8%	15,0%	-22,8%	-10,7%
zasoby technologiczne	9,3%	16,2%	3,5%	8,8%	16,8%	7,9%	3,5%	23,1%	-34,7%	-3,6%

INDEKS PERSPEKTYW ZMIAN POZYCJI KONKURENCYJNEJ – różnica (znacznie lepiej + nieco lepiej) - (znacznie słabiej + nieco słabiej)	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wytrobów
innowacyjność produktowa	10,0%	19,5%	3,3%	12,3%	12,2%	1,2%	6,4%	16,2%	0,7%	8,8%
efektywność działań marketingowych	3,8%	9,8%	-0,4%	-3,0%	4,8%	1,0%	-0,8%	20,0%	-25,2%	7,0%
reputacja / wizerunek firmy / marki	25,2%	30,8%	16,0%	14,6%	25,3%	29,3%	28,8%	43,8%	13,5%	6,3%
dynamika wzrostu	4,6%	12,3%	-1,4%	0,5%	7,5%	11,8%	-2,3%	16,4%	-26,8%	-1,1%
rentowność biznesu	4,5%	5,6%	-6,2%	3,8%	7,0%	10,5%	-2,2%	20,5%	-21,5%	-3,3%

3.16.1. Główne czynniki przewagi konkurencyjnej w ocenie przedsiębiorców z sekcji C w Wielkopolsce

W kontekście pytania o główne czynniki przewagi konkurencyjnej respondenci wymienili 75 zróżnicowanych elementów; z których **25 określało produkt**, natomiast pozostałe **50 opisywały cechy firmy** produkującej ów produkt. Udzielone odpowiedzi wskazują, że wg znaczącego odsetka respondentów **kluczowy czynnik to produkt i wartości z nim związane i to one stanowią o przewadze konkurencyjnej**. Najbardziej istotną wartością – dla wszystkich branż – pozostaje **wysoka jakość produktu (39,8%), cena produktu (27,6%), szybkość realizacji zamówienia (19,5%), szeroki asortyment (7,9%)** oraz **innowacyjność produktu (6%)**.

Wartości związane z firmą plasują się dopiero od 4 pozycji ważności i **są tym samym mniej istotnym elementem ewentualnej przewagi**. Wymienione zostały m.in.: **renomera producenta (8,4%), profesjonalizm / niezawodność (7,3%)** (jako element wspólny produktu i firmy), **elastyczność firmy (6,9%), doświadczenie** wynikające z długiego funkcjonowania na rynku (6,8%), **rzetelność, dokładność i precyzyjność (6,1%)**.

W każdej z branż widoczne są specyficzne czynniki budowy przewagi konkurencyjnej:

- » w **branży spożywczej** przewagą konkurencyjną jest 'bardzo wysoka jakość' i 'opinia o firmie na rynku', mniejsze znaczenie mają natomiast pozostałe czynniki;
- » dla **branży tekstylnej** znacznie ma 'wysoka jakość produktu', 'cena' i 'terminowość' oraz 'fachowość i solidność' firmy,
- » w branży **drzewnej** ważna jest jakość, cena, terminowość oraz solidność produktu,
- » dla **branży przetwórstwa surowców mineralnych** największe znaczenie ma cena i jakość,
- » w **branży przetwórstwa opartego na metalach** wyróżnik stanowi posiadana infrastruktura / park maszynowy, bardzo istotne są cechy produktu: cena, jakość, szybkość realizacji,
- » w **poligrafii** przewaga przejawia się w wysokiej jakości i terminowości realizacji zleceń,
- » w branży **konserwacji maszyn i urządzeń** nieistotnym czynnikiem przewagi jest solidność wyrobów, mało istotnym wielu klientów i ich zadowolenie, natomiast klucz do sukcesu stanowi wyszkolona kadra,
- » dla **motoryzacji i transportu za bardzo istotne uznane zostały** 'elastyczność, dopasowanie do potrzeb klienta' oraz 'innowacyjność, nowość produktów'.

Na uwagę zasługują również różnice wartościowania, szczególnie w kontekście profilu działalności w internecie oraz w kontekście produkcji towarów unikalnych. Dla sprzedaży przez internet o wiele ważniejsza niż w sprzedaży stacjonarnej jest jakość produktu i jego cena oraz unikalność, dla stacjonarnej wyższe znacznie, prócz wyróżników charakterystycznych dla branż, ma również staranność wykonania. Przewagą producentów produktów unikalnych w skali kraju jest ciekawe wzornictwo, zwiększony asortyment oraz poszerzony rynek; unikalnych w Europie natomiast dodają do tych cech wyższą fachowość kadry. Widoczne są również różnice pomiędzy byłymi miastami wojewódzkimi będącymi stolicami subregionów a obszarami, które są zlokalizowane poza w/w stolicami - w tych pierwszych znacząco wyżej oceniana jest jakość produkcji; oraz fachowość, solidność, profesjonalizm i niezawodność, której rozpiętość waha się w zależności od lokalizacji od 0% do 13%. Różnice występują również w ocenie 'opinii na rynku, pozycji rynkowej, uznania, tradycji', której znaczenie jest niższe (1-2% w stosunku do 8%) w subregionie kaliskim oraz konińskim. Analiza z kolei pod względem płci respondentów wskazuje na odmienne podejścia w materii wpływu różnorodności produkcji (K: 11% w stosunku do M: 5%), doświadczenia firmy (K: 4%, M: 10%) oraz uczciwości jako wyróżników na tle konkurencji (K: 5%, M: 2%).

Ponadto, należy zwrócić uwagę na to, że 8% ankietowanych przedsiębiorców nie myśli o czynnikach przewagi konkurencyjnej: 5% respondentów uznało, że nie zna / nie orientuje się w czynnikach własnej przewagi konkurencyjnej; a 3% wskazało na ich brak – **co docelowo może stanowić zagrożenie dla ich pozycji rynkowej.** Wyjątkiem była kadra zarządzająca w branży spożywczej, poligraficznej i motoryzacyjnej, gdzie odsetek pierwszej wymienionej odpowiedzi wyniósł 0%, oraz motoryzacyjnej z identycznym wynikiem w przypadku odpowiedzi drugiej.

Tabela nr 28: Główne czynniki przewagi konkurencyjnej w segmencie przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg typów. Pytanie 26. Jakie są wg Pana/i główne silne strony przedsiębiorstwa w porównaniu do konkurencji?, N=1068; pokazano tylko wskazania do poziomu 2% . Wskazania na inne czynniki miały charakter jednostkowy.

	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
produkt:										
bardzo wysoka jakość	39,8%	49,6%	33,1%	43,1%	34,4%	38,3%	49,1%	29,2%	28,7%	37,1%
Cena	27,6%	31,5%	24,9%	30,9%	35,2%	19,0%	29,4%	27,1%	15,6%	23,0%
terminowość, punktualność, szybkość realizacji	19,5%	7,4%	22,4%	27,8%	17,1%	16,4%	26,2%	13,2%	13,3%	11,4%
szeroki asortyment, różnorodność	7,9%	8,4%	5,2%	7,2%	7,7%	,6%	14,2%	9,3%	0,0%	7,9%

	branża									
	OGÓLEM	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
rzetelność, dokładność, precyzyjność	6,1%	,6%	8,0%	5,9%	6,4%	8,3%	6,9%	6,4%	5,4%	4,5%
innowacyjne, nowe produkty	6,0%	3,5%	6,3%	7,7%	3,8%	3,0%	9,4%	3,5%	10,2%	6,8%
dobrze, solidne wyroby, produkty, oryginalne produkty	5,9%	6,0%	7,2%	11,3%	6,4%	2,1%	5,0%	,9%	0,0%	8,1%
niewpowtarzalność produktów, wzorów	2,9%	,4%	4,3%	3,2%	,3%	1,2%	6,1%	,8%	0,0%	6,0%
firma:										
opinia na rynku, renoma, pozycja rynkowa, uznanie, tradycja	8,4%	13,1%	5,3%	7,0%	5,0%	6,0%	15,9%	7,1%	0,0%	3,2%
fachowość, solidność, profesjonalizm, niezawodność	7,3%	2,5%	11,2%	9,6%	3,8%	5,2%	6,2%	10,6%	5,4%	0,0%
elastyczność, dopasowanie do potrzeb klienta	6,9%	4,7%	6,4%	10,1%	7,7%	6,4%	5,7%	4,5%	18,1%	7,5%
firma długo działa na rynku, ma doświadczenie	6,8%	7,6%	2,9%	5,7%	8,2%	7,5%	9,7%	6,9%	8,0%	6,4%
rzetelność, dokładność, precyzyjność	6,1%	,6%	8,0%	5,9%	6,4%	8,3%	6,9%	6,4%	5,4%	4,5%
kadra pracownicza, wyszkolenia	4,9%	8,1%	3,4%	1,4%	5,7%	2,0%	5,2%	12,1%	2,5%	0,0%
wielu stałych klientów/ zadowolenie klientów	3,7%	2,7%	3,4%	4,2%	5,2%	4,5%	6,5%	1,1%	5,4%	,7%
Uczciwość	3,6%	0,0%	2,2%	1,5%	1,9%	5,2%	2,2%	11,3%	0,0%	2,6%
infrastruktura, własna technologia, specjalistyczne maszyny, sprzęt, urządzenia	3,1%	6,2%	2,3%	2,7%	3,9%	8,0%	1,8%	1,3%	0,0%	1,7%
Lokalizacja	2,0%	3,3%	3,1%	,8%	0,0%	,8%	5,2%	,2%	0,0%	1,4%
stabilizacja, stabilność	2,0%	,8%	1,7%	2,0%	1,5%	3,1%	1,2%	3,8%	0,0%	0,0%
nie wiem, trudno powiedzieć, nie mam pojęcia	4,8%	0,0%	7,1%	5,5%	3,4%	7,3%	0,0%	8,8%	0,0%	6,9%
brak, nie ma	2,8%	2,0%	3,4%	4,0%	3,7%	3,9%	2,5%	1,4%	0,0%	1,4%

3.16.2. Prognoza zmian w zakresie pozycji konkurencyjnej w ocenie przedsiębiorców z sekcji C w Wielkopolsce

Predykcja pozycji konkurencyjnej dla najbliższych 5-10 lat dokonywana była w pięciostopniowej skali i obejmowała 11 elementów: ogólną ocenę pozycji konkurencyjnej oraz 10 zakresów szczegółowych: organizację zarządzania, zasobów: intelektualnych, fizycznych, finansowych, technologicznych, innowacyjności produktowej, efektywności marketingowej, reputacji / wizerunku firmy, dynamiki wzrostu oraz rentowności biznesu. **Na przewidywaną w przyszłości porównywalną pozycję z konkurencją wskazało średnio od 35% (zasoby finansowe, rentowność biznesu oraz dynamika wzrostu) do 41% respondentów (zasoby organizacyjne oraz zasoby intelektualne).** Odchylenia od średniej widoczne były w każdej z branż i pozycji. Najwyższe procentowe odchylenia wystąpiły w branży poligraficznej (dla reputacji, 36,5% nieco lepiej lub znacznie lepiej od konkurencji), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (dla reputacji, 40,7% nieco lepiej lub znacznie lepiej od konkurencji) oraz motoryzacyjnej i transportowej (dla reputacji, 39,2% nieco lepiej lub znacznie lepiej od konkurencji). Odchylenia w drugą stronę (nieco słabiej lub znacznie słabiej od konkurencji) ujawniły się dla branży motoryzacyjno-transportowej dla innowacyjności produktowej (28,1%), zasobów finansowych (28,1%) oraz dla oceny ogólnej (25,7%).

Poszczególne przewidywane pozycje średnie wraz z wyjątkami dla branż przedstawiają się następująco:

- » **ogólna pozycja:** porównywalnie 39%, gorzej 9,5%, lepiej 26,6%. Wyjątki w branżach motoryzacyjnej (gorzej 25,7%), poligraficznej (lepiej 32,7%), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 31,3%)
- » **zasoby organizacyjne:** porównywalnie 41,2%, gorzej 9,5%, lepiej 22%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 18,7%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 29,7%),
- » **zasoby intelektualne:** porównywalnie 41,3%, gorzej 7%, lepiej 23,4%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 21,1%), pozostałej produkcji wyrobów (gorzej 17,9%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 33,9%),
- » **zasoby fizyczne:** porównywalnie 38,8%, gorzej 6,1%, lepiej 28,3%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 29,6%), przetwórstwa opartego na metalach (lepiej 33,7%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 34,2%),
- » **zasoby finansowe:** porównywalnie 34,9%, gorzej 9,3%, lepiej 24,9%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 28,1%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (wzrost 34,7%),
- » **zasoby technologiczne:** porównywalnie 37,4%, gorzej 7,2%, lepiej 26,5%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 14,9%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 30,3%),
- » **innowacyjność produktowa:** porównywalnie 36,6%, gorzej 6,5%, lepiej 28,3%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 28,1%) oraz poligraficznej i produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 32%),
- » **efektywność działań marketingowych:** porównywalnie 37%, gorzej 7%, lepiej 27,3%. Wyjątki w branży motoryzacyjno-transportowej (gorzej 25,7%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 33,3%),
- » **reputacja / wizerunek firmy:** porównywalnie 35,5%, gorzej 5,6%, lepiej 32,8%. Wyjątki w branżach pozostała produkcja wyrobów (gorzej 11,2%), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 40,7%) oraz motoryzacyjnej i transportowej (lepiej 39,2%),

- » **dynamika wzrostu:** porównywalnie 35,1%, gorzej 7,6%, lepiej 29,5%. Wyjątki w branżach motoryzacyjno-transportowej (gorzej 28,1%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 35,7%),
- » **rentowność biznesu:** porównywalnie 34,8%, gorzej 8,1%, lepiej 28,7%. Wyjątki w branżach tekstylno-odzieżowej (gorzej 14,1%), motoryzacyjno-transportowej (gorzej 20,3%), pozostałej produkcji wyrobów (gorzej 15,5%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (lepiej 34,4%).

Według indeksów dla wskaźników najgorsze nastroje panować będą w branży motoryzacyjnej - jej przedstawiciele wskazali na gorszą pozycję w stosunku do konkurencji w 4 z 11 badanych zakresów (jeden jest pomijany). W pozostałych branżach natomiast przeważają pozytywne oceny przyszłości. Najlepsza przewidywana dla przyszłości sytuacja ma panować w branży przetwórstwa surowców mineralnych, przetwórstwa opartego na metalach oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń. **Jednocześnie nadmienić należy, że dla zestawienia ujawnił się wysoki odsetek osób które nie były w stanie udzielić odpowiedzi (wskazanie: 'trudno odpowiedzieć') - na poziomie 25 - 30% respondentów dla poszczególnych branż. Układ taki wskazuje na niepewność sytuacji i niemożność prawidłowej jej oceny przez badanych.**

Dla pozostałych badanych zakresów widoczne są lepsze samooceny:

- » firm działających na rynku m. Poznania, m. Konina oraz m. Leszna w porównaniu z subregionami,
- » firm operujących na rynku krajowym i rynkach zagranicznych w porównaniu z firmami działającymi wyłącznie na rynku lokalnym,
- » firm z przychodami powyżej 250.000 zł,
- » firm z kapitałem zagranicznym,
- » firm wytwarzających produkty unikalne w Polsce oraz podejmujących działania innowacyjne (obecnie i w okresie ostatnich 5 lat),
- » lepszą pozycję konkurencyjną przewidują również firmy posiadające strategię działania na przyszłość, w stosunku do firm takich strategii nie posiadających,
- » wśród firm posiadających strategię rozwoju lepiej oceniać się będą firmy posiadające spisane wersje strategii.

Tabela nr 29: Prognozy indeksów dla wskaźników pozycji konkurencyjnej dla wybranych zakresów funkcjonowania firmy Pytanie 25. Jak ocenił/a by Pan/i swoją firmę w czasie najbliższych 5-10 lat w porównaniu z konkurentami w następującym zakresie: N=1068.

INDEKS PERSPEKTYW ZMIAN POZYCJI KONKURENCYJNEJ – różnica (znacznie lepiej + nieco lepiej) - (znacznie słabiej + nieco słabiej)	branża									
	OGÓLEM	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
Ogólnie	17,1%	16,9%	10,3%	14,5%	14,9%	16,7%	23,5%	25,3%	-12,4%	9,1%
zasoby organizacyjne	12,5%	23,4%	4,7%	5,5%	23,0%	14,6%	9,2%	22,5%	7,9%	6,8%
zasoby intelektualne	16,5%	18,2%	4,3%	11,8%	23,2%	17,7%	19,6%	30,3%	4,9%	3,8%
zasoby fizyczne	22,2%	22,6%	9,9%	26,0%	21,7%	27,3%	20,7%	30,8%	-0,6%	10,2%

INDEKS PERSPEKTYW ZMIAN POZYCJI KON- KURENCYJNEJ – różnica (znacznie lepiej + nieco lepiej) - (znacznie słabiej + nieco słabiej)	branża									
	OGÓLEM	spożywcza	tekstylno – odzie- żowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surow- ców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konser- wacji maszyn i urzą- dzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
zasoby finansowe	15,6%	17,1%	-0,5%	10,2%	15,9%	17,8%	21,3%	29,0%	-13,7%	16,5%
zasoby technologiczne	19,3%	17,9%	14,3%	20,8%	25,8%	23,7%	18,3%	24,6%	5,0%	5,5%
innowacyjność produktowa	21,8%	23,5%	15,0%	22,9%	17,3%	18,7%	28,0%	27,5%	-14,8%	13,9%
efektywność działań marketingowych	20,3%	23,8%	16,6%	15,7%	23,3%	20,0%	21,2%	28,3%	3,2%	16,2%
reputacja / wizerunek firmy / marki	27,2%	27,1%	28,6%	20,3%	33,3%	23,6%	35,2%	32,8%	26,7%	11,9%
dynamika wzrostu	21,9%	23,9%	17,1%	19,0%	22,1%	17,1%	28,8%	31,9%	-6,9%	7,4%
rentowność biznesu	20,6%	25,3%	8,2%	17,1%	27,5%	17,7%	27,1%	30,8%	0,9%	8,0%

Reasumując można stwierdzić, że dla WZMOCNIENIA POZYCJI KONKURENCYJNEJ kluczo-
wym jest:

- » posiadanie spisanej strategii działania,
- » produkcja produktów / usług o charakterze unikalnym lub wyróżniającym się,
- » promocja w internecie, posiadanie strony internetowej,
- » zdolność do nieszablonowego działania,
- » operowanie w większych ośrodkach miejskich oraz na rynkach ponadlokalnych,
- » aktywne wchodzenie na rynki zagraniczne,
- » prowadzenie działań innowacyjnych, bowiem wyczerpuje się możliwość ekstensywnych form rozwoju w stylu: produkcja cały czas tych samych wyrobów czy inwestycja w sieć sprzedaży w Polsce – wymagane są intensywne formy,
- » budowanie sieci relacji i powiązań biznesowych, w tym współpraca z partnerem zagranicznym.

3.17. Działalność innowacyjna przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Analiza objęła inwestycje w przekroju czasowym **dla trzech zakresów: inwestycji prowadzonych w ciągu ostatnich 5 lat, obecnie prowadzonych inwestycji oraz inwestycji planowanych w okresie najbliższych 5-10 lat.** Przedsiębiorcy dla każdego z zakresów wybierali spośród 8 typów inwestycji (otrzymali również trzy miejsca wolne na wpisanie własnych).

Ogólne zestawienie przeszłych, teraźniejszych oraz przyszłych inwestycji widoczne jest w tabeli 30. **Zbliżone wartości występują dla byłych oraz obecnych inwestycji (lecz ze wzrostem dla obecnych), projektowane przekraczają natomiast kilkukrotnie wartości inwestycji prowadzonych i inwestycji obecnych.** Porównując przeszłe i obecne inwestycje, najczęściej realizowane to:

- » **wprowadzanie nowych lub udoskonalonych technologii** (7,3% - zmiana z 4,1%),
- » **zakup i instalacja nowych środków trwałych** (6,6% obecnie, było 5,9%),

- » **prace w zakresie nowych rozwiązań i procesów organizacyjnych w firmie** (5,9%, z 1,9%),
- » **rozwój (jakościowy) zasobów ludzkich** (5,4%, wcześniej 3%),
- » **udoskonalanie procesów organizacyjne w firmach** (5,3% w stosunku do 1,8%).

Inwestycje planowane są widoczną ilościową ekstrapolacją obecnie prowadzonych inwestycji: widoczny jest stały odsetek braku przedsięwzięć innowacyjnych oraz prognozowany **kilkukrotny** wzrost inwestycji w okresie najbliższych 5 - 10 lat, **przy czym trudno ocenić na ile owe predykcje mają realne podstawy.**

Tabela nr 30: Prowadzenie inwestycji proinnowacyjnych przez przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce oraz plany w tym zakresie.

Pytanie 28. Czy Pana/i firma prowadziła w ciągu minionych 5 lat / prowadzi obecnie lub planuje prowadzić w ciągu najbliższych 5-10 lat inwestycje w ... ? N=1068, możliwość wielokrotnego wyboru (wyniki nie sumują się do 100%). Usunięto 3 pozycje otwarte 'inne – podaj jakie'.

	prowadzone w ciągu minionych 5 lat	prowadzone obecnie	planowane w ciągu 5 - 10 lat
N=	1068	1068	1068
brak wskazania / brak odpowiedzi	61,8%	58,8%	26,8%
nie było przedsięwzięć innowacyjnych w tym czasie	29,6%	24,0%	19,4%
zakup i instalacja nowych środków trwałych	5,9%	6,6%	35,3%
wprowadzenie nowych lub udoskonalonych technologii	4,1%	7,3%	38,2%
rozwój zasobów ludzkich pod względem jakościowym	3,0%	5,4%	30,9%
prace badawczo – rozwojowe w zakresie udoskonalania posiadanych produktów/ usług	2,2%	4,0%	24,2%
prace badawczo – rozwojowe w zakresie przygotowania nowych produktów/ usług	2,0%	3,6%	23,9%
prace w zakresie stworzenia nowych rozwiązań i procesów organizacyjnych w firmie	1,9%	5,9%	29,6%
prace w zakresie doskonalenia już funkcjonujących procesów organizacyjnych w firmie	1,8%	5,3%	24,9%
zakup patentów, licencji	1,6%	2,3%	24,2%

Przeszłość

Najczęściej prowadzoną inwestycją w ciągu ostatnich 5 lat wśród ankietowanych były inwestycje w **'zakup i instalację środków trwałych'** (5,9%), następnie zaś we **'wprowadzenie nowych lub udoskonalonych technologii'** (4,1%) oraz **'rozwój zasobów ludzkich pod względem jakościowym'** (3%) i **prace badawczo-rozwojowe** (4,2%)(sumarycznie, w badaniu rozdzielono prace badawczo-rozwojowe w zakresie udoskonalania posiadanych produktów i usług oraz prace badawczo-rozwojowe w zakresie przygotowywania nowych produktów i usług). Pozostałe trzy typy inwestycji nie przekroczyły 2%. 62% respondentów nie udzieliło odpowiedzi, zaś w firmach reprezentowanych przez 30% respondentów nie było żadnych inwestycji. Szczegółowe różnice nakładów na inwestycje wynikają ze specyfiki poszczególnych branż.

Analiza wyników badania wskazuje, że:

- » branża **spożywcza** była najintensywniej inwestującą branżą z dziewięciu przebadanych, tak w sensie zakresu, jak i częstotliwości inwestycji. Najczęściej wymienianą przez respondentów inwestycją w minionych 5 latach był 'zakup i instalacja nowych środków trwałych' (11%), następną – również zgodną z generalnym uśrednieniem – 'rozwój zasobów ludzkich' (9%) i 'wprowadzenie nowych lub udoskonalonych technologii' / 'prace w zakresie stworzenia nowych rozwiązań i procesów organizacyjnych w firmie' (6,7% oraz 6,6%),
- » 5% przedsiębiorstw branży **tekstylna-odzieżowej** inwestowało w 'zakup i instalację nowych środków trwałych', 4% respondentów wskazało na 'wprowadzenie nowych lub udoskonalonych technologii'. Poza inwestycjami w 'rozwój zasobów ludzkich' (2%), żadna z pozostałych kategorii nie przekroczyła 1%,
- » rozkład dla **branży drzewno-papierniczej i meblowej** był identyczny jak rozkład branży tekstylna-odzieżowej,
- » zaś kolejnej z badanych, **przetwórstwa surowców mineralnych** – identyczny jak rozkład branży spożywczej. Wyjątkiem była mniejsza liczba inwestycji w 'rozwój zasobów ludzkich' (5% w stosunku do wzmiankowanych 9%),
- » dla branży **przetwórstwa opartego na metalach** rozkład odbiegał od średniej m.in. mniejszym odsetkiem prac badawczych (1% w stosunku do średnich 2%) oraz wyższych odsetek dla 'nowych rozwiązań organizacyjnych' i 'nowych technologii' (odpowiednio 4,4% oraz 6,6% w stosunku do 2% i 4%),
- » w branży **poligraficznej** częściej od średniej inwestowano w prace badawcze (po 4%), nie było natomiast prób zmian organizacyjnych,
- » identyczny ze średnią rozkład ujawniony został w **branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń**,
- » branża motoryzacyjna zaś ograniczyła się do trzech typów inwestycji: prac badawczych (po 1,3%) i zmian organizacyjnych (5,4%). Częściej również podejmowano inwestycje w stosunku do pozostałych branż,
- » jedynym typem inwestycji realizowanych przez **branżę pozostała produkcja wyrobów** był zakup i instalacja nowych środków trwałych.

Dla pozostałych badanych kategorii: częściej inwestowały firmy zatrudniające powyżej 10 pracowników, najczęściej te zatrudniające powyżej 50 osób. Dla subregionów: najczęściej inwestycje miały miejsce w subregionie leszczyńskim. Częstotliwość inwestycji była też znacząco wyższa dla firm działających na rynkach zagranicznych (na podstawie 2 klas: rynek działania zagraniczny min. 50% oraz firmy działające na rynku zagranicznym: tak).

Teraźniejszość

W stosunku do inwestycji prowadzonych w minionych pięciu latach **widoczny jest wzrost ilościowy oraz jakościowy inwestycji bieżących dla każdej z badanych branż**. Przewodzącym typem inwestycji jest w chwili obecnej 'wprowadzanie nowych lub udoskonalonych technologii' (7%), 'zakup i instalacja nowych środków trwałych' (6%) oraz 'prace w zakresie nowych rozwiązań organizacyjnych w firmie' (6%). Dane te nie odzwierciedlają jednak rzeczywistych tendencji zachodzących w poszczególnych branżach; widoczne są bowiem rozbieżności pomiędzy poszczególnymi branżami. Największe zmiany zachodzą obecnie:

- » **w branży spożywczej**: nowe rozwiązania są wprowadzane w parze z udoskonalaniem technologii (po 14%), zakupem nowych środków trwałych (11,4%) i inwestycjami w kadry (12%); pozostałe wskaźniki są również odpowiednio wyższe od średniej,

- » 5% ankietowanych z branży **tekstylno-odzieżowej** wskazało na będące w trakcie realizacji w ich przedsiębiorstwach inwestycje w kadry; po niecałe 4% w doskonalenie procesów organizacyjnych oraz w zakup i instalacje nowych środków trwałych. Jest to najniższe nasycenie inwestycjami poza branżą pozostała produkcja wyrobów,
- » **branża drzewno-papiernicza i meblowa** inwestuje głównie w nowe / udoskonalone technologie (11%) oraz, podobnie jak spożywcza, w nowe środki trwałe (6%),
- » **przetwórstwo surowców mineralnych** bazuje na wypracowaniu nowych rozwiązań organizacyjnych i udoskoleniach technologii (7,4%) wraz z mniejszym odsetkiem pozostałych typów inwestycji,
- » **przetwórstwo oparte na metalach** bazuje na wprowadzaniu nowych / udoskonalonych technologii (9%), środkach trwałych (6%) i udoskoleniach organizacyjnych (6%),
- » **branża poligraficzna** jako jedyna nie inwestuje obecnie w prace badawczo-rozwojowe w zakresie przygotowywania nowych produktów / usług oraz zakup patentów i/lub licencji, zbliżony zaś poziom do średniej mają przodujące w niej inwestycje w środki trwałe (7%) oraz inwestycje w nowe rozwiązania organizacyjne (7%),
- » **branża produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń** powyżej średniej inwestuje w kadry (9%), zakup środków trwałych (8%) i nowe rozwiązania organizacyjne (7%),
- » w **branży motoryzacyjnej i transportowej** inwestycje na poziomie 11,5% mają miejsce w czterech zakresach: doskonalenia organizacji, nowych rozwiązań organizacyjnych, nowych technologii, rozwoju kadr, poprzedzone są pracami badawczo-rozwojowymi (18%),
- » **pozostała produkcja wyrobów** inwestuje obecnie w nowe rozwiązania organizacyjne (5%) oraz prace badawczo-rozwojowe i doskonalenie procesów organizacyjnych w firmie (po 4%).

Przyszłość

W porównaniu do inwestycji prowadzonych w minionych 5 latach oraz bieżących inwestycji, przy których 60% respondentów nie wskazało żadnych odpowiedzi, a 25% - 30% badanych nie prowadziło żadnych; przyszłe planuje lub chciałaby planować większość. Nie odpowiedziało 27% respondentów, nie planuje inwestować 20%.

Widoczna jest ekstrapolacja obecnych doświadczeń - większość ankietowanych wskazała na identyczne kategorie: 'wprowadzenie nowych lub udoskonalonych technologii' (pierwsze miejsce i dla planowanych, i dla obecnie prowadzonych), **'zakup i instalację nowych środków trwałych'** (drugie miejsce), **'rozwój zasobów ludzkich'** (trzecie dla przyszłości, czwarte obecnie) oraz **'prace w zakresie stworzenia nowych rozwiązań i procesów organizacyjnych w firmie'** (czwarte dla przyszłości, trzecie obecnie).

Nie ma istotnych różnic pomiędzy wartościami średnimi a branżami, wskazania wahają się w zakresie 20% - 30% ze sporadycznymi różnicami, jak chociażby dwa wskazania powyżej 40% dla branży drzewno-papierniczej i meblarskiej czy cztery pozycje z niższymi wartościami dla branży motoryzacyjnej i transportowej.

3.17.1. Rzeczywista innowacyjność inwestycji innowacyjnych

Celem analizy było ustalenie, jaki jest stosunek rzeczywistych innowacji (oddzielnie dla obszaru Polski oraz świata) do modyfikacji i częściowych zmian. Układ uzyskanych odpowiedzi wskazuje, że 80-100% realizowanych innowacji / inwestycji miało charakter racjonalizatorski – tj. formę 'modyfikacji i częściowych zmian'; kilka procent 'rzeczywistych modyfikacji

– wprowadzenia rozwiązania, którego nie było w Polsce'. Pozostałe, śladowe zmiany (1%) 'rzeczywistych modyfikacji – wprowadzenia rozwiązania, którego nie było na świecie'. **Ujawnione pojedyncze rzeczywiste innowacje wprowadzane były we wszystkich branżach za wyjątkiem motoryzacyjno-transportowej. Zestawienie to pokazuje realny stopień innowacyjności badanych przedsiębiorstw.**

Tabela nr 31: Parytet modyfikacji do rzeczywistych innowacji.

Pytanie 29. Proszę określić jaka część zrealizowanych innowacji / inwestycji miała charakter; N=259.

	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylny – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
modyfikacje i częściowe zmiany	97,1%	97,4%	99,5%	97,0%	93,0%	99,4%	96,6%	97,1%	100,0%	94,3%
rzeczywiste innowacje – rozwiązania, których nie było w Polsce	2,6%	2,3%	,5%	2,6%	6,6%	,6%	3,4%	2,5%	0,0%	5,7%
rzeczywiste innowacje – rozwiązania, których nie było na świecie	,2%	,3%	0,0%	,4%	,4%	0,0%	0,0%	,3%	0,0%	0,0%

Większość z najczęściej wymienianych zmian dotyczyła bezpośrednio wytwarzanego produktu oraz samego procesu produkcji: 'zakupu nowych maszyn' (47%), 'nowych wzorów / produktów / modeli' (17%), 'zwiększenia asortymentu' 10% etc. Pierwsze z innowacji o charakterze pozaproduktowym pojawiły się w zestawieniu dopiero na dalszych pozycjach, i dotyczyły **'podnoszenia kwalifikacji'** (6%), **'oprogramowania, komputerów'** (5%) oraz **'udokonalenia zarządzania'** (3%). Kolejne z wymienianych inwestycji nie przekroczyły progu 3% za wyjątkiem 8% wskaźnika 'uzyskanie patentu', wyłącznie dla branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń oraz 8% wskaźnika 'minimalizacji ilości obsługujących osób' w branży tekstylno-odzieżowej.

Rozkład inwestycji dla poszczególnych branż przedstawiał się następująco:

- » w **branży spożywczej** najczęściej inwestowano w nowe maszyny (43%), zwiększenie asortymentu (25%), nowe technologie (14%) oraz kursy, linie produkcyjne i nowe receptury (po 11%),
- » w **branży tekstylno-odzieżowej** 70% inwestycji to zakup nowych maszyn, 14% to nowe wzory / receptury, zaś 9% ulepszenia procesu wytwórczego,
- » w **branży drzewno-papierniczej i meblarskiej** inwestuje się w nowe maszyny (60%), ulepszanie procesu wytwórczego (12%) oraz rozbudowę hal (10% - najwyższy wskaźnik wśród sekcji C),
- » w **przetwórstwie surowców mineralnych** 26% inwestycji to zakup nowych maszyn, 19% nowe technologie a 13% nowe wzory / receptury / produkty / modele,
- » w **przetwórstwie opartym na metalach** 57% inwestycji to nowy park maszynowy, 16% zwiększenie asortymentu, 13% nowe surowce, 12% nowe modele a 11% szkolenia i kursy dla pracowników,
- » w **poligrafii** 50% inwestycji ma miejsce w zakresie nowych wzorów / modeli / receptur, 37% to zakupy nowych urządzeń a 20% oprogramowania i komputerów,

- » dla **produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń** najistotniejsze znaczenie mają zakupy nowego parku maszynowego (39%), nowe wzory / produkty (12%) oraz rozbudowa hal / warsztatów (8%),
- » w branży motoryzacyjnej i transportowej prowadzone były inwestycje wyłącznie w 3 zakresach: parku maszynowego (32%), nowych produktów (47%) oraz ulepszania procesu produkcyjnego (5%),
- » w ostatniej z badanych branż inwestycje polegały na zakupie nowych maszyn (35%), wprowadzaniu nowych produktów / wzorów (14%) oraz zwiększaniu środków finansowych (10%).

Jednostkowe różnice dla pozostałych kategorii ujawniły się m.in. przy 'wprowadzeniu nowych modeli / wzorów' dla firm posiadających / nieposiadających długookresową strategię działania (12% do 30% przy 17% średniej); pomiędzy kobietami a mężczyznami przy 'rozbudowie hal fabrycznych, warsztatu (K=3% do M=9% przy 6,5% średniej) oraz 'szkoleniach, kursach' (K=11% do M=2% przy 6% średniej).

Tabela nr 32: Wprowadzone innowacje, inwestycje, nowe rozwiązania.

Pytanie 30. Jakie konkretnie innowacje, inwestycje, nowe rozwiązania, produkty, usługi Państwo wprowadzili? N= 259; pokazano tylko wskazania do poziomu 1%. Wskazania na inne czynniki miały charakter jednostkowy. Możliwość wielokrotnego wyboru, wyniki nie sumują się do 100%.

WPROWADZONE INNOWACJE	branża									
	OGÓLEM	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	259	38	23	57	17	24	36	50	4	12
nowe maszyny, narzędzia, urządzenia, modernizacja sprzętu, zakup sprzętu	47,3%	43,0%	70,3%	59,9%	26,4%	56,9%	37,2%	39,4%	31,6%	35,2%
nowe wzornictwo, receptury, produkty, modele	17,3%	11,0%	14,2%	9,4%	13,3%	11,6%	49,8%	11,7%	46,5%	14,3%
brak danych	11,7%	6,1%	13,7%	10,4%	13,2%	7,2%	0,0%	23,8%	22,0%	20,3%
większy asortyment	9,7%	24,5%	0,0%	7,9%	5,8%	15,5%	11,1%	5,8%	0,0%	0,0%
nowe systemy naprawy, nowe technologie, rozwiązania technologiczne, trendy	8,2%	13,6%	8,8%	6,2%	19,0%	18,1%	1,4%	4,8%	0,0%	2,4%
doskonalenie prac, ulepszenie procesu wytwórczego, planu produkcji	7,4%	10,7%	9,0%	11,9%	14,2%	2,2%	0,0%	5,8%	5,1%	3,4%
rozbudowa hal, warsztatu, nowe hale	6,5%	9,2%	2,2%	10,4%	,6%	2,8%	4,0%	8,0%	0,0%	7,1%

WPROWADZONE INNOWACJE	branża									
	OGÓLEM	spożywcza	tekstylny – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
szkolenia, kursy, podnoszenie kwalifikacji	5,9%	11,9%	5,4%	,9%	5,8%	10,9%	2,7%	7,5%	0,0%	7,1%
oprogramowania, komputery	4,8%	0,0%	2,5%	0,0%	4,4%	0,0%	20,1%	7,9%	0,0%	0,0%
sprawdzone działania organizacyjne, udoskonalona organizacja zarządzania	2,9%	1,7%	1,8%	3,7%	4,0%	0,0%	2,7%	3,8%	0,0%	7,1%
linia produkcyjna	2,5%	11,9%	2,2%	2,5%	1,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
nowe surowce	2,5%	0,0%	2,2%	5,2%	0,0%	12,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
uzyskanie patentu	1,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	7,6%	0,0%	0,0%
środki transportu	1,3%	2,4%	0,0%	4,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
zwiększenie środków finansowych	1,1%	0,0%	6,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	10,2%
minimalna ilość osób obsługujących, zatrudnienie małej ilości pracowników	1,0%	0,0%	7,5%	,7%	3,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

3.17.2. Zmiana przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży w ogóle w okresie ostatnich 5 lat (od 2008 roku)

Celem analizy było ustalenie zakresu stopnia zmian przychodów z innowacyjnych / ulepszonych produktów oferowanych przez przedsiębiorców w stosunku do ogólnych przychodów, i tym samym wskazanie mniej / bardziej innowacyjnych branż i kategorii badanych przedsiębiorstw. 52% respondentów uznała, że nie miała miejsce zmiana w tym zakresie, 29% wskazała wzrost, a 11% spadek. Najczęściej 'brak zmian' wskazywali przedstawiciele branży pozostała produkcja wyrobów (63%), najrzadziej produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (41%). Pozostałe branże oscylowały pomiędzy wskazaniem 45% a 55%. Wzrost przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych wskazało dla branż od 17% respondentów (pozostała produkcja wyrobów) do 41% (produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń), spadek natomiast od 6% (branża spożywcza) do 16% (tekstylny-odzieżowa oraz motoryzacyjna i transportowa).

Tabela nr 33: Udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży w ogóle.

Pytanie 31. Używając skali od 1 do 5, proszę ocenić czy w przypadku Pana/i firmy zmienił się w ciągu minionych 5 lat, to jest od roku 2008? N=1068.

WARTOŚĆ	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylny – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
znacznie spadł	2,6%	0,0%	3,7%	2,8%	0,0%	4,1%	4,4%	0,0%	5,4%	4,8%
niewiele spadł	8,8%	5,9%	12,5%	7,8%	11,9%	10,3%	7,3%	9,2%	10,9%	7,4%
nie zmienił się	51,5%	54,1%	56,4%	50,4%	49,1%	45,1%	57,9%	41,1%	58,8%	62,8%
niewiele wzrósł	25,9%	27,8%	17,9%	24,1%	36,0%	30,7%	21,6%	35,6%	22,4%	15,0%
znacznie wzrósł	2,8%	2,6%	3,9%	2,7%	1,7%	1,5%	1,8%	5,0%	2,5%	1,7%
trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	8,4%	9,6%	5,5%	12,3%	1,1%	8,3%	7,0%	9,1%	0,0%	8,2%
Średnia	3,2	3,3	3,1	3,2	3,3	3,2	3,1	3,4	3,1	3,0

Analiza indeksu udziałów wskazuje, że wzrost przychodów ze sprzedaży towarów nowych i/lub istotnie ulepszonych nastąpił z różnym natężeniem w każdej z branż. W stosunku do średniej w wysokości 17% wyróżniają się branże spożywcza (25%), przetwórstwa surowców mineralnych (26%) oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (31%). Pozostałe branże zanotowały niższy wzrost. Dla pozostałych badanych kategorii wysoki wzrost odnotowany został dla: przedsiębiorstw działających na rynku krajowym (51%), zagranicznym (51%), z kapitałem zagranicznym (29%), produkujące produkty unikalne w Polsce (31%) oraz prowadzące działania innowacyjne w ciągu minionych 5 lat i obecnie (35%, 43%).

3.17.3. Prognoza zmiany przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży w ogóle w okresie najbliższych 5-10 lat

Analiza niniejsza dokonana została w zestawieniu z wynikami badania pięcioletniego okresu poprzedzającego, dzięki czemu widoczna jest zmiana podejścia respondentów w badaniu dotyczącym teraźniejszości i przyszłości. Widoczny jest m.in. procentowy spadek odpowiedzi 'nastąpił spadek' oraz niższy stopień wskazań na brak zmian, jednakże nie kosztem wzrostu ilości oczekiwań wzrostu, lecz kosztem wzrostu wskazań 'trudno powiedzieć' i odmów odpowiedzi. Jest to o tyle nietypowe, że w pozostałych predykcjach najczęściej wzrastała liczba pozytywnych opinii dot. rozwoju sytuacji; choć brakowało zgodności co do konkretnego kierunku tego rozwoju.

Tabela nr 34: Udział predykcji przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży w ciągu najbliższych 5 – 10 latach.

Pytanie 32. Używając skali od 1 do 5, ocenić czy ciągu najbliższych 5 – 10 lat w wypadku Pana/i firmy udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży w ogóle. N=1068.

	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
znacznie spadł	1,4%	0,0%	2,3%	2,2%	,2%	3,1%	1,8%	0,0%	0,0%	0,0%
niewiele spadł	6,2%	6,3%	7,4%	7,3%	8,0%	5,3%	2,9%	4,3%	10,9%	13,7%
nie zmienił się	39,5%	39,9%	44,5%	28,9%	45,4%	37,2%	47,4%	38,8%	42,0%	45,1%
niewiele wzrósł	24,1%	24,5%	19,9%	24,2%	24,3%	27,4%	19,5%	32,4%	17,0%	17,1%
znacznie wzrósł	2,9%	2,6%	4,0%	2,4%	3,7%	2,7%	0,0%	6,2%	0,0%	3,1%
trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	25,8%	26,7%	21,9%	34,9%	18,4%	24,3%	28,3%	18,3%	30,1%	21,0%

Zestawione indeksy dla wskaźników wskazują zbliżone wartości wskaźników dla projekcji w zestawieniu z obecnymi wskaźnikami; wzrosty o różnym zakresie (mniejszym/większym) odnotują wg respondentów wszystkie branże. Zauważalny wzrost widoczny jest w branży tekstylno-odzieżowej (14% w stosunku do obecnych 6%).

Tabela nr 35: Zestawione indeksy predykcji udziału i obecnych udziałów przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży w ogóle.

Pytanie 32. Używając skali od 1 do 5, ocenić czy ciągu najbliższych 5 – 10 lat w wypadku Pana/i firmy udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży w ogóle. N=1068.

INDEKS różnica (znacznie wzrósł + wzrósł) - (znacznie spadł + niewiele spadł)	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
Udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży w ogóle – w ciągu minionych 5 lat	17,3%	24,5%	5,6%	16,2%	25,9%	17,9%	11,7%	31,4%	8,6%	4,5%
Indeks prognozy zmian udziału przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży w ciągu najbliższych 5-10 lat	19,4%	20,8%	14,1%	17,1%	19,7%	21,8%	14,8%	34,3%	6,2%	6,5%

3.17.4. Innowacje wprowadzone w ciągu ostatnich 5 lat przez liderów sektora przetwórstwa przemysłowego

Najczęściej wymieniane przez respondentów innowacje produktowe wprowadzone przez liderów branży to **zakup nowych maszyn** (13%), **wykorzystanie najnowszych technologii** (11%), **wprowadzenie nowych produktów** (7%), **ulepszenie materiałów i zwiększenie asortymentu** (po 4%), **ulepszenie procesu produkcyjnego** oraz **zastosowanie tańszych materiałów i wprowadzenie nowych linii produkcyjnych** (po 2%). Pozostałe typy innowacji (**wzornictwo, nowe surowce, zwiększenie skali produkcji**) nie przekraczały średnio 1%.

Dla poszczególnych branż zestawienie przedstawia się następująco:

- » w **branży spożywczej** respondenci wskazywali na najnowsze technologie (15,3%), nowe produkty (9,5%) oraz lepszą jakość (9,2%),
- » w **branży tekstylno-odzieżowej** wymienione zostały na pierwszym miejscu nowe produkty (12,5%), następnie nowe maszyny (10,2%) oraz zwiększenie asortymentu (6,9%),
- » w **branży drzewno-papierniczej** wg respondentów liderzy inwestują w nowe maszyny (14,3%), najnowsze produkty (9%), nowe produkty (6,6%),
- » w **przetwórstwie surowców mineralnych**: nowe maszyny (14,9%), najnowsze produkty (8,1%), nowe produkty i ulepszone materiały (po 5%),
- » w **przetwórstwie opartym na metalach**: nowe maszyny (8,8%), najnowsze produkty (8,2%), nowe produkty i udoskonalenia procesu produkcyjnego (po 7 %),
- » w **branży poligraficznej**: nowości technologiczne 13,4%, nowe maszyny 12,4%, pozostałe innowacje nie przekraczają poziomu 3%,
- » w **produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń** 20,9% innowacji to nowe maszyny, 12,5% nowości technologiczne, po 4% nowe produkty, ulepszona jakość i zwiększony asortyment,
- » w **branży motoryzacyjnej i transportowej** najnowsze technologie wskazało 44,6% respondentów, nowe maszyny 18,5%, zaś udoskonalenia procesu produkcyjnego 5,4%. Ostatnie z wymienionych – inwestycje w wysokowytrzymałe materiały – wskazało 1% badanych. Inne innowacje nie były wymieniane,
- » w **pozostalej produkcji wyrobów** 9,8% wskazań przypadło na nowe produkty, 9% na nowości technologiczne oraz zwiększenie asortymentu, 5,4% na nowy park maszynowy.
- » **41,4% respondentów nie potrafiło wskazać odpowiedzi ('nie ma', 'żadnych'), kolejne 15,6% wskazało na 'brak innowacji'.**

W kontekście inwestycji związanych z kapitałem ludzkim na niskim poziomie jawią się innowacje związane z organizacją pracy oraz szkoleniami pracowników, e-learningiem czy pogłębianiem wiedzy. Zestawiając pozostałe badane wskaźniki - innowacje na rynku krajowym i zagranicznym zauważalne jest, że dla firm działających na rynkach zagranicznych 'rozwój jest stanem permanentnym, a innowacje codziennością' (9% do 0.2%); a firmy produkujące unikalne na świecie rozwiązania kilkukrotnie częściej wg respondentów zwiększają asortyment / jego różnorodność (19% do 4%), uciekając w ten sposób konkurencji. Wykorzystanie nowych technologii, trendów i metod jest domeną mężczyzn (13%) raczej niż kobiet (8%), z kolei kobiety częściej decydują o wykorzystaniu nowszych / innowacyjnych / tańszych materiałów.

Innowacje pozaprojektowe

O ile wyliczenie innowacji produktowych nie nastroczało respondentom większych problemów, to w przypadku innowacji pozaprojektowych pierwsza merytoryczna odpowiedź pojawia się dopiero na trzecim miejscu listy z wartością 6%. **Połowa ankietyowanych (52,7%) na pytanie o wprowadzone w ciągu ostatnich 5 lat w ich branży innowacje inne niż produktowe udzieliło odpowiedzi „nie wiem”.** Kolejne 25,7% wskazało na ich brak. **Dopiero wzmiankowana trzecia i kolejne odpowiedzi dotyczyły innowacji sensu stricto:** ‘zakupu nowoczesnych maszyn’ (5,9%), ‘większej ilości reklam’ (4,5%), ‘prac rozwojowych’ (3,6%), ‘szkoleń dla pracowników’ i ‘poprawy procesu produkcji’ (po 1,6%) czy ‘modyfikacji form współpracy’ (1%). Działania w zakresie ‘obniżki i/lub ceny’ jako innowacja pozaprojektowa została wzięta pod uwagę przez 0,8% badanych, z odchyłem in plus w branży drzewnej (1,8%) i produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (1,6%).

W materii innowacji pozaprojektowych przodowały branże: spożywcza, tekstylna, przetwórstwa surowców mineralnych oraz motoryzacyjna, inwestując głównie w nowoczesne maszyny (średnia 5,9%, lecz ze wskaźnikami dla w/w branż na dwukrotnie wyższym poziomie). Kolejną innowacją stała się **platforma reklamowa**, przekładając się na zwiększenie ilości materiałów reklamowych jak gazetki czy billboardy (4,5%). **Trzy kolejne typy zmian: prace rozwojowe** (w tym ulepszenia technologiczne), **inwestycje w zasoby ludzkie** oraz **zmiany procesów produkcyjnych nie przekroczyły sumarycznie 4,2% w badanym okresie (w wypadku branży spożywczej 7,1%)**. Pozostałe uzyskane odpowiedzi nie przekroczyły zakresu 1%; z nielicznymi jednostkowymi wyjątkami (branża maszynowa: inwestycje w prace badawcze oraz podwyższanie jakości / certyfikowanie).

Spśród pozostałych wskaźników widoczne są m.in. wyższe niż przeciętna inwestycje w park maszynowy i technologiczny wśród podmiotów przechodzących zmiany własnościowe / organizacyjne w ciągu ostatnich 5 lat oraz położenie przez nie nacisku na promocję owej produkcji. Podobne zmiany charakterystyczne okazują się dla podmiotów przechodzących zmianę strategii, zmianę organizacji procesów czy zmiany na platformie kosztów działalności (restrukturyzacja). Zmiany owe odbywają się jednak przy niezmiennych zasobach. Różnice ujawniają się również w podejściu do procesu zmian w różnych grupach wiekowych i ze względu na płeć; m.in. kobiety częściej uznawały zakup nowego parku maszynowego za inwestycję innowacyjną.

3.17.5. Posiadanie własnego działu badawczo - rozwojowego przez przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Analiza wskazuje, że w większości branż dział badawczy jest wyjątkiem; średnie wyniki wskazują że dział badawczy nie posiada 96,6% badanych firm, posiada 1,8% przy 1,6% respondentów nie znających odpowiedzi. Wyjątki to 6% działów badawczych w branży spożywczej oraz 3,3% w branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń oraz 3% w branży tekstylno-odzieżowej.

Dla pozostałych wskaźników: największy odsetek działów badawczych dla regionów posiadają firmy w subregionie leszczyńskim (5%), firmy z kapitałem zagranicznym (9%), firmy działające na rynek zagraniczny (4,6%), firmy z przychodem powyżej 1mln zł w 2011 roku (7,3%), produkujące produkty unikalne w skali Europy oraz świata (odpowiednio 6,6% i 5,2%) oraz te, podejmujące obecnie działania innowacyjne (7,8%).

3.17.6. Współpraca przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce z innymi firmami w celu wzmocnienia własnej konkurencyjności

Badanie wskazuje na procentowy odsetek przedsiębiorstw, które nawiązały współpracę z innymi firmami w celu wzmocnienia własnej pozycji konkurencyjnej. Badane relacje nawiązało średnio 16,1% przedsiębiorstw, 82% działa samodzielnie, nie udzieliło odpowiedzi 1,9% (wskazując, że jest to tajemnica przedsiębiorstwa). Najwyższy odsetek firm podejmujących współpracę w celu wzmocnienia własnego potencjału konkurencyjnego istnieje w branży poligraficznej (24,3%) oraz spożywczej (21,3%), najniższy zaś w motoryzacyjnej i transportowej (2,5%) oraz przetwórstwa opartego na metalach (9,0%).

Tabela nr 36: Współpraca z innymi firmami w celu wzmocnienia własnego potencjału konkurencyjnego w poszczególnych branżach.

Pytanie 35. Czy Pana/i firma współpracuje z innymi firmami w celu wzmocnienia własnej konkurencyjności poprzez wspólne prace nad nowymi produktami/ usługami, rozwiązaniami logistycznymi, dystrybucyjnymi, organizacyjnymi, etc. N=1068.

WARTOŚĆ	branża									
	OGÓLEM	spożywcza	tekstylno – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
Tak	16,1%	21,3%	14,3%	19,5%	15,5%	9,0%	24,3%	8,7%	2,5%	11,4%
Nie	82,0%	77,3%	84,2%	79,7%	83,6%	88,7%	72,9%	88,6%	87,2%	86,6%

3.17.7. Internet jako narzędzie działań sprzedażowych przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Zestawienia poniższe dotyczą **działalności badanych przedsiębiorstw w sferze wirtualnej**. Analizowane były: sprzedaż przez internet, obszar owej sprzedaży (jeśli dotyczy) lub planów uruchomienia (jeśli nie dotyczy), posiadania strony www oraz jej charakteru. Wyniki badania wskazują, że **70% spośród badanych przedsiębiorstw nie sprzedaje swoich produktów i/lub usług za pomocą internetu**; zaś 27% przedsiębiorstw posiada uruchomiony sklep internetowy lub przynajmniej przyjmuje zamówienia przez internet. Największy odsetek firm sprzedających swoje towary / usługi przez internet istnieje w branży motoryzacyjnej i transportowej (46%) oraz pozostałej produkcji wyrobów (42%), najniższy został odnotowany dla produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (16%).

Różny jest zakres sprzedaży towarów / usług za pomocą internetu: 66,1% firm umieszcza w sieci całość dostępnego asortymentu, (natomiast 30,1% ogranicza się do wybranego asortymentu). Najwyższy odsetek przedsiębiorców prezentujących całość swojej oferty występuje w branży poligraficznej (78%) oraz motoryzacyjnej i transportowej (75%),

najniższy w branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (57%). Częściej całość oferty prezentują również: przedsiębiorstwa z subregionu konińskiego (76%), m. Konina (97%), firmy działające na rynku zagranicznym (80%), produkujące unikalne produkty w Europie oraz na świecie (po 77%), jak również przez respondentów z firm prowadzonych przez osoby do 30 roku życia.

Tabela nr 37: Zakres sprzedaży przez internet.

Pytanie 36A. Jakiego obszaru dotyczy? Pytanie zadano wyłącznie respondentom którzy wskazali w pyt. 36 odpowiedź 'tak'. N=284.

	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylny – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	284	21	29	70	14	32	57	28	7	26
całości asortymentu / wszystkich usług	66,1%	71,5%	63,6%	65,9%	59,4%	53,4%	78,3%	57,0%	74,9%	65,4%
wybranego asortymentu / wybranych usług	30,1%	27,0%	35,1%	32,7%	34,2%	30,8%	20,1%	43,0%	17,1%	28,7%

Z 70% przedsiębiorstw nie obsługujących dotychczas sprzedaży przez internet 68% nie zamierza zmieniać istniejącego stanu rzeczy; sklep internetowy zamierza otworzyć natomiast 16% respondentów (przy identycznym odsetku badanych bez zdania). Najbardziej konserwatywni w tej materii przedsiębiorcy występują w branży spożywczej (83%) oraz przetwórstwa surowców mineralnych (76%), najbardziej podatni na zmiany w branżach tekstylny-odzieżowej (21,8%) oraz drzewno-papierniczej i meblowej (20,5%). Wyższe wskaźniki dla chęci zmiany dla pozostałych badanych obszarów wyrazili respondenci z subregionu poznańskiego – powiatów (26%), m. Leszna (20%), firm istniejących ponad 10 lat (21%), firm produktów unikalnych w Polsce (26%), Europie (24%) i na świecie (27%).

Tabela nr 38: Czy planowana jest działalność w zakresie sprzedaży internetowej.

Pytanie 37. Czy planujecie Państwo stworzenie działalności w zakresie sprzedaży internetowej? Pytanie zadano wyłącznie respondentom, którzy wskazali w pyt. 36 odpowiedź 'nie'. N=784.

WARTOŚĆ	Branża									
	OGÓŁEM	spożywcza	tekstylny – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwa surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów
N=	784	88	105	160	37	80	123	147	8	36
Tak	15,7%	5,5%	21,8%	20,5%	16,9%	10,4%	17,7%	13,4%	32,2%	10,5%
Nie	68,1%	83,3%	60,7%	61,7%	75,9%	70,3%	69,3%	68,0%	67,8%	64,6%

Stronę internetową prezentującą wyłącznie firmę (bez oferty handlowej) posiada 27% przedsiębiorstw sekcji C, stronę z ofertą handlową 32%. Różnice w obrębie branż sięgają kilkunastu procent; naj słabiej reprezentowane w internecie branże (strony bez oferty handlowej) to motoryzacyjna i transportowa (17%) oraz tekstylno-odzieżowa (20%), najlepiej poligraficzna (31%). Dla stron z ofertą handlową odpowiednie wartości skrajne to branża pozostałej produkcji wyrobów (25%) i produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (26%) oraz drzewno-papiernicza i meblowa (40%). 35% respondentów udzieliło odpowiedzi 'nie wiem'.

4. STRATEGIA ZARZĄDZANIA ZMIANĄ W SEKTORZE PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO W WIELKOPOLSCE

4.1. Strategia jako narzędzie efektywnego zarządzania i wzrostu

Mniej niż połowa (44,4%) przedsiębiorstw w sektorze przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce posiada krótkoterminową strategię działania na najbliższe 1 - 2 lata – w tym spisana 10,7% (zdecydowanie częściej są to duże firmy zatrudniające ponad 50 pracowników). Strategie długoterminowe posiada 33,9% - w tym spisana 4,3% badanych przedsiębiorstw (zdecydowanie częściej są to duże firmy zatrudniające ponad 50 pracowników). Także niewielki odsetek wielkopolskich przedsiębiorstw z omawianego sektora posiada strategię zarządzania w sytuacji kryzysowej (29,3%) - w tym spisana 5,5%.

Powyższe fakty mogą być niepokojące, szczególnie w kontekście perspektywy długoterminowego rozwoju całego sektora oraz poszczególnych branż. Fakt, że zdecydowana większość badanych przedsiębiorstw nie myśli o przyszłości a „stara się przeżyć w silnie konkurencyjnym otoczeniu z reguły wpływa na mniejszą skuteczność przedsiębiorstw szczególnie w dłuższej perspektywie czasowej. Oczywiście posiadanie dokumentu strategii nie daje gwarancji sukcesu, ale pozwala dokładać przemyśleć cele i narzędzia ich realizacji oraz przewidzieć ewentualne bariery realizacji celów, listę zagrożeń, zasobów deficytowych, etc. i opracować działania nakierowane na skuteczne przezwyciężenie tych wszystkich barier⁴¹.

Potwierdzeniem tych słów może być analiza danych z omawianego badania wielkopolskich przedsiębiorstw przemysłowych, z których wynika, że przedsiębiorstwa mające strategię zdecydowanie częściej deklarują, że w minionym okresie rosły ich zyski oraz deklarowany poziom zysku za rok 2011 jest w ich wypadku wyższy niż przedsiębiorstw nie mających strategii.

4.2. Działania na rzecz zarządzania zmianą podejmowane w przedsiębiorstwach sektora przetwórstwa przemysłowego

Minione kilka lat to okres niezwykle burzliwych zmian rynkowych i turbulencji, wymagających od przedsiębiorców skutecznych i przemyślanych działań oraz dużej aktywności w zarządzaniu zmianami zachodzącymi zarówno wewnątrz firm, jak i w ich otoczeniu. Jednak tylko niewielki odsetek (25,9%) przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w ciągu minionych 5 lat podjęło aktywne działania związane z zarządzaniem zmianą w różnych obszarach działania przedsiębiorstw. Natomiast obecnie prowadzi tego typu działania już 44,9% badanych przedsiębiorstw, a planuje je prowadzić w ciągu najbliższych 5-10 lat 49,1% firm z sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce. Przedsiębiorcy najczęściej podejmują działania w zakresie zmian w ofercie produktów / usług, szczególnie poprzez wprowadzanie w nowych produktów / usług, rozszerzenie portfela produktów oraz inwestowanie w nowe segmenty rynku. Również w przyszłości będą dominowały tego typu działania.

Drugim obszarem w zakresie zarządzania zmianą i procesów adaptacyjnych są działania w zakresie materialnych zasobów przedsiębiorstw, szczególnie nakierowane na unowocześnienie parku maszynowego / infrastruktury produkcyjnej. Ten kierunek będzie także utrzymany w przyszłości. Kolejnym obszarem zarządzania zmianą, na którym koncentrowali się i zmierzają

---

⁴¹ respondent w badań jakościowych z realizowanych na potrzeby projektu, branża poligraficzna

intensyfikować działania w przyszłości przedsiębiorcy są działania w obszarze strategii. Zakres podejmowanych zmian w tym obszarze jest wielokierunkowy - w efekcie prowadzone są działania zamierzające do definiowania głównego biznesu (rodzaju działalności), redefiniowania zakresu działalności, redefiniowania zasięgu działalności, koncentracji na wybranych rynkach, dywersyfikacji zapewniającej przeżycie oraz w uzasadnionych przypadkach całkowita zmiana działalności (zaprzestanie dotychczasowej i podjęcie nowej w obrębie działu).

Coraz częściej przedsiębiorcy prowadzą także aktywne działania w obszarze finansów (jak wynika z ich deklaracji zamierzają je zintensyfikować w przyszłości) - o ile obecnie i w przeszłości koncentrowali się na zmianach w zakresie strategii cenowej oraz w sposobach finansowania bieżącej działalności i redukcji pozapłacowych kosztów prowadzenia działalności, w przyszłości planują intensyfikować działania w wymienionych obszarach, ale dodatkowo znacznie zintensyfikować działania w obszarze redukcji / zamrożenia wynagrodzeń.

Tabela nr 39: Działania na rzecz zarządzania zmianą podejmowane / prowadzone lub planowane przez przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 59. Wymień za chwilę szereg działań związanych z procesami zmiany – modernizacji i adaptacji oraz restrukturyzacji. Proszę powiedzieć, które z nich Pana/i firma przechodziła w ciągu minionych 5 lat, które przechodzi obecnie, a które wg pana/i najlepszej wiedzy zostaną przeprowadzone (planuje się przeprowadzić) w ciągu najbliższych 5 - 10 lat?...; N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

	Firma przechodziła w ciągu minionych 5 lat	Przechodzi obecnie	Planuje prowadzić w ciągu 5-10 lat
N=	1068	1068	1068
Własnościowe i organizacyjne			
Zmiany w strukturze właścicielskiej	3,4%	2,0%	4,3%
Pozyskiwanie inwestorów	1,6%	4,1%	14,4%
Alianse strategiczne, fuzje	0,8%	2,1%	4,7%
Przejęcie innego przedsiębiorstwa	1,4%	1,8%	4,2%
Strategia			
Definiowanie głównego biznesu (rodzaju działalności)	3,3%	4,0%	4,6%
Redefiniowanie zakresu działalności	1,7%	3,6%	6,1%
Redefiniowanie zasięgu działalności	1,9%	4,1%	7,3%
Koncentracja na wybranych rynkach	3,9%	8,0%	7,8%
Dywersyfikacja zapewniająca przeżycie	1,6%	2,5%	5,5%
Całkowita zmiana działalności (zaprzestanie dotychczasowej i podjęcie nowej w obrębie działu)	0,8%	1,2%	5,0%
Całkowita zmiana działalności (zaprzestanie dotychczasowej i podjęcie nowej wykraczającej poza dotychczasowy dział, ale w ramach tej samej branży)	0,7%	2,0%	4,8%
Wejście do specjalnej strefy ekonomicznej	1,2%	3,2%	7,3%
Wejście na rynki nowych krajów	1,2%	2,8%	7,7%
Przeniesienia części działalności do innego kraju	0,6%	1,5%	4,5%

	Firma przechodziła w ciągu minionych 5 lat	Przechodzi obecnie	Planuje prowadzić w ciągu 5-10 lat
Zasoby			
Sprzedaż majątku	1,2%	2,1%	5,1%
Zakup majątku	2,4%	2,4%	6,7%
Sprzedaż zakładów	0,3%	0,7%	5,0%
Zakup zakładów	0,6%	2,1%	4,8%
Unowocześnienie parku maszynkowego / infrastruktury produkcyjnej	9,9%	11,5%	21,7%
Organizacja pracy/ procesów			
Wprowadzanie nowych koncepcji zarządzania (outsourcing, benchmarking, sesja strategiczna, kaizen oraz zarządzanie wirtualne)	1,3%	3,4%	6,6%
Ograniczanie administracji/ procesów administracyjnych	1,8%	3,8%	4,9%
Zmian kluczowego/ kluczowych dostawców	1,3%	3,2%	6,6%
Produkty i usługi			
Wprowadzanie nowych produktów / usług	12,4%	20,1%	23,1%
Rozszerzenie portfela produktów	10,3%	15,5%	17,8%
Inwestowanie w nowe segmenty rynku	1,2%	5,1%	9,5%
Rezygnacja z niektórych rynków	1,0%	2,7%	6,1%
Rezygnacja z niektórych rodzajów działalności	1,5%	2,2%	4,2%
Ograniczenie portfela produktowego	0,9%	2,8%	4,7%
Zatrudnienie			
Zmiany systemu wynagrodzeń i motywacyjnego	4,2%	6,5%	10,4%
Finanse / koszty działalności			
Zmian strategii cenowej	4,5%	11,0%	10,6%
Redukcja / zamrożenie wynagrodzeń	1,6%	2,4%	6,0%
Redukcja pozapłacowych kosztów prowadzenia działalności	2,9%	3,2%	6,8%
Zmiany w sposobach finansowania bieżącej działalności	2,0%	6,4%	9,1%
Badania i rozwój			
Ograniczenie nakładów na prace badawczo – rozwojowe	0,9%	1,8%	4,6%
Zwiększenie nakładów na prace badawczo rozwojowe	0,7%	2,3%	5,8%
Inne	0,1%	0,2%	0,7%
brak jakichkolwiek procesów lub zmian w tym czasie	74,1%	55,1%	50,9%

Kolejnym obszarem zarządzania zmianą jest obszar „zmian właścicielskich”, w którym w przeszłości i obecnie przedsiębiorcy koncentrowali się na zmianach w strukturze właścicielskiej i pozyskiwaniu inwestorów. Natomiast w przyszłości planują zintensyfikować działania w/w zakresie, ale dodatkowo nasilić je w zakresie budowy aliansów strategicznych/fuzji oraz przejść innych przedsiębiorstw.

Obszarem zmiany, który będzie zyskiwał w przyszłości na popularności będzie obszar zmian w zakresie „organizacji pracy/procesów”, a przedsiębiorcy je planujący będą się koncentrowali na wprowadzaniu nowych koncepcji zarządzania (outsourcing, benchmarking, sesja strategiczna, kaizen oraz zarządzanie wirtualne), ograniczaniu administracji/ procesów administracyjnych oraz zmian kluczowego/ kluczowych dostawców.

Relatywnie niewielki odsetek badanych przedsiębiorstw prowadziło, prowadzi i planuje prowadzić działania związane ze zmianą systemu wynagrodzenia i motywacji pracowników, co może stanowić niepokojący sygnał w kontekście wzmacniania siły przedsiębiorstw w przyszłości, bowiem *„brak dbałości o wzrost zaangażowania i efektywności pracowników oraz nie wiązanie ich z system motywacyjno – płacowym osłabia efektywność pojedynczych pracowników, a w efekcie całej firm”*⁴².

Natomiast bardzo niepokojący w kontekście perspektywy rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego jest niewielki odsetek deklarowanych działań w zakresie prac badawczo - rozwojowych i nakładów oraz deklaracje części przedsiębiorstw wskazujące na to, że zamierzają ograniczyć nakłady i działania w tym obszarze.

Analiza efektów działań w zakresie zarządzania zmianą na kondycję badanych przedsiębiorstw wskazuje, że te firmy, które podejmowały tego typu działania w przeszłości, prowadzą je obecnie i lepiej oceniają swoją sytuację biznesową obecnie, częściej deklarują wzrost w minionym okresie i bardziej optymistycznie patrzą w przyszłość. Mogą się też poszczycić dwukrotnie wyższymi wskaźnikami zysku w 2011r. niż firmy, które nie podejmowały działań w zakresie zarządzania zmianą.

Dlatego też niepokojące w kontekście rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego jest to, że tylko 50% badanych firm planuje prowadzić aktywne procesy zarządzania zmianą gospodarczą.

---

⁴² respondent w badań jakościowych z realizowanych na potrzeby projektu, branża motoryzacyjna i transportowa

Tabela nr 40: Działania na rzecz zarządzania zmianą planowane przez przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski w ciągu najbliższych lat najbliższych 5 - 10 lat.

Pytanie 59. Wymień za chwilę szereg działań związanych z procesami zmiany – modernizacji i adaptacji oraz restrukturyzacji. Proszę powiedzieć, które z nich Pana/i planuje wprowadzać w ciągu najbliższych lat najbliższych 5 - 10 lat?...; N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

	branża									
	OGÓLEM	spozycywa (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylno – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
Własnościowe/ organizacyjne										
Zmiany w strukturze własnościowej	4,3%	5,7%	4,0%	2,6%	3,9%	,9%	,5%	8,1%	7,8%	13,9%
Pozyskiwanie inwestorów	14,4%	20,0%	10,0%	15,9%	10,7%	7,3%	18,1%	12,1%	7,8%	21,0%
Alianse strategiczne, fuzje	4,7%	6,3%	2,9%	2,7%	3,7%	1,6%	3,8%	7,2%	7,8%	14,5%
Przejęcie innego przedsiębiorstwa	4,2%	6,5%	3,1%	2,7%	3,1%	1,3%	0,0%	7,4%	7,8%	16,4%
Definiowanie głównego biznesu (rodzaju działalności)	4,6%	3,1%	6,7%	4,1%	3,4%	2,4%	0,0%	7,7%	7,8%	12,7%
Strategia										
Redefiniowanie zakresu działalności	6,1%	6,4%	7,1%	4,9%	3,6%	3,2%	3,1%	8,2%	7,8%	16,7%
Redefiniowanie zasięgu działalności	7,3%	8,0%	8,6%	4,5%	6,4%	2,8%	6,1%	9,6%	18,1%	16,7%
Koncentracja na wybranych rynkach	7,8%	9,9%	7,1%	4,6%	7,6%	5,6%	5,3%	10,8%	10,3%	19,2%
Dywersyfikacja zapewniająca przeżycie	5,5%	6,9%	7,2%	2,9%	3,7%	,9%	3,8%	7,1%	7,8%	18,6%
Całkowita zmiana działalności (zaprzestanie dotychczasowej i podjęcie nowej w obrębie działu)	5,0%	9,6%	4,3%	2,7%	3,1%	,5%	2,5%	7,4%	7,8%	16,7%
Całkowita zmiana działalności (zaprzestanie dotychczasowej i podjęcie nowej wykraczającej poza dotychczasowy dział, ale w ramach tej samej branży)	4,8%	3,3%	4,3%	4,0%	3,4%	,3%	4,4%	7,4%	0,0%	15,5%
Wejście do specjalnej strefy ekonomicznej	7,3%	5,5%	5,9%	4,8%	3,9%	5,8%	7,8%	13,8%	7,8%	8,1%

	branża									
	OGÓŁEM	spżywczwa (prze- twórstwo produkcji rolnej)	Tekstylny – odzie- żowa	Drzewno- papiernicza i me- biowa	Przetwórstwo su- rowców mineralnych	Przetwórstwo opar- te na metalach	Polligraficzna	Produkcja i kon- serwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
Wejście na rynki nowych krajów	7,7%	9,5%	9,6%	4,2%	7,8%	5,5%	4,0%	11,3%	10,3%	16,6%
Przeniesienia części działalności do innego kraju	4,5%	5,5%	5,6%	2,8%	3,1%	2,6%	0,0%	7,1%	7,8%	16,1%
Zasoby										
Sprzedaż majątku	5,1%	12,3%	6,5%	2,5%	1,8%	1,6%	2,4%	7,4%	7,8%	9,5%
Zakup majątku	6,7%	12,1%	5,7%	5,2%	5,1%	5,9%	,5%	11,4%	7,8%	12,1%
Sprzedaż zakładów	5,0%	7,9%	5,4%	3,0%	3,1%	1,6%	2,6%	7,2%	7,8%	14,1%
Zakup zakładów	4,8%	7,2%	5,4%	2,1%	3,4%	2,4%	2,6%	7,8%	7,8%	12,1%
Unowocześnienie parku maszynowego / infrastruktury produkcyjnej	21,7%	35,1%	21,7%	19,3%	21,5%	22,8%	21,6%	19,7%	13,3%	12,9%
Organizacja pracy / procesów										
Wprowadzanie nowych koncepcji zarządzania (outsourcing, benchmarking, sesja strategiczna, kaizen oraz zarządzanie wirtualne)	6,6%	5,7%	9,9%	4,5%	8,2%	2,8%	1,2%	9,7%	7,8%	21,9%
Ograniczanie administracji/ procesów administracyjnych	4,9%	4,0%	5,6%	3,2%	7,0%	2,7%	1,2%	7,4%	9,1%	16,1%
Zmiana kluczowego/ kluczowych dostawców	6,6%	7,1%	6,7%	3,1%	4,5%	3,3%	4,3%	11,8%	9,1%	17,9%
Produkty / usługi										
Wprowadzanie nowych produktów / usług	23,1%	20,7%	28,8%	18,9%	30,1%	27,3%	20,7%	20,8%	37,5%	27,6%
Rozszerzenie portfela produktów	17,8%	20,7%	24,5%	14,0%	21,3%	13,8%	19,2%	13,7%	26,0%	22,4%
Inwestowanie w nowe segmenty rynku	9,5%	7,8%	9,9%	4,9%	12,0%	7,6%	12,2%	9,5%	21,8%	19,7%
Rezygnacja z niektórych rynków	6,1%	8,4%	7,0%	5,7%	4,2%	4,4%	2,6%	7,3%	9,1%	12,7%
Rezygnacja z niektórych rodzajów działalności	4,2%	4,2%	5,5%	2,3%	3,7%	1,7%	2,6%	6,0%	9,1%	12,7%
Ograniczenie portfela produktowego	4,7%	7,0%	4,6%	3,2%	3,5%	1,9%	2,6%	6,1%	7,8%	14,5%
Zatrudnienie										
Zmiany systemu wynagrodzeń i motywacyjnego	10,4%	13,5%	12,6%	7,4%	11,1%	8,3%	3,7%	15,8%	9,1%	19,1%

	branża									
	OGÓLEM	spżywca (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylny - odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Polligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
Finanse / koszty działalności										
Zmiana strategii cenowej	10,6%	11,5%	12,7%	8,1%	9,2%	6,1%	7,4%	13,5%	7,8%	23,8%
Redukcja / zamrożenie wydatków	6,0%	6,1%	5,7%	5,2%	5,8%	1,9%	2,6%	10,2%	7,8%	14,1%
Redukcja zapładowych kosztów prowadzenia działalności	6,8%	8,7%	5,9%	4,8%	4,9%	4,8%	8,1%	7,2%	7,8%	13,1%
Zmiany w sposobach finansowania bieżącej działalności	9,1%	11,0%	8,8%	10,8%	7,0%	5,0%	6,4%	9,1%	9,1%	17,2%
Badania i rozwój										
Ograniczenie nakładów na prace badawczo - rozwojowe	4,6%	7,4%	4,3%	2,1%	4,3%	1,8%	2,6%	7,4%	0,0%	14,7%
Zwiększenie nakładów na prace badawczo rozwojowe	5,8%	11,0%	6,9%	3,1%	3,3%	2,5%	2,6%	8,0%	2,5%	16,7%
Inne	,7%	1,9%	0,0%	0,0%	,3%	,6%	0,0%	,3%	0,0%	6,0%
brak jakichkolwiek procesów										
brak jakichkolwiek procesów	50,9%	42,0%	52,0%	53,2%	48,1%	52,9%	48,5%	52,7%	57,1%	54,4%

4.3. Monitorowanie sytuacji firmy i jej otoczenia rynkowego

Jak stwierdził jeden z uczestników badania „*aby efektywnie zarządzać zmianą nie wystarczy intuicja - potrzebna jest wiedza o rynku, sytuacji własnej firmy oraz o otoczeniu biznesu, o rynku, o konkurencji*”⁴³. **Znaczny odsetek badanych firm (powyżej 60% - 80%) prowadzi przynajmniej okazjonalnie obserwację podstawowych wskaźników opisujących działanie firmy oraz rynku**, takich jak: zmiany zachodzące na rynku w zakresie głównych wskaźników makroekonomicznych, zmiany zachodzące w branży i na rynkach / w sektorach, w których działa firma, portfel posiadanych zamówień, poziom sprzedaży i zysku, terminy spływu należności, liczba i struktura klientów, sytuacja biznesowa klientów/ partnerów biznesowych, ilość reklamacji, poziom satysfakcji klientów, poziom efektywności pracowników / efektywność pracy, efektywność procesów/ sprawność operacyjna firmy / działań / procesów, efektywność działań marketingowych. Niestety co dziesiąta firma (12%) nie analizuje, nawet okazjonalnie, żadnego z podanych w badaniu wskaźników.

⁴³ respondent w badań jakościowych zrealizowanych na potrzeby projektu, branża spożywcza

Tabela nr 41: Monitorowanie sytuacji firmy i jej otoczenia rynkowego w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 61. Czy Pan / i firma analizuje: (skala: nie , tak okazjonalnie, tak regularnie); N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

Odsetek wskazań: tak okazjonalnie + tak regularnie	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylno – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i me- blowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transpor- towa	Pozostała produkcja wyro- bów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
poziom sprzedaży i zysku	85,0%	78,5%	80,0%	88,6%	77,7%	83,5%	93,8%	87,2%	72,4%	73,2%
terminy spływu należności	84,1%	80,2%	79,9%	89,0%	77,9%	83,4%	92,8%	81,1%	74,0%	74,2%
liczba i struktura klientów	80,6%	75,7%	78,8%	84,6%	77,6%	76,6%	92,8%	75,0%	64,3%	71,7%
poziom satysfakcji Klientów	80,0%	72,7%	75,3%	84,0%	76,9%	75,8%	93,4%	76,0%	68,6%	73,7%
portfel posiadanych zamówień	79,4%	71,8%	72,1%	83,0%	79,1%	78,0%	93,8%	74,2%	74,0%	72,2%
ilość reklamacji	77,0%	70,4%	74,9%	79,6%	73,2%	76,5%	86,2%	72,3%	81,9%	73,5%
zmiany zachodzące w bran- ży i na rynkach / w sekto- rach, w których działa firma	73,5%	73,0%	63,4%	77,6%	69,2%	69,5%	83,8%	71,9%	66,2%	67,8%
poziom efektywności pra- cowników / efektywność pracy	73,2%	74,1%	69,3%	78,6%	70,0%	69,4%	73,5%	74,2%	66,2%	68,2%
efektywność procesów/ sprawność operacyjna firmy / działań / procesów	68,9%	72,6%	58,6%	70,0%	66,6%	66,4%	75,0%	70,6%	67,4%	65,6%
sytuacja biznesowa klien- tów/ partnerów bizneso- wych	66,7%	61,1%	57,3%	67,9%	73,7%	66,6%	74,1%	68,7%	59,1%	62,1%
zmiany zachodzące na rynku w zakresie głównych wskaź- ników makroekonomicznych	64,1%	67,0%	45,9%	66,5%	66,7%	63,1%	72,9%	66,0%	63,2%	58,9%
efektywność działań marke- tingowych	60,6%	64,2%	52,3%	64,7%	61,8%	54,0%	70,2%	57,0%	53,7%	51,4%
inne wybrane wskaźniki	20,3%	26,3%	14,7%	26,4%	16,5%	15,1%	28,4%	10,4%	5,4%	19,8%
nie prowadzi żadnych działań	12,0%	18,0%	15,9%	10,1%	15,3%	12,9%	5,4%	11,3%	18,1%	15,9%

Aby jednak monitoring był skutecznym narzędziem wspierającym zarządzanie zmianą powinien mieć charakter regularny – podstawowe wskaźniki biznesowe podane w badaniu monitoruje regularnie 50 - 70% badanych firm, przy czym średnio prowadzi monitoring 9 wskaźników (w tym 6 monitoruje regularnie, a 3 okazjonalnie).

Połowa (51,5%) badanej kadry kierowniczej dobrze ocenia swoją wiedzę i umiejętności w zakresie technik i metod zarządzania zmianą gospodarczą, 30% ocenia ją średnio, a niecałe 6% źle. Relatywnie słabiej oceniają się przedstawiciele branży poligraficznej i produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń, firm mniejszych i średnich, z subregionu konińskiego, z firm działających wyłącznie na rynku polskim i z wyłącznym kapitałem polskim, nie prowadzące działań innowacyjnych oraz nie zarządzające aktywnie zmianą, mężczyźni. Ponadto więcej deficytów wiedzy zgłaszają mężczyźni niż kobiety, w wieku ponad 40 lat.

Tabela nr 42: Samoocena wiedzy i umiejętności w zakresie technik i metod zarządzania zmianą wśród zarządzających w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 62. Jak Pan/i ocenia swoją wiedzę i umiejętności w zakresie technik i metod zarządzania zmianą (w tym w zakresie portfela produktów, organizacji działania firmy / procesów, finansów, zatrudnienia, zarządzania procesami innowacyjnymi)? Proszę posłużyć się skalą od 1 do 7, gdzie 1 oznacza bardzo źle, a 7 – bardzo dobrze). ⁴⁴ N=1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylna – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoracyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
źle (1+2+3)	5,8%	4,1%	6,8%	3,7%	2,8%	3,9%	7,7%	8,9%	5,4%	6,1%
średnio (4)	30,0%	32,2%	32,5%	31,7%	24,1%	27,9%	35,1%	23,9%	19,9%	27,5%
dobrze (5+6+7)	51,5%	51,4%	44,3%	49,0%	59,0%	54,0%	45,0%	62,7%	61,9%	51,3%
trudno powiedzieć/ nie umiem ocenić	12,7%	12,3%	16,4%	15,6%	14,1%	14,2%	12,1%	4,5%	12,7%	15,2%

⁴⁴ Praktyka badawcza wskazuje, że w wypadku wykorzystania skali 7-punktowej za oceny pozytywne można uznać oceny od 5 do 7 (tradycja skali szkolnej w Polsce, gdzie 5 oznacza wyniki bardzo pozytywne), natomiast ocena 3 i niższe jest oceną wskazującą na przewagę deficytów nad pozytywnymi.

5. ZATRUDNIENIE W SEKTORZE PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO W WIELKOPOLSCE

5.1. Wielkość zatrudnienia w sektorze przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Zatrudnienie w przemyśle przetwórczym w latach 2005 – 2010 zarówno w Polsce, jak i Wielkopolsce pozostawało na niemalże nie zmienionym poziomie (tabela A2). W związku ze wzrostem realnej wartości produkcji sprzedanej odnotowano wzrost produktywności o 21% dla Polski i 12% dla Wielkopolski (tabela A3). Wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w przedsiębiorstwach sektora przetwórstwa w latach 2005 - 2010 zwiększyła się o 21% (tabela A5). Najlepiej opłacani w analizowanym okresie byli pracownicy branży zajmującej się przetwórstwem surowców mineralnych. Tylko w 2005r. średnie wynagrodzenie w tej branży nie było najwyższe na tle sekcji C. Najniższe wynagrodzenia są w branży tekstylny - odzieżowej i stanowią ok. 55% wartości średniej dla branży.

Tabela nr 43: Średnioroczna liczba zatrudnionych w latach 2005 – 2010 w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Wielkopolska – dane w liczbie zatrudnionych	Średnioroczne zatrudnienie					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sekcja C	216 599	225 115	241 627	239 646	223 226	224 153
Spożywcza	44 431	43 432	46 415	48 581	45 979	44 692
Tekstylno-odzieżowa	18 161	17 616	18 477	14 825	12 914	12 693
Drzewno-papiernicza i meblowa	38 378	41 107	45 045	44 202	45 251	45 512
Przetwórstwo surowców mineralnych	23 948	26 584	28 341	29 111	27 946	29 276
Przetwórstwo opartego na metalach	211 741	232 748	248 587	251 629	230 145	240 012
Poligraficzna	2 547	ts.	3 317	3 220	3 275	4 393
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	36 673	39 241	41 869	40 698	36 053	35 476
Motoryzacja i transportowa	23 823	24 865	26 449	27 443	22 620	22 780
Pozostała produkcja wyrobów	3 714	3 517	3 651	4 145	4 100	4 355

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS z formularzy F-01/I-01, „ts. - tajemnica statystyczna dla danych z formularza F-01/I-01 dotyczących Wielkopolski dotyczy w 2006 poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji.

5.2. Struktura zatrudnienia w sektorze przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

W ramach badania dokonano analizy struktury zatrudnienia w sektorze przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce pod kątem takich zmiennych jak: płeć, grupy wiekowe, wykształcenie, poziom kwalifikacji zawodowych, staż pracy oraz przynależność do grup zawodowych (robotników niewykwalifikowanych i wykwalifikowanych, szeregowych pracowników biurowych, kadry kierowniczej poszczególnych szczebli).

5.2.1. Struktura zatrudnienia ze względu na płeć

Dominującą część pracujących w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski stanowią **mężczyźni (67,3%), a tylko co trzeci pracownik to kobieta (32,7%)**. Średni udział kobiet w ogóle zatrudnionych rośnie wraz ze wzrostem liczby pracowników w firmie (w firmach zatrudniających ponad 250 osób wynosi on 37,6%). Ponadto większy udział kobiet w strukturze zatrudnionych odnotowujemy w przedsiębiorstwach, których ponad 50% przychodów pochodzi z rynków zagranicznych (41,2%), działających do 5 lat (36,3%), deklarujących stosowanie innych form zatrudnienia niż umowa o pracę w odsetku powyżej 20% umów (38,1%), działających na terenie miasta Poznania (37,9%) i subregionu poznańskiego (37,6%). Natomiast zdecydowanie niższy udział kobiet w strukturze zatrudnionych odnotowujemy w subregionach pilskim (25,9%), konińskim (26,0%) i leszczyńskim (25,8%). Znaczne różnice struktury zatrudnienia pod względem płci obserwujemy w poszczególnych branżach. I tak, wyższy niż średnio dla całej populacji odsetek kobiet wśród ogółu zatrudnionych odnotowujemy w branżach tekstylna – odzieżowa (79,9%) i spożywczej (42,3%). Natomiast wyższy niż średnio dla całej populacji odsetek mężczyzn wśród ogółu zatrudnionych odnotowujemy w branżach: motoryzacyjnej i transportowej (88,1%), przetwórstwa opartego na metalach (84,65), produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (81,7%) i przetwórstwa surowców mineralnych (79,8%) oraz drzewno – papierniczej i meblowej (76,1%).

Tabela nr 44: Struktura zatrudnienia ze względu na płeć w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 41. Proszę powiedzieć, jaką część pracowników Pana/i firmy stanowią...: N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

średnia wskaźnik struktura w %	branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylna – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poliigraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
Kobiety	32,7%	42,3%	79,9%	23,9%	20,2%	15,4%	33,9%	18,3%	11,9%	30,8%
Mężczyźni	67,3%	57,7%	20,1%	76,1%	79,8%	84,6%	66,1%	81,7%	88,1%	69,2%

W opinii znaczącego odsetka uczestniczących w badaniu przedsiębiorców **w ciągu minionych 5 lat, tj. od 2008r. zatrudnienie mężczyzn (wg 69,1% badanych) i kobiet (wg 66,0% badanych) nie uległo zmianie**. Niewielki odsetek badanych deklaruje, że spadkowi uległo zatrudnienie mężczyzn (średnio 5,3%) oraz kobiet (średnio 6,6%). Natomiast zdecydowanie **większe odsetki badanych deklarują wzrost zatrudnienia mężczyzn w ciągu minionych 5 lat (średnio 12,4%) oraz kobiet (średnio 8,6%)**. Z deklaracji badanych przedsiębiorców możemy wnioskować, że nieco bardziej dynamicznie rosło w ciągu minionych 5 lat zatrudnienie kobiet niż mężczyzn. Analiza indeksu zmian zatrudnienia pracowników wg płci wskazuje, że wzrost zatrudnienia kobiet w analizowanym okresie najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: motoryzacyjnej

i transportowej (+11,9%), spożywczej (+6,5%) i poligraficznej (+4,4%), natomiast niewielki spadek przedstawiciele branż przetwórstwa surowców mineralnych (-4,3%) oraz przetwórstwa opartego na metalach (-1,1%). Z kolei wzrost zatrudnienia mężczyzn najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (+13,0%), spożywczej (+11,7%), przetwórstwa opartego na metalach (+9,9%) oraz przetwórstwa surowców mineralnych (+8,4%).

Tabela nr 45: Indeks zmian zatrudnia pracowników wg płci w ciągu minionych 5 lat w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 48. A czy ciągu ostatnich 5 lat, tj. od 2008r. wielkość zatrudnienia w Pana/i firmie w wymienionych grupach: (znacznie spadło, nieco spadło, nie zmieniło się, nieco wzrosło, znacznie wzrosło); N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

Indeks stanowi różnicę między % wskazań (nieco wzrosło+ znacznie wzrosło) a (znacznie spadło+ nieco spadło)	branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylny – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoracyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
Kobiety	2,0%	6,5%	-0,4%	1,3%	-4,3%	-1,1%	4,4%	2,6%	11,9%	1,4%
Mężczyźni	7,1%	11,7%	-0,1%	7,3%	8,4%	9,9%	4,3%	13,0%	6,4%	-1,4%

5.2.2. Struktura zatrudnienia ze względu na wiek

Blisko połowa (48,6%) zatrudnionych w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce **to osoby w wieku 31 - 45 lat i dominację tej grupy wiekowej odnotowujemy we wszystkich analizowanych branżach**. Relatywnie niższy odsetek pracowników w tym wieku odnotowujemy w firmach zatrudniających powyżej 50 osób, w branży poligraficznej, mających siedzibę w Poznaniu, działających aktywnie na rynkach zagranicznych, oferujących produkty unikalne w skali kraju i świata, aktywnie zarządzających zmianą i mających długoterminowe strategie. **Drugą co do wielkości grupą wiekową pracowników są osoby w wieku powyżej 46 lat (28,6%)**. Relatywnie wyższy niż w populacji udział tej grupy w strukturze zatrudnionych odnotowujemy w przedsiębiorstwach z branży poligraficznej, branży „9”, tj. produkcja wyrobów niesklasyfikowanych w innych branżach, w firmach mających siedziby w subregionach kaliskim (szczególnie poza stolicą regionu), piłskim (szczególnie poza stolicą regionu) i w mieście Poznaniu, oferujących produkty unikalne w skali kraju i świata. **Trzecią, relatywnie najmniejszą grupę zatrudnionych stanowią osoby do 30 roku życia (20,6%)**. Relatywnie wyższy niż w populacji udział tej grupy w strukturze zatrudnionych odnotowujemy w przedsiębiorstwach z branży poligraficznej i spożywczej, w firmach zatrudniających powyżej 50 pracowników, mających siedziby w subregionach konińskim i poznańskim (poza miastem Poznań), o stażu na rynku do 5 lat, oferujących produkty unikalne w skali świata, prowadzących działania innowacyjne, mających długoterminową strategię działania. Natomiast zdecydowanie mniejszy niż średnio w populacji

udział najmłodszej grupy pracowników odnotowujemy w przedsiębiorstwach z branży drzewno – papierniczej i meblowej, zlokalizowanych w subregionach kaliskim i pilskim, działających powyżej 10 lat, z kapitałem zagranicznym, aktywnie zarządzających zmianą.

Tabela nr 46: Struktura zatrudnienia ze względu na wiek pracowników w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 42. Proszę powiedzieć, jaką część pracowników Pana/i firmy stanowią...: N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

średnia wskaźnik struktura w %	branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo rolnej)	Tekstylno – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
do 30 lat	20,6%	25,0%	20,2%	17,5%	19,1%	19,9%	22,5%	21,6%	19,9%	18,9%
31- 45 lat	48,6%	44,5%	49,5%	53,6%	50,1%	51,2%	43,7%	46,6%	52,6%	47,9%
46 i więcej lat	28,6%	28,3%	26,0%	23,9%	30,0%	28,9%	33,0%	30,4%	26,3%	33,1%

W opinii znaczącego odsetka uczestniczących w badaniu przedsiębiorców **w ciągu minionych 5 lat, tj. od 2008r. zatrudnienie pracowników do lat 30 (wg 60,3% badanych), w wieku 31 - 45 lat (wg 69,1% badanych) i w wieku ponad 45 lat (wg 73,3% badanych) nie uległo zmianie.** Relatywnie niewielki odsetek badanych deklaruje, że spadkowi uległo zatrudnienie osób wieku do lat 30 (średnio 5,0% badanych), w wieku 31 - 45 lat (wg 6,3% badanych) i w wieku ponad 45 lat (wg 2,9% badanych). Natomiast zdecydowanie **większe odsetki badanych deklarują wzrost zatrudnienia w ciągu minionych 5 lat omawianych grup wiekowych pracowników odpowiednio: w wieku do lat 30 (10,9% badanych), w wieku 31 - 45 lat (9,5% badanych) i w wieku ponad 45 lat (3,8% badanych).** Analiza indeksu zmian zatrudnienia pracowników wg grup wiekowych wskazuje, że:

- » wzrost zatrudnienia pracowników w wieku do lat 30 w analizowanym okresie najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (+9,7%), spożywczej (+9,3%) i tekstylno – odzieżowej (+8,1%), a spadek z branży motoryzacyjnej i transportowej (-10,2%),
- » wzrost zatrudnienia pracowników w wieku 31 – 45 lat w analizowanym okresie najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (+10,9%), przetwórstwa opartego na metalach (+10,6%), motoryzacyjnej i transportowej (+10,2%), natomiast spadek z branży poligraficznej (-4,2%),
- » wzrost zatrudnienia pracowników w wieku powyżej 45 lat w analizowanym okresie najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: drzewno - papierniczej i meblowej (+3,8%), poligraficznej (+3,1%) produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (+2,7%), natomiast spadek zatrudnienia omawianej grupy najczęściej deklarowali przedstawiciele branż: tekstylno – odzieżowej (-3,2%), branży „9”- pozostała produkcja wyrobów (-4,3%) i spożywczej (-1,6%).

Tabela nr 47: Indeks zmian zatrudnienia pracowników wg grup wiekowych w ciągu minionych 5 lat w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 48. A czy ciągu ostatnich 5 lat, tj. od rok 2008 wielkość zatrudnienia w Pana/i firmie w wymienionych grupach: (znacznie spadło, nieco spadło, nie zmieniło się, nieco wzrosło, znacznie wzrosło); N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

Indeks stanowi różnicę między % wskaźników (nieco wzrosło+znacznie wzrosło) a (znacznie spadło+niec spadło)	branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylny – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
do 30 lat	5,9%	9,3%	8,1%	5,1%	2,4%	4,6%	4,9%	9,7%	-10,2%	-0,9%
31- 45 lat	3,3%	3,1%	-0,8%	2,4%	0,6%	10,6%	-4,2%	10,9%	10,2%	3,0%
46 i więcej lat	0,9%	-1,6%	-3,2%	3,8%	1,3%	-1,1%	3,1%	2,7%	-1,3%	-4,3%

5.2.3. Struktura zatrudnienia pod względem stażu

Największą grupę pracowników w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce stanowią **osoby o stażu 6- 10 lat (37,9%), drugą w kolejności osoby o stażu powyżej 10 lat (33,4%), a trzecią o stażu krótszym niż 5 lat (28,7%)**. Najwięcej pracowników o długim stażu zatrudniają firmy z branż: spożywczej, przetwórstwa surowców mineralnych, przetwórstwa opartego na metalach. Natomiast więcej niż średnio w populacji pracowników o stażu do 5 lat zatrudniają firmy z branż: poligraficznej, produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń, motoryzacyjnej i transportowej oraz „9” pozostała produkcja wyrobów.

Tabela nr 48: Struktura zatrudnienia ze względu na staż w firmie pracowników w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 43. Proszę powiedzieć, jaką część pracowników Pana/i firmy stanowią pracownicy o stażu pacy...: N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

Średnia wskaźnik struktura w %	branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylny – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
do 5 lat	28,7%	24,1%	28,2%	27,7%	22,7%	25,4%	30,9%	31,2%	33,5%	37,6%
6 – 10 lat	37,9%	45,6%	36,2%	40,1%	39,4%	40,1%	31,1%	37,1%	44,7%	36,1%
powyżej 10 lat	33,4%	30,3%	35,6%	32,2%	37,9%	34,5%	38,0%	31,7%	21,8%	26,4%

5.2.4. Struktura zatrudnienia ze względu na poziom wykształcenia

Największe grupy zatrudnionych w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce stanowią **osoby z wykształceniem zawodowym (41,4%), średnim zawodowym (26,1%) oraz wyższym (17,2%).**

Tabela nr 49: Struktura zatrudnienia ze względu na poziom wykształcenia pracowników w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 44. Proszę powiedzieć, jaką część pracowników Pana/i firmy stanowią osoby z wykształceniem...: N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

Średnia wskazania struktura w %	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylno – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
Podstawowym	3,1%	5,6%	3,7%	3,9%	3,7%	3,3%	0,3%	2,2%	0,5%	4,6%
Zawodowym	41,4%	52,3%	36,8%	51,3%	54,1%	50,0%	21,8%	33,2%	42,6%	50,4%
Średnim ogólnym	12,2%	12,3%	15,1%	9,0%	10,2%	12,6%	8,8%	18,4%	13,6%	10,6%
Średnim zawodowym	26,1%	22,0%	33,9%	24,5%	17,9%	24,0%	27,4%	28,1%	37,6%	20,7%
Wyższym	17,2%	7,9%	10,5%	11,4%	14,1%	10,1%	41,7%	18,1%	5,7%	13,7%

Relatywnie niewielki jest udział w strukturze zatrudnienia osób z wykształceniem średnim - ogólnym (12,2%) i podstawowym (3,1%). Branżą, w której pracuje najwyższy odsetek osób z wykształceniem wyższym jest poligrafia; ze średnim zawodowym: tekstylno – odzieżowa i motoryzacyjno - transportowa, z zawodowym: spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej), drzewno-papiernicza i meblowa, przetwórstwo oparte na metalach, „9” - pozostała produkcja wyrobów; ze średnim ogólnym: tekstylno – odzieżowa, produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń.

W opinii znaczącego odsetka uczestniczących w badaniu przedsiębiorców **w ciągu minionych 5 lat, tj. od 2008r. spadło zatrudnienie pracowników z wykształceniem podstawowym, a wzrosło z wykształceniem średnim zawodowym (indeks zmiany +4,1%), średnim ogólnym (+4,0%), zawodowym (+3,5%) i wyższym (+2,4%).**

Tabela nr 50: Indeks zmian zatrudnienia pracowników wg poziomu wykształcenia pracowników w ciągu minionych 5 lat w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 48. A czy ciągu ostatnich 5 lat, tj. od rok 2008 wielkość zatrudnienia w Pana/i firmie w wymienionych grupach: (znacznie spadło, nieco spadło, nie zmieniło się, nieco wzrosło, znacznie wzrosło); N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

Indeks stanowi różnicę między % wskazań (nieco wzrosło+znacznie wzrosło) a (znacznie spadło+niec spadło)	branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylno – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoracyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
Podstawowym	-3,1%	-4,9%	-5,5%	-4,0%	-7,7%	-3,6%	-0,6%	-1,4%	1,6%	-0,7%
Zawodowym	3,5%	-0,4%	0,0%	4,8%	4,7%	0,6%	-1,3%	12,4%	11,9%	3,7%
średnim ogólnym	4,0%	2,3%	3,7%	-0,3%	4,5%	3,1%	-2,4%	17,6%	11,9%	3,2%
średnim zawodowym	4,1%	4,4%	1,4%	3,9%	7,2%	8,3%	-4,0%	13,3%	0,0%	-2,0%
Wyższym	2,4%	-1,8%	2,2%	2,3%	4,4%	2,9%	-0,6%	8,4%	0,0%	0,5%

5.2.5. Struktura zatrudnienia pod względem podziału na robotników, pracowników biurowych i kadre kierowniczą

Zdecydowanie największy odsetek pracowników w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski **to robotnicy wykwalifikowani (60,4%)**, a w dalszej kolejności kadra wyższego szczebla (**13,3%**), **robotnicy niewykwalifikowani (8,6%)** i **kadra kierownicza średniego szczebla (8,2%)**. **Relatywnie najmniejszy udział w strukturze zatrudnionych stanowią pracownicy biurowi (6,6%)** i **pracownicy inaczej sklasyfikowani (2,9%)**. Zasadniczo we wszystkich analizowanych branżach obserwujemy podobny udział poszczególnych wymienionych grup pracowników w strukturze zatrudnionych. Znaczną różnicę odnotowujemy tylko w wypadku dwóch branż - poligraficznej (gdzie 30% zatrudnionych stanowi kadra kierownicza wyższego szczebla) oraz w branży „9”, w której skupiona jest produkcja gdzie indziej nie sklasyfikowanych wyrobów (gdzie 30% zatrudnionych stanowią robotnicy niewykwalifikowani). Ponadto obserwujemy zasadę, że im mniejsza firma, tym wyższy udział kadry kierowniczej wyższego szczebla (w części właścicieli).

Ponad połowa badanych przedsiębiorstw – 51,8% deklaruje, że w ciągu najbliższych 12 miesięcy nie planuje zmienić wielkości zatrudnienia robotników niewykwalifikowanych. Ponadto znaczny odsetek badanych (40,4%) wykazuje dużą niepewność co do zmian zatrudnienia na stanowiskach robotników niewykwalifikowanych i nie potrafi

określić czy zmniejszy zatrudnienie pracowników w tej grupie, zwiększy, czy też pozostawi bez zmian. Przy czym **największą niepewność obserwujemy w tym względzie wśród managerów branż poligraficznej i drzewno – papierniczej** (odnotowujemy bardzo wysoki odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć”). Wartość indeksu prognozy zatrudnienia dla tej grupy (stanowiący różnicę między procentem deklaracji o wzroście i zmniejszeniu zatrudnienia) pozwala przewidywać nieznaczne zmniejszenie zatrudnienia w grupie robotników niewykwalifikowanych, szczególnie w branżach: poligraficznej, przetwórstwa surowców mineralnych oraz branży „9” - produkcja nie sklasyfikowana w pozostałych branżach. Ponadto obserwujemy, że ewentualne zwolnienia omawianej grupy pracowników planują przedstawiciele firm średnich i dużych.

Tabela nr 51: Struktura zatrudnienia ze względu na grupy zatrudnienia (robotnicy, pracownicy biurowi, kadra kierownicza) w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 39. Jaki procent pracowników Pana/i firmy stanowią obecnie następujące grupy – proszę to określić rozdzielając 100%: N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

średnia wskazań struktura w %	branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylno – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
Robotnicy niewykwalifikowani	8,6	8,7	6,4	7,6	12,7	6,2	6,1	7,4	1,4	30,5
Robotnicy wykwalifikowani	60,4	68,0	67,8	66,2	57,3	65,8	43,1	59,6	75,0	49,5
Szeregowi pracownicy biurowi	6,6	7,3	4,0	6,8	7,0	6,9	6,5	9,1	3,0	2,8
Kadra kierownicza niższego i średniego szczebla	8,2	6,3	8,3	7,3	8,4	8,8	9,9	10,0	6,2	4,5
Kadra kierownicza wyższego szczebla	13,3	8,3	7,8	10,0	12,6	10,5	30,0	11,4	14,5	10,0
Inne	2,9	1,4	5,7	2,2	1,9	1,8	4,4	2,5	0,0	2,8

Podobną sytuację, jeśli idzie o niepewność co do przyszłości, obserwujemy w odniesieniu do planów odnośnie zmian zatrudnienia szeregowych pracowników biurowych (32,3% badanych nie potrafi przewidzieć sytuacji). Przy czym największą niepewność odnotowujemy w tym względzie wśród managerów branż: poligraficznej oraz drzewno – papierniczej i meblowej, przetwórstwa surowców mineralnych, przetwórstwa

opartego na metalach. Wartość indeksu prognozy zatrudnienia dla tej grupy (stanowiący różnicę między procentem deklaracji o wzroście i zmniejszeniu zatrudnienia) pozwala przewidywać nieznaczne zwiększenie lub utrzymanie poziomu zatrudnienia w grupie szeregowych pracowników biurowych w całej sekcji C, natomiast nieznaczną redukcję zatrudnienia w branży motoryzacyjnej i transportowej. Ponadto obserwujemy, że ewentualne zwolnienia omawianej grupy pracowników planują przedstawiciele firm dużych i w niewielkim stopniu średnich.

Także co do zmian w zatrudnieniu kadry kierowniczej niższego i średniego szczebla obserwujemy niepewność (w tym wypadku sytuacji nie potrafi przewidzieć 32,9% badanych), przy czym największą niepewność obserwujemy w tym względzie wśród managerów branż poligraficznej oraz drzewno – papierniczej i meblowej. Wartość indeksu prognozy zatrudnienia dla tej grupy (stanowiący różnicę między procentem deklaracji o wzroście i zmniejszeniu zatrudnienia) pozwala przewidywać nieznaczne zwiększenie lub utrzymanie poziomu zatrudnienia w grupie kadry kierowniczej niższego i średniego szczebla w całej sekcji C (szczególnie w firmach małych i średnich).

Również w przypadku prognozowania **zmiany w zakresie zatrudnienia kadry kierowniczej wyższego szczebla obserwujemy znaczną niepewność - 28% badanych nie jest zdecydowanych co do kierunku** zmian zatrudnienia w tej grupie. Przy czym największą niepewność obserwujemy w tym względzie wśród managerów branż: poligraficznej, drzewno - papierniczej, meblowej, przetwórstwa surowców mineralnych, przetwórstwa opartego na metalach. Wartość indeksu prognozy zatrudnienia dla tej grupy pozwala przewidywać nieznaczne zwiększenie lub utrzymanie poziomu zatrudnienia w grupie kadry kierowniczej niższego i średniego szczebla w całej sekcji C, szczególnie w firmach z branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń oraz motoryzacyjnej i transportowej.

Najłatwiej uczestnikom badania prognozować **zmiany w zakresie zatrudnienia robotników wykwalifikowanych** - w wypadku tej grupy obserwujemy przewagę chcących zatrudniać na tymi, którzy chcą dokonywać zwolnień (indeks + 8,1%), a tylko 16% badanych jest nie zdecydowanych co do kierunku zmian zatrudnienia w tej grupie. Szczególnie wysoki dodatni indeks planów zatrudniania obserwujemy w branżach produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń, przetwórstwa opartego na metalach oraz spożywczej.

Reasumując - w **najgorszej sytuacji w opinii badanych będą w ciągu najbliższego roku robotnicy niewykwalifikowani**, bowiem należy przewidywać mniejsze zapotrzebowanie na ich pracę generowane przez przedsiębiorstwa sekcji C. Sporą niepewność odczuwać muszą także szeregowi pracownicy biurowi, kadra kierownicza niższego, średniego oraz wyższego szczebla, choć tutaj jest szansa na stabilizację (a może nawet na znalezienie ciekawych ofert pracy). Natomiast relatywnie **spokojnie mogą patrzeć w przyszłość robotnicy wykwalifikowani**.

Tabela nr 52: Przewidywania co do zmiany zatrudnienia pracowników w grup zatrudnienia (robotnicy, pracownicy biurowi, kadra kierownicza) w ciągu najbliższego roku w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 40. A czy w ciągu najbliższego roku przewidywany stan zatrudnienia w Pana/i firmie w niżej wymienionych grupach ulegnie: znacznemu zmniejszeniu; nieznacznemu zmniejszeniu, pozostawienie bez zmian, nieznacznemu zwiększeniu, znacznemu zwiększeniu; N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

Indeks stanowi różnicę między % wskazań (nieznacznemu zmniejszeniu + znacznemu zwiększeniu) a (znacznemu zmniejszeniu + niezacznemu zmniejszeniu)		Branża										Liczba pracowników		
		OGÓLEM	Spółczyca	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno - papiernicza, meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Polligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów	0-9	10 - 49	50 i więcej
N=		1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62	935	99	34
		100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%	87,6%	9,3%	3,2%
1. Robotnicy niewykwalifikowani	1-Znacznemu zmniejszeniu	0,6%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	2,4%	0,0%	0,0%	0,0%	5,4%	0,6%	0,4%	0,8%
	2-Niezacznemu zmniejszeniu	3,7%	2,3%	3,7%	3,2%	4,4%	3,3%	4,7%	3,4%	10,3%	4,5%	3,5%	5,2%	4,3%
	3-Pozostawienie bez zmian	51,8%	62,5%	55,5%	48,9%	55,8%	51,8%	38,4%	54,8%	73,4%	57,5%	50,5%	59,4%	64,8%
	4-Niezacznemu zwiększeniu	3,2%	2,9%	2,2%	4,1%	1,8%	4,5%	0,0%	6,8%	0,0%	1,4%	3,0%	3,6%	8,9%
	5-Znacznemu zwiększeniu	0,3%	0,0%	1,0%	0,7%	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,3%
	trudno powiedzieć / odmowa	40,4%	32,3%	37,7%	42,9%	37,8%	37,7%	56,9%	35,0%	16,3%	31,3%	42,0%	31,4%	20,8%
	Indeks	-0,8%	0,6%	-0,5%	1,3%	-2,4%	-0,9%	-4,7%	3,4%	-10,3%	-8,5%	-0,8%	-2,0%	4,1%
2. Robotnicy wykwalifikowani	1-Znacznemu zmniejszeniu	1,4%	0,3%	1,2%	1,9%	0,2%	0,5%	2,2%	0,7%	0,0%	4,7%	1,4%	1,8%	1,0%
	2-Niezacznemu zmniejszeniu	4,0%	4,5%	3,5%	2,8%	4,2%	4,3%	2,6%	5,6%	13,3%	6,0%	4,0%	3,2%	6,2%
	3-Pozostawienie bez zmian	65,0%	69,3%	68,1%	64,9%	74,6%	65,4%	58,7%	63,9%	59,5%	65,4%	64,9%	65,2%	67,0%
	4-Niezacznemu zwiększeniu	12,2%	13,3%	12,4%	10,7%	12,2%	13,6%	7,6%	18,9%	15,8%	7,2%	11,1%	22,1%	16,3%
	5-Znacznemu zwiększeniu	1,3%	2,0%	1,6%	1,0%	0,0%	3,2%	0,0%	2,0%	0,0%	0,0%	1,4%	0,8%	0,0%
	trudno powiedzieć / odmowa	16,0%	10,6%	13,2%	18,6%	8,8%	13,1%	28,9%	9,0%	11,5%	16,7%	17,2%	6,9%	9,5%
	Indeks	8,1%	10,5%	9,3%	7,0%	7,8%	12,0%	2,8%	14,6%	2,5%	-3,5%	7,1%	17,9%	9,1%

Indeks stanowi różnicę między % wskaźników (nieznacznemu zwiększeniu + znacznemu zwiększeniu) a (znacznemu zmniejszeniu + nieznacznemu zmniejszeniu)		Branża										Liczba pracowników		
		OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno - papieri- czna, meblowa	Przetwórstwo surow- ców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwa- cja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów	0-9	10 - 49	50 i więcej
3. Szeregowi pracownicy biurowi	1-Znacznemu zmniejszeniu	0,3%	0,0%	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	2,0%	0,3%	0,0%	1,1%
	2-Nieznacznemu zmniejszeniu	3,4%	1,5%	1,2%	3,5%	1,0%	3,8%	3,2%	4,8%	14,9%	5,9%	3,1%	3,7%	9,8%
	3-Pozostawienie bez zmian	57,2%	72,6%	62,1%	57,1%	56,6%	58,7%	38,4%	62,6%	71,9%	53,4%	54,6%	76,3%	74,5%
	4-Nieznacznemu zwiększeniu	4,9%	0,0%	4,8%	2,7%	6,3%	4,3%	2,9%	11,8%	5,4%	7,9%	5,2%	2,5%	4,1%
	5-Znacznemu zwiększeniu	1,9%	1,5%	1,0%	2,3%	5,1%	1,1%	2,6%	0,2%	7,8%	4,0%	2,1%	0,4%	1,2%
	trudno powiedzieć / odmowa	32,3%	24,4%	30,0%	34,5%	30,9%	32,1%	52,9%	20,3%	0,0%	26,7%	34,8%	17,1%	9,2%
	Indeks	3,1%	0,0%	3,6%	1,5%	10,4%	1,6%	2,3%	7,0%	-1,7%	4,0%	3,9%	-0,8%	-5,6%
4.Kadra kierownicza niższego i średniego szczebla	1-Znacznemu zmniejszeniu	0,3%	0,0%	1,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,0%	0,3%	0,0%	0,6%
	2-Nieznacznemu zmniejszeniu	0,9%	0,9%	1,2%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	2,1%	1,6%	5,1%	0,9%	0,1%	4,6%
	3-Pozostawienie bez zmian	61,4%	68,8%	66,1%	56,4%	59,2%	63,5%	52,7%	68,5%	77,3%	56,8%	60,2%	68,6%	75,9%
	4-Nieznacznemu zwiększeniu	3,9%	0,7%	0,3%	4,4%	9,8%	3,4%	0,9%	9,2%	7,8%	3,8%	3,9%	3,6%	4,3%
	5-Znacznemu zwiększeniu	0,6%	0,0%	1,9%	0,2%	0,3%	0,4%	0,0%	0,2%	7,8%	2,0%	0,6%	0,6%	1,2%
	trudno powiedzieć / odmowa	32,9%	29,6%	29,6%	38,9%	30,5%	32,6%	46,4%	19,9%	5,4%	30,3%	34,2%	27,1%	13,4%
	Indeks	3,3%	-0,2%	0,0%	4,5%	10,0%	3,7%	0,9%	7,3%	14,0%	-1,3%	3,3%	4,1%	0,3%
5.Kadra kierownicza wyższego szczebla	1-Znacznemu zmniejszeniu	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	2,7%	0,3%	0,0%	0,0%
	2-Nieznacznemu zmniejszeniu	0,6%	0,4%	1,2%	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,9%	0,0%	2,0%	0,7%	0,0%	1,2%
	3-Pozostawienie bez zmian	66,6%	73,0%	68,2%	61,3%	66,7%	65,9%	63,8%	70,7%	86,7%	64,5%	64,7%	79,3%	83,5%
	4-Nieznacznemu zwiększeniu	2,7%	0,3%	2,8%	1,4%	4,0%	3,9%	2,6%	3,4%	7,8%	5,2%	2,6%	3,0%	3,3%
	5-Znacznemu zwiększeniu	1,8%	1,5%	2,3%	2,5%	0,3%	0,5%	0,0%	4,1%	0,0%	2,0%	1,9%	1,5%	1,2%
	trudno powiedzieć / odmowa	28,0%	24,8%	25,5%	34,1%	29,0%	28,8%	33,6%	21,0%	5,4%	23,5%	29,9%	16,2%	10,7%
	Indeks	3,6%	1,4%	3,9%	3,1%	4,3%	3,5%	2,6%	6,6%	7,8%	2,5%	3,5%	4,5%	3,3%

Indeks stanowi różnicę między % wskaźni (nieznacznemu zwiększeniu + znacznemu zwiększeniu) a (znacznemu zmniejszeniu + nieznacznemu zmniejszeniu)		Branża										Liczba pracowników		
		OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno - papiernicza, meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów	0-9	10 - 49	50 i więcej
6.Inne	1-Znacznemu zmniejszeniu	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	2-Nieznacznemu zmniejszeniu	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,3%	0,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,2%	0,5%	0,0%
	3-Pozostawienie bez zmian	22,5%	31,3%	24,3%	20,2%	21,6%	20,2%	24,5%	17,4%	29,0%	23,4%	22,6%	21,9%	22,6%
	4-Nieznacznemu zwiększeniu	1,4%	0,0%	1,9%	1,4%	2,7%	2,7%	0,0%	2,4%	0,0%	0,4%	1,4%	1,3%	2,1%
	5-Znacznemu zwiększeniu	0,1%	0,0%	0,0%	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%
	trudno powiedzieć / odmowa	75,9%	68,7%	73,8%	78,1%	74,8%	76,7%	75,5%	79,3%	71,0%	76,2%	75,9%	75,9%	75,3%
	Indeks	1,3%	0,0%	1,9%	1,6%	2,4%	2,4%	0,0%	1,5%	0,0%	0,4%	1,2%	1,2%	2,1%

5.2.6. Struktura zatrudnienia ze względu na postrzegany poziom kwalifikacji zawodowych

Największe grupy zatrudnionych w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce stanowią **osoby o wysokich (41,2%) oraz średnich kwalifikacjach zawodowych (35,7%)**. Osoby postrzegane jako eksperci w branży o bardzo wysokich kwalifikacjach zawodowych stanowią 13,6%, a osoby o podstawowych kwalifikacjach zawodowych 9,5% ogółu zatrudnionych. Posiadanie najwyższego odsetka pracowników - ekspertów w strukturze zatrudnionych deklarują przedstawiciele branż poligraficznej oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń.

W opinii znaczącego odsetka uczestniczących w badaniu przedsiębiorców **w ciągu minionych 5 lat, tj. od 2008r. wzrosło zatrudnienie osób o wysokich kwalifikacjach (indeks zmiany +4,4%) oraz średnich kwalifikacjach zawodowych (+2,0%), a nieznacznie spadło zatrudnienie osób postrzeganych jako eksperci w branży o bardzo wysokich kwalifikacjach (-0,6%) stanowiących 13,6%**. Najwyższy deklarowany przyrost zatrudnienia osób o wysokich kwalifikacjach odnotowano w branżach produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń oraz przetwórstwa opartego na metalach, w firmach dużych i średnich, w firmach mających swoje siedziby w Poznaniu, subregionie poznańskim i w mieście Koninie, działających na rynkach zagranicznych i czerpiących z tych rynków ponad 50% przychodów, o stażu na rynku do 10 lat, oferujących unikalne w skali europejskiej i światowej produkty, prowadzące obecnie innowacyjne działania, mające spisana długofalową strategię działania.

Tabela nr 53: Struktura zatrudnienia ze względu na poziom kwalifikacji zawodowych pracowników w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 45. Proszę powiedzieć, jaką część pracowników Pana/i firmy stanowią osoby posiadające ...: N=1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

średnia wskaźna struktura w %	branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylno – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
podstawowe kwalifikacje zawodowe	9,5%	14,1%	8,1%	10,3%	15,5%	6,6%	3,3%	8,9%	0,8%	24,6%
średnie kwalifikacje zawodowe	35,7%	40,6%	34,1%	37,1%	41,6%	39,3%	26,3%	38,0%	38,2%	34,3%
wysokie kwalifikacje zawodowe	41,2%	34,0%	45,6%	43,5%	31,4%	42,7%	49,4%	35,4%	54,9%	30,7%
bardzo wysokie kwalifikacje zawodowe – eksperci w branży	13,6%	11,3%	12,2%	9,1%	11,4%	11,4%	21,1%	17,7%	6,1%	10,5%

Tabela nr 54: Indeks zmian zatrudnienia pracowników wg na zmianę poziomu kwalifikacji zawodowych pracowników w ciągu minionych 5 lat w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 48. A czy ciągu ostatnich 5 lat, tj. od roku 2008 wielkość zatrudnienia w Pana/i firmie w wymienionych grupach: (znacznie spadło, nieco spadło, nie zmieniło się, nieco wzrosło, znacznie wzrosło); N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

Indeks stanowi różnicę między % wskaźników (nieco wzrosło+ znacznie wzrosło) a (znacznie spadło+ nieco spadło)	branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylno – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
podstawowe kwalifikacje zawodowe	0,2%	0,8%	0,0%	2,0%	-2,6%	-1,8%	0,0%	1,1%	-5,4%	-2,0%
średnie kwalifikacje zawodowe	2,0%	3,1%	-2,2%	1,0%	0,0%	5,5%	3,4%	4,3%	-5,4%	0,2%
wysokie kwalifikacje zawodowe	4,4%	4,3%	5,1%	2,2%	2,3%	8,6%	-0,7%	11,9%	-3,8%	0,2%
bardzo wysokie kwalifikacje zawodowe – eksperci w branży	-0,6%	2,9%	1,8%	-1,9%	-0,3%	-0,7%	-1,8%	0,9%	0,0%	-7,9%

5.2.7. Struktura zatrudnienia ze względu na formy prawne w zakresie zatrudniania pracowników

Największą grupę zatrudnionych w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce stanowią **osoby wykonujące swoją pracę w oparciu o umowę o pracę (75,2%)**. **Natomiast 24,8% pracowników wykonuje swoją pracę w oparciu inne typy umów (umowa zlecenia, umowa o dzieło, własna działalność, etc.)**. Częściej wykorzystywanie innych niż umowa o pracę typów umów deklarują firmy z branż: tekstylno–odzieżowej, poligraficznej, firmy zatrudniające do 9 osób, zlokalizowane w mieście Poznaniu, Koninie i Pile oraz w całym subregionie kaliskim, działające na rynku lokalnym, o stażu rynkowym, do 5 lat, o rocznych przychodach do 250 tys. zł.

Wg badanych **w ciągu minionych 5 lat, tj. od 2008r. nieznacznie (+0,6%) wzrosło stosowanie outsourcingu** (przekazania zadań wykonywanych przez pracowników firmie zewnętrznej) oraz **liczba osób wykonujących pracę poza siedzibą firmy** (niezależnie od rodzaju umowy) – indeks wzrostu +0,8%. Natomiast **odnotowujemy wzrost popularności elastycznych godzin pracy (indeks wzrostu +2,7%)**, szczególnie w branży motoryzacyjnej i transportowej, drzewno - papierniczej i meblowej oraz produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń, a także w firmach zatrudniających więcej niż 10 osób, w subregionie poznańskim i powiatach subregionu leszczyńskiego, o większym niż lokalny zasięgu działania, o stażu rynkowym do 5 lat, przychodach przekraczających 1 mln zł, prowadzących działania innowacyjne, aktywnie zarządzających zmianą.

5.3. Wynagrodzenia w sektorze przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Analiza wyników badania przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wskazuje, że poziom wynagrodzeń na tych samych stanowiskach jest znacznie zróżnicowany w zależności od branży, subregionu, wielkości firmy, tego czy jest to firma polska czy zagraniczna, etc.

W wypadku wynagrodzeń brutto:

- » robotników niewykwalifikowanych:
  - » mediana wskazań wynagrodzenia minimalnego wynosi 1 500 zł (najniższe 800 zł, a najwyższe 2 500 zł),
  - » mediana wskazań wynagrodzenia maksymalnego wynosi 1 700 zł (najniższe 800 zł, a najwyższe 5 000 zł),
- » robotników wykwalifikowanych:
  - » mediana wskazań wynagrodzenia minimalnego wynosi 1 700 zł (najniższe 1 000 zł, a najwyższe 4 500 zł),
  - » mediana wskazań wynagrodzenia maksymalnego wynosi 2 500 zł (najniższe 1170 zł, a najwyższe 8 500 zł),
- » szeregowych pracowników biurowych:
  - » mediana wskazań wynagrodzenia minimalnego wynosi 1 700 zł (najniższe 1 000 zł, a najwyższe 3 500 zł),
  - » mediana wskazań wynagrodzenia maksymalnego wynosi 2 400 zł (najniższe 1 500 zł, a najwyższe 4 000 zł),
- » kadry kierowniczej niższego i średniego szczebla:
  - » mediana wskazań wynagrodzenia minimalnego wynosi 2 200 zł (najniższe 1 000 zł, a najwyższe 5 000 zł),
  - » mediana wskazań wynagrodzenia maksymalnego wynosi 3 000 zł (najniższe 1850 zł, a najwyższe 6 000 zł),

- » kadry kierowniczej wyższego szczebla:
  - » mediana wskazań wynagrodzenia minimalnego wynosi 3 000 zł (najniższe 1 500 zł, a najwyższe 10 000 zł),
  - » mediana wskazań wynagrodzenia maksymalnego wynosi 5 000 zł (najniższe 2 000 zł, a najwyższe 120 000 zł).

Jednak dane z badania należy traktować bardzo ostrożnie, bowiem znaczący odsetek badanych odmówił odpowiedzi na temat wysokości zarobków na poszczególnych stanowiskach.

Tabela nr 55: Wysokość minimalnych i maksymalnych wynagrodzeń brutto w poszczególnych grupach stanowisk w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski – mediana⁴⁵ wskazań w badaniu .

Pytanie 47. Jakie jest miesięczne MINIMALNE i MAKSYMALNE wynagrodzenie brutto w Pana(i) firmie osób pracujących niezależnie od formy tej współpracy w następujących grupach .... N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

	branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylno – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoracyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
Robotnicy niewykwalifikowani										
mediana wynagrodzenie <u>minimalne</u>	1500,0	1500,0	1500,0	1500,0	1800,0	1600,0	1500,0	1400,0	bd.	1200,0
mediana wynagrodzenie <u>maksymalne</u>	1700,0	1600,0	1700,0	1600,0	2100,0	1800,0	1500,0	2000,0	bd.	2000,0
Robotnicy wykwalifikowani										
mediana wynagrodzenie <u>minimalne</u>	1700,0	1600,0	1500,0	1800,0	1800,0	1500,0	1600,0	1800,0	2500,0	1800,0
mediana wynagrodzenie <u>maksymalne</u>	2500,0	1800,0	2600,0	2500,0	2300,0	2500,0	3000,0	2500,0	5000,0	2000,0
Szeregowi pracownicy biurowi										
mediana wynagrodzenie <u>minimalne</u>	1700,0	1700,0	2000,0	1700,0	1900,0	2000,0	1500,0	1200,0	bd.	2000,0
mediana wynagrodzenie <u>maksymalne</u>	2400,0	2000,0	2500,0	1900,0	2300,0	3000,0	2400,0	2800,0	bd.	2600,0

⁴⁵ Wartość cechy, która dzieli uporządkowaną zbiorowość statystyczną na dwie równoliczne części w ten sposób, że poniżej i powyżej tej wartości znajduje się jednakowa liczba obserwacji. mediana jako miara pozycyjna jest niewrażliwa na wartości nietypowe (odstające, ekstremalne) rozkładu, jej wartość nie zależy tym samym od wartości krańcowych rozkładu badanej cechy. [za:] http://www.stat.gov.pl/gus/definicje_PLK_HTML.htm?id=POJ-7491.htm

	branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylny – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
Kadra kierownicza niższego i średniego szczebla										
mediana wynagrodzenie <u>minimalne</u>	2000,0	2000,0	2000,0	2000,0	2100,0	2000,0	2000,0	3000,0	bd.	1500,0
średnie wynagrodzenie <u>maksymalne</u>	3000,0	2800,0	3800,0	2500,0	2200,0	3000,0	4000,0	5000,0	bd.	2000,0
Kadra kierownicza wyższego szczebla										
mediana wynagrodzenie <u>minimalne</u>	3000,0	3000,0	5000,0	4000,0	4000,0	4000,0	1500,0	2500,0	bd.	2500,0
mediana wynagrodzenie <u>maksymalne</u>	5000,0	4000,0	6800,0	4000,0	5000,0	5000,0	3000,0	6000,0	bd.	3000,0

5.4. Ocena łatwości znalezienia w pełni kompetentnych pracowników na potrzeby sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Pytanie o łatwość znalezienia w pełni kompetentnych pracowników na potrzeby sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce sprawiło biorącym w badaniu przedsiębiorcom sporo truności, co u czytelnika może budzić pewne zdziwienie. Jednak, jeśli przypomnimy sobie, że większość badanych firm to firmy małe, w których strukturze znaczną część stanowią pracownicy o długim stażu i które w mionionych kilku latach nie zmieniały stanu zatrudnienia w poszczególnych grupach pracowników, to wysoki odsetek odpowiedzi „nie wiem / trudno powiedzieć” nie powinien nas już dziwić (świadczy on o tym, że badani podeszli do zadanego pytania w sposób poważny i uczciwy). Uwzględniając powyższe obserwujemy, że badani wielkopolscy przedsiębiorcy oceniają łatwość znalezienia w pełni kompetentnych:

- » **robotników niewykwalfikowanych** średnio (28,3%) i dobrze oraz raczej dobrze (19,8%). Natomiast w opinii 8,6% badanych sytuacja jest pod tym względem zła (bardzo zła i zła), przy czym częściej problemy w tej kwestii sygnalizują przedstawiciele branży przetwórstwa opartego na metalach, spożywczej oraz drzewno papierniczej i meblowej, firmy zatrudniające powyżej 50 osób, z subregionu poznańskiego, z miasta Konina, z kapitałem zagranicznym,
- » **robotników wykwalifikowanych** średnio (30,2%) i dobrze oraz raczej dobrze (24,8%). Natomiast w opinii **19,7% badanych sytuacja jest pod tym względem zła** (bardzo zła i zła), częściej problemy w tej kwestii sygnalizują przedstawiciele branży przetwórstwa

opartego na metalach, drzewno-papierniczej i meblowej, poligraficznej oraz firmy zatrudniającej 10-49 osób, z subregionu konińskiego i kaliskiego (poza Kaliszem), o rocznych przychodach do 250 tys. zł, prowadzące działania innowacyjne oraz alternatywne formy zatrudniania, atywnie zarządzające zmianą,

- » **szeregowych pracowników biurowych** średnio (25,3%) i dobrze oraz raczej dobrze (28,1%). Natomiast w opinii 5,5% badanych sytuacja jest pod tym względem zła (bardzo zła i zła), przy czym częściej problemy w tej kwestii sygnalizują przedstawiciele branży drzewno papierniczej i meblowej, motoryzacyjnej i transportowej oraz poligraficznej, z subregionu kaliskiego (poza Kaliszem) i miast Konina oraz Leszno, działające na rynku ogólnokrajowym i rynkach zagranicznych, o rocznych przychodach do 250 tys. zł,
- » **kadry kierowniczej niższego i średniego szczebla** średnio (25,1%) i dobrze oraz raczej dobrze (25,4%). Natomiast w opinii 6,5% badanych sytuacja jest pod tym względem zła (bardzo zła i zła), przy czym częściej problemy w tej kwestii sygnalizują przedstawiciele branży poligraficznej, produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń oraz firmy zatrudniające powyżej 50 osób, z subregionu kaliskiego (poza Kaliszem) i leszczyńskiego (poza miastem Leszno) i z miasta Konina, działające lokalnie i w przeważającej części na rynku krajowym, o stażu rynkowym do 5 lat i o rocznych przychodach do 250 tys. zł, oferujące unikalne w skali ponadnarodowej produkty, atywnie zarządzające zmianą w obszarze organizacji procesów,
- » **kadry kierowniczej wyższego szczebla** średnio (23,0%) i dobrze oraz raczej dobrze (22,2%). Natomiast w opinii 6,4% badanych sytuacja jest pod tym względem zła (bardzo zła i zła), przy czym częściej problemy w tej kwestii sygnalizują przedstawiciele: branży poligraficznej, przetwórstwa opartego na metalach i branży "9" - pozostała produkcja wyrobów oraz firmy zatrudniające powyżej 50 osób, z subregionu kaliskiego (poza Kaliszem) i leszczyńskiego (poza miastem Leszno), działające w przeważającej części na rynku krajowym i rynkach zagranicznych, o stażu rynkowym do 5 lat, o rocznych przychodach do 250 tys. zł oraz powyżej 1 mln zł, stosujące alternatywne formy zatrudniania, atywnie zarządzające zmianą.

Podsumowując: najwięcej kłopotów ze znalezieniem w pełni wykwalifikowanych pracowników zgłaszają przedstawiciele branży poligraficznej, drzewno papierniczej i meblowej, przetwórstwa opartego na metalach, spożywczej oraz motoryzacyjnej i transportowej, produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń, branży "9" - pozostała produkcja wyrobów, z subregionu poznańskiego, z miasta Konina i Leszno, powiatów subregionów konińskiego, kaliskiego i leszczyńskiego, o rocznych przychodach do 250 tys. zł, o krótszym stażu rynkowym, stosujące alternatywne formy zarządzania i aktywne zarządzanie zmianą. Największe problemy zgłaszane są w znalezieniu robotników wykwalifikowanych.

Tabela nr 56: Łatwość znalezienia w pełni kompetentnych pracowników na potrzeby sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce.

Pytanie 50. Proszę jeszcze powiedzieć jak ocenia Pan/i łatwość znalezienia w pełni kompetentnych i przygotowanych do pracy w Pana/i firmie pracowników na terenie województwa wielkopolskiego w wymienionych grupach?; N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

	Branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylno – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,00%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
Robotnicy niewykwalifikowani										
bardzo źle + źle	8,6%	9,9%	8,3%	9,4%	5,0%	16,2%	4,0%	8,6%	1,3%	8,4%
średnio	28,3%	26,9%	30,1%	26,1%	36,4%	19,0%	30,5%	26,9%	40,1%	39,8%
bardzo dobrze + dobrze	19,8%	23,0%	18,2%	16,8%	17,9%	24,4%	14,1%	25,3%	22,3%	23,3%
trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	43,3%	40,3%	43,4%	47,6%	40,8%	40,4%	51,4%	39,2%	36,4%	28,4%
Robotnicy wykwalifikowani										
bardzo źle + źle	19,7%	12,7%	17,9%	20,2%	13,3%	26,9%	29,8%	14,2%	1,3%	16,0%
średnio	30,2%	39,0%	33,6%	27,3%	41,2%	21,1%	22,1%	33,8%	52,2%	34,0%
bardzo dobrze + dobrze	24,8%	19,6%	25,9%	19,2%	24,1%	31,1%	18,9%	35,7%	21,1%	30,2%
trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	25,2%	28,6%	22,6%	33,2%	21,4%	21,0%	29,2%	16,3%	25,5%	20,0%
Szeregowi pracownicy biurowi										
bardzo źle + źle	5,5%	2,4%	1,8%	6,9%	3,5%	8,2%	9,0%	1,7%	9,4%	9,7%
średnio	25,3%	28,3%	21,2%	22,2%	31,4%	16,3%	22,1%	33,5%	36,2%	35,9%
bardzo dobrze + dobrze	28,1%	31,1%	27,3%	23,0%	26,6%	33,8%	25,4%	36,7%	13,3%	21,8%
trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	41,1%	38,2%	49,7%	47,9%	38,6%	41,8%	43,6%	28,1%	41,2%	32,5%
Kadra kierownicza niższego i średniego szczebla										
bardzo źle + źle	6,5%	2,7%	3,5%	6,6%	5,8%	8,5%	9,9%	7,0%	1,3%	6,6%
średnio	25,1%	31,3%	20,1%	21,1%	31,2%	20,9%	23,6%	26,6%	46,8%	38,2%
bardzo dobrze + dobrze	25,4%	23,8%	25,2%	21,7%	25,3%	28,6%	17,5%	38,4%	26,6%	22,7%
trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	42,9%	42,3%	51,3%	50,5%	37,7%	42,0%	49,0%	28,0%	25,5%	32,5%
Kadra kierownicza wyższego szczebla										
bardzo źle + źle	6,4%	5,0%	4,2%	6,0%	3,6%	7,7%	9,5%	6,5%	1,3%	7,4%
średnio	23,0%	26,0%	15,0%	21,9%	29,1%	14,8%	20,1%	27,1%	46,8%	40,5%
bardzo dobrze + dobrze	26,2%	24,3%	28,1%	20,5%	26,6%	31,7%	19,6%	38,6%	26,5%	20,6%
trudno powiedzieć / odmowa odpowiedzi	44,4%	44,8%	52,7%	51,7%	40,7%	45,7%	50,8%	27,9%	25,5%	31,5%

5.5. Sposoby realizacji polityki kadrowej w przedsiębiorstwach sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Najczęściej stosowanym w wielkopolskich przedsiębiorstwach sektora przetwórstwa przemysłowego sposobem realizacji polityki kadrowej jest zatrudnianie wykwalifikowanej kadry i dzięki temu minimalizacja procesu uczenia (preferuje ją 47,2% badanych przedsiębiorstw). W drugiej kolejności przedsiębiorstwa preferują stosowanie polityki mieszanej (32,7%), tzn. zatrudnianie wysokowalifikowanej kadry oraz zatrudnianie pracowników posiadających kompetencje podstawowe i ich rozwój. Najmniejszy odsetek firm (16,6%) preferuje model polegający na zatrudnianiu pracowników posiadających kompetencje podstawowe i rozwoju pracowników. **Warto jednak zwrócić uwagę na to, że modele zakładające przynajmniej w części rozwój i kształcenie pracowników realizuje nie mniej niż blisko 80% badanych przedsiębiorstw.**

Tabela nr 57: Sposoby realizacji polityki kadrowej w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 51. Jaki sposób realizacji polityki kadrowej realizowany jest obecnie w Państwa przedsiębiorstwie. N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

	branża									
	OGÓŁEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	Tekstylna – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoracyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
zatrudnianie wykwalifikowanej kadry, minimalizacja procesu uczenia	47,2%	42,4%	51,5%	51,2%	39,5%	56,0%	49,2%	43,1%	28,9%	31,9%
polityka mieszana	32,7%	41,3%	25,4%	33,0%	32,4%	29,3%	24,6%	34,5%	65,6%	48,3%
zatrudnianie pracowników posiadających kompetencje podstawowe i rozwój pracowników	16,6%	15,2%	16,1%	11,2%	24,9%	12,8%	23,9%	18,1%	5,4%	17,7%
odmowa odpowiedzi	3,5%	1,0%	6,9%	4,6%	3,3%	1,9%	2,3%	4,3%	0,0%	2,1%

5.6. Inwestycje w podnoszenie kwalifikacji pracowników w przedsiębiorstwach sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

W celu podnoszenia kwalifikacji pracowników największy odsetek firm organizuje się szkolenia wewnętrzne (41,8%) oraz wykorzystuje system rozwoju kompetencji zatrudnionych pracowników 37,3% - przy czym przez rozwój kompetencji rozumiemy rozwój wszystkich cech pracowników tj. wiedzy, umiejętności, budowanie doświadczenia, doskonalenie stylów działania itp., które sprzyjają rozwojowi organizacji. **Co piąta firma (20,3%) wysłała pracowników**

na szkolenia zewnętrzne w celu podniesienia ich kompetencji, w **8,2% firmach finansuje się / współfinansuje udział pracowników w kursach zawodowych, kursach językowych, a w 5,8% finansuje się / współfinansuje udział pracowników w studiach.** Relatywnie częściej w kształcenie pracowników w różnych formach inwestują takie branże jak: spożywcza, przetwórstwo surowców mineralnych, produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń, motoryzacyjna i transportowa.

Tabela nr 58: Sposoby podnoszenia kwalifikacji w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 56. Czy w Państwa firmie w celu podnoszenia kwalifikacji pracowników obecnie ...: N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

	branża									
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej),	Tekstylna – odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Polligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
N=	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%
organizuje się szkolenia wewnętrzne	41,8%	47,3%	37,4%	44,8%	53,5%	45,2%	39,4%	42,5%	12,1%	25,9%
wykorzystywany jest system rozwoju kompetencji zatrudnionych pracowników (Przez rozwój kompetencji rozumiemy rozwój wszystkich cech pracowników tj. wiedza, umiejętności, doświadczenia, stylów działania itp. które sprzyjają rozwojowi organizacji).	37,3%	51,5%	32,6%	39,6%	44,6%	34,7%	36,2%	33,8%	42,8%	24,6%
wysyła się pracowników na szkolenia zewnętrzne	20,3%	24,2%	13,6%	17,2%	24,3%	23,1%	12,0%	32,7%	9,1%	23,4%
finansuje się / współfinansuje udział pracowników w kursach zawodowych, kursach językowych	8,2%	12,6%	6,4%	5,3%	10,5%	10,8%	6,1%	10,6%	1,3%	9,3%
finansuje się / współfinansuje udział pracowników w studiach	5,8%	8,5%	2,4%	5,3%	6,5%	2,4%	2,6%	10,2%	22,7%	9,2%

W perspektywie najbliższych 5 - 10 lat więcej firm z omawianego sektora planuje zwiększać nakłady na podnoszenie kwalifikacji pracowników niż je zmniejszać, choć największy odsetek, bo ok. 50-60%, nie planuje zmieniać nakładów w stosunku do obecnie ponoszonych. Indeks zmiany nakładów stanowiący różnicę między % wskazań 'nieco wzrosną + znacznie wzrosną' a 'znacznie spadną + nieco spadną', **wskazuje, że najczęściej firmy planują zwiększyć nakłady na system rozwoju kompetencji zatrudnionych pracowników (indeks +11,8), organizację szkoleń wewnętrznych (indeks +11,4) oraz udział w szkoleniach zewnętrznych (indeks 9,3+).** Rzadziej pracodawcy planują finansowanie / współfinansowanie udziału pracowników w studiach (indeks +2,8) oraz w kursach zawodowych czy kursach językowych (indeks +4,9).

Tabela nr 59: Nakłady na rozwój pracowników w perspektywie 5-10 lat w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.

Pytanie 57. Jak Pan/i przewiduje w ciągu najbliższych 5 - 10 lat nakłady firmy na [odczytać kategorię] w wymienionych grupach: (znacznie spadnie, nieco spadło, nie zmieniło się, nieco wzrosną, znacznie wzrosną); N= 1 068 przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski

Indeks stanowi różnicę między % wskazań (nieco wzrosną znacznie wzrosną) a (znacznie spadną + nieco spadną)	Branża										Liczba pracowników		
	OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów	0-9	10 - 49	50 i więcej
OGÓŁEM	1068	109	134	230	51	112	180	175	15	62	935	99	34
	100,0%	10,2%	12,5%	21,5%	4,8%	10,5%	16,9%	16,4%	1,4%	5,8%	87,6%	9,3%	3,2%
system rozwoju kompetencji zatrudnionych pracowników													
znacznie spadną + nieco spadną	3,8%	4,6%	4,1%	3,6%	3,3%	4,0%	1,8%	3,7%	0,0%	9,3%	4,0%	2,6%	2,6%
nie zmienia się	58,3%	66,0%	56,0%	58,0%	56,5%	55,9%	71,0%	44,2%	60,7%	58,9%	57,8%	64,0%	53,7%
znacznie + nieznacznie wzrosną	15,6%	10,3%	15,5%	14,7%	11,1%	19,3%	7,3%	30,1%	13,3%	8,6%	14,9%	19,0%	24,3%
trudno powiedzieć / odmowa	22,4%	19,1%	24,4%	23,7%	29,1%	20,7%	20,0%	22,0%	26,0%	23,2%	23,3%	14,4%	19,4%
INDEKS ZMIANY	11,8%	5,6%	11,4%	11,1%	7,8%	15,3%	5,5%	26,4%	13,3%	-0,6%	10,9%	16,4%	21,7%
organizację szkoleń wewnętrznych													
znacznie spadną + nieco spadną	6,1%	2,6%	5,1%	8,3%	8,0%	4,4%	6,2%	4,0%	28,1%	8,6%	6,6%	2,6%	2,5%
nie zmienia się	51,0%	53,7%	56,9%	46,8%	45,1%	57,0%	54,4%	44,2%	32,6%	57,1%	50,0%	61,2%	50,6%
znacznie + nieznacznie wzrosną	17,5%	16,9%	16,7%	17,9%	16,5%	15,2%	11,4%	28,4%	13,3%	11,5%	16,6%	21,8%	28,8%
trudno powiedzieć / odmowa	25,4%	26,9%	21,3%	26,9%	30,3%	23,4%	28,0%	23,5%	26,0%	22,9%	26,8%	14,4%	18,1%
INDEKS ZMIANY	11,4%	14,3%	11,6%	9,6%	8,5%	10,8%	5,2%	24,4%	-14,9%	3,0%	10,0%	19,2%	26,2%
dział pracowników w szkoleniach zewnętrznych													
znacznie spadną + nieco spadną	4,1%	1,0%	5,6%	3,6%	0,8%	3,0%	3,2%	2,5%	13,3%	17,2%	4,0%	4,5%	3,4%
nie zmienia się	49,7%	52,9%	57,8%	48,1%	41,9%	54,4%	51,1%	46,7%	26,4%	40,1%	48,7%	58,5%	51,4%
znacznie + nieznacznie wzrosną	13,4%	12,0%	9,6%	9,0%	18,2%	12,6%	13,1%	21,3%	28,9%	12,5%	12,8%	14,5%	26,0%
trudno powiedzieć / odmowa	32,9%	34,0%	27,0%	39,4%	39,0%	30,0%	32,6%	29,5%	31,5%	30,3%	34,5%	22,5%	19,1%
INDEKS ZMIANY	9,3%	11,0%	3,9%	5,3%	17,5%	9,6%	9,9%	18,9%	15,6%	-4,7%	8,8%	10,0%	22,6%

Indeks stanowi różnicę między % wskazań (nieco wzrosną znacznie wzrosną) a (znacznie spadną + nieco spadną)	Branża									Liczba pracowników			
	OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów	0-9	10 - 49	50 i więcej
finansowanie / współfinansowanie pracowników w studiach													
znacznie spadną +nieco spadną	2,9%	1,9%	3,7%	5,1%	0,1%	2,4%	1,1%	1,4%	5,4%	7,5%	2,6%	5,6%	5,6%
nie zmienia się	53,6%	54,1%	61,3%	47,9%	47,9%	57,1%	54,9%	55,6%	38,4%	50,2%	53,1%	57,8%	54,0%
znacznie + nieznacznie wzrosną	5,8%	6,9%	1,9%	5,0%	5,6%	6,7%	5,2%	7,4%	24,7%	6,7%	6,0%	2,8%	9,3%
trudno powiedzieć / odmowa	37,7%	37,2%	33,1%	41,9%	46,4%	33,9%	38,8%	35,7%	31,5%	35,6%	38,3%	33,8%	31,2%
INDEKS ZMIANY	2,9%	4,9%	-1,9%	-0,1%	5,4%	4,3%	4,1%	6,0%	19,3%	-0,7%	3,4%	-2,8%	3,7%
finansowanie / współfinansowanie pracowników w kursach zawodowych, kursach językowych, etc.													
znacznie spadną + nieco spadną	3,3%	1,4%	4,0%	5,1%	2,2%	3,1%	2,4%	2,4%	7,1%	4,5%	3,0%	6,0%	5,5%
nie zmienia się	50,4%	52,0%	56,2%	45,0%	41,7%	55,7%	51,0%	50,9%	61,5%	46,9%	49,8%	55,5%	51,2%
znacznie + nieznacznie wzrosną	8,1%	10,9%	5,4%	5,5%	8,9%	7,1%	7,8%	11,5%	,0%	13,0%	8,3%	4,8%	11,0%
trudno powiedzieć / odmowa	38,2%	35,6%	34,3%	44,4%	47,3%	34,1%	38,8%	35,2%	31,5%	35,6%	38,8%	33,7%	32,2%
INDEKS ZMIANY	4,8%	9,5%	1,3%	0,3%	6,7%	4,0%	5,4%	9,1%	-7,1%	8,5%	5,4%	-1,1%	5,5%

5.7. Ocena dostosowania kwalifikacji i umiejętności absolwentów szkół różnych szczebli do potrzeb przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Przedstawiciele przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wskazują, że absolwenci różnego typu szkół trafiających do ich firm z reguły posiadają braki w wiedzy i umiejętnościach, jakie wynoszą ze szkół i kursów. I tak badani przedsiębiorcy oceniając dostosowanie kwalifikacji i umiejętności absolwentów do ich potrzeb ocenili je odpowiednio w wypadku:

- » absolwentów szkół zawodowych: bardzo źle + źle - 15,1%, średnio - 37,4%, bardzo dobrze + dobrze - 28,2%, a nie potrafiło się wypowiedzieć w tej kwestii 19,3% badanych,
- » absolwentów średnich szkół ogólnokształcących: bardzo źle + źle - 14,5%, średnio - 34,4%, bardzo dobrze + dobrze - 26,2%, a nie potrafiło się wypowiedzieć w tej kwestii 24,9% badanych,
- » absolwentów średnich szkół profilowanych / techników: bardzo źle + źle - 12,4%, średnio - 30,5%, bardzo dobrze + dobrze - 36,2%, a nie potrafiło się wypowiedzieć w tej kwestii 20,9% badanych,

- » absolwentów szkół policealnych / pomaturalnych zawodowych: bardzo źle+ źle - 9,7%, średnio - 26,7%, bardzo dobrze + dobrze - 35,4%, a nie potrafiło się wypowiedzieć w tej kwestii 28,2% badanych,
- » absolwentów szkół wyższych kończących studia wyższe przygotowujące do pracy w firmie: bardzo źle + źle - 7,1%, średnio - 21,4%, bardzo dobrze + dobrze - 36,7%, a nie potrafiło się wypowiedzieć w tej kwestii 34,8% badanych,
- » absolwentów studiów podyplomowych przygotowujących do pracy w firmie: bardzo źle + źle - 6,3%, średnio - 21,0%, bardzo dobrze + dobrze - 36,1%, a nie potrafiło się wypowiedzieć w tej kwestii 36,6% badanych,
- » absolwentów szkoleń zawodowych oferowanych przez firmy szkoleniowe obecne na rynku: bardzo źle + źle - 6,7%, średnio - 21,7%, bardzo dobrze + dobrze - 36,2%, a nie potrafiło się wypowiedzieć w tej kwestii 35,4% badanych.

Reasumując, **niezależnie od analizowanego typu kształcenia odsetek absolwentów dobrze przygotowanych do pracy w firmach sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce waha się między 26 a 36%, natomiast dominują absolwenci przygotowani średnio (21 - 37%) lub źle (6 - 15%)**. Przy czym należy zwrócić uwagę na to, że **gorzej oceniane jest przygotowanie absolwentów niższych poziomów szkół niż wyższych oraz kursów i szkoleń**. Relatywnie **najczęściej deficyty w zakresie kształcenia zgłaszają przedstawiele branży motoryzacyjnej i transportowej, branży „9” - pozostała produkcja wyrobów, branży drzewno-papierniczej i meblowej, branży poligraficznej** (odnośnie absolwentów szkół zawodowych i średnich ogólnokształcących), branży przetwórstwa opartego na metalach (odnośnie absolwentów szkół zawodowych i średnich ogólnokształcących/profilowanych i techników), branży przetwórstwa surowców mineralnych (odnośnie absolwentów studiów wyższych i szkoleń zawodowych), branży spożywczej (odnośnie absolwentów szkół średnich ogólnokształcących, szkół policealnych/pomaturalnych zawodowych).

Respondenci, proszeni o wskazanie konkretnych braków absolwentów wskazywali na następujące grupy deficytów:

- » **33,9% wskazań koncentrowało się wokół zagadnienia braku lub niedostatecznej ilości praktyk zawodowych**, ze szczególnym uwzględnieniem takich zagadnień jak: brak praktyk zawodowych/praktycznej nauki, brak wiedzy specjalistycznej możliwej do nabycia w trakcie praktyk, brak doświadczenia, zbyt krótkie praktyki zawodowe, nieumiejętność stosowania teorii w praktyce i nadmiar ogólnej wiedzy teoretycznej w procesie kształcenia, brak przygotowanie do pracy na produkcji / w warsztacie / w firmie,
- » **12,6% badanych wskazało na braki wiedzy absolwentów**, ze szczególnym uwzględnieniem takich zagadnień jak: brak wiedzy technicznej, mała znajomość branży, brak znajomości rynku, konkurencji, zbyt duża ogólność przerabianego materiału, brak nauki o nowinkach technicznych w zawodzie, przestarzała wiedza, zbyt krótki cykl nauki,
- » **12,1% badanych wskazało na braki w zakresie zachowań, nawyków i motywacji**, w tym na takie elementy jak brak chęci samorozwoju, mała otwartość na nowości, niskie zaangażowanie w pracę, brak sumienności, systematyczności i dyscypliny w pracy oraz chęci brania za nią odpowiedzialności, brak samodzielności - szczególnie w rozwiązywaniu pojawiających się problemów, nieumiejętność pracy w grupie i brak komunikatywności; brak umiejętności organizacji pracy, mała wydajność,
- » **7,8% badanych wskazało na brak szkół o określonym profilu oraz w efekcie brak absolwentów** (choć przyczyną może być brach chętnych do wykonywania danego zawodu

- brak promocji zawodu), w tym na takie elementy jak: brak szkół na różnym etapie kształcenia - szkoły zawodowe, technika, uczelnie wyższe, zbyt mała liczba absolwentów, brak promocji i kształcenia w takich zawodach kaletnik, stolarz, piekarz,

- » **1,9% badanych wskazało na brak konkretnych umiejętności fachowych / zawodowych, w tym takich jak:** słaba znajomość urządzeń/ narzędzi i brak umiejętności ich obsługi, słaba/ brak znajomości tokarstwa, brak umiejętności obsługi maszyn spawalniczych, brak znajomości rysunku, brak umiejętności plastycznych, nieznajomość oprogramowania - w tym graficznego, brak kwalifikacji i umiejętności wśród kadry inżynierskiej, nieznajomość receptur, znajomość mody, słaba znajomość języków obcych, brak umiejętności obsługi klienta (podejścia do niego).

Należy jeszcze zwrócić uwagę na to że:

- » 21,5% badanych przedsiębiorców stwierdziło, że nie widzi braków u absolwentów,
- » 23,9% nie potrafiło lub nie chciało wyrazić opinii na ten temat,
- » **1,4% wskazało, że woli samodzielnie przyuczać pracowników do zawodu w miejscu pracy.**

5.8. Zawody deficytowe i zawody przyszłości w opinii przedsiębiorców z sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Przedstawiciele przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wskazały łącznie **150 zawodów/ stanowisk pracowników deficytowych** o bardzo różnej specyfice.

Pierwszą 30-tkę najbardziej obecnie deficytowych zawodów stanowią: stolarz(10,4% wskazań), krawcowa (6,0%), ślusarz (5,4%), mechanik (4,8%), informatyk (4,0%), grafik komputerowy (3,9%), spawacz (3,4%), tokarz (3,2%), monter (3,0%), szwacz, szwaczka (2,9%), introligator poligraficzny (2,7%), tapicer (2,6%), sprzedawca, ekspedientka, kasjer (2,6%), cukiernik (2,5%), handlowiec (2,4%), grafik/rysownik (2,1%), kierowca (2,1%), piekarz (2,3%), drukarz (2,2%), elektryk (2,1%) krojczy (2,0%), operator maszyn (1,5%), frezer (1,4%), elektronik (1,4%), elektromonter (1,4%), inżynier (1,3%), poligraf (1,2%), szlifierz (1,1%), pracownik fizyczny (1,1%), pracownik produkcji/ pracownik linii produkcyjnej (1,1%), programista (1,1%). Ponadto należy zwrócić uwagę na to, że 24,6% badanych nie potrafiło się wypowiedzieć w kwestii zawodów deficytowych, a 4,9% wskazało, że nie obserwuje braków na rynku w tym względzie.

Natomiast uczestnicy badania pytania o to, jakie zawody będą potrzebne firmom sektora za 5 - 10 lat, aby skutecznie rywalizować z konkurencją, zasadniczo w dużej części wskazali na te same zawody, których obecnie odczuwają deficyt, z nieznacznie inną częstotliwością. Ponadto 36,9% badanych nie potrafiło się wypowiedzieć w tej kwestii.

5.9. Brakujące kompetencje obecnych pracowników i kompetencje pracowników przyszłości dających szansę na skuteczną walkę konkurencyjną przedsiębiorstwom sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Przedstawiciele przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce **wskazali łącznie 120 umiejętności, cech, zachowań opisujących braki kompetencyjne obecnych pracowników**, o bardzo różnej specyfice. Wszystkie wymienione przez uczestników badań ilościowych (ale także jakościowych) kompetencje i umiejętności przyszłości można pogrupować w następujący sposób:

- » **brak doświadczenie i praktyki zawodowej, brak specjalistycznej wiedzy zawodowej,**
- » **braki w zakresie postaw, zachowań, motywacji i wartości,** w tym w tym takie jak: brak chęci samorozwoju, mała otwartość na nowości, niskie zaangażowanie w pracę, brak sumienności, systematyczności i dyscypliny w pracy oraz chęci brania za nią odpowiedzialności, brak samodzielności;
- » **brak umiejętności w zakresie komunikacji i pracy z ludźmi / klientami,** pracy w grupie,
- » **brak umiejętności obsługi maszyn i urządzeń sterowanych komputerowo,** wyposażonych w nowoczesne systemy sterowania oraz **elektronarzędzi,** brak znajomości maszyn do obróbki drewna, obsługa maszyn stolarskich;
- » **brak umiejętności i wiedzy w zakresie czynności fachowych związanych z wykonywaniem poszczególnych zawodów,** w tym: obróbki metali, spawania, tłoczenia, obróbek blacharskich, etc., projektowania mebli, ubrań, wnętrz, biżuterii, schematów elektronicznych i płytek drukowanych (PCB), czytania / przygotowania dokumentacji technicznej, wykonania mebli, produkcji stolarskiej, szycia, krojenia, wykonywania szablonów odzieży, tapicerki, dziewiarstwa, oprawiania skór, wykonywania prac drukarskich (brak znajomości metod druku offsetowego, obsługi maszyn poligraficznych), tworzenia reklam, tworzenia grafiki komputerowej, naprawy samochodów; organizacji pracy / procesów produkcji i ich optymalizacji;
- » **brak uprawnień zawodowych – specjalistycznych:** do obsługi pojazdów i urządzeń; uprawnień budowlanych, eksploatacji i dozoru; uprawnień do 1 kV, brak znajomości zasad Dobrej Praktyki Wytwarzania (GMP);
- » **brak wiedzy i umiejętności z zakresu IT,** w tym takich jak: umiejętność programowania, umiejętność obsługi komputera i programów biurowych oraz specjalistycznych;
- » **brak umiejętności i wiedzy w zakresie obsługi urządzeń biurowych, rachunkowości i podatków, obsługi magazynu, logistyki, wdrażania nowoczesnych technologii, materiałoznawstwa, znajomości aktualnych trendów, znajomości przepisów bezpieczeństwa pracy, celnych, akcyzowych, kadrowych, branżowych, zagadnień z zakresu zarządzania jakością i jej kontroli; znajomości języków obcych, umiejętności sporządzania raportów i sprawozdań, wykonywania kosztorysów.**

Pytania o obecnie i w przyszłości istotne umiejętności i kompetencje sukcesu znacznemu odsetkowi uczestników badania (w części jakościowej i ilościowej) sprawiły znaczny kłopot - łatwiej było im się wypowiadać na temat obecnych potrzeb niż przewidywać przyszłość. Jest to jednak w dużej mierze zrozumiałe, jeśli uświadomimy sobie, że z jednej strony znaczna część wielkopolskich przedsiębiorców nie tworzy długofalowych strategii rozwoju, a co za tym idzie nie myśli o przyszłych potrzebach w zakresie rozwoju wiedzy, umiejętności i kompetencji. Z drugiej natomiast strony część przedsiębiorców wskazywała, że *„ze względu na ciągłą zmienność rynku podstawową kompetencją przyszłości będzie zdolność do szybkiego uczenia się nowych rzeczy i elastyczność w odpowiadaniu na wyzwania, które przyniesie otoczenie, konkurencja. Zwyciężą nie ci, którzy będą zaplanowani, ale ci którzy będą szybko reagowali”*.⁴⁶

---

⁴⁶ respondent badań jakościowych zrealizowanych na potrzeby projektu, branża przetwórstwa opartego na metalach

6. ANALIZA OFERT PRACY W WIELKOPOLSCE

6.1. Struktura ofert pracy dla pracowników z sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Analizie podlegało **11 598 ogłoszeń zamieszczonych przez pracodawców**, w tym 8 056, które zostały zamieszczone w 2011 roku w dodatku Gazeta Praca Gazety Wyborczej w Poznaniu (dalej GW) oraz 3 542 ogłoszeń zamieszczonych w okresie lipiec - sierpień 2012 na portalach internetowych takich jak: gazetapraca.pl, gratka.pl oraz praca.pl.

Spśród wszystkich ogłoszeń 11 083 zostało zamieszczonych jednorazowo, a 515 to oferty pracy zamieszczone więcej niż 1 raz (powtarzające się).

Tabela nr 60: Spis ofert pracy zamieszczonych w dodatku Gazeta Praca Gazety Wyborczej w Poznaniu (dalej GW) w 2011 roku oraz na portalach internetowych w okresie lipiec - sierpień 2012

	OGÓŁEM	portale internetowe łącznie VII - VIII 2012	dodatek Gazeta Praca GW I - XII 2011	www. gazetapraca.pl	www. gratka.pl	www. praca.pl	dodatek Gazeta Praca GW 2011
OGÓŁEM	11 598	3 542	8 056	1 260	1 380	902	8 056
pojedyncze	11083	3125	7958	1045	1347	733	7958
powtarzające się	515	417	98	215	33	169	98

Analiza ofert zamieszczanych przez pracodawców na terenie województwa wielkopolskiego wskazuje, że **17,2 %** z nich (1 902 oferty) dotyczy **Sekcji C, czyli przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego**.

Największa liczba ofert pracy z sektora przetwórstwa przemysłowego została zamieszczona przez pracodawców z subregionu poznańskiego – 1 044 oferty pracy (55% z ogółu poddanych analizie).

Największy odsetek ofert pracy zamieściły przedsiębiorstwa z branż:

- » przetwórstwo surowców mineralnych – 330 ofert (30 % ofert),
- » produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń – 281 ofert (26 % ofert),
- » przetwórstwo spożywcze – 261 ofert (24 % ofert).

Analiza struktury ofert pracy zamieszczonych przez przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski w poszczególnych subregionach wskazuje, że największy odsetek ofert pracy w:

- » subregionie miasto Poznań był generowany przez przedsiębiorstwa z branż: poligraficzna (52%) i spożywcza (12%),
- » subregionie poznańskim był generowany przez przedsiębiorstwa z branż: przetwórstwo surowców mineralnych (15%) i motoryzacyjna i transportowa (40%),
- » subregionie konińskim był generowany przez przedsiębiorstwa z branż: produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń (41%) i pozostała produkcja wyrobów (9%),
- » subregionie kaliskim był generowany przez przedsiębiorstwa z branż: spożywcza (8%) i tekstylno-odzieżowa (7%),

- » subregionie pilskim był generowany przez przedsiębiorstwa z branż: motoryzacyjna i transportowa (9%) i spożywcza (6%),
- » subregionie leszczyńskim był generowany przez przedsiębiorstwa z branż: spożywcza (8%) i przetwórstwo oparte na metalach (4%).

Tabela nr 61: Struktura ofert pracy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski wg branż i subregionów, N = 1 902

struktura w % dla ofert pracy z sektora przetwórstwa przemysłowego	branża										
	OGÓŁEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	tekstylny – odzieżowa:	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwo surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów	brak danych
Wielkopolska N = ogółem %	1 902	261	86	154	330	223	131	281	87	127	222
	100%	13,7%	4,5%	8,1%	17,4%	11,7%	6,9%	14,8%	4,6%	6,7%	11,7%
Subregion m. Poznań	32,6%	28,7%	38,4%	20,8%	26,7%	31,4%	51,9%	24,9%	40,2%	29,9%	50,5%
Subregion poznański - powiaty	22,2%	18,8%	16,3%	33,8%	21,8%	26,5%	20,6%	18,9%	24,1%	28,3%	18,0%
Subregion koniński, w tym:	5,6%	3,4%	3,5%	2,6%	5,2%	3,6%	1,5%	15,7%	5,7%	9,4%	1,4%
m. Konin	0,3%	0,4%	0,0%	0,0%	1,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%	0,0%
powiaty subregionu konińskiego	5,3%	3,1%	3,5%	2,6%	3,9%	3,6%	1,5%	15,7%	5,7%	8,7%	1,4%
Subregion kaliski, w tym:	3,6%	7,7%	7,0%	3,9%	0,6%	3,6%	0,0%	6,0%	1,1%	1,6%	3,2%
m. Kalisz	1,5%	4,2%	4,7%	0,0%	0,3%	1,8%	0,0%	1,1%	1,1%	0,0%	2,3%
powiaty subregionu kaliskiego	2,1%	3,4%	2,3%	3,9%	0,3%	1,8%	0,0%	5,0%	0,0%	1,6%	,9%
Subregion pilski, w tym:	3,0%	5,4%	0,0%	4,5%	2,7%	2,7%	1,5%	3,2%	9,2%	2,4%	0,0%
m. Piła	0,9%	2,7%	0,0%	1,3%	0,6%	0,4%	0,0%	1,1%	0,0%	2,4%	0,0%
powiaty subregionu pilskiego	2,1%	2,7%	0,0%	3,2%	2,1%	2,2%	1,5%	2,1%	9,2%	0,0%	0,0%
Subregion leszczyński, w tym:	2,8%	8,0%	0,0%	0,6%	2,7%	3,6%	0,0%	2,5%	1,1%	2,4%	1,8%
m. Leszno	0,4%	1,9%	0,0%	0,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
powiaty subregionu leszczyńskiego	2,4%	6,1%	0,0%	0,6%	1,8%	3,6%	0,0%	2,5%	1,1%	2,4%	1,8%
brak danych	25,5%	22,6%	30,2%	31,8%	30,0%	25,6%	24,4%	26,0%	13,8%	20,5%	23,4%
na terenie Wielkopolski (ogólnie)	4,5%	5,4%	4,7%	1,9%	10,3%	3,1%	0,0%	2,8%	4,6%	5,5%	1,8%

6.2. Stanowiska na jakie najczęściej poszukiwały pracowników przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Łącznie analizowane oferty pracy dotyczyły 416 różnych zawodów, które pogrupowane zostały na etapie analizy w 103 większe grupy. Najczęściej poszukiwani byli pracownicy w takich zawodach jak: przedstawiciel handlowy - 21,1% analizowanych ofert; doradca/konsultant handlowo-techniczny/ serwisant - 5,4%; kierownik sprzedaży - 4,4%; pracownik produkcji - 4,3%; operator/ obsługa maszyn - 3,8%; księgowy - 3,6%; kierownik/ dyrektor produkcji - 2,8%; kierownik/ dyrektor (ogólnie) - 2,5%. Pozostałym stanowiska na jakie poszukiwano pracowników (stanowiły w strukturze analizowanej oferty jednostkowo poniżej 1%, a łącznie 25% przeanalizowanego materiału).⁴⁷

Tabela nr 62: Struktura ofert pracy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski wg branż i zapotrzebowania na stanowiska pracy, N= 1 902

struktura w % dla ofert pracy z sektora przetwórstwa przemysłowego	branża										
	OGÓŁEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	tekstylno - odzieżowa:	drzewno -papiernicza i meblowa	przetwórstwo surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów	brak danych
Stanowiska pracy N=	1902	261	86	154	330	223	131	281	87	127	222
-ogółem %	100,0%	13,7%	4,5%	8,1%	17,4%	11,7%	6,9%	14,8%	4,6%	6,7%	11,7%
przedstawiciel handlowy	21,1%	30,7%	22,1%	18,2%	33,0%	15,7%	14,5%	17,4%	9,2%	27,6%	9,0%
doradca/ konsultant handlowo-techniczny/ serwisant	5,4%	1,9%	2,3%	2,6%	5,2%	3,6%	3,1%	13,2%	9,2%	9,4%	2,3%

⁴⁷ Ze względu na to, że część zawodów była opisywana w analizowanych ofertach pracy w różny sposób dla ucytlenienia analizy zostały one pogrupowane w 103 grupy, które prezentujemy w kolejności od najmniej ważnej: przedstawiciel handlowy; doradca/ konsultant handlowo-techniczny/ serwisant; kierownik sprzedaży; pracownik produkcji; operator/ obsługa maszyn; księgowy; kierownik/ dyrektor produkcji; kierownik/ dyrektor (ogólnie); sprzedawca/ ekspedient/ kasjer; specjalista/ kierownik ds. jakości; mechanik (maszyn, na produkcji); specjalista ds. utrzymania ruchu na produkcji; specjalista ds. logistyki; kierownik magazynu/ magazynier; drukarz; specjalista/ kierownik ds. handlu/ zakupów; konstruktor; specjalista ds. controllingu; analityk finansowy/dyrektor finansowy; telemarketer; asystent/asystentka (dyrektora)/pracownik sekretariatu; technolog; kosmolog/kosmetyczka; elektryk; specjalista/ kierownik ds. eksportu/ importu; ślusarz; inżynier produkcji; project manager; kierownik budowy; kierowca; product manager; spawacz; specjalista/ dyrektor ds. marketingu; automatyk; specjalista ds. kadr i płac; stolarz; programista; tokarz; informatyk; konsultant/ przedstawiciel naukowy; projektant odzieży; frezer; elektromechanik; inżynier budowy; lektor/ tłumacz; szlifler; projektant konstrukcji; grafik komputerowy; piekacz; pakowacz; specjalista ds. BHP; tapicer; monter; specjalista (ogólnie, bez określenia w opisie); laborant (w firmie produkcyjnej); kucharz/ pomoc kuchenna; koordynator; stażysta/praktykant; cukiernik; lakiernik; pracownik biurowy; montażysta; technolog żywności; specjalista ds. środowiska; kreślarz; konstruktor narzędzi do obróbki plastycznej; specjalista ds. badań i rozwoju produktu; malarz; rzeźnik; krawcowa; maszynista offsetowy; merchandiser; specjalista ds. konstrukcji; introligator poligraficzny; robotnik budowlany/ murarz; partner biznesowy; specjalista ds. pozyskiwania gruntów, nieruchomości; praca w ogrodnictwie; operator systemów energetycznych; menager szkoleń; inżynier działu; rozwoju; szewc; chemik; szklarz; sztukator; specjalista ds. public relations; pracownik ochrony; sprzątaczką; prawnik; koordynator projektów drogowych; specjalista ds. cen; blacharz; hydraulik; pielęgniarka; cholewkarz; technik; specjalista ds. Funduszy UE; specjalista ds. energetycznych; glazurnik; galwanizer; technik obróbki gumy; metrolog; specjalista ds. wynajmu

struktura w % dla ofert pracy z sektora przetwórstwa przemysłowego	branża										
	OGÓŁEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	tekstylno – odzieżowa:	drzewno –papiemnicza i meblowa	przetwórstwo surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów	brak danych
kierownik sprzedaży	4,4%	6,1%	9,3%	6,5%	5,5%	1,8%	3,1%	4,6%	1,1%	3,1%	2,3%
pracownik produkcji	4,3%	3,8%	5,8%	0,6%	3,9%	9,0%	7,6%	3,9%	2,3%	0,8%	4,1%
operator/ obsługa maszyn	3,8%	1,1%	0,0%	2,6%	5,2%	3,6%	6,1%	3,6%	5,7%	3,1%	5,9%
księgowy	3,6%	2,3%	4,7%	6,5%	3,0%	1,8%	0,8%	3,2%	8,0%	0,8%	7,2%
kierownik/ dyrektor produkcji	2,8%	0,8%	2,3%	5,8%	1,5%	4,5%	1,5%	1,1%	5,7%	3,1%	5,0%
kierownik/ dyrektor (ogólnie)	2,5%	1,9%	1,2%	1,9%	3,3%	3,1%	1,5%	2,1%	0,0%	1,6%	4,5%

6.3. Grupy pracownicze i działy, do których rekrutowały pracowników przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce

Najwięcej ofert pracy na stanowisko szeregowego pracownika biurowego pojawiło się w subregionie leszczyńskim – stanowiły one 63% spośród wszystkich ofert pracy w tym subregionie, robotnik wykwalifikowany poszukiwany był najczęściej w subregionie konińskim – 29% - spośród wszystkich ofert pracy.

Tabela nr 63: Struktura ofert pracy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski wg szczebla zatrudnienia, N=1 902

	struktura w % dla ofert pracy z sektora przetwórstwa przemysłowego
szczeble zatrudnienia	N= 1902
	100,0%
szeregowy pracownik biurowy/ pracownik umysłowy	50,2%
robotnik wykwalifikowany	23,7%
kadra kierownicza niższego i średniego szczebla	13,0%
robotnik niewykwalifikowany	3,4%
kadra kierownicza wyższego szczebla	1,0%
brak danych	8,7%

Tabela nr 64: Struktura ofert pracy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski wg subregionu i szczebla zatrudnienia, N= 1 902

struktura w % dla ofert pracy z sektora przetwórstwa przemysłowego	szczeble zatrudnienia						
	OGÓŁEM	szeregowy pracownik biurowy/ pracownicy umysłowi	robotnik wykwalifikowany	kadra kierownicza niższego i średniego szczebla	brak danych	robotnik niewykwalifikowany	kadra kierownicza wyższego szczebla
Wielkopolska- N=	1902	954	451	248	166	64	19
ogółem %	100,0%	50,2%	23,7%	13,0%	8,7%	3,4%	1,0%
Subregion m. Poznań	32,6%	51,9%	25,6%	11,4%	6,6%	3,7%	0,8%
Subregion poznański - powiaty	22,2%	43,0%	33,1%	12,3%	6,9%	3,5%	1,2%
Subregion koniński, w tym:	5,6%	43,9%	29,0%	20,6%	6,5%	0,0%	0,0%
m. Konin	0,3%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
powiaty subregionu konińskiego	5,3%	40,6%	30,7%	21,8%	6,9%	0,0%	0,0%
Subregion kaliski , w tym:	3,6%	59,4%	15,9%	18,8%	2,9%	0,0%	2,9%
m. Kalisz	1,5%	75,9%	3,4%	13,8%	0,0%	0,0%	6,9%
powiaty subregionu kaliskiego	2,1%	47,5%	25,0%	22,5%	5,0%	0,0%	0,0%
Subregion piłski, w tym:	3,0%	58,6%	20,7%	13,8%	5,2%	1,7%	0,0%
m. Piła	0,9%	61,1%	11,1%	11,1%	16,7%	0,0%	0,0%
powiaty subregionu piłskiego	2,1%	57,5%	25,0%	15,0%	0,0%	2,5%	0,0%
Subregion leszczyński, w tym:	2,8%	63,0%	14,8%	18,5%	1,9%	0,0%	1,9%
m. Leszno	0,4%	75,0%	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%
powiaty subregionu leszczyńskiego	2,4%	60,9%	17,4%	17,4%	2,2%	0,0%	2,2%
brak danych	25,5%	46,0%	17,3%	13,8%	16,7%	5,2%	1,0%
na terenie Wielkopolski (ogólnie)	4,5%	25,5%	46,0%	17,3%	13,8%	16,7%	5,2%

Znacznie **ponad połowa z analizowanych ofert pracy – 69% dotyczy dwóch działów firm: działu produkcji (38%) i działu sprzedaży (31%)**. Oferty z pozostałych działów stanowią najwyżej kilka procent przeanalizowanych ofert pracy. Ponadto 12% analizowanych ofert nie zawiera danych pozwalających na ich kwalifikację do konkretnych działów. Dominację ofert pracy z działów produkcji oraz sprzedaży odnotowujemy we wszystkich analizowanych branżach, choć popyt na pracowników produkcyjnych jest zdecydowanie najwyższy w takich branżach jak: przetwórstwo oparte na metalach, motoryzacja i transport, poligrafia, drzewno papiernicza i meblowa oraz produkcja i konserwacja urządzeń, a popyt na pracowników działu sprzedaży jest najwyższy w branżach: tekstylna – odzieżowej, spożywczej, przetwórstwa surowców mineralnych oraz branży produkcji nie ujętej w innych działach sekcji C.

Tabela nr 65: Struktura ofert pracy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski wg określonego działu zatrudniania i branż, N= 1 902

struktura w % dla ofert pracy z sektora przetwórstwa przemysłowego	branża										
	OGÓLEM	spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	tekstylny – odzieżowa	drzewno-papiernicza i meblowa	przetwórstwo surowców mineralnych	przetwórstwo oparte na metalach	poligraficzna	produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	motoryzacyjna i transportowa	pozostała produkcja wyrobów	brak danych
dział zatrudnienia - ogółem N=	1 902	261	86	154	330	223	131	281	87	127	222
%	100,0%	38,1%	30,7%	12,2%	4,8%	4,6%	3,4%	1,6%	1,3%	1,1%	0,8%
produkcja	38,1%	29,9%	29,1%	41,6%	30,3%	55,6%	48,1%	40,2%	48,3%	23,6%	38,3%
sprzedaż	30,7%	44,4%	50,0%	27,3%	44,8%	18,4%	19,8%	23,8%	13,8%	44,1%	14,9%
administracja	4,8%	2,3%	0,0%	1,3%	3,6%	5,4%	3,1%	9,6%	4,6%	2,4%	9,5%
finanse	4,6%	2,3%	5,8%	8,4%	3,3%	2,7%	4,6%	2,5%	10,3%	4,7%	8,1%
logistyka/ transport	3,4%	6,1%	1,2%	5,2%	1,5%	1,8%	2,3%	4,3%	5,7%	2,4%	3,6%
marketing	1,6%	1,1%	1,2%	0,0%	3,0%	0,9%	1,5%	0,7%	4,6%	1,6%	1,8%
zarząd	1,3%	1,5%	0,0%	0,0%	0,6%	1,3%	0,8%	2,1%	0,0%	3,9%	1,8%
magazynowanie	1,1%	1,1%	0,0%	1,3%	1,2%	0,4%	2,3%	1,1%	1,1%	0,8%	1,4%
serwis/naprawa	0,8%	1,1%	0,0%	0,6%	0,0%	0,9%	0,0%	2,5%	1,1%	0,8%	0,5%
dział IT	0,8%	0,8%	0,0%	0,6%	0,6%	0,0%	3,1%	0,4%	2,3%	0,0%	1,4%
HR/ kadry	0,6%	0,4%	0,0%	0,0%	0,9%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,8%	2,7%
brak danych	12,2%	8,8%	12,8%	13,6%	10,0%	12,6%	14,5%	12,5%	8,0%	15,0%	16,2%

Z analizowanych ofert pracy wynika, że największe zapotrzebowanie na pracowników produkcyjnych zgłasza branża przetwórstwa opartego na metalach, poligraficzna oraz motoryzacyjna i transportowa. Branża tekstylny-odzieżowa, przetwórstwo surowców mineralnych oraz branża zajmująca się pozostałą produkcją wyrobów wykazują największy popyt na pracowników w działach dotyczących sprzedaży.

6.4. Zakres informacji zamieszczanych przez pracodawców w ofertach pracy

W ponad 80-ciu procentach przeanalizowanych ofert pracy przedsiębiorstw z sekcji przetwórstwa przemysłowego pracodawcy nie zamieścili informacji o oferowanej formie zatrudnienia. Jeśli taka informacja została zawarta w ofercie, to w 16% oferowana była umowa o pracę, a w 2,4% przypadków były to takie formy jak: umowa zlecenie, umowa agencyjna, praca kontraktowa, umowa na czas zastępstwa, praca tymczasowa, praca w oparciu o własną działalność gospodarczą, umowa o dzieło. Umowa o pracę proponowana jest najczęściej w subregionie kaliskim (35%), najrzadziej natomiast w subregionie pilskim (7%).

Prawie połowa (tj. 47%) analizowanych ofert pracy z przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego nie zawierało informacji o oferowanych przez pracodawców warunkach pracy. Jeżeli już tego typu informacja jest zawarta, to najczęściej wskazywane są takie elementy jak: atrakcyjne wynagrodzenie (27%), możliwość rozwoju, awansu (22%), narzędzia pracy - laptop, samochód, itp. (17%), możliwość szkoleń (15%).

Pozostałe, rzadziej wskazywane przez pracodawców, warunki pracy i zatrudnienia dotyczyły m.in.: atmosfery w firmie i zespole, renomy firmy i jej dynamicznego rozwoju, możliwości zdobycia doświadczenia zawodowego (w tym w środowisku międzynarodowym), możliwości realizacji swoich pasji i pomysłów oraz samodzielności w pracy, warunków pracy dostosowanych do potrzeb pracownika (stałe wynagrodzenie i system premiowy), różnych pakietów socjalno – pracowniczych, dostosowanych do potrzeb pracownika warunków zatrudnienia (stała umowa po okresie próbnym, elastyczny czas pracy, możliwość pracy zdalnej, współpraca na zasadzie outsourcingu).

Znaczący odsetek (49%) przeanalizowanych ofert pracy z przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego nie zawierało informacji o wymaganym wykształceniu. Jeżeli już pracodawcy umieszczali wymagania dotyczące wykształcenia to najczęściej oczekiwane było przez nich wykształcenie wyższe (20%), rzadziej wyższe techniczne (14%), znacznie rzadziej wspomniane jest niższe wykształcenie w porównaniu z wymienionymi.

Bardzo rzadko, bo tylko w 20% analizowanych ofert pracy z przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego umieszczone były informacje na temat oczekiwanego od kandydatów kierunku wykształcenia. Wśród najczęściej oczekiwanych znalazły się: ekonomia, kierunek mechaniczny, budowa maszyn, elektrotechnika, automatyka, budowlane i elektryczne - stanowiąc w sumie 15%. Pozostałe kierunki wykształcenia wspomniane były sporadycznie. **Jeszcze rzadziej, bowiem tylko w 1% poddanych analizie ofert pracy, umieszczona była informacja o wymaganym od kandydatów zawodzie.**

Tabela nr 66: Struktura ofert pracy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski wg subregionu i wymaganego kierunku wykształcenia, N= 1 902

struktura w % dla ofert pracy z sektora przetwórstwa przemysłowego	kierunek wykształcenia									
	OGÓLEM	brak danych	ekonomia	kierunek mecha- niczny	budowa maszyn	elektrotechnika	automatyka	budowlane	elektryczne	pozostałe 47 kie- runków
Wielkopolska- N= ogółem %	1902	1500	89	62	34	25	23	23	23	242
	100,0%	78,9%	4,7%	3,3%	1,8%	1,3%	1,2%	1,2%	1,2%	20%
Subregion m. Poznań	32,6%	80,4%	4,2%	4,2%	1,6%	1,0%	1,4%	1,1%	1,3%	10,6%
Subregion poznański - powiaty	22,2%	76,8%	6,1%	3,5%	2,4%	2,1%	1,2%	0,7%	1,4%	12,5%
Subregion koniński, w tym:	5,6%	80,4%	8,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,9%	17,8%
m. Konin	0,3%	83,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%
powiaty subregionu konińskiego	5,3%	80,2%	8,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%	17,8%
Subregion kaliski , w tym:	3,6%	68,1%	8,7%	5,8%	7,2%	1,4%	0,0%	0,0%	0,0%	18,8%
m. Kalisz	1,5%	86,2%	6,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	10,3%
powiaty subregionu kaliskiego	2,1%	55,0%	10,0%	10,0%	12,5%	2,5%	0,0%	0,0%	0,0%	25%
Subregion pilski, w tym:	3,0%	60,3%	10,3%	8,6%	0,0%	0,0%	3,4%	0,0%	0,0%	25,9%
m. Piła	0,9%	88,9%	5,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,6%
powiaty subregionu pilskiego	2,1%	47,5%	12,5%	12,5%	0,0%	0,0%	5,0%	0,0%	0,0%	35%
Subregion leszczyński, w tym:	2,8%	72,2%	1,9%	1,9%	5,6%	3,7%	1,9%	0,0%	1,9%	14,8%
m. Leszno	0,4%	75,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	25%
powiaty subregionu leszczyńskiego	2,4%	71,7%	2,2%	2,2%	6,5%	4,3%	2,2%	0,0%	2,2%	13%
brak danych	25,5%	84,3%	2,5%	1,9%	0,8%	1,0%	1,2%	1,4%	1,2%	10,5%
na terenie Wielkopolski (ogólnie)	4,5%	70,6%	3,5%	2,4%	2,4%	2,4%	0,0%	7,1%	1,2%	20%

możliwość wielokrotnego wyboru (wyniki nie sumują się do 100%)

Należy natomiast zwrócić uwagę na to, że **bardzo często, bowiem w 77% analizowanych ofert pracy z przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego, zamieszczone były informacje dotyczące wymaganych przez pracodawcę kwalifikacji. Najczęściej wymieniane kwalifikacje to: doświadczenie w branży (ponad 55% analizowanych ofert pracy), prawo jazdy kat. B (22% ofert), znajomość pakietu MS Office (15 % ofert), wiedza specjalistyczna - 11 % analizowanych ofert pracy.**

Każde z pozostałych wymogów wspomnianych przez pracodawców wymieniane jest rzadziej niż w 10 % analizowanych ofert pracy. Wśród nich znajdują się:

» **doświadczenie i praktyka zawodowa**⁴⁸,

» **postawy, zachowania, motywacja i wartości**, w tym takie elementy jak: prowadzenie własnej działalności gospodarczej / gotowość do założenia własnej działalności gospodarczej, **specyficzne umiejętności fachowe związane z konkretną branżą**, w tym między innymi:

umiejętności obsługi różnego typu maszyn produkcyjnych ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnych metod sterowania⁴⁹; umiejętność obsługi urządzeń laboratoryjnych, wiedza i praktyczne umiejętności prowadzenia procesów technologicznych⁵⁰; znajomość rynków branżowych i powiązanych z nimi, znajomość unormowań prawnych, umiejętność czytania rysunku technicznego i przygotowania dokumentacji technicznej specyficznej dla każdej z analizowanych branż, umiejętności w zakresie komunikacji i pracy z ludźmi / klientami⁵¹, wiedza z zakresu magazynowania i logistyki, wiedza z zakresu zarządzania i HR, wiedza z zakresu administracji⁵²; wiedza z zakresu finansów⁵³, znajomość systemów zarządzania jakością⁵⁴ posiadanie uprawnień

---

⁴⁸ Szczegółowe wskazania dotyczyły: doświadczenia na stanowisku kierownika/managera (2,4%), znajomości rynku lokalnego (1,7%), znajomości rynku HoReCa (0,7%), doświadczenia / znajomości optymalizacji produkcji (0,4%),

⁴⁹ Szczegółowe wskazania dotyczyły obsługi następujących maszyn i urządzeń: maszyny przemysłowe (0,2%), umiejętność obsługi piły (0,1%), znajomość maszyn do obróbki drewna (0,1%), umiejętność szycia na maszynie (0,2%), znajomość zastosowania spawalniczych robotów przemysłowych (0,1%), obsługa zgrzewarki (0,1%), umiejętność obsługi obrabiarek (0,1%), umiejętność parametryzowania i serwisowania falowników i serwonapędów (0,1%), umiejętność posługiwania się elektronarzędziami (0,1%), umiejętność pracy na pile z rozkrojem (0,1%).

⁵⁰ Szczegółowe wskazania dotyczyły znajomości następujących procesów technologicznych, wiedzy i praktycznej umiejętności ich realizacji: znajomość techniki (budowy maszyn) (1,3%), znajomość procesów obróbki skrawaniem (0,7%), umiejętność modelowania szablonów zgodnie z projektem plastycznym (0,1%), umiejętność tworzenia grafiki komputerowej, znajomość narzędzi i technik lean manufacturing (0,8%), znajomość pomiarów (0,7%), umiejętność wykonywania kosztorysów (0,6%), znajomość druku offsetowego (0,5%), znajomość technik przygotowania druku (0,2%), umiejętność obsługi i modyfikowanie spawu (0,2%), znajomość sterowań HEIDENHAIN 530, 426/430, MAZATROL (0,2%), umiejętność projektowania schematów elektronicznych i płytek drukowanych - PCB (0,2%), znajomość procesów obróbki stali (0,1%), umiejętność lutowania elementów SMD (0,1%), umiejętność zaprojektowania i wykonania obróbek blacharskich (0,1%), z zakresu prac ślusarskich (0,1%), znajomość technologii tłoczenia blach (0,1%), znajomości zasad wykonywania i stopniowania szablonów odzieży (0,1%), umiejętność projektowania wnętrza (0,1%), naprawa, konserwacja, kalibracja i sprawdzenia układów sterowania - PLC, SCADA, umiejętność nakładania i obróbki tynków gipsowych (0,1%), znajomość technik wykończeniowych (0,1%), znajomość procesów technologicznych obróbki plastycznej (0,1%), znajomość materiałoznawstwa (w oparciu o normy) (0,1%), umiejętność obsługi instalacji elektrycznych (0,1%), wiedza z zakresu sterowników programowalnych (0,1%), umiejętność obsługi maszyn solwentowych (0,1%), obsługa kasy fiskalnej (0,5%), znajomość procesu termoformingu, maszyn ILLIG (0,1%), znajomości materiałów budowlanych (0,1%),

⁵¹ Szczegółowe wskazania dotyczyły: znajomości technik sprzedaży i negocjacji (4,4%), znajomości organizacji pracy (0,6%), znajomości standardów obsługi klienta (0,6%), umiejętności obsługi klienta (0,1%),

⁵² Szczegółowe wskazania dotyczyły: znajomości kodeksu drogowego, kodeksu pracy, przepisów celnych, przepisów akcyzowych (1,1%), HACCP, BRC, OHSAS 18001, ISO 14001 (0,9%), obsługi urządzeń biurowych (0,7%), znajomości przepisów prawnych dotyczących eksportu/importu (0,3%), znajomości prawa budowlanego (0,1%),

⁵³ Szczegółowe wskazania dotyczyły: wiedzy z zakresu rachunkowości i podatków (1,4%), znajomości podstaw księgowości (1,1%), znajomości prawa podatkowego (1,0%), znajomości programów finansowych (0,9%), znajomości przepisów prawnych dotyczących prawa podatkowego i ubezpieczeń społecznych (0,8%), znajomości programu „Płatnik (0,5%), znajomości zagadnień płac i zatrudnienia oraz rozliczeń z ZUS i US (0,3%), znajomości przepisów związanych z ewidencją przychodów (0,1%), znajomości programów kosztorysowych (0,1%).

⁵⁴ Szczegółowe wskazania dotyczyły: znajomości systemów zarządzania jakością (0,4%), znajomość metod TPM, SMED, KAIZEN (0,1%), znajomości norm DIN EN 15085, DIN EN ISO 3834 (0,1%), umiejętności samodzielnego wdrożenia systemu ISO (0,1%), znajomości ustawy o ochronie danych osobowych i działalności GIODO (0,1%), znajomości procesów biznesowych (0,1%), znajomości wdrażania procedur GMP (0,1%), znajomość narzędzi 5S (0,1%),

zawodowych – specjalistycznych⁵⁵, wiedza i umiejętności z zakresu IT oraz praktycznej umiejętności wykorzystania różnego typu oprogramowania⁵⁶ oraz pozostałe umiejętności i wiedza (znajomość rynku B2B, znajomość rynku międzynarodowego, znajomość matematyki i statystyki).

Ponadto w prawie połowie (46%) analizowanych ofert pracy z przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego zamieszczone były informacje na temat oczekiwanych od kandydatów konkretnych umiejętności. Najczęściej wymagane przez pracodawców były: samodzielność, umiejętności interpersonalne, umiejętności w zakresie komunikowania się, umiejętność pracy w zespole, zaangażowanie, umiejętność organizacji pracy własnej oraz zespołu, umiejętność planowania, umiejętność analitycznego myślenia.

Należy zwrócić uwagę na to, że w **37% analizowanych ofert pracy wymagana była od kandydatów znajomość przynajmniej jednego języka obcego. Najczęściej** pracodawcy oczekiwali znajomości języka **angielskiego (34%) oraz języka niemieckiego (13%)**. Natomiast znajomość innych języków była oczekiwana sporadycznie.

Ponad 80% analizowanych ogłoszeń nie zawierało wymagań odnośnie posiadania przez kandydata określonego stażu pracy. Jeżeli już takie oczekiwania były zapisane, to **najczęściej oczekiwano od kandydatów 2 - 3 letniego (13%) doświadczenia zawodowego.**

Ponad połowa (52%) z zamieszczonych przez przedsiębiorców z sektora przetwórstwa przemysłowego ofert pracy nie jest kierowana do studentów, a prawie połowa (46%) nie określa czy może się o pracę ubiegać student czy też nie. Jedynie 2% ofert z analizowanych ofert z sektora przetwórstwa przemysłowego zawierało informację, że są one skierowane do studentów lub że studenci mogą się ubiegać o pracę w ramach danej oferty.

---

⁵⁵ Szczegółowe wskazania dotyczyły następujących uprawnień: prawo jazdy kat. C, C+E (0,5%), uprawnienia budowlane (0,3%), uprawnienia budowlane bez ograniczeń w specjalności konstrukcyjno-budowlanej prawo jazdy kat. A (0,2%), aktualne uprawnienia na przewóz rzeczy (0,2%), uprawnienia energetyczne z zakresu eksploatacji do 15 kV (0,2%), (0,2%), uprawnienia audytorskie (0,2%), uprawnienia kwalifikacyjne eksploatacji i dozoru (0,1%), licencja pośrednika (0,1%), uprawnienia do obsługi wózków widłowych (1,4%), uprawnienia do 1 kV (1,1%), uprawnienia spawalnicze / znajomość procesów spawalniczych (0,7%), uprawnienia do kierowania konkretnymi pojazdami mechanicznymi - wózki, koparki itp. (0,6%), uprawnienie do obsługi suwnic (0,5%), posiadanie certyfikatów (0,5%), uprawnienia SEP do 15 kV (0,4%), uprawnienia budowlane w branży mostowej lub drogowej bez ograniczeń (0,4%), uprawnienia MIG/ MAG (0,3%), uprawnienia do cięcia palnikiem gazowym (0,1%), uprawnienia energetyczne z zakresu eksploatacji do 9 kV (0,1%), uprawnienia służby BHP (0,1%), uprawnienia Inspektora Ochrony Przeciwpowarowej (0,1%), uprawnienia do kierowania konkretnymi pojazdami mechanicznymi - wózki, koparki itp. (0,6%), uprawnienia spawalnicze (0,2%), umiejętności uprawnienia w zakresie badań wizualnych VT2 (0,1%), pełne uprawnienia w branży sanitarnej (0,1%).

⁵⁶ Szczegółowe wskazania dotyczyły: znajomości systemu SAP (3,6%), znajomości oprogramowania Solidworks, AutoCad, Inventor (3,6%), znajomości oprogramowania (CAD/CAM) (1,6%), obsługi systemu komputerowego klasy ERP (1,2%), umiejętności pracy na komputerze (7,9%), znajomości programu Symfonia Handel (0,7%), umiejętności programowania (0,4%), znajomości programów Heidenhain, Sinumerik (0,2%), znajomości programów DTP (0,1%), umiejętności konfiguracji systemów Windows, Linux (0,1%), znajomości języka C / C++ lub PHP (0,1%), umiejętności programowania, obsługa robota abb (0,1%), znajomość oprogramowania Sinumeric (0,1%), znajomości zagadnień związanych z sieciami komputerowymi (0,1%), umiejętności tworzenie aplikacji przy użyciu środowiska .NET (0,1%), znajomości programu „AXAPTA” (0,1%), znajomości programu Microsoft NAVISION (0,1%), znajomości Microsoft SQL Server (0,6%), obsługi Corel Draw (1,4%), znajomości programu Adobe Photoshop (0,9%), %), znajomości sterowników PLC (0,5%), znajomość systemu Catia V5 (0,3%), umiejętność tworzenia baz danych (0,1%), znajomość protokołów TCP/IP, transmisji (0,1%), umiejętność programowania ABAP (0,1%), znajomość zagadnień bezpieczeństwa IT (0,1%), znajomość technologii ASP.NET (0,1%), znajomość oprogramowania 3D (0,1%), znajomość języka C (0,1%).

Przedsiębiorcy zajmujący się przetwórstwem przemysłowym **rzadko stawiają kandydatom do pracy dodatkowe wymagania** (lub rzadko je precyzują w ogłoszeniach) - tego typu oczekiwania zawiera tylko 25% przeanalizowanych ofert pracy. **Do najczęściej wymienianych** dodatkowych wymagań **należą: dyspozycyjność, mobilność, gotowość do wyjazdów, gotowość do pracy zmianowej**. Wymienione dodatkowe wymogi są równie ważne dla pracodawców ze wszystkich branż.

Podsumowując - przeprowadzona analiza ofert pracy pochodzących z sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wskazuje, że:

- » **firmy z tego sektora zamieściły 17% ofert pracy z wszystkich zamieszczonych ogłoszeń poddanych analizie,**
- » **znacznie ponad połowa z analizowanych ofert pracy – 69% dotyczy dwóch działów firm: działu produkcji (38%) i działu sprzedaży (31%),**
- » **bardzo często w zamieszczonych ogłoszeniach (77%) pracodawcy wymagają kwalifikacji,** najczęściej wspomniane to: **doświadczenie w branży,** konkretne umiejętności (46%) i prawo jazdy kat. B oraz znajomość pakietu MS Office,
- » **znajomość przynajmniej jednego języka obcego wymagana była od kandydatów w 37% analizowanych ofertach pracy;** najczęściej wskazywane to język angielski i język niemiecki.
- » **prawie połowa analizowanych ofert** pracy z przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego **nie zawierała informacji** o oferowanych przez pracodawców **warunkach pracy oraz wymaganym wykształceniu,**
- » **w ponad 80% ofert pracy pracodawcy nie zamieścili informacji o oferowanej formie zatrudnienia,**
- » **rzadko, bo tylko w 20% analizowanych ofert pracy** z przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego, **umieszczone były informacje na temat oczekiwanego od kandydatów kierunku wykształcenia,** jeszcze rzadziej, bowiem tylko w **1%** poddanych analizie ofertach pracy umieszczona była informacja **o wymaganym od kandydatów zawodzie,**
- » **pracodawcy rzadko określają także wymagania co do stażu zawodowego / stażu pracy na danym stanowisku – takiej informacji nie zawierało 80% analizowanych ogłoszeń,**
- » **dodatkowe wymagania również stawiane są przez pracodawców stosunkowo rzadko** - zawierało je jedynie 25% ofert.

Omówiona analiza pokazuje, że dla pracodawców liczą się przede wszystkim konkretne umiejętności i kwalifikacje, doświadczenie zawodowe, znajomość języków oraz w części przypadków spełnianie specjalnych wymagań. Są oni wierni swoim preferencjom w zakresie polityki kadrowej zidentyfikowanym w badaniach jakościowych i ilościowych – znaczna część woli „*zrekrutować gotowego do pracy pracownika, niż podejmować ryzyko kształcenia nowych kadr. No chyba, że zgłasza się ciekawy kandydat lub szuka się człowieka do nowych rodzących się specjalizacji / obszarów działania firmy*”.⁵⁷

---

⁵⁷ respondent badań jakościowych zrealizowanych na potrzeby projektu, branża przetwórstwa surowców mineralnych

7. ANALIZA OFERTY EDUKACYJNEJ W WIELKOPOLSCE

7.1. Struktura szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Wielkopolsce⁵⁸

Analiza oferty edukacyjnej wskazuje, że **na terenie województwa Wielkopolskiego funkcjonuje 508 szkół ponadgimnazjalnych** (przy czym liczba ta nie obejmuje liceów ogólnokształcących i szkół wyższych), w tym 443 szkoły publiczne (87%) i 65 (13%) szkół niepublicznych. Wśród tych szkół jest:

- » 168 techników dla młodzieży,
- » 150 zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży,
- » 32 szkoły specjalne oferujące naukę zawodu,
- » 92 szkoły policealne dla dorosłych,
- » 62 technika uzupełniające dla dorosłych,
- » 3 technika dla dorosłych,
- » 1 szkoła kadr zawodowych dla dorosłych.

Tak więc w całej Wielkopolsce funkcjonuje 350 szkół ponadgimnazjalnych oferujących naukę młodzieży i 158 szkół ponadgimnazjalnych oferujących naukę zawodu dorosłym.

Tabela 67: Liczba szkół ponadgimnazjalnych (z wyłączeniem liceów ogólnokształcących) oferujących kształcenie zawodowe w Wielkopolsce w roku 2012/2013 wg typów.

	OGÓŁEM wszystkie typy szkół poza liceami ogólnokształcącymi i szkołami wyższymi	typ szkoły ponadgimnazjalnej dla młodzieży			typ szkoły ponadgimnazjalne dla dorosłych			
		technikum dla młodzieży	ZSZ dla młodzieży	szkoła specjalna	szkoła policealna dla dorosłych	technikum uzupełniające dla dorosłych	technikum dla dorosłych	szkoła kadr zawodowych dla dorosłych
Wielkopolska	508	168	150	32	92	62	3	1
Subregion m. Poznań	79	22	17	5	28	7	0	0
Subregion poznański - powiaty	64	23	21	4	8	7	1	0
Subregion koniński, w tym:	99	29	30	6	14	18	1	1
m. Konin	19	7	7	1	2	2	0	0
powiaty subregionu konińskiego	80	22	23	5	12	16	1	1
Subregion kaliski, w tym:	106	38	34	9	15	10	0	0
m. Kalisz	17	7	7	1	1	1	0	0
powiaty subregionu kaliskiego	89	31	27	8	14	9	0	0

⁵⁸ Podstawę analizy struktury szkół stanowiła baza publicznych i niepublicznych szkół ponadgimnazjalnych z terenu Wielkopolski stworzona w oparciu o dane zamieszczone na stronach internetowych: Wielkopolskiego Kuratorium Oświaty (<http://www.szkoypolicealne.uczelnie.pl>); <http://www.szkoły.info.pl>). Ponadto dokonano przeszukania zasobów internetu pod kątem identyfikacji szkół oferujących nauczania ponad gimnazjalne.

	OGÓLEM wszystkie typy szkół poza liceami ogólnokształcącymi i szkołami wyższymi	typ szkoły ponadgimnazjalnej dla młodzieży			typ szkoły ponadgimnazjalnej dla dorosłych			
		technikum dla młodzieży	ZSZ dla młodzieży	szkoła specjalna	szkoła policealna dla dorosłych	technikum uzupełniające dla dorosłych	technikum dla dorosłych	szkoła kadr zawodowych dla dorosłych
Subregion piłski, w tym:	75	28	16	6	15	9	1	0
m. Piła	19	8	4	1	4	1	1	0
powiaty subregionu piłskiego	56	20	12	5	11	8	0	0
Subregion leszczyński, w tym:	85	28	32	2	12	11	0	0
m. Leszno	14	5	6	0	2	1	0	0
powiaty subregionu leszczyńskiego	71	23	26	2	10	10	0	0

Szkoły poddane analizie oferują w pierwszych klasach na bieżący rok szkolny (2012/2013) łącznie naukę w 1 478 klasach dla 32 057 uczniów (młodzieży, bez uwzględnia dorosłych, dla których brak danych na temat liczby miejsc w 1 klasie). W tym odpowiednio:

- » w technikach dla młodzieży planowane jest otwarcie 700 klas, co daje możliwość nauki dla 19 949 uczniów - młodzieży (nie licząc dorosłych),
- » w zasadniczych szkołach zawodowych dla młodzieży planowane jest otwarcie 429 klas, co daje możliwość nauki dla 11 789 uczniów - młodzieży (nie licząc dorosłych),
- » w szkołach specjalnych oferujących naukę zawodu planowane jest otwarcie 47 klas, co daje możliwość nauki dla 319 uczniów - młodzieży (nie licząc dorosłych),
- » w szkołach policealnych dla dorosłych planowane jest otwarcie 192 klas,
- » w technikach uzupełniających dla dorosłych/ technikach dla dorosłych planowane jest otwarcie 110 klas,
- » w szkole kadr zawodowych dla dorosłych planowane jest otwarcie 1 klasy.

Z analizy oferty szkół poddanych analizie wynika, że 87% z nich oferuje kierunki kształcenia bezpośrednio lub pośrednio związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego, a 62% szkół oferuje kształcenie dla innych sekcji/branż gospodarki. Wśród ogółu szkół ponadgimnazjalnych funkcjonujących w Wielkopolsce (poza liceami ogólnokształcącymi i uczelniami wyższymi) największy odsetek szkół (69%) oferuje kształcenie w kierunkach potrzebnych w każdej branży. Kształcenie specjalistyczne sprofilowane na poszczególne branże oferuje odpowiednio następujący odsetek wielkopolskich szkół ponadgimnazjalnych: dla branży spożywczej - 21% szkół; dla branży tekstylna - odzieżowej - 2% szkół; dla branży drzewno - papierniczej i meblowej - 9% szkół; dla branży przetwórstwo surowców mineralnych - 7% szkół; dla branży przetwórstwa opartego na metalach - 4% szkół; dla branży poligraficznej- 12% szkół; dla branży produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń - 33% szkół; dla branży motoryzacyjnej i transportowej - 25% szkół; dla branż zakwalifikowanych do kategorii produkcja pozostałych wyrobów przemysłowych nie zaliczonych do innych branż sekcji C w ofercie edukacyjnej na rok 2012/ 2013 nie została zidentyfikowana żadna sprofilowana oferta.

Tabela nr 68: Liczba szkół ponadgimnazjalnych (bez liceów ogólnokształcących i szkół wyższych) w Wielkopolsce oferujących kształcenie zawodowe i ogólne w zakresie kształcenia istotnego dla sekcji C „przetwórstwo przemysłowe”.

Branża	OGÓLEM wszystkie typy szkół poza liceami ogólnokształcącymi i szkołami wyższymi	Subregion m. Poznań			Subregion koniński, w tym:			Subregion kaliszki, w tym:			Subregion piłski, w tym:			Subregion leszczyński, w tym:		
		m. Poznań	powiaty poznański - powiaty	powiaty koniński, w tym: m. Konin	powiaty subregionu konińskiego	m. Kalisz	powiaty subregionu kaliszkiego	Subregion piłski, w tym: m. Piła	powiaty subregionu piłskiego	Subregion leszczyński, w tym: m. Leszno	powiaty subregionu leszczyńskiego					
Spożywcza	108	9	11	28	4	24	22	4	18	13	3	10	25	4	21	
Tekstylna – odzieżowa	11	1	0	3	2	1	3	1	2	1	0	1	3	1	2	
Drzewno-papiernicza i meblowa	44	4	4	12	4	8	12	1	11	4	1	3	8	2	6	
Przetwórstwo surowców mineralnych	36	8	3	6	1	5	6	0	6	6	4	2	7	1	6	
Przetwórstwo oparte na metalach	18	1	4	8	3	5	4	0	4	1	1	0	0	0	0	
Poligraficzna	61	12	4	18	4	14	10	2	8	10	4	6	7	1	6	
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	169	30	22	33	9	24	27	3	24	31	10	21	26	5	21	
Motoryzacyjna i transportowa	129	13	15	40	13	27	21	5	16	16	4	12	24	4	20	
Pozostała produkcja wyrobów	2	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	
uniwersalne potrzebne w każdej branży	349	46	46	70	15	55	66	11	55	53	12	41	68	9	59	
dla innych sekcji/branż	316	46	37	61	10	51	69	10	59	52	13	39	51	9	42	

W szkołach ponadgimnazjalnych dla młodzieży w Wielkopolsce jest na rok szkolny 2012/2013 oferowanych 37 929 miejsc. Z analizy oferty szkół poddanych analizie wynika, że 87% z nich oferuje kierunki kształcenia bezpośrednio lub pośrednio związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego, a 62% szkół oferuje kształcenie dla innych sekcji/branż gospodarki. Wśród ogółu miejsc zaoferowanych przez wielkopolskie szkoły ponadgimnazjalne młodzieży na rok 2012/2013 najwyższy odsetek (39%) stanowią miejsca na kierunkach kształcenia zawodowego, które mogą być przydatne w każdej z branż, ponadto 26% kierunków kształcenia nie jest powiązanych z sekcją przetwórstwa przemysłowego i wchodzącymi w skład tej sekcji branżami.

7.2. Struktura szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Wielkopolsce ukierunkowanego na kształcenie zawodowe na potrzeby przetwórstwa przemysłowego

Analiza oferty edukacyjnej wielkopolskiego w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego ukierunkowanego na kształcenie zawodowe na potrzeby przetwórstwa przemysłowego wskazuje, że **na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonują 442 szkoły ponadgimnazjalne** (przy czym liczba ta nie obejmuje liceów ogólnokształcących oraz szkół wyższych), w tym 367 to szkoły publiczne (87%) i 55 (13%) szkoły niepubliczne. Wśród tych szkół jest:

- » 155 techników dla młodzieży,
- » 135 zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży,
- » 81 szkół policealnych dla dorosłych,
- » 48 techników uzupełniających dla dorosłych,
- » 3 technika dla dorosłych,
- » 1 szkoła kadr zawodowych dla dorosłych.

Tak więc w całej Wielkopolsce funkcjonuje 290 szkół ponadgimnazjalnych oferujących naukę młodzieży i 132 szkoły ponadgimnazjalne oferujące naukę zawodu dorosłym.

Szkoły poddane analizie oferują w pierwszych klasach na bieżący rok szkolny (2012/2013) łącznie naukę w 985 klasach dla 22 108 uczniów (młodzieży, bez uwzględnia dorosłych, dla których brak danych na temat liczby miejsc w 1 klasie). W tym odpowiednio:

- » w technikach dla młodzieży planowane jest otwarcie 466 klas, co daje możliwość nauki dla 13 193 uczniów - młodzieży (nie licząc dorosłych),
- » w zasadniczych szkołach zawodowych dla młodzieży planowane jest otwarcie 323 klas, co daje możliwość nauki dla 8 915 uczniów - młodzieży (nie licząc dorosłych),
- » w szkołach policealnych dla dorosłych planowane jest otwarcie 124 klas,
- » w technikach uzupełniających dla dorosłych/ technikach dla dorosłych planowane jest otwarcie 72 klas.

Liczba miejsc nauki oferowana na kierunkach, które można przypisać bezpośrednio do podmiotów zaliczanych do sekcji przetwórstwo przemysłowe stanowi 35% ogółu oferowanych w szkołach ponadgimnazjalnych dla młodzieży w Wielkopolsce miejsc na rok 2012/2013, tj. największy odsetek liczby oferowanych miejsc jest na kierunkach powiązanych z branżą produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń (12,6%) z branżą motoryzacyjną i transportową (8,4%) oraz spożywczą (6,2%). Ponadto liczba miejsc kształcenia zawodowego dedykowanego pozostałym branżom z sekcji przetwórstwo przez wielkopolskie szkolnictwo ponadgimnazjalne jest następująca: dla branży tekstylno – odzieżowej 0,5% miejsc, dla drzewno-papierniczej i meblowej 1,7% miejsc, dla branży przetwórstwa surowców mineralnych 1,5% miejsc, dla branży przetwórstwa opartego na metalach 1,2%, dla branży poligraficznej 2,7% miejsc, dla pozostałych firm przetwórstwa przemysłowego (nie sklasyfikowanych w powyżej wymienionych branżach) 0,1%.

Tabela nr 69: Liczba miejsc oferowanych w szkołach ponadgimnazjalnych w Wielkopolsce (bez liceów ogólnokształcących i szkół wyższych oraz bez liczby miejsc w szkołach dla dorosłych) oferujących kształcenie zawodowe w zakresie kształcenia istotnego dla sekcji C „przetwórstwo przemysłowe” i ogólnego profilu kształcenia.

Uwaga: dane o liczbie miejscach oferowanych w szkołach były dostępne tylko dla techników dla młodzieży, ZSZ dla młodzieży, szkół specjalnych, co stanowi 69 % szkół w Wielkopolsce.

Branża	OGÓLEM wszystkie typy szkół poza liceami ogólnokształcącymi i szkołami wyższymi	Subregion m. Poznań	Subregion poznański - powiaty	Subregion koniński, w tym:	m. Konin	powiaty subregionu konińskiego	Subregion kaliski, w tym:	m. Kalisz	powiaty subregionu kaliskiego	Subregion pilski, w tym:	m. Piła	powiaty subregionu pilskiego	Subregion leszczyński, w tym:	m. Leszno	powiaty subregionu leszczyńskiego
Spożywcza	2 343	298	324	477	63	414	494	114	380	335	156	179	415	104	311
Tekstylna – odzieżowa	188	30	0	10	10	Brak danych	40	8	32	30	0	30	78	30	48
Drzewno-papiernicza i meblowa	650	50	55	116	41	75	243	8	235	73	7	66	113	23	90
Przetwórstwo surowców mineralnych	583	87	65	92	30	62	104	0	104	63	35	28	172	15	157
Przetwórstwo oparte na metalach	463	30	181	124	43	81	113	0	113	15	15	0	0	0	0
Poligraficzna	1 043	245	95	183	78	105	192	40	152	171	52	119	157	30	127
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	4 775	1 023	603	989	355	634	839	186	653	648	189	459	673	255	418
Motoryzacyjna i transportowa	3 184	600	367	761	276	485	614	192	422	299	62	237	543	173	370
Pozostała produkcja wyrobów	25	0	10	0	0	0	15	15	0	0	0	0	0	0	0
uniwersalne potrzebne w każdej branży	14 726	1 575	2 155	2 572	651	1 921	3 026	497	2 529	2 273	409	1 864	3 125	473	2 652
dla innych sekcji/ branż	9 949	1 543	993	1 959	426	1 533	2 757	494	2 263	1 355	409	946	1 342	351	991

W ofercie wielkopolskich szkół ponadgimnazjalnych na rok 2012/ 2013 zidentyfikowano 104 kierunki / zawody kształcenia w 989,7 klasach/oddziałach. Największa oferowanymi kierunkami kształcenia/ zawodami (10 najczęściej oferowanych) są: kształcenie wielozawodowe (w klasach wielozawodowych), technik informatyk, technik ekonomista, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik logistyk, technik handlowiec, technik mechanik, sprzedawca, technik pojazdów samochodowych, mechanik pojazdów samochodowych.⁵⁹

Tabela nr 70: Liczba oddziałów, klas oferowanych na kierunkach kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych dla w zawodach, które mogą być przydatne w przedsiębiorstwach sektora przetwórstwa przemysłowego.

W tabeli zamieszczono wskazania, dla których prowadzone jest 5 i więcej klas w całej Wielkopolsce.

zawód/kierunek	Wielkopolska	Subregion m. Poznań	Subregion poznański - powiaty	Subregion konińskie w tym:	m. Konin	powiaty subregionu konińskiego	Subregion kaliski, w tym:	m. Kalisz	powiaty subregionu kaliskiego	Subregion pilski, w tym:	m. Piła	powiaty subregionu pilskiego	Subregion leszczyński, w tym:	m. Leszno	powiaty subregionu leszczyńskiego
Ogółem	989,7	147,0	130,5	195,2	46,9	148,2	179,9	31,8	148,1	155,1	35,5	119,6	182,0	29,0	153,0
wielozawodowa	141,2	3,0	28,0	16,0	1,0	15,0	26,7	2,0	24,7	25,0	1,0	24,0	42,5	1,0	41,5
technik informatyk	98,0	19,6	13,3	17,8	4,3	13,5	14,0	3,0	11,0	21,6	5,3	16,3	11,7	2,3	9,5
technik ekonomista	63,0	4,4	6,8	14,9	3,2	11,8	16,0	4,0	12,0	8,0	1,0	7,0	12,9	2,2	10,7
technik żywienia i usług gastronomicznych	57,5	6,0	8,5	14,5	2,0	12,5	8,5	2,0	6,5	10,0	4,0	6,0	10,0	2,0	8,0
technik logistyk	43,6	4,5	10,3	5,5	1,0	4,5	6,0	1,0	5,0	8,2	1,2	7,0	9,1	2,4	6,7
technik handlowiec	41,9	2,7	4,8	10,2	2,3	7,9	7,0	0,5	6,5	9,3	1,0	8,3	7,8	1,0	6,8

⁵⁹ Poza wymienionymi w tabeli kierunkami/ zawodami w mniej niż 5 klasach / oddziałach szkolnych można na pobierać naukę w takich zawodach jak: technik technologii odzieży (4,5 klasy), monter mechatronik (4,2), monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych (3,9), technik archiwista (3,8), monter-elektronik (3,5), krawiec (3,1), blacharz (3,1), lakiernik (2,9), technik energetyk (2,7), technik farmaceutyczny (2,7), mechanik-monter maszyn i urządzeń (2,2), operator maszyn i urządzeń odlewniczych (2,0), technik leśnik (2,0), technik przetwórstwa mleczarskiego (2,0), wędliniarz (1,7), technik optyk (1,7), dietetyk (1,7), technik prac biurowych (1,5), monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych (1,5), technik analityk (1,5), technik gazownictwa (1,5), ratownik medyczny (1,5), fotograf (1,3), technik systemów energetyki odnawialnej (1,3), operator urządzeń przemysłu chemicznego (1,2), plastyk (1,2), technik wiertnik (1,2), koszykarz-plecionkarz (1,0), mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych (1,0), mechanik lotniczy (1,0), mechanik precyzyjny (1,0), mechatronika pojazdowa (1,0), technik elektroniki i informatyki medycznej (1,0), technik górnictwa otworowego (1,0), technik mechanik lotniczy (1,0), technik procesów drukowania (1,0), technik procesów introligatorskich (1,0), drukarz (0,8), grafika komputerowa (0,8), technik poligraf (0,8), introligator (0,7), modelarz odlewniczy (0,5), technik awionik (0,5), technik budowy fort-e pianin (0,5), projektant reklam (0,5), informatyka w zarządzaniu (0,3), reklama (0,3), administracja (0,2), asystentka/sekretarka (0,2), ekonomia (0,2), fotografia reklamowa (0,2), logistyka (0,2), ochrona środowiska (0,2), psychologia żywienia (0,2), dietetyka (0,2), organizacja reklamy (0,2), poligraf (0,2), prace biurowe (0,2), psychologia biznesu i reklamy (0,2), archiwista dokumentów elektronicznych (0,2), finanse i rachunkowość (0,2), fundusze strukturalne (0,2), przedstawiciel handlowy (0,2), informatyka i telekomunikacja (0,2), technik górnictwa podziemnego (0,2), przedsiębiorczość w sektorze usług (0,2), specjalista ds. rozwoju zawodowego (0,2), specjalista ds. transportu i spedycji (0,2).

zawód/kierunek	Wielkopolska														
	Subregion m. Poznań	Subregion m. Poznań	Subregion poznański - powiaty	Subregion konińskie w tym:	m. Konin	powiaty subregionu konińskiego	Subregion kaliski, w tym:	m. Kalisz	powiaty subregionu kaliskiego	Subregion pilski, w tym:	m. Piła	powiaty subregionu pilskiego	Subregion leszczyński, w tym:	m. Leszno	powiaty subregionu leszczyńskiego
technik mecha- nik	39,6	3,5	4,8	10,4	2,8	7,6	5,0	1,5	3,5	8,3	3,0	5,3	7,6	0,5	7,1
sprzedawca	36,1	4,0	5,0	12,0	2,0	10,0	7,3	1,5	5,8	1,5	1,0	0,5	6,3	0,3	6,0
technik pojaz- dów samocho- dowych	32,7	7,0	1,0	9,7	3,1	6,6	7,5	2,5	5,0	4,0	b.o.	4,0	3,5	1,0	2,5
mechanik pojaz- dów samocho- dowych	31,9	7,0	2,7	9,7	3,4	6,3	5,0	1,3	3,7	2,5	0,5	2,0	5,0	0,3	4,7
technik admini- stracji	29,0	5,5	3,3	4,5	1,0	3,5	4,0	1,0	3,0	8,8	3,0	5,8	2,9	0,2	2,8
technik mecha- tronik	25,3	4,0	3,0	5,0	2,0	3,0	5,0	b.o.	5,0	3,0	1,0	2,0	5,3	1,0	4,3
technik bezpie- czeństwa i higie- ny pracy	24,0	3,5	3,3	2,2	0,3	1,9	6,0	b.o.	6,0	6,2	1,2	5,0	2,9	0,4	2,5
technik elektryk	22,1	2,5	2,0	6,5	2,0	4,5	3,5	0,5	3,0	5,0	1,0	4,0	2,6	1,0	1,6
technik organiza- cji reklamy	21,5	4,2	b.o.	3,0	b.o.	3,0	3,5	b.o.	3,5	5,3	1,3	4,0	5,5	1,0	4,5
technik elek- tronik	18,5	6,5	3,0	3,0	1,0	2,0	2,5	1,0	1,5	1,0	b.o.	1,0	2,5	2,0	0,5
technik rachun- kowości	17,9	3,7	1,0	3,0	1,0	2,0	3,0	b.o.	3,0	2,5	1,2	1,3	4,8	0,2	4,6
technik urządzeń i systemów energetyki odna- wialnej	14,5	b.o.	2,0	3,5	1,0	2,5	3,5	b.o.	3,5	1,0	b.o.	1,0	4,5	0,5	4,0
technik ochrony środowiska	13,0	0,3	2,5	4,0	2,0	2,0	3,0	b.o.	3,0	2,0	b.o.	2,0	1,2	b.o.	1,2
cukiernik	13,0	2,3	0,6	3,4	1,0	2,4	3,5	1,5	2,0	0,3	0,3	b.o.	3,0	1,3	1,8
ślusarz	12,0	3,0	0,7	1,7	1,5	0,2	1,5	0,3	1,2	1,0	b.o.	1,0	4,2	b.o.	4,2
technik techno- logii żywienia	11,4	2,0	0,7	1,5	b.o.	1,5	2,5	b.o.	2,5	1,0	b.o.	1,0	3,7	b.o.	3,7
stolarz	11,0	0,7	1,0	2,8	0,7	2,2	2,8	b.o.	2,8	0,7	0,2	0,5	3,0	0,8	2,2
elektromechanik pojazdów samo- chodowych	10,6	3,0	1,2	1,9	b.o.	1,9	2,5	1,0	1,5	1,0	b.o.	1,0	1,0	1,0	b.o.
elektryk	10,2	2,0	0,5	3,0	0,7	2,4	1,5	b.o.	1,5	1,2	,2	1,0	2,0	1,0	1,0
technik spedytor	9,3	1,2	3,8	b.o.	b.o.	b.o.	1,0	b.o.	1,0	3,2	1,2	2,0	0,2	b.o.	0,2
technik cyfro- wych procesów graficznych	7,9	1,0	1,2	2,0	1,0	1,0	3,5	2,0	1,5	b.o.	b.o.	b.o.	0,2	b.o.	0,2

zawód/kierunek	Wielkopolska	Subregion m. Poznań	Subregion poznański - powiaty	Subregion konińskie w tym:	m. Konin	powiaty subregionu konińskiego	Subregion kaliski, w tym:	m. Kalisz	powiaty subregionu kaliskiego	Subregion pilski, w tym:	m. Piła	powiaty subregionu pilskiego	Subregion leszczyński, w tym:	m. Leszno	powiaty subregionu leszczyńskiego
technik technologii drewna	7,2	1,5	b.o.	0,5	b.o.	0,5	3,0	b.o.	3,0	1,0	b.o.	1,0	1,2	b.o.	1,2
operator obrabiarek skrawających	6,0	b.o.	2,0	2,0	b.o.	2,0	2,0	b.o.	2,0	b.o.	b.o.	b.o.	b.o.	b.o.	b.o.
technik żywienia i gospodarstwa domowego	5,9	1,0	b.o.	1,8	b.o.	1,8	0,2	b.o.	0,2	1,5	b.o.	1,5	1,4	b.o.	1,4
blacharz samochodowy	5,8	1,0	1,1	1,0	0,7	0,3	1,5	1,0	0,5	b.o.	b.o.	b.o.	1,2	1,0	0,2
technik teleinformatyk	5,7	1,0	1,0	2,5	1,0	1,5	1,0	1,0	b.o.	0,2	0,2	b.o.	b.o.	b.o.	b.o.
tapicer	5,6	0,5	1,3	1,0	0,5	0,5	2,3	0,3	2,0	0,5	b.o.	0,5	b.o.	b.o.	b.o.
technik urządzeń sanitarnych	5,5	2,5	b.o.	0,5	b.o.	0,5	1,0	b.o.	1,0	1,0	1,0	b.o.	0,5	0,5	b.o.
piekarz	5,3	1,0	0,2	1,2	b.o.	1,2	1,0	0,3	0,7	0,3	0,3	b.o.	1,7	0,3	1,5
elektromechanik	5,0	2,0	b.o.	1,7	0,5	1,2	0,3	0,3	b.o.	b.o.	b.o.	b.o.	1,0	1,0	b.o.

b.o. – brak oferty kształcenia w danym kierunku / zawodzie

Poza wymienionymi w tabeli nr 71 kierunkami / zawodami znajduje się jeszcze 70 innych, w których kształcenie jest możliwe w Wielkopolsce w mniej niż 5 klasach oddziałów szkolnych.⁶⁰ Należy także zwrócić uwagę na to, że w wypadku wielu zawodów w ofercie wielkopolskich szkół ponadgimnazjalnych zaplanowane jest utworzenie mniej niż jednego oddziału / klasy szkolnej oraz na to, że kształcenie w wielu zawodach jest możliwe tylko w jednej szkole w Wielkopolsce.

⁶⁰ Możliwość kształcenia w 1 do 5 klasach/ oddziałach: technik technologii odzieży, monter mechatronik, monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych, technik archiwista, monter-elektronik, krawiec, blacharz, lakiernik, technik energetyk, technik farmaceutyczny, mechanik-monter maszyn i urządzeń, operator maszyn i urządzeń odlewniczych, technik leśnik, technik przetwórstwa mleczarskiego, wędliniarz, technik optyki, dietetyk, technik prac biurowych, monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych, technik analityk, technik gazownictwa, ratownik medyczny, fotograf, technik systemów energetyki odnawialnej, operator urządzeń przemysłu chemicznego, plastyk, technik wiertnik, koszykarz-plecionkarz, mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych, mechanik lotniczy, mechanik precyzyjny, mechatronika pojazdowa, technik elektroniki i informatyki medycznej, technik górnictwa otworowego, technik mechanik lotniczy, technik procesów drukowania, technik procesów introligatorskich. Możliwość kształcenia w mniej niż 1 klasie/ oddziale: drukarz, grafika komputerowa, technik poligraf, introligator, modelarz odlewniczy, technik awionik, technik budowy fortepianów i pianin, projektant reklam, informatyka w zarządzaniu, reklama, administracja, asystentka/sekretarka, ekonomia, fotografia reklamowa, logistyka, ochrona środowiska, psychologia żywienia, dietetyka, organizacja reklamy (specjalista), poligraf, prace biurowe, psychologia biznesu i reklamy, archiwista dokumentów elektronicznych, finanse i rachunkowość, fundusze strukturalne, przedstawiciel handlowy, informatyka i telekomunikacja, technik górnictwa podziemnego, przedsiębiorczość w sektorze usług, specjalista ds. rozwoju zawodowego, specjalista ds. transportu i spedycji.

Specyficzne dla branży spożywczej kierunki kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym oferuje 108 szkół. Kształcenie może się odbywać w takich zawodach jak: technik żywienia i usług gastronomicznych, cukiernik, technik technologii żywienia, technik żywienia i gospodarstwa domowego, piekarz, technik przetwórstwa mleczarskiego, wędliniarz, dietetyk/ dietetyka, psychologia żywienia. Chętni do pracy w branży spożywczej mogą się uczyć **w 99 klasach na terenie całego województwa.** Zdecydowanie najwięcej klas przygotowano dla chcących zdobyć zawód „technik żywienia i usług gastronomicznych” - klasy o takiej specjalizacji stanowią ponad połowę oferty. Relatywnie najmniejsza jest oferta dla chcących zostać psychologami żywienia, dietetykami i wędliniarzami oraz specjalizować się w przetwórstwie mlecznym. Dla młodzieży chcącej zdobyć jeden z wymienionych zawodów przygotowano na rok 2012/2013 2 343 miejsca.

Specyficzne dla branży tekstylna - odzieżowa kierunki kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym oferuje 11 szkół. Kształcenie może się odbywać w takich zawodach jak krawiec i technik technologii odzieży. Chętni do pracy w branży tekstylna - odzieżowej mogą się uczyć **w 7 – 8 klasach na terenie całego województwa, choć warto zwrócić uwagę na to, że np. w Poznaniu, subregionie poznańskim oraz pilskim nie ma oferty dla chcących się kształcić w zawodzie krawca, w powiecie poznańskim oraz w mieście Piła w żadnym z wymienionych zawodów.** Dla młodzieży chcącej zdobyć jeden z wymienionych zawodów przygotowano na rok 2012/2013 188 miejsc.

Specyficzne dla branży drzewno - papierniczej i meblowej kierunki kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym oferują 44 szkoły. Kształcenie może się odbywać w takich zawodach jak stolarz, technik technologii drewna, tapicer i technik leśnik. Chętni do pracy w branży drzewno - papierniczej i meblowej mogą się uczyć **w 25 - 26 klasach na terenie całego województwa, choć warto zwrócić uwagę na to, że np. w Poznaniu, subregionie poznańskim oraz pilskim nie ma oferty dla chcących się kształcić w zawodzie technika leśnego, w powiecie poznańskim oraz w mieście Piła w żadnym z wymienionych zawodów.** Dla młodzieży chcącej zdobyć jeden z wymienionych zawodów przygotowano na rok 2012/2013 650 miejsc, w tym w zawodach: stolarz 332 miejsc, tapicer 137 miejsc, technik technologii drewna 118 miejsc i technik leśnik 63 miejsc.

Specyficzne dla branży przetwórstwo surowców mineralnych kierunki kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym oferuje 36 szkół. Kształcenie może się odbywać w takich zawodach jak technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, technik farmaceutyczny, ratownik medyczny, technik wiertnik, technik systemów energetyki odnawialnej, technik gazownictwa, operator urządzeń przemysłu chemicznego, monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych, technik górnictwa podziemnego, technik górnictwa otworowego, technik elektroniki i informatyki medycznej. Chętni do pracy w branży przetwórstwo surowców mineralnych mogą się uczyć **w 26 - 27 klasach na terenie całego województwa, choć warto zwrócić uwagę na to, że np. w Kaliszu nie ma oferty dla chcących się kształcić w żadnym z wymienionych zawodów.** Dla młodzieży chcącej zdobyć jeden z wymienionych zawodów przygotowano na rok 2012/2013 583 miejsca, w tym w zawodach: technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej 380 miejsc, technik gazownictwa 46 miejsc, technik systemów energetyki odnawialnej 38 miejsc, monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych 30 miejsc, operator urządzeń przemysłu chemicznego 30 miejsc, technik wiertnik 30 miejsc, technik górnictwa otworowego 24 miejsc, technik górnictwa podziemnego – 5 miejsc, ratownik medyczny (brak danych), technik elektroniki i informatyki medycznej (brak danych), technik farmaceutyczny (brak danych),.

Specyficzne dla branży przetwórstwa opartego na metalach kierunki kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym oferuje 18 szkół. Kształcenie może się odbywać w takich zawodach jak: operator obrabiarek skrawających, monter mechatronik, mechanik - monter

maszyn i urządzeń, operator maszyn i urządzeń odlewniczych, modelarz odlewniczy, mechanik precyzyjny, mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych. Chętni do pracy w branży przetwórstwa opartego na metalach mogą się uczyć **w 17 klasach na terenie całego województwa, choć warto zwrócić uwagę na to, że np. w całym subregionie leszczyńskim, mieście Kaliszu oraz powiatach subregionu pilskiego nie ma oferty dla chcących się kształcić w żadnym z wymienionych zawodów.** Dla młodzieży chcącej zdobyć jeden z wymienionych zawodów przygotowano na roku 2012/2013 463 miejsca, w tym w zawodach: operator obrabiarek skrawających 170 miejsc, monter mechatroniki 124 miejsca, operator maszyn i urządzeń odlewniczych 56 miejsc, mechanik - monter maszyn i urządzeń 45 miejsc, mechanik precyzyjny 30 miejsc, mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych 24 miejsca, modelarz odlewniczy 14 miejsc.

Specyficzne dla branży poligraficznej kierunki kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym oferuje 61 szkół. Kształcenie może się odbywać w takich zawodach jak: technik organizacji reklamy, technik cyfrowych procesów graficznych, technik poligraf, grafika komputerowa, fotograf, drukarz, introligator, fotografia reklamowa, reklama, psychologia biznesu i reklamy, projektant reklam, poligraf, organizacja reklamy (specjalista), technik procesów introligatorskich, technik procesów drukowania oraz w zawodach powiązanych (mechanik precyzyjny, mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych, mechanik - monter maszyn i urządzeń). Chętni do pracy w branży poligraficznej mogą się uczyć **w 41- 42 klasach na terenie całego województwa wielkopolskiego.** Dla młodzieży chcącej zdobyć jeden z wymienionych zawodów przygotowano na roku 2012/2013 ponad 1 043 miejsca, w tym w zawodach: drukarz (24), fotograf (39), fotografia reklamowa (brak danych - dalej b.d.), grafika komputerowa (b.d.), introligator (20), mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych (24), mechanik precyzyjny (30), mechanik - monter maszyn i urządzeń (45), technik cyfrowych procesów graficznych (210), technik organizacji reklamy (584), technik poligraf (7), technik procesów drukowania (30), technik procesów introligatorskich (30), organizacja reklamy (b.d.), poligraf (b.d.), projektant reklam (b.d.), psychologia biznesu i reklamy (b.d.), reklama (b.d.).

Specyficzne dla branży produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń kierunki kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym oferuje 169 szkół. Kształcenie może się odbywać w takich zawodach jak: technik informatyk, technik elektryk, technik mechatronik, technik elektronik, elektryk elektromechanik, technik urządzeń sanitarnych, technik teleinformatyk, monter mechatronik, mechanik-monter maszyn i urządzeń, technik energetyk, monter – elektronik, technik optyk, informatyka i telekomunikacja, technik mechanik lotniczy, technik awionik, mechanik precyzyjny, mechanik lotniczy, mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych.

Chętni do pracy w branży produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń mogą się uczyć **w 209 klasach na terenie całego województwa wielkopolskiego.** Dla młodzieży chcącej zdobyć jeden z wymienionych zawodów przygotowano na roku 2012/2013 ponad 4 775 miejsca, w tym w zawodach: technik informatyk (2 037), technik mechatronik (596), technik elektronik (508), technik elektryk (474), elektryk (261), technik teleinformatyk (162), elektromechanik (148), technik urządzeń sanitarnych (138), monter mechatronik (124), technik energetyk (80), monter – elektronik (57), mechanik - monter maszyn i urządzeń (45), technik optyk (35), mechanik precyzyjny (30), technik mechanik lotniczy (28), mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych (24), mechanik lotniczy (15), technik awionik (13), informatyka i telekomunikacja (b.d.).

Specyficzne dla branży motoryzacyjnej i transportowej kierunki kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym oferuje 129 szkół. Kształcenie może się odbywać w takich zawodach jak: technik mechanik, mechanik pojazdów samochodowych, technik pojazdów samochodowych, elektromechanik pojazdów samochodowych, blacharz samochodowy, lakiernik, monter mechatronik, mechanik-monter maszyn i urządzeń, blacharz, technik

mechanik lotniczy, technik awionik, mechatronika pojazdowa, mechanik precyzyjny, mechanik lotniczy, mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych.

Chętni do pracy w branży motoryzacyjnej i transportowej mogą się uczyć w **138-139 klasach na terenie całego województwa wielkopolskiego**. Dla młodzieży chcącej zdobyć jeden z wymienionych zawodów przygotowano na roku 2012/2013 ponad 3184 miejsca, w tym w zawodach: mechanik pojazdów samochodowych (904), technik pojazdów samochodowych (733), technik mechanik (624), elektromechanik pojazdów samochodowych (306), blacharz samochodowy (164), monter mechatronik (124), blacharz (91), lakiernik (83), mechanik-monter maszyn i urządzeń (45), mechanik precyzyjny (30), technik mechanik lotniczy (28), mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych (24), mechanik lotniczy (15), technik awionik (13), mechatronika pojazdowa (b.d.).

Tabela nr 71: Liczba oddziałów, klas oferowanych na kierunkach kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych w zawodach i na kierunkach, po których absolwenci mogą znaleźć pracę w każdej w wyżej wymienionych branża sektora C w Wielkopolsce. Uwaga: bardzo często bywa tak, że w ofertach szkół widnieje zapis, że w danym zawodzie/ na dany kierunek nabór jest prowadzony dla ½ klasy lub w innym udziale pełnej klasy / oddziału. W efekcie średnie liczby oddziałów podane w tabeli są różne od jedności.

nazwa kierunku kształcenia / zawodu po których absolwenci mogą znaleźć pracę w każdej w wyżej wymienionych branża sektora C	Wielkopolska	Subregion m. Poznań	Subregion poznański - powiaty	Subregion konińskie w tym:	m. Konin	powiaty subregionu konińskiego	Subregion kaliski, w tym:	m. Kalisz	powiaty subregionu kaliskiego	Subregion pilski, w tym:	m. Piła	powiaty subregionu pilskiego	Subregion leszczyński, w tym:	m. Leszno	powiaty subregionu leszczyńskiego
OGÓŁEM	663,7	92,6	92,1	118,6	27,3	91,2	117,2	17,6	99,6	116,7	23,5	93,2	126,7	17,4	109,3
specjaliści działów techniczno-remontowych	247,1	30,5	37,2	38,1	9,4	28,8	43,0	4,6	38,4	37,4	4,4	33,0	61,0	7,5	53,5
specjaliści IT	104,1	21,1	14,3	20,3	5,3	15,0	15,0	4,0	11,0	21,8	5,5	16,3	11,7	2,3	9,5
pracownicy działów ekonomiczno - finansowych	82,8	9,4	7,8	17,9	4,2	13,8	19,5	4,0	15,5	10,5	2,2	8,3	17,6	2,3	15,3
handlowcy / sprzedawcy	78,1	6,9	9,8	22,2	4,3	17,9	14,3	2,0	12,3	10,8	2,0	8,8	14,1	1,3	12,8
specjaliści ds. administracji	59,0	10,7	6,5	7,2	1,3	5,9	11,0	1,0	10,0	17,3	5,5	11,8	6,3	0,6	5,7
specjaliści logistyka	53,2	6,0	14,0	5,5	1,0	4,5	7,0	1,0	6,0	11,4	2,4	9,0	9,3	2,4	6,8
specjaliści reklamy /promocji / marketingu	25,8	7,1	.	3,2	.	3,2	4,5	1,0	3,5	5,5	1,5	4,0	5,5	1,0	4,5
specjaliści ochrony środowiska	13,2	0,5	2,5	4,0	2,0	2,0	3,0	.	3,0	2,0	.	2,0	1,2	.	1,2
Zarządzanie	0,2	0,2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
zarządzanie zasobami ludzkimi	0,2	.	.	0,2	.	0,2	.	.	.	.	.	.	.	.	.
specjaliści funduszy unijnych	0,2	0,2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Specyficzne dla branży pozostała produkcja wyrobów nie zakwalifikowanych do wyżej omówionych branż kierunku kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym oferują 2 szkoły. Kształcenie może się odbywać w takich zawodach jak: technik budowy fortepianów i pianin oraz koszykarz-plecionkarz. Chętni do pracy w tej branży mogą się uczyć w 1 - 2 klasach , w tym w jednej na terenie subregionu poznańskiego – powiaty, a druga w mieście Kaliszu. Dla młodzieży chcącej zdobyć jeden z wymienionych zawodów przygotowano na roku 2012/2013 25 miejsc, w tym w zawodach: technik budowy fortepianów i pianin (15) oraz koszykarz-plecionkarz (10).

Należy jeszcze zwrócić uwagę na to, że w ofercie edukacyjnej wielkopolskiego szkolnictwa ponadgimnazjalnego (z wykluczeniem liceów ogólnokształcących i szkół wyższych) znajduje się oferta kształcenia w zawodach i na kierunkach, po których absolwenci mogą znaleźć pracę w każdej w wyżej wymienionych branżach sektora C. Możliwość kształcenia w tego typu „uniwersalnych” zawodach na poziomie ponadgimnazjalnym oferuje 349 szkół. Kształcenie może się odbywać w takich zawodach / na takich kierunkach jak: specjalista działu techniczno-remontowego, specjalista IT, handlowiec / sprzedawca, pracownik działu ekonomiczno - finansowego, specjalista ds. administracji, specjalista logistyki, specjalista reklamy /promocji / marketingu, specjalista ochrony środowiska, specjalista funduszy unijnych, zarządzanie zasobami ludzkimi, zarządzanie. Chętni do nauki w w/w specjalnościach kierunkach mogą się uczyć w 664 klasach na terenie całego województwa wielkopolskiego. Dla młodzieży chcącej zdobyć jeden z wymienionych zawodów przygotowano na rok 2012/2013 ponad 14 556 miejsca, w tym w zawodach/ na kierunkach: specjaliści działów techniczno-remontowych (6 493), specjaliści IT (2 199), pracownicy działów ekonomiczno - finansowych (1 775), handlowcy / sprzedawcy (1 728), specjaliści logistyka (1 335), specjaliści reklamy/promocji/marketingu (616), specjaliści ochrony środowiska (356), specjaliści ds. administracji (54), zarządzanie zasobami ludzkimi (b.d.), zarządzanie (b.d.), specjaliści funduszy unijnych (b.d.).

7.3. Porównanie struktury oferty szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Wielkopolsce ukierunkowanego na kształcenie zawodowe na potrzeby przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego

Próba porównania oferty edukacyjnej szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Wielkopolsce oraz oczekiwań pracodawców zidentyfikowanych w trakcie prowadzonych na potrzeby projektu badań jakościowych, ilościowych oraz analiz ofert pracy prowadzi do wniosku, że szkoły i pracodawcy bardzo często mówią różnym językiem definiując swoją ofertę, co w dużej mierze utrudnia porównanie struktury potrzeb firm i struktury oferty szkół.

Szkoły definiują ofertę określając zawód/kierunek kształcenia (często dość ogólnie), pracodawcy wskazują stanowiska, na jakie poszukują pracownika. Dlatego też, aby porównać potrzeb pracodawców (zidentyfikowane w badaniach) w zakresie zawodów deficytowych do oferty szkół ponadgimnazjalnych dokonaliśmy kategoryzacji zawodów zidentyfikowanych we wszystkich omawianych badaniach wg tego samego klucza. W efekcie powstała wspólna dla wszystkich omawianych badań lista 146 „zawodów deficytowych”.

Biorąc pod uwagę fakt, że w ofercie szkół ponadgimnazjalnych zidentyfikowaliśmy 104 kierunki kształcenia/ zawody oferowane na rok 2012/2013, to już tego typu porównanie pokazuje, że między ofertą edukacyjną a oczekiwaniami rynku pracy może istnieć luka. Należy jednak pamiętać, że może ona wynikać z tego, że w ramach szeroko zdefiniowanego 1 zawodu / kierunku w szkole może tak naprawdę zawierać się kilka zawodów wg definicji pracodawców. Niemniej,

zamieszczone w tabeli nr 73 porównanie struktury zgłoszonych przez pracodawców sektora potrzeb w zakresie „zawodów deficytowych” do struktury oferty kształcenia (wyliczonej, jako odsetek liczby klas / oddziałów oferujących naukę w danym zawodzie do ogółu klas oferujących naukę w zakresie zawodów dedykowanych sekcji C oraz ekspercka ocena deficytów zawodów) wskazuje, że na 28 „zawodów deficytowych”, w stosunku do których braki potwierdzili pracodawcy funkcjonujący na rynku, w przypadku 25 odnotowuje mniejszy ich udział w strukturze oferty edukacyjnej niż ich udział w strukturze zapotrzebowania po stronie pracodawców. Szczególnie duże odchylenie ujemne odnotowujemy w przypadku takich zawodów jak: stolarz, krawcowa/krawiec, ślusarz, przedstawiciel handlowy, doradca handlowo-techniczny/serwisant, grafik komputerowy, pracownik produkcji, spawacz, tokarz, monter/montażysta, introligator poligraficzny, tapicer, kierowca, drukarz (we wszystkich tych zawodach - poza grafikami komputerowymi - deficyty szkolnictwa potwierdzili także eksperci w badaniach jakościowych, którzy zwrócili uwagę na to, że nawet jeśli istnieje możliwość kształcenia, to nabór jest bardzo niski lub jakość kształcenia w tych zawodach niezadowalająca).

Tabela nr 72: Porównanie struktury zgłoszonych przez pracodawców sektora potrzeb w zakresie zawodów deficytowych, struktury zawodów poszukiwanych w oparciu analizę ofert pracy do struktury oferty kształcenia wyliczonej jako odsetek liczby klas / oddziałów oferujących naukę w danym zawodzie do ogółu klas oferujących naukę w zakresie zawodów dedykowanych sekcji C oraz ekspercka ocena deficytów zawodów (w oparciu o badania IDI).

	Pracownicy najbardziej potrzebni obecnie % przedsiębiorstw zgłaszających zapotrzebowanie	Przeanalizowane OFERTY PRACY% ofert pracy w zawodzie / na stanowisku	OFERTA EDUKACYJNA - liczba klas % oddziałów o danym zawodzie w ofercie kształcenia	oferta edukacyjna w stosunku do obecnych potrzeb pracodawców	oferta edukacyjna w stosunku do przeanalizowanych ofert pracy	Ekspertka ocena deficytów w zakresie kształcenia zawodowego opinie i zawody wskazywane w IDI
	A	B	C	C-A	C-B	D
OGÓŁEM	1068	11598	1994			27
stolarz	10,4%	,3%	1,3%	-9,1%	0,9%	deficyt silnie zgłaszany
krawcowa / krawiec	6,7%	,3%	,1%	-6,7%	-0,2%	deficyt silnie zgłaszany
grafik komputerowy	6,0%	,4%	,2%	-5,8%	-0,3%	brak zgłoszonego deficytu
ślusarz	5,4%	,4%	,9%	-4,5%	0,5%	deficyt silnie zgłaszany
mechanik (maszyn, na produkcji)	5,0%	1,2%	3,8%	-1,2%	2,6%	deficyt silnie zgłaszany
pracownik produkcji	4,4%	2,5%	,1%	-4,3%	-2,5%	deficyt silnie zgłaszany
informatyk	4,0%	,6%	6,2%	2,2%	5,7%	brak zgłoszonego deficytu
przedstawiciel handlowy	3,9%	13,3%	3,1%	-0,8%	-10,2%	deficyt silnie zgłaszany
spawacz	3,4%	,6%	0,0%	-3,4%	-0,6%	deficyt silnie zgłaszany
tokarz	3,2%	,1%	0,0%	-3,2%	-0,1%	deficyt silnie zgłaszany
monter	3,0%	,6%	1,7%	-1,3%	1,1%	deficyt zgłaszany

	Pracownicy najbardziej potrzebni obecnie % przedsiębiorstw zgłaszających zapotrzebowanie	Przeanalizowane OFERTY PRACY% ofert pracy w zawodzie / na stanowisku	OFERTA EDUKACYJNA - liczba klas % oddziałów o danym zawodzie w ofercie kształcenia	oferta edukacyjna w stosunku do obecnych potrzeb pracodawców	oferta edukacyjna w stosunku do przeanalizowanych ofert pracy	Ekspertka ocena deficytów w zakresie kształcenia zawodowego opinie i zawody wskazywane w IDI
introligator poligraficzny	2,7%	,0%	,4%	-2,3%	0,4%	deficyt silnie zgłaszany
tapicer	2,6%	,1%	,6%	-2,0%	0,5%	deficyt silnie zgłaszany
sprzedawca/ ekspedient/ kasjer	2,6%	3,2%	2,0%	-0,6%	-1,2%	brak zgłoszonego deficytu
cukiernik	2,5%	,1%	1,2%	-1,3%	1,1%	brak zgłoszonego deficytu
montażysta	2,4%	,4%	0,0%	-2,4%	-0,4%	deficyt zgłaszany
piekarz	2,3%	,2%	,8%	-1,5%	0,6%	brak zgłoszonego deficytu
kierowca	2,3%	6,1%	0,0%	-2,3%	-6,1%	deficyt zgłaszany
drukarz	2,2%	,3%	,2%	-2,0%	-0,1%	deficyt zgłaszany
elektryk	2,1%	,8%	2,5%	0,3%	1,6%	brak zgłoszonego deficytu
operator/ obsługa maszyn	2,0%	1,8%	,9%	-1,1%	-0,9%	deficyt silnie zgłaszany
elektromechanik	1,8%	,4%	2,5%	0,8%	2,1%	deficyt zgłaszany
programista	1,7%	3,3%	,7%	-1,1%	-2,6%	brak zgłoszonego deficytu
frezer	1,4%	,2%	0,0%	-1,4%	-0,2%	deficyt silnie zgłaszany
inżynier produkcji	1,3%	,5%	0,0%	-1,3%	-0,5%	deficyt zgłaszany
doradca handlowo-techniczny/ serwisant	1,2%	5,0%	,1%	-1,2%	-4,9%	deficyt zgłaszany
szlifierz	1,1%	,1%	0,0%	-1,1%	-0,1%	deficyt zgłaszany
projektant odzieży	1,1%	,1%	,1%	-1,0%	0,0%	deficyt zgłaszany

7.4. Podsumowanie wyników badań dotyczących oferty ponadgimnazjalnego szkolnictwa zawodowego w Wielkopolsce na potrzeby przedsiębiorstw sektora C

Analiza wyników badań jakościowych, ilościowych oraz desk researche przeprowadzona na potrzeby projektu pozwala stwierdzić, że oferta wielkopolskiego systemu szkolnego na poziomie formalnej analizy jest bogata i można by wyciągnąć wniosek, iż powinna zaspokajać potrzeby sektora. Jednak po dokonaniu porównawczej analizy materiałów ze wszystkich przeprowadzonych w ramach projektu badań można zidentyfikować kilka kluczowych problemów związanych z ofertą edukacyjną i jej dostosowaniem do rynku pracy.

Po pierwsze: szkoły / system oświatowy powinien uwzględnić w tworzeniu i definiowaniu swojej oferty (w języku nazewnictwa kierunków kształcenia) język pracodawców, aby widomym było do wykonywania jakiej pracy / na jakich stanowiskach pracy przygotowuje dany kierunek kształcenia. Ułatwiłoby to wybór kierunku osobom podejmujących decyzję o wyborze kierunku dalszej nauki i pozwoliło bardziej osadzić system szkolny w rynku pracy. Przykładem może być tutaj zgłaszane bardzo silnie przez rynek (pracodawców) zapotrzebowanie na „przedstawicieli handlowych/sprzedawców” – tak nazwana oferta / kierunek nauki jest oferowana tylko w jednej szkole i w jednej klasie. Możemy jednak domniemać, że oferta systemu edukacyjnego opisana jako „technik / handlowiec” (42 klasy) oraz „sprzedawca” (36 klas) może przygotować do wykonywania pracy „przedstawiciela handlowego” (ale pewności co do tego nie mamy, a szkoły bardzo rzadka taką informację podają).

Po drugie: szkoły nie informują jaki jest popyt na dany zawód, jakie są po jego zdobyciu szanse na rynku pracy, nie pokazują dlaczego warto wybrać taki, a nie inny kierunek kształcenia. Przyjęcie założenia, że rodzice i dzieci są świadome i przygotowane do dokonywania tak ważkich wyborów jest z gruntu błędne.

Po trzecie: poziom kształcenia – przynajmniej na poziomie analizy dostępnych na stronach internetowych materiałów opisujących ofertę kształcenia, w większości wypadków jawi się ona jako mało atrakcyjna, mało nowoczesna i w niewielkim stopniu powiązana z rynkiem (niewiele szkół zamieszcza informacje o nowoczesnych laboratoriach, warsztatach, o zatrudnianiu doświadczonej kadry branżowych praktyków w nowoczesnym przemyśle i nowoczesnych / unikalnych programach kształcenia, o kształceniu w obszarach potrzebnych każdemu pracownikowi i przedsiębiorcy w zakresie miękkich umiejętności zawodowych, na temat wyjazdów studyjnych, etc).

Po czwarte: szkoły i władze oświatowe powinny prowadzić działania zmierzające do zachęcania uczniów do kształcenia się w zawodach deficytowych (zawody i kierunki zamawiane na wzór kierunków zamawianych na studiach), zwiększenia prestiżu niektórych zawodów. Pod tym względem analiza stron internetowych szkół wskazuje, że są one w tej kwestii bierne i robią naprawdę niewiele, aby przekonać do swojej oferty potencjalnych kandydatów (oczywiście są wyjątki).

Po piąte: szkolnictwo zawodowe musi położyć nacisk na praktyczną naukę zawodu we współpracy z przedsiębiorstwami i branżami funkcjonującymi na danym terenie. Niestety niewiele szkół zamieszcza informacje o współpracy z konkretnymi firmami, o praktykach zawodowych.

Po szóste: *„Jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, że ilość informacji o charakterze technologicznym podwaja się co dwa lata, to dla uczniów rozpoczynający kilkuletni cykl kształcenia zawodowego oznacza to, że połowa ich wiedzy zdobytej na pierwszym roku – na trzecim nie będzie aktualna. Czy w takim świecie wystarczy więc mieć dyplom szkoły zawodowej, technikum, czy wyższej uczelni? Czy też trzeba sobie uświadomić, że wszystkich - nauczycieli, wykładowców i uczniów / studentów - czeka nauka przez całe życie, każdego dnia – dzień bez nauki można by nazwać dniem straconym”⁶¹*

---

⁶¹ respondent badań jakościowych zrealizowanych na potrzeby projektu, branża produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń

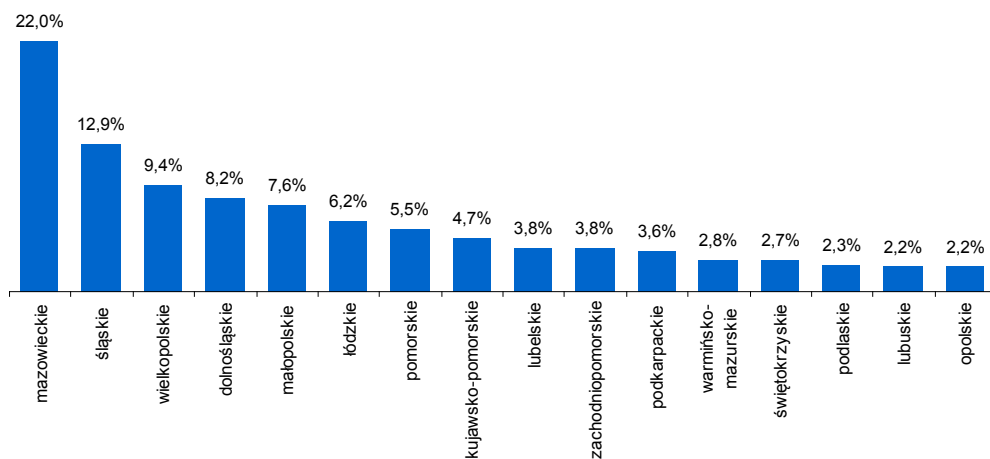
8. ANALIZA OTOCZENIA SPOŁECZNO – EKONOMICZNEGO SEKTORA PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO W WIELKOPOLSCE (PESTER)

8.1. Analiza makrootoczenia⁶²

Sytuacja gospodarcza Wielkopolski, w tym przemysłu przetwórczego, jest pochodną stanu całej gospodarki. **Kluczową miarą stanu i rozwoju gospodarki jest wielkość i dynamika produktu krajowego brutto** (PKB). PKB to suma dóbr i usług wytworzona na terytorium danego obszaru – kraju, regionu – w jednostce czasu – najczęściej rok lub kwartał. Rozstrzygające jest jedynie kryterium geograficzne, nie ma znaczenia własność czynników produkcji⁶³.

W latach 2007 – 2010 województwo wielkopolskie średniorocznie odpowiadało za generowanie 9,4 % PKB w Polsce, zajmuje 3 miejsce po mazowieckim i śląskim. Oznacza to że istnieje bardzo silna, symetryczna relacja pomiędzy sytuacją gospodarczą Wielkopolski i całej gospodarki. Przeliczając PKB na mieszkańca (PKB *per capita*) otrzymujemy syntetyczny wskaźnik, który może być traktowany jako miara poziomu życia. Według szacunków w 2010r w Polsce PKB *per capita* wyniósł 37065 zł, a w Wielkopolsce 39104 zł, co stanowiło 102 % średniej dla całej gospodarki⁶⁴. Wymieniona dla Wielkopolski wartość stanowi ponad 63% średniej dla UE-27, wyrażonej w parytecie siły nabywczej (PPS). Według prognoz BIEC, Wielkopolska osiągnie poziom zbliżony do średniej wartości PKB *per capita* dla UE-27 w latach 2021 – 2030⁶⁵.

Wykres nr 34: Udział województw w tworzeniu PKB w 2010r. (szacunki)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Szacunek PKB *per capita* i bezpośrednich inwestycji zagranicznych w województwach oraz wskaźniki wyprzedzające koniunktury, Biuro Inwestycji i Cykli Ekonomicznych (BIEC), Warszawa 2011, s.22.

⁶² Struktura podpunktu powstała w oparciu o wybrane elementy raportu MRR: Raport Polska 2011, Gospodarka – Społeczeństwo – Regiony.

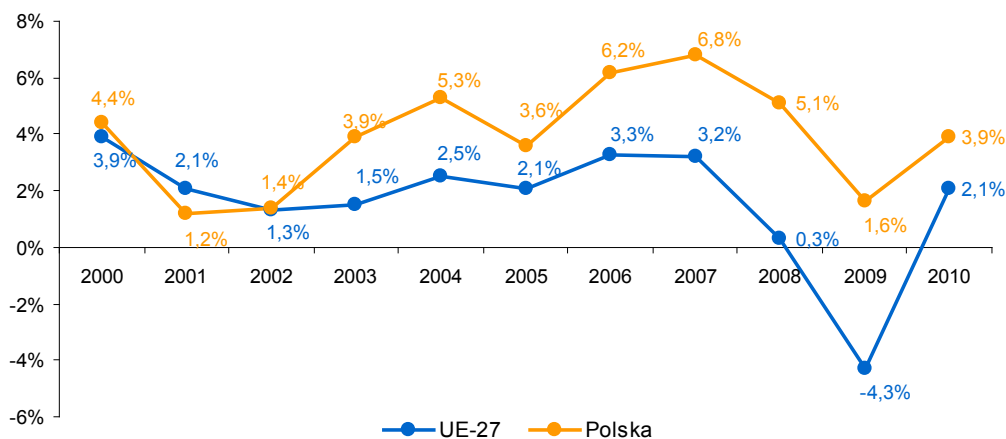
⁶³ Por. *An Encyclopedia of Macroeconomics*, B. Snowden, H.R. Vane (red.), s.308.

⁶⁴ Por. Szacunek PKB *per capita* i bezpośrednich inwestycji zagranicznych w województwach oraz wskaźniki wyprzedzające koniunktury, Biuro Inwestycji i Cykli Ekonomicznych (BIEC), Warszawa 2011, s.11.

⁶⁵ Por. Ibidem s.17.

Analizując retrospektywnie zmiany PKB, niezależnie od gospodarki czy okresu analizy najczęściej występują silne fluktuacje. W Polsce po 2000r. można również zaobserwować znaczną zmienność w czasie dynamiki PKB. Po niekorzystnym okresie początku poprzedniej dekady wyraźnie widoczny jest okres dobrej koniunktury w latach 2005 – 2008. Rok 2009 był dla całej gospodarki światowej punktem zwrotnym w procesach rozwojowych. Unia Europejska została mocno dotknięta kryzysem – recesja spowodowała spadek PKB w UE-27 o 2009 r. o 4,3%. „W krajach nadbałtyckich nastąpiły nawet dwucyfrowe spadki poziomu PKB, a w kilku innych krajach członkowskich recesja trwała 2-3 lata. W 2010 r. produkt krajowy brutto UE-27 zwiększył się o 2,1 % w skali rocznej, przy czym sytuacja poszczególnych krajów była zróżnicowana. Do grupy krajów o wysokim wzroście gospodarczym należały: Szwecja (5,5%), Słowacja (4,0%) i Polska (3,9%) oraz Niemcy (3,6%), którym przypisuje się istotny wpływ na tempo wzrostu UE27”⁶⁶.

Wykres nr 35: Zmiany PKB w Polsce i w UE-27 w latach 2000 - 2010 (rok poprzedni=100; ceny stałe)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu

W okresie 2001-2010 średnioroczny wzrost PKB w Polsce wynosił 3,9%. Wzrost PKB w Polsce był znacznie wyższy w drugiej połowie dekady tj. w latach 2006-2010, kiedy to wynosił 4,7%, niż w pierwszej (3,1% w latach 2001-2005). Akcesja Polski do UE w 2004r. była pozytywnym impulsem podażowym, mającym wpływ na dynamikę PKB. „PKB Polski w 2010r. wyniósł 1415,4 mld zł, a w przeliczeniu walutowym - 353,7 mld euro (w cenach bieżących), z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej stanowiło to 575,9 mld PPS. Udział Polski w tworzeniu PKB UE27 stanowił 2,9% w cenach bieżących oraz 4,7% według parytetu siły nabywczej. W porównaniu z okresem przed 2004r. udział ten zwiększył się o około 1 pkt. proc. Polska zajmowała szóstą pozycję w UE27, za Niemcami, Wielką Brytanią, Francją, Włochami i Hiszpanią pod względem absolutnej wartości PKB w 2007r.”⁶⁷ W latach 2007-2010 średnie tempo wzrostu PKB w Polsce wyniosło 4,3%, podczas gdy w UE27 było bliskie zera. Uzyskane tempo wzrostu PKB wynoszące 1,6%⁶⁸ w 2009r. było najwyższe

⁶⁶ Raport Polska 2011, Gospodarka – Społeczeństwo – Regiony, MRR, Warszawa 2011, s.5.

⁶⁷ Ibidem, s.6.

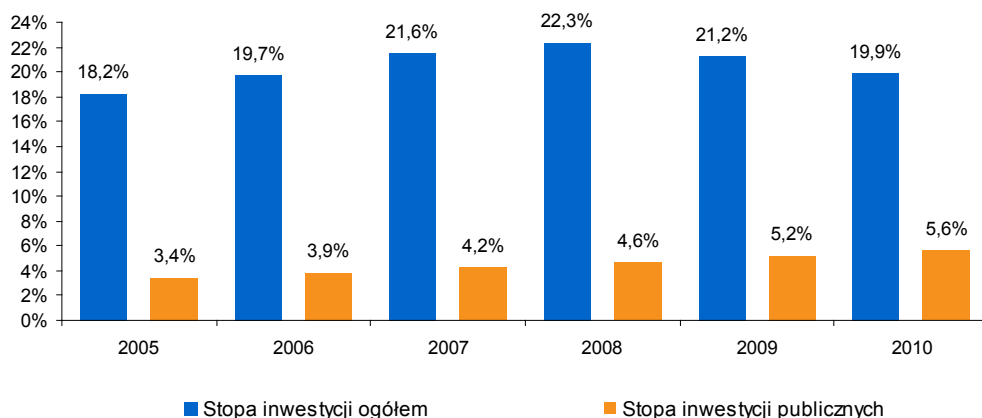
⁶⁸ Na podstawie szacunków GUS, Bank danych lokalnych; PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (CENY STAŁE) - PKD 2007.

wśród krajów UE, w Wielkopolsce w 2009r. realna wartość PKB wzrosła o 2,1%. Jak wspomniano wcześniej Polska należała też do najszybciej rozwijających się krajów unijnych w 2010r.

„O poziomie i tempie wzrostu gospodarczego w Polsce decyduje w przeważającej mierze popyt krajowy⁶⁹, a głównie spożycie ogółem, stanowiące w Polsce w ostatnich latach około 80% PKB⁷⁰”. W 2009r. uległa zmianie struktura źródeł wzrostu gospodarczego w Polsce. „Nastąpił znaczący spadek akumulacji, o 11,4% w stosunku do roku poprzedniego, na skutek zarówno obniżenia się nakładów brutto na środki trwałe o 1,1%, oraz zmniejszenia się zapasów w jednostkach gospodarczych. Wkład spożycia był nadal dodatni, ale zbyt mały, aby zrównoważyć wpływ akumulacji. Wzrost PKB w 2009r. wyniósł zaledwie ok. 1,6% i został uzyskany głównie dzięki dodatniemu wkładowi eksportu netto. W 2010r. w podobnym tempie spadały nakłady inwestycyjne - 1,2%, ale odbudowa zapasów w przedsiębiorstwach spowodowała zauważalny wzrost akumulacji - 8,2%. Powyższe zjawisko pozytywnie wpłynęło na wzrost PKB. Należy jednak podkreślić, że odbudowa zapasów jest czynnikiem o charakterze jednorazowym, typowym dla okresów ożywienia gospodarczego następujących po „dołkach” koniunkturalnych, w związku z czym jego pozytywny wpływ na wzrostu gospodarczy będzie wygasał⁷¹”.

W warunkach stabilnego udziału spożycia w PKB, o jego wzroście decydują głównie nakłady inwestycyjne. W Wielkopolsce nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na mieszkańca w latach 2008-2010 kształtowały się na poziomie niższym o 6% w porównaniu do średniej dla Polski⁷². Rola pozostałych czynników popytowych wpływających na dynamikę PKB takich jak np. eksport netto, którego udział we wzroście PKB był w Polsce zwykle ujemny lub bliski zero, była zdecydowanie mniej znacząca.

Wykres nr 36: Stopa inwestycji w Polsce (% PKB) w podziale na publiczne i ogółem 2005-2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁶⁹ Wyjątkiem był 2009 rok, kiedy wkład popytu krajowego był ujemny (minus 1,1 pkt. proc.) na skutek jego spadku o 1% r/r – por. Raport Polska 2011, Gospodarka – Społeczeństwo – Regiony, MRR, Warszawa 2011, s.6.

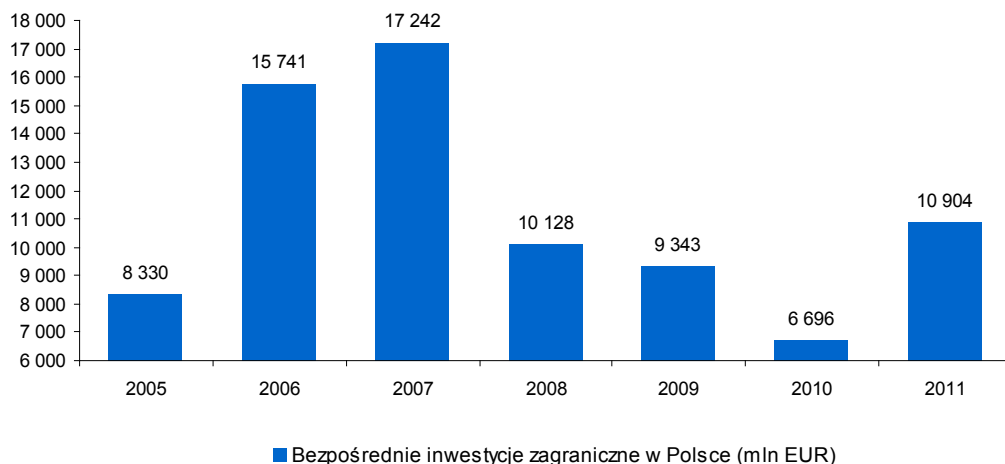
⁷⁰ Raport Polska 2011, Gospodarka – Społeczeństwo – Regiony, MRR, Warszawa 2011, s.6

⁷¹ Raport Polska 2011, Gospodarka – Społeczeństwo – Regiony, MRR, Warszawa 2011, s.7.

⁷² Na podstawie szacunków GUS, Bank danych lokalnych; nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w latach 2008 - 2010.

Wzrost stopy inwestycji, jaki nastąpił w Polsce w ostatnich latach, jest w dużej mierze skutkiem silnie rosnących nakładów sektora publicznego, w dużej mierze na infrastrukturę⁷³.

Wykres nr 37: Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w okresie 2005–2010 (mln EUR)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NBP

Równie istotne dla gospodarki regionu jak zmiany PKB są napływy bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ). W Polsce począwszy od 2007r. ich napływ systematycznie zmniejszał się. Napływ BIZ, jak większość zmiennych ekonomicznych, podlega fluktuacjom zależnie od sytuacji ogólnogospodarczej, tzn. ich wielkość silnie zależy od fazy cyklu koniunktury. „W okresach dobrej koniunktury gospodarczej w latach 2006 – 2007 wielkość napływających do Polski BIZ wynosiła odpowiednio 15741 mln EUR i 17242 mln EUR. Najniższą wartość zanotowano w 2010r. i było to 6696 mln EUR. Należy podkreślić, że spadek strumienia BIZ w latach 2008-2010 w stosunku do najlepszego pod tym względem 2007r. był zjawiskiem światowym, co było bezpośrednim skutkiem wzrostu awersji do ryzyka w wyniku zawirowań na rynkach. „Globalny poziom BIZ w 2010r. był o 40% niższy od najwyższego odnotowanego w 2007 r. BIZ z krajów rozwiniętych zmniejszyły się jeszcze bardziej, stanowiąc zaledwie połowę poziomu z 2007r.”⁷⁴ Wahania napływu BIZ do Polski miały swoje odzwierciedlenie w wielkości bezpośrednich inwestycji w województwach. W ujęciu przestrzennym obszarem, gdzie nastąpił największy napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski było województwo mazowieckie. Jego udział w całości napływu BIZ do Polski wyniósł w ujęciu średniorocznym (2007 – 2010) 42%. W tym samym okresie Wielkopolska średniorocznie przyciągała ok. 8% BIZ ⁷⁵.

⁷³ Ibidem s. 8.

⁷⁴ Ibidem s. 9.

⁷⁵ Por. Opracowania NBP, w tym: ZAGRANICZNE INWESTYCJE BEZPOŚREDNIE W POLSCE w 2010 roku, NBP, Warszawa.

Dynamika i wartość PKB, w tym *per capita* oraz napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych są najistotniejszymi zmiennymi makrootoczenia wpływającymi na sytuację sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce. Rosnąca dynamika PKB, wzrost wartości PKB *per capita* w kraju i regionie oraz wzrost napływu BIZ do Wielkopolski stworzą stabilną bazę do rozwoju przemysłu przetwórczego. Odwrotne tendencje mogą doprowadzić do znaczącego pogorszenia sytuacji przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce. Poniżej wymienione są czynniki istotne, ale w mniejszym stopniu kształtujące sytuację przedsiębiorstw sekcji C w Wielkopolsce. Mimo to w przyszłości należy spodziewać się silniejszego wpływu czynników pozaekonomicznych na sytuację regionu oraz sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce. Zdecydowany wpływ na pozycję konkurencyjną sekcji C w Wielkopolsce będą miały czynniki związane z potencjałem intelektualnym i innowacyjnym regionu wpływające na poziom działalności badawczo – rozwojowej. Wynika to głównie z prymatu wiedzy nad kapitałem i pracą w nowoczesnych gospodarkach. Nie bez znaczenia będą również kwestie jakości infrastruktury i środowiska oraz poziomu życia.

8.2. Potencjał intelektualny Wielkopolski

Województwo wielkopolskie może się pochwalić znaczną liczbą studentów, która zwiększała się dynamicznie w szkołach publicznych do 2005r., a w niepublicznych do 2008r. W przeliczeniu na 10 tysięcy ludności, w 2008 roku w regionie było 512 studentów, obecnie liczba ta spadła do ok. 480. Należy zaznaczyć, że Wielkopolskę ciągle wyprzedzały województwa mazowieckie, małopolskie, dolnośląskie oraz łódzkie; dodatkowo łódzkie i małopolskie cieszą się większą dynamiką wzrostu tego wskaźnika. Oprócz liczby studentów, ważną charakterystyką szkolnictwa wyższego w regionie (a więc i jego potencjału intelektualnego) jest struktura studentów ze względu na kierunek studiów. Dane GUS pozwalają nakreślić taką strukturę dla każdego województwa. Za kluczowy wskaźnik należy wziąć udział studentów nauk technicznych i przyrodniczych w porównaniu do udziału studentów szeroko rozumianych nauk humanistyczno-społecznych. Z perspektywy gospodarczej konkurencyjności regionu, większy udział studentów na kierunkach techniczno-przyrodniczych należy interpretować jako większą zdolność regionu do kształcenia kadr na stanowiska pracy o wysokiej produktywności. Z perspektywy samego systemu szkolnictwa wyższego w regionie, relacja udziałów studentów dwóch głównych grup kierunków może być dobrym kryterium oceny jego efektywności (względnie marnotrawstwa). W województwie wielkopolskim udział studentów uczelni publicznych studiujących na szeroko rozumianych kierunkach społeczno-humanistycznych⁷⁶ jest jednym z najniższych w kraju i osiąga 50%. Niższy udział studentów tych kierunków ma jedynie województwo łódzkie.

8.3. Przyrodniczo-technologiczne uwarunkowania regionu

Województwo wielkopolskie nie należy do województw zasobnych w surowce mineralne. W regionie zlokalizowane są wprawdzie złoża kopalin stanowiące znaczący udział w krajowych złożach. Chodzi tu głównie o węgiel brunatny czy sól kamienną. Uwagę zwraca jednocześnie jednak fakt, że region posiada największy w kraju obszar gruntów zdegradowanych i zdewastowanych (10 060 ha), głównie właśnie na skutek działalności branży górniczej. Możliwościami wykorzystania istniejących złóż towarzyszy stąd kwestia mocniejszego uwzględnienia aspektów ochrony środowiska naturalnego oraz konieczności działań rekultywacyjnych.

---

⁷⁶ Do tej grupy kierunków zaliczona na potrzeby tej analizy kierunki: pedagogiczne, humanistyczne, artystyczne, społeczne, ekonomiczne (w tym administracja), prawne, dziennikarskie.

Średnia lesistość województwa wielkopolskiego wynosi 26,2%, dla Polski wynosi ona odpowiednio 29,65%. Większą średnią lesistość ma 11 województw.

Największe średnie zalesienie mają powiaty: czarnkowsko-trzcianecki (50,5% powierzchni powiatu), złotowski (45,7%), międzychodzki (44,4%) i nowotomyski (37,9%). Spośród gmin województwa największe zalesienie ma gmina Jastrowie (68,6%) w powiecie złotowskim, najmniejsze zaś Rozdrażew (0,3%) w powiecie krotoszyńskim.

Pod względem zasobów wodnych Wielkopolska jest stosunkowo uboga w wodę. Pobór wód na potrzeby gospodarki komunalnej oraz przemysłu w regionie stanowi aż 16,8% całkowitego poboru wód w Polsce.⁷⁷ Obszar zlewni Warty, której system rzeczny odwadnia około 88% powierzchni obszaru województwa, jest najbardziej dotkniętym przez suszę terenem w Polsce, na którym konieczne są planowe działania zwiększające zdolności retencyjne małych zlewni w celu ochrony przed powodzią i suszą.

8.4. Innowacyjność przedsiębiorstw

W 2008 roku najwięcej przedsiębiorstw przemysłowych realizowało innowacje w postaci nowych lub istotnie ulepszonych procesów (15%), najmniej wprowadziło produkty nowe lub istotnie ulepszone dla rynku (7,9%) w żadnej z tych kategorii. W 2010r. 17,1 % przedsiębiorstw przemysłowych w Wielkopolsce było aktywne innowacyjnie. 10,3% przedsiębiorstw przemysłowych w Wielkopolsce poniosło nakłady na innowacje, w znacznej mierze finansowane z własnych środków. Tylko 24,4 % wielkopolskich przedsiębiorstw przemysłowych otrzymało w 2010r. publiczne wsparcie na działalność innowacyjną⁷⁸.

8.5. Działalność badawczo-rozwojowa

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową obejmują nakłady bieżące poniesione na badania podstawowe, stosowane i prace rozwojowe oraz nakłady inwestycyjne na środki trwałe związane z działalnością B+R, niezależnie od źródła pochodzenia środków finansowych.

W 2008 roku województwo wielkopolskie z łączną kwotą prawie 612 milionów złotych miało 8% udziału w nakładach na badania i rozwój w kraju, co dawało mu 3 pozycję w rankingu województw. W okresie 2002-2008 udział ten się nie zmienił, choć kwota wydatkowana na B+R w województwie prawie się podwoiła. W ujęciu przez liczbę jednostek B+R na 10000 przedsiębiorstw, w latach 2002-2008 województwo wielkopolskie systematycznie poprawia swoją pozycję w rankingu. W tym okresie, wskaźnik ten wzrósł dla Wielkopolski o 63%, co oznacza, że z upływem lat, stopniowo coraz więcej firm decyduje się na organizację własnych jednostek badawczych.

Analiza nakładów na badania i rozwój w relacji do Produktu Krajowego Brutto pokazuje przepaść dzielącą większość województw od Mazowsza i Małopolski, dla których wskaźnik ten jest przynajmniej dwukrotnie większy. Nie zmienia to faktu, że wszystkie regiony w Polsce inwestują w badania i rozwój zdecydowanie mniej niż średnia dla pozostałych krajów unijnych (średnia dla 27 krajów UE w 2007 roku wynosiła 1,83% PKB).

---

⁷⁷ Za: Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2008, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Poznań 2009.

⁷⁸ Por. Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2008-2010, GUS, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2012.

8.6. Instytucje otoczenia biznesu

Infrastruktura otoczenia biznesu w Wielkopolsce składa się z 64 ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, do których zalicza się takie podmioty jak: parki technologiczne i inicjatywy parkowe, inkubatory technologiczne, preinkubatory (akademickie inkubatory przedsiębiorczości), inkubatory przedsiębiorczości, centra transferu technologii, fundusze kapitału zaangażowanego, sieci aniołów biznesu, lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeń kredytowych, ośrodki szkoleniowo-doradcze i ośrodki informacji. Więcej OliP funkcjonuje jedynie w województwie śląskim (87) i mazowieckim (65).

8.7. Demograficzne uwarunkowania regionu

Procesy demograficzne mają bardzo istotny wpływ na gospodarkę i zjawiska społeczne zachodzące na danym terenie. Z punktu widzenia podaży zasobów pracy sytuacja ludnościowa danego regionu, a dokładniej wielkość i struktura populacji mieszkańców, a zwłaszcza dynamika jej zmian kreują sytuację na lokalnym rynku pracy, która z kolei ma przełożenie na jego atrakcyjność inwestycyjną. Mieszkańcy Wielkopolski są jedną z największych populacji regionalnych w Polsce. Liczba ludności porównywalna jest z ludnością kilku średniej wielkości krajów Europy. Cechy demograficzne ludności województwa zbliżone są do cech ogółu mieszkańców Polski. Poszczególne wskaźniki w tym zakresie w minimalnym stopniu różnią się od wartości dla kraju. Według stanu na 31.12.2011r województwo wielkopolskie zamieszkiwało 3455477 osób, co stanowiło ok. 9% ludności Polski (trzecie miejsce wśród województw, zaraz za mazowieckim i śląskim).

Prognozy demograficzne dla Wielkopolski pozwalają też wnioskować o mobilności ekonomicznej grupy osób w wieku produkcyjnym w najbliższych dwóch dekadach. Mobilność ta będzie spadać, szczególnie w okresie 2020-2030, kiedy to znacząco wzrośnie udział niemobilnych w wieku produkcyjnym (osoby powyżej 44 r. ż.) oraz spadnie udział młodzieży w tej grupie ekonomicznej. Oznacza to, że od 2020 roku przyspieszenia nabierze proces spadku zdolności adaptacji lokalnej populacji osób zdolnych do podjęcia pracy do zmieniających się warunków na rynku pracy.

8.8. Ochrona zdrowia i opieka społeczna w Wielkopolsce

Kondycja ochrony zdrowia wyraża się w głównej mierze poprzez takie czynniki jak dostępność do usług ochrony zdrowia oraz poziomu zarządzania jednostek opieki zdrowotnej. Są to istotne informacje z punktu widzenia oceny jakości życia. Praktyka badawcza dowodzi, że proste wskaźniki ekonomiczne nie niosą dostatecznej informacji na ten temat. Dopiero poszerzenie wskaźników ekonomicznych o dane charakteryzujące obszary pozaekonomiczne pozwala na zobiektywizowanie informacji na temat jakości życia⁷⁹. Podwyższanie poziomu życia podnosi pozycję konkurencyjną regionu i wpływa na decyzje migracyjne. Wyższy poziom życia w regionie ułatwia przyciąganie nowych, wartościowych pracowników i zmniejsza skłonność do relokacji u mieszkańców regionu.

---

⁷⁹ Por. Human Development Report 2011, UNDP, New York 2011.

Liczba szpitali w województwie wielkopolskim w 2010r. wynosiła 66 obiektów. W ostatniej dekadzie systematycznie spada liczba szpitali publicznych (46 w 2010r.), jednocześnie rośnie liczba placówek niepublicznych. Zmiana struktury własnościowej szpitali miała bezpośrednie przełożenie na zmianę liczby łóżek szpitalnych, która w 2010r. wynosiła 15633 i jest to o blisko 2% niż w roku poprzednim.

8.9. Pracujący w Wielkopolsce

W województwie wielkopolskim pracowało wg BAEL w 2011r. 1,41 mln osób i była to trzecia największa regionalna populacja osób pracujących w kraju (po mazowieckiej i śląskiej). Współczynnik aktywności zawodowej w 2011r. w Wielkopolsce był wyższy od średniej wartości dla Polski (55,7%) i wynosił 58,9%. Analizując strukturę pracujących pod kątem udziałów poszczególnych sektorów ekonomicznych, można zaobserwować, że w Wielkopolsce 20% pracujących zaangażowanych jest w sektorze rolniczym i jest to udział równy średniej dla wszystkich województw. Niemniej jednak udział pracujących w tym sektorze w województwach o podobnym potencjale gospodarczym jest znacznie niższy: dolnośląskie – 9%, śląskie – 6%, pomorskie – 11%. Z kolei udział pracujących w sektorze usług jest wyraźnie niższy w Wielkopolsce (45%) niż w konkurencyjnych regionach (mazowieckie – 61%, pomorskie – 56%, dolnośląskie – 55%, śląskie – 52%).

8.10. Infrastruktura techniczna regionu – poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną

Mieszkańcy województwa wielkopolskiego są objęci siecią wodociągową w prawie największym stopniu w kraju (92% ogółu populacji województwa). Nieznacznie większy odsetek ludności korzystającej z tej sieci mają jedynie województwa zachodniopomorskie, opolskie i śląskie.

Odmienne od rozwoju sieci wodociągowej przedstawia się sytuacja rozwoju sieci kanalizacyjnej województwa wielkopolskiego na tle pozostałych województw. Aż siedem województw może się pochwalić większym odsetkiem lokalnej populacji korzystającej z sieci kanalizacyjnej, który dla Wielkopolski wynosił w 2008 roku 60%. Na korzyść regionu wielkopolskiego przemawia jednak fakt, że w latach 2002-2008 to właśnie tu nastąpił największy wśród województw wzrost udziału ludności korzystającej z tej sieci (o 5 pkt. %). Problemem w regionie pozostaje mały odsetek ludności wiejskiej objętej siecią kanalizacyjną.

Rozwój sieci gazowej w województwie wielkopolskim jest relatywnie słabszy niż w większości pozostałych regionów. Aż dziewięć województw dysponuje siecią gazową obejmującą swoim zasięgiem wyraźnie większy odsetek lokalnej populacji. Co więcej, w latach 2002-2008 udział ludności korzystającej w Wielkopolsce z sieci gazowej nie zmienił się. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że prawie we wszystkich regionach o większym zasięgu sieci gazowej niż w Wielkopolsce w tym samym okresie nastąpił mniej lub bardziej znaczący spadek udziału odsetka ludności z niej korzystającej.

8.11. Sieć drogowa

Jedną z charakterystycznych cech Wielkopolski jest korzystne usytuowanie regionu pod względem ogólnokrajowych i europejskich powiązań komunikacyjnych. Przez obszar Wielkopolski przebiegają dwa z 10 transeuropejskich korytarzy transportowych:

- » Korytarz nr II: Berlin – Poznań – Warszawa – Mińsk – Moskwa – Niżnyj Nowgorod. Wypełnienie tego korytarza stanowią: zmodernizowana trasa kolejowa E-20 o docelowej maksymalnej prędkości 160 km/h i nacisku 225 kN/oś oraz autostrada A-2,
- » Korytarz nr VIa: Grudziądz – Świecie – Gniezno – Poznań, będący odgałęzieniem korytarza nr VI Gdańsk – Katowice – Żylica. Wypełnienie tego odgałęzienia stanowi obecna droga krajowa nr 5 Bydgoszcz – Poznań, docelowo przebudowana tak, by posiadała parametry drogi ekspresowej oraz linia kolejowa Poznań – Inowrocław.

Wspólnotowa sieć TEN-T⁸⁰ obejmuje linie kolejowe, autostrady, drogi ekspresowe, drogi wodne oraz transport lotniczy. Obecnie na terenie województwa wielkopolskiego do tej sieci zaliczane są wyżej wymienione trasy oraz linie kolejowe Poznań – Szczecin, Poznań – Wrocław, a także lotnisko Poznań – Ławica.

---

⁸⁰ Transeuropejska sieć transportowa

9. SEKTOR PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO W WIELKOPOLSCE - ANALIZA SWOT⁸¹

Sektor przetwórstwa przemysłowego w analizowanym okresie zachowywał się procyklicznie. Wskaźniki ekonomiczne dla większości branż notowały wyższą wartość w okresach dobrej koniunktury. Powyższa sytuacja sugeruje powiązania branży przetwórstwa przemysłowego z rynkiem tak krajowym, jak i międzynarodowym. Tym samym można spodziewać się, że rozwój przedsiębiorstw należących do sekcji C następował będzie symetrycznie do rozwoju całej gospodarki. Przemysł przetwórczy w Wielkopolsce jest silnie zróżnicowany, co z jednej strony utrudnia zsynchronizowane działania wobec sektora, z drugiej powoduje, że jest on – jako całość – bardziej odporny na wahania koniunktury. Otwarcie rynku UE spowodowało, że przedsiębiorstwa zyskały nowe możliwości zbytu, jednak rozdrobnienie występujące w sekcji C wpływa na niską konkurencyjność międzynarodową firm. Firmy są zbyt małe i nie posiadają odpowiedniej wiedzy i zaplecza finansowego umożliwiającego konkurowanie na arenie międzynarodowej. Najczęstszy kontakt firm z rynkami zagranicznymi to rola podwykonawców. Wynika to z niedostatecznych nakładów na badania i rozwój co zmniejsza szanse na opracowanie globalnie konkurencyjnego produktu. Niekorzystna struktura, przewaga mikro i małych przedsiębiorstw jeszcze bardziej zmniejsza szanse na konkurowanie na rynkach międzynarodowych.

SWOT - mocne strony:

- » odporność na kryzys (brak lub niewielki spadek wartości produkcji sprzedanej w 2009r.),
- » zyskowność – z wyjątkiem poligrafii,
- » aktywne zarządzanie zmianą w obszarze kosztów,
- » korzystny stosunek ceny do jakości,
- » jakość produktu i serwisu oraz ich dostosowywanie do potrzeb rynku (zmian rynkowych),
- » atrakcyjna polityka cenowa i warunki handlowe,
- » prowadzenie działań innowacyjnych,
- » oferty produktów / usług dodatkowych,
- » jakość serwisu,
- » zasoby wiedzy i doświadczenia zgromadzone w firmach,
- » wysoko wykwalifikowana kadra,
- » prowadzenie biznesu w zgodzie z wartościami,
- » zasoby ludzkie / ludzie i ich kompetencje,
- » zdolność do szybkiego dostosowywania się do potrzeb rynku.

---

⁸¹ Jest to kompleksowa metoda służąca zarówno badaniu otoczenia, np. sektora, jak i analizy jego wnętrza. Jest ona uznawana za jedną z metod rejestracji i klasyfikacji czynników warunkujących strategię analizowanego podmiotu. Nazwa SWOT jest akronimem słów: Strengths – mocne strony podmiotu, Weakness – słabe strony podmiotu, Opportunities – szanse w otoczeniu, Threats – zagrożenia w otoczeniu. W ramach omawianego projektu przeprowadzono analizę SWOT poprzez: 1. wyodrębnienie zewnętrznych w stosunku do sektora czynników oraz tych, które mają charakter uwarunkowań wewnętrznych; 2. wskazaniu czynników zewnętrznych i wewnętrznych, które wywierają negatywny wpływ na sektor oraz tych, które mają wpływ pozytywny. Prowadzona analiza uwarunkowań rozwoju sektora na podstawie badań desk research, badań ilościowych oraz badań jakościowych (IDI z ekspertami) pozwoliła na sformułowanie przede wszystkim szans i zagrożeń oraz mocnych i słabych stron sektora. Ponadto do opracowania analizy SWOT posłużyły wnioski z analizy konkurencyjności sektora. Ostateczna wersja analizy SWOT została wypracowana podczas spotkań zespołu ekspertów pracujących nad prezentowanym raportem, w trakcie którego przeprowadzono proces identyfikacji wszystkich czynników analizy, ich grupowania, wagowania ze względu na wagę wpływu na rozwój sektora.

SWOT - słabe strony:

- » rozdrobniona struktura – niewiele dużych przedsiębiorstw,
- » w większości branż brak „liderów technologicznych”,
- » niejednorodność, która utrudnia spójne działania na poziomie sekcji C,
- » niska konkurencyjność międzynarodowa,
- » lokalny zasięg firm,
- » brak jednoznacznych przewag konkurencyjnych, w tym niewystarczający udział produktów nowych/ znacznie ulepszonych/ unikalnych,
- » funkcjonowanie przedsiębiorstw jako podwykonawców dla innych podmiotów,
- » strategia działania skupiona bardziej na przetrwaniu niż rozwoju,
- » brak strategii sektora / branż / przedsiębiorstw,
- » niższa średnia wydajność pracy niż średnia unijna, relatywnie niskie zaangażowanie pracowników/ niewystarczająco zmotywowana kadra,
- » relatywnie za niski poziom nakładów na inwestycje i B+R,
- » niedostateczne działania promocyjne (niewystarczające budowanie siły marek),
- » niedostateczne wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych w procesach zarządzania przedsiębiorstwem i sprzedaży,
- » niedostateczne zainteresowanie przedsiębiorców udziałem w organizacjach branżowych i współpracą na rzecz branży, niechęć do współpracy / obawa przed „konkurencyjną współpracą”,
- » wzrastające koszty własne.

SWOT - szanse:

- » wyższy od średniej UE-27 wzrost gospodarczy w Polsce,
- » dostęp do rynku UE,
- » stabilny popyt wewnętrzny,
- » wykorzystanie pojawiających się potrzeb niszowych,
- » nakłady państwa na działania, które powiększają popyt na produkty przemysłu przetwórczego
- » koncentracja terytorialna i produktowa,
- » efektywne wykorzystanie środków z funduszy strukturalnych UE,
- » wzrost doświadczenia w handlu i marketingu (w tym szczególnie międzynarodowym),
- » promowanie własnych marek,
- » uczestnictwo przedsiębiorców w programach badawczych mających na celu wzrost innowacyjności i konkurencyjności wyrobów (w tym łącznie biznesu i nauki),
- » otwarcie rynków pozaeuropejskich,
- » transfer technologii / know how w ramach przedsiębiorstw sieciowych i za ich pośrednictwem do nie sieciowych przedsiębiorstw sektora,
- » wykorzystanie struktur sieciowych i różnych form organizacyjnych do podniesienia innowacyjności, wspólnego rozwiązywania problemów, szybkiej reakcji na potrzeby rynku, łatwiejszego dostępu do unijnych funduszy.

SWOT - zagrożenia:

- » wysoki stopień powiązania z rynkiem generuje ryzyko spowolnienia w okresach złej koniunktury,
- » przeniesienie pracochłonnej produkcji do krajów o niższych kosztach pracy,
- » silna konkurencja i zagrożenie wejściem nowych podmiotów - globalna konkurencja,
- » nieuczciwa konkurencja stosowana przez niektóre kraje (subsydia, dotacje, bariery handlowe)/ szara strefa,
- » czynniki demograficzne zmniejszające popyt na, zmiany socjo - demograficzne i postaw (ubywa chętnych do pracy, niechęć do pracy w części branż sektora – brak chętnych do nauki zawodu i później do pracy), docelowo zmniejszenie liczby konsumentów,
- » niska dynamika wzrostu siły nabywczej konsumentów / klientów na rynku krajowym,
- » produkty sektora, niedostosowanie oferty edukacyjne (ilościowo i jakościowo), niska innowacyjność na poziomie produktowym i poza produktowym,
- » niski udział unikalnych produktów w ofercie (brak rzeczywistych wyróżników, relatywnie duża możliwość wejścia na rynek nowych podmiotów),
- » niska dostępność do finansowania zewnętrznego i wysokie koszty pozyskania kapitału na rozwój,
- » wzrost kosztów materiałów/ surowców / produkcji/ transportu,
- » rosnące koszty pracy,
- » rosnące koszty energii,
- » biurokracja i nadmierne nią obciążenie,
- » wysokie podatki oraz ZUS,
- » nieadekwatny do potrzeb sektora system kształcenia zawodowego.

10. PROGNOZA ROZWOJU SEKTORA PRZETWÓRSTWA PRZEMYSŁOWEGO W WIELKOPOLSCE

Na potrzeby prognozy rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce przeprowadzono szereg analiz nakierowanych na uwzględnienie w prezentowanej prognozie możliwie wszystkich czynników i informacji zebranych w trakcie omawianych badań.

10.1. Perspektywy zmian w otoczeniu społeczno – ekonomicznym i wskaźniki klimatu społeczno – gospodarczego

Analiza **wskaźników „klimatu społeczno – ekonomicznego”** opisujących stan obecny, postrzeganą dynamikę zmian i perspektywy zmiany w przyszłości sytuacji gospodarczej w skali świata, kraju, Wielkopolski, powiatu ogółem oraz dla branży wskazują, że:

- » **ocena stanu obecnego jest częściej negatywna niż pozytywna**, szczególnie w sytuacji oceny otoczenia (świat, Polska),
- » **ocena zmian sytuacji gospodarczej w ciągu minionych 5 lat jest zdecydowanie częściej negatywna niż pozytywna**,
- » **ocena perspektywy zmian sytuacji gospodarczej w przyszłości** (w ciągu najbliższych 5 - 10 lat) **jest obciążona znaczną niepewnością**, ale **częściej prognozy uczestników badań ilościowych (oraz jakościowych) są pozytywne niż negatywne**.

Tabela nr 73: Indeks ocen sytuacji gospodarczej – obecnie / zmiany w ciągu minionych 5 lat/ perspektywy zmian w ciągu najbliższych 5 lata w otoczeniu społeczno – gospodarczym. Badanie przedsiębiorców, N= 1068.

Uwaga w tabeli wykorzystano tzw. system świateł drogowych, wg którego: „kolor zielony” sygnalizuje pozytywny odczyt, „kolor żółty” sygnalizuje brak jednoznacznie pozytywnych i negatywnych sygnałów, a „kolor czerwony” sygnalizuje złą sytuację / zagrożenie. Tak więc: im więcej koloru zielonego sytuacja jest lepsza, a im więcej koloru czerwonego to sytuacja jest gorsza.

Indeks stanowi różnicę między ocenami pozytywnymi a negatywnymi [im wyższa wartość indeksu tym lepiej]	OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
Indeks oceny obecnego klimatu społeczno – gospodarczego										
sytuacja gospodarcza na świecie	-29%	-37%	-26%	-31%	-21%	-23%	-42%	-19%	-36%	-22%
sytuacja gospodarcza w Polsce	-31%	-32%	-33%	-38%	-33%	-20%	-42%	-14%	-43%	-24%
sytuacja gospodarcza w Wielkopolsce	-12%	-18%	-5%	-20%	-14%	-11%	-24%	5%	-19%	-8%
sytuacja gospodarcza w Pana /i powiecie	-15%	-22%	-13%	-23%	-15%	-11%	-18%	-5%	-11%	1%
sytuacja branży głównej w świecie	0%	4%	2%	-1%	-4%	2%	-5%	3%	-10%	-5%
sytuacja branży głównej w Polsce	-8%	0%	-20%	-11%	-6%	-1%	-9%	-4%	-49%	-4%
sytuację branży głównej w Wielkopolsce	-5%	3%	-23%	-6%	0%	10%	-16%	5%	-33%	-2%
sytuacja branży głównej w powiecie	-7%	-4%	-19%	-6%	-9%	6%	-16%	3%	-42%	3%

Indeks stanowi różnicę między ocenami pozytywnymi a negatywnymi [im wyższa wartość indeksu tym lepiej]	Indeks zmiany klimatu społeczno - gospodarczego - oceny obecnej sytuacji w porównaniu do sytuacji sprzed 5 lat									
	OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylny-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
sytuacja gospodarcza na świecie	-37%	-38%	-45%	-31%	-35%	-37%	-58%	-21%	-51%	-23%
sytuacja gospodarcza w Polsce	-37%	-33%	-47%	-36%	-35%	-39%	-53%	-21%	-44%	-27%
sytuacja gospodarcza w Wielkopolsce	-33%	-34%	-42%	-35%	-25%	-29%	-51%	-9%	-9%	-30%
sytuacja gospodarcza w Pana /i powiecie	-32%	-33%	-39%	-32%	-24%	-32%	-56%	-9%	-32%	-24%
sytuacja branży głównej w świecie	-21%	-16%	-24%	-21%	-16%	-17%	-34%	-8%	-50%	-19%
sytuacja branży głównej w Polsce	-25%	-25%	-36%	-22%	-24%	-24%	-31%	-14%	-42%	-18%
sytuację branży głównej w Wielkopolsce	-22%	-23%	-36%	-21%	-18%	-15%	-35%	-4%	-39%	-17%
sytuacja branży głównej w powiecie	-24%	-19%	-35%	-22%	-20%	-22%	-38%	-10%	-45%	-22%
Indeks prognozy zmiany sytuacji za 5-10 lat										
sytuacja gospodarcza na świecie	9%	-8%	12%	8%	10%	4%	8%	27%	-11%	-1%
sytuacja gospodarcza w Polsce	7%	-7%	2%	9%	7%	5%	8%	23%	-26%	-3%
sytuacja gospodarcza w Wielkopolsce	7%	-6%	7%	9%	5%	8%	7%	23%	-21%	-8%
sytuacja gospodarcza w Pana /i powiecie	9%	-5%	8%	7%	4%	11%	4%	30%	-6%	5%
sytuacja branży głównej w świecie	11%	-1%	6%	10%	11%	12%	10%	25%	-12%	5%
sytuacja branży głównej w Polsce	8%	1%	0%	12%	8%	8%	10%	16%	-25%	1%
sytuację branży głównej w Wielkopolsce	10%	3%	3%	12%	10%	9%	12%	20%	-17%	-4%
sytuacja branży głównej w powiecie	9%	2%	4%	11%	8%	9%	11%	21%	-30%	-2%

10.2. Prognoza zmian w przyszłości z perspektywy wskaźników przychodów, kosztów i zysku wg danych GUS

Analiza wskaźników wartości przychodów, kosztów i zysku w perspektywie lat 2005 – 2011 wskazuje, że:

- » przychody przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce rosną, ale dynamika wzrostu ich wartości jest mniejsza (35%) w omawianym okresie w porównaniu do sekcji C w skali kraju (45%),
- » koszty przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce rosną szybciej niż przychody, ale dynamika wzrostu ich wartości w omawianym okresie (40%) jest niższa w porównaniu do sekcji C w skali kraju (46%),
- » przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce są rentowane, ale dynamika zmiany wartości zysku w omawianym okresie (-11%) jest niższa w porównaniu do dynamiki zmiany wartości zysku sekcji C w skali kraju (+26%).

Tabela nr 74: Zmiana wartości przychodów, kosztów i zysku w latach 2005 i 2011 w Polsce i Wielkopolsce wg branż. Źródło danych: GUS.

Polska	Przychody (w mln zł)		dynamika 2011/2005	Koszty (w mln zł)		dynamika 2011/2005	Zysk (w mln zł)		dynamika 2011/2005
	2005	2011		2005	2011		2005	2011	
Sekcja C	588 317,49	854 053,73	45%	555 308,40	812 400,76	46%	33 009,09	41 652,97	26%
Spożywcza	138 453,66	170 934,13	23%	133 100,78	164 277,00	23%	5 352,88	6 657,13	24%
Tekstylno-odzieżowa	14 245,31	12 854,92	-10%	13 929,69	12 256,18	-12%	315,62	598,74	90%
Drzewno-papiernicza i meblowa	52 947,85	63 429,88	20%	49 778,29	60 018,43	21%	3 169,56	3 411,45	8%
Przetwórstwo surowców mineralnych	155 503,02	272 977,16	76%	143 103,66	257 953,98	80%	12 399,36	15 023,18	21%
Przetwórstwo opartego na metalach	62 047,40	95 456,23	54%	58 647,24	90 464,05	54%	3 400,16	4 992,18	47%
Poligraficzna	5 118,33	6 836,79	34%	4 666,64	6 536,98	40%	451,69	299,81	-34%
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	80 142,48	114 596,62	43%	75 893,49	108 884,14	43%	4 248,99	5 712,48	34%
Motoracyjna i transportowa	76 777,34	110 200,34	44%	73 328,36	105 459,92	44%	3 448,98	4 740,42	37%
Pozostała produkcja wyrobów	3 082,10	6 767,65	120%	2 860,25	6 550,08	129%	221,85	217,57	-2%
Wielkopolska	Przychody (w mln zł)		Koszty (w mln zł)		Zysk (w mln zł)		Zysk (w mln zł)		
Sekcja C	71 986,03	97 114,83	35%	66 997,91	92 665,26	38%	4 988,12	4 449,57	-11%
Spożywcza	20 817,09	27 376,28	32%	19 451,76	26 208,13	35%	1 365,33	1 168,15	-14%
Tekstylno-odzieżowa	1 736,77	2 007,23	16%	1 700,20	1 909,65	12%	36,57	97,58	167%
Drzewno - papiernicza i meblowa	7 405,73	11 789,88	59%	6 941,28	11 199,38	61%	464,45	590,50	27%
Przetwórstwo surowców mineralnych	7 912,50	11 883,18	50%	7 337,45	11 387,12	55%	575,05	496,06	-14%
Przetwórstwo opartego na metalach	4 736,19	5 434,49	15%	4 527,82	5 150,11	14%	208,37	284,38	36%
Poligraficzna	760,86	1 332,78	75%	772,28	1 428,23	85%	-11,42	-95,45	-736%
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	9 944,97	11 535,16	16%	9 143,50	10 843,50	19%	801,47	691,66	-14%
Motoracyjna i transportowa	13 682,14	15 937,84	16%	12 502,11	15 028,39	20%	1 180,03	909,45	-23%
Pozostała produkcja wyrobów	692,32	1 379,47	99%	642,62	1 295,26	102%	49,70	84,21	69%
TAJEMNICA STATYSTYCZNA	4 297,48	8 438,53	96%	3 978,89	8 215,49	106%	3 18,59	223,04	-30%

Pomimo tego, że wielkopolskie przedsiębiorstwa skutecznie zarządzają kosztami, to jednak mniej skutecznie generują przychody, czego efektem jest realnie mniejsza wartość zysku i co za tym idzie mniejsze możliwości prowadzenia ekspansji, inwestycji, prac proinnowacyjnych.

Analiza zmian wartości przychodów, kosztów i zysku w roku 2005 oraz 2011 w odniesieniu do poszczególnych branż pozwala stwierdzić, że w przypadku:

- » branży spożywczej w Wielkopolsce jej przychody rosną bardziej dynamicznie niż w całej branży w Polsce, natomiast koszty wielkopolskich firm rosną szybciej niż przychody (w skali ogólnopolskiej rosną proporcjonalnie do przychodów), co w efekcie powoduje spadek i może wpływać na mniejsze możliwości prowadzenia walki konkurencyjnej przez wielkopolskie przedsiębiorstwa tej branży,
- » branży tekstylno – odzieżowej w Wielkopolsce jej przychody rosną bardziej dynamicznie niż w całej branży w Polsce, natomiast koszty wielkopolskich firm rosną wolniej niż przychody, co w efekcie powoduje wzrost zysku i może wpływać na zwiększenie możliwości prowadzenia walki konkurencyjnej przez wielkopolskie przedsiębiorstwa tej branży,
- » branży drzewno – papierniczej i meblowej w Wielkopolsce jej przychody rosną bardziej dynamicznie niż w całej branży w Polsce, natomiast koszty wielkopolskich firm rosną nieznacznie szybciej niż przychody (w skali ogólnopolskiej obserwujemy podobną tendencję). W efekcie w wypadku wielkopolskie przedsiębiorstwa tej branży obserwujemy wyższą dynamikę zysku niż w wypadku wszystkich przedsiębiorstw w skali kraju, co może wpływać na większe możliwości prowadzenia walki konkurencyjnej przez przedsiębiorstwa sektora,
- » branży przetwórstwo surowców mineralnych w Wielkopolsce jej przychody rosną dynamicznie (ale znacząco wolniej niż w całej branży w Polsce), natomiast koszty wielkopolskich firm rosną nieznacznie szybciej niż przychody (w skali ogólnopolskiej obserwujemy podobną tendencję). W efekcie w wypadku wielkopolskie przedsiębiorstw tej branży odnotowujemy spadek wartości, a w wypadku wszystkich przedsiębiorstw w skali kraju jego wzrost. Taka sytuacja może wskazywać na to, że wielkopolskim przedsiębiorstwo tej branży trudniej będzie konkurować z firmami z innych regionów Polski,
- » branży przetwórstwa opartego na metalach w Wielkopolsce jej przychody rosną zdecydowanie mniej dynamicznie niż w całej branży w Polsce, natomiast koszty wielkopolskich firm rosną nieznacznie wolniej niż przychody (w skali ogólnopolskiej taką samą dynamikę wzrostu kosztów jak przychodów). W efekcie w wypadku wielkopolskie przedsiębiorstw tej branży odnotowujemy wzrost wartości zysku (ale mniej dynamiczny niż w skali całej branży w kraju). Taka sytuacja może wskazywać na to, że wielkopolskim przedsiębiorstw tej branży trudniej będzie konkurować z firmami z innych regionów Polski, gdyż na poziomie pozyskiwania przychodów radzą sobie znacznie lepiej, przy podobnej skuteczności w wypadku kontrolowania kosztów,
- » branży poligraficznej w Wielkopolsce jej przychody rosną zdecydowanie bardziej dynamicznie niż w całej branży w Polsce, natomiast koszty wielkopolskich firm rosną szybciej niż przychody (w skali ogólnopolskiej dysproporcja ta jest mniejsza). W efekcie w wypadku wielkopolskie przedsiębiorstw tej branży odnotowujemy zwiększenie się strat (kiedy w skali ogólnopolskiej spadek zysku). Taką sytuację firm branży poligraficznej w Wielkopolsce mogą uzasadniać znaczne inwestycje, które zaprocentują dopiero w kolejnych latach,
- » branży produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń w Wielkopolsce jej przychody rosną zdecydowanie mniej dynamicznie niż w całej branży w Polsce, natomiast koszty wielkopolskich firm rosną szybciej niż przychody (w skali ogólnopolskiej koszty rosną

proporcjonalnie do przychodów). W efekcie w wypadku wielkopolskie przedsiębiorstw tej branży odnotowujemy spadek zysku (kiedy w skali ogólnopolskiej dynamiczny wzrost). Taka sytuacja może wskazywać na to, że wielkopolskim przedsiębiorstwem tej branży trudniej będzie konkurować z firmami z innych regionów Polski,

- » branży motoryzacyjnej i transportowej w Wielkopolsce jej przychody rosną zdecydowanie mniej dynamicznie niż w całej branży w Polsce, natomiast koszty wielkopolskich firm rosną szybciej niż przychody (w skali ogólnopolskiej koszty rosną proporcjonalnie do przychodów). W efekcie w wypadku wielkopolskie przedsiębiorstw tej branży odnotowujemy spadek zysku (kiedy w skali ogólnopolskiej dynamiczny wzrost). Taka sytuacja może wskazywać na to, że wielkopolskim przedsiębiorstwem tej branży trudniej będzie konkurować z firmami z innych regionów Polski,
- » branży „9” - pozostała produkcja wyrobów w Wielkopolsce jej przychody rosną bardzo dynamicznie (ale mniej dynamicznie niż w całej branży w Polsce), natomiast koszty wielkopolskich firm rosną szybciej niż przychody (w skali ogólnopolskiej koszty rosną w stosunku do przychodów szybciej niż w Wielkopolsce). W efekcie wielkopolskie przedsiębiorstwa tej branży odnotowują dynamiczny wzrost zysku (kiedy w skali ogólnopolskiej nieznaczny spadek). Taka sytuacja może wskazywać na to, że wielkopolskim przedsiębiorstwem tej branży będą mogły skutecznie w przyszłości konkurować z firmami z innych regionów Polski.

10.3. Prognoza rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego z zastosowaniem modelu tendencji rozwojowej

Na potrzeby budowy prognozy rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego dokonano analiz z wykorzystaniem „modelu tendencji rozwojowych”. Jest to metoda służąca do budowy prognoz na podstawie specyficznej zmiennej objaśnianej jaką jest czas. Model ten nie wyjaśnia mechanizmu kształtowania się zmiennej objaśnianej, lecz obrazuje jej zachowanie w czasie. Wykorzystanie modelu tendencji rozwojowej do prognozowania daje najlepsze wyniki gdy rozwój zjawiska w czasie wykazuje bardzo trwałe i systematyczne zmiany jednokierunkowe, przy jednoczesnym ograniczonym oddziaływaniu losowości. Im większa zmienność zjawisk w branży, tym krótszy szereg prognozy trendu można zbudować.⁸² Ze względu na to, że zebrane dane w ustalonym szeregu czasowym (lata 2005 – 2011) cechowała duża zmienność możliwe było zbudowanie modelu rozwojowego na lata 2012- 2013 i to nie dla wszystkich branż sektora – było to niemożliwe dla branży przetwórstwo opartego na metalach oraz dla branży motoryzacyjnej i transportowej. Wyniki analiz prezentujemy w tabeli nr 75.

---

⁸² Na potrzeby budowy prognozy rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego dokonano analiz z wykorzystaniem „modelu tendencji rozwojowych”. W procesach analiz wykorzystano klasyczny model tendencji rozwojowej, tj. ekonometryczny model jednorównaniowy postaci: $Y_t = a + bt + xt$; gdzie: „ Y_t ” – symbol zmiennej zależnej mierzącej poziom badanego zjawiska w okresie t ; „ t ” – zmienna czasowa; „ a ”, „ b ” – nieznanne parametry strukturalne funkcji trendu; „ x ” – składnik losowy. Predykcja na podstawie takiego modelu wymagała oszacowania postaci analitycznej funkcji trendu na podstawie zabranych danych szczegółowych oraz estymacji parametrów modelu. Prognozę na podstawie oszacowanego modelu tendencji rozwojowej ustalono mnożąc wektor ocen parametrów strukturalnych modelu. W tym celu wykorzystano narzędzia dostępne w pakiecie SPSS w którym do wyboru wiele typów funkcji trendu (np; model liniowy, logarytmiczny, wzrostu, itp.). Trend był nam potrzebny w celu poznania długookresowych zmian szeregu czasowego oraz po to być móc je prognozować. W efekcie prowadzonych analiz wybieraliśmy model o najlepszym współczynniku determinacji i najniższym średnim bezwzględnym błędzie %.

Tabela nr 75: Prognoza zmian wysokości przychodów i kosztów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce i Polsce w latach 2012 i 2013 przygotowana z wykorzystaniem modelu tendencji rozwojowej.

Na potrzeby prognozy wykorzystano dane GUS.

	Przychody ze całokształtu działalności (w mln zł)							prognoza 2012; prognoza 2013		
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011	2012	
Sekcja C POLSKA	588 317,49	666 589,00	751 005,19	765 756,35	723 798,90	759 440,98	854 053,73	866 381,15	900 513,52	
Sekcja C WIELKOPOLSKA	71 986,03	77 735,00	84 389,33	86 305,82	86 502,84	87 188,61	97 114,83	98 232,80	101 675,91	
Spożywcza	20 817,09	22 239,08	24 416,98	26 303,73	26 068,85	23 700,93	27 376,28	26 939,05	27 283,76	
Tekstylno-odzieżowa	1 736,77	2 048,60	2 134,41	2 020,36	1 967,73	2 046,67	2 007,23	2 102,47	2 107,53	
Drzewno-papiernicza i meblowa	7 405,73	8 003,63	9 325,43	8 864,27	9 461,14	10 431,22	11 789,88	12 174,47	13 047,53	
Przetwórstwo surowców mineralnych	7 912,50	8 953,07	9 821,87	9 823,61	9 811,43	10 250,74	11 883,18	12 019,21	12 675,99	
Przetwórstwo opartego na metalach	4 736,19	5 593,43	6 357,30	5 769,06	4 628,21	4 922,06	5 434,49	bp.	bp.	
Poligraficzna	760,86	839,14*	917,43	854,87	1 028,97	1 267,20	1 332,78	1 425,53	1 565,40	
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	9 944,97	11 092,52	12 477,95	11 946,79	11 458,37	11 618,27	11 535,16	11 949,61	11 978,50	
Motoracyjna i transportowa	13 682,14	14 068,02	13 393,23	13 930,12	13 390,47	13 233,35	15 937,84	bp.	bp.	
Pozostała produkcja wyrobów	692,32	752,69	841,15	1 074,19	1 114,74	1 204,37	1 379,47	1 471,05	1 586,70	
	Koszty uzyskania przychodu ze całokształtu działalności (w mln zł)									
Sekcja C POLSKA	555 308,40	626 975,08	700 824,84	737 317,18	688 959,49	720 615,90	812 400,76	827 013,57	860 824,05	
Sekcja C WIELKOPOLSKA	66 997,91	72 162,11	78 682,40	82 174,75	80 940,50	82 015,25	92 665,26	94 561,18	98 903,99	
Spożywcza	19 451,76	20 279,04	22 415,90	24 595,52	24 143,49	21 920,54	26 208,13	25 242,79	25 588,18	
Tekstylno-odzieżowa	1 700,20	1 998,78	2 054,52	1 979,80	1 917,22	1 961,73	1 909,65	1 996,70	2 000,38	
Drzewno-papiernicza i meblowa	6 941,28	7 580,15	8 891,78	8 661,68	8 844,04	9 796,99	11 199,38	11 551,24	12 381,20	
Przetwórstwo surowców mineralnych	7 337,45	8 358,79	9 081,02	9 248,95	9 180,12	9 821,13	11 387,12	11 559,96	12 262,42	
Przetwórstwo opartego na metalach	4 527,82	5 236,75	5 826,08	5 452,18	4 339,78	4 678,28	5 150,11	bp.	bp.	
Poligraficzna	772,28	867,55*	962,82	975,86	1 087,28	1 386,70	1 428,23	1 516,70	1 689,54	
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	9 143,50	10 277,46	11 615,47	11 647,33	10 484,57	10 681,78	10 843,50	11 193,46	11 223,06	
Motoracyjna i transportowa	12 502,11	13 047,01	12 655,32	13 268,18	12 658,30	12 517,64	15 028,39	bp.	bp.	
Pozostała produkcja wyrobów	642,62	680,14	776,69	1 011,95	1 046,53	1 125,68	1 295,26	1 385,39	1 496,77	

bp. – brak możliwości prognozy dla dwóch branż nie udało się wyodrębnić funkcji trendu – następowały tutaj zbyt duże zmiany kierunku trendu.

*dla branży poligraficznej brakowało danych za rok 2006, na potrzeby analizy przyjęliśmy tutaj średnią z lat 2005-2007

Analiza perspektywy rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego wskazuje na to, że w latach 2012 – 2013 nastąpi wzrost przychodów sektora o 1% w roku 2012 i o 4% w roku 2013 przy jednoczesnym wzroście kosztów o 2 % w roku 2012 i o 5% w roku 2013 (licząc dynamikę rok do roku). W efekcie prognoza sygnalizuje spadek rentowności wielkopolskich przedsiębiorstw sektora C w najbliższych dwóch latach. Taką samą tendencję obserwujemy w wypadku prognozy zmian przychodów i kosztów dla przedsiębiorstw sekcji C w skali ogólnopolskiej, z jedną tylko różnicą, że w 2013 roku ogół przedsiębiorstwa w sekcji C w Polsce będzie miał nieznacznie mniejszą dynamikę wzrostu kosztów (o 1,0%).

10.4. Ocena zmian kondycji przedsiębiorstw ciągu minionych 5 lat jako punkt wyjścia prognozy

Analiza indeksów samooceny zmiany sytuacji przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w ciągu minionych 5 lat pod względem kluczowych wskaźników sygnalizuje, że:

- » ogólna sytuacja firm uległa nieznacznemu pogorszeniu – choć różnie przedstawia się ta sytuacja w różnych branżach,
- » choć poziom zamówień w minionym okresie (szczególnie od nowych klientów) nieznacznie wzrastał, to jednak nieznacznie spadała rentowność – choć różnie przedstawia się ta sytuacja w różnych branżach,
- » rosło wykorzystanie mocy produkcyjnych – we wszystkich branżach poza tekstylną – odzieżową i poligraficzną,
- » we wszystkich branżach rosły koszty prowadzenia działalności i koszty pracy przy jednoczesnym obniżeniu możliwości inwestycyjnych - najlepiej sytuacja przedstawiała się w branży produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń oraz spożywczej, a najgorzej w poligraficznej i tekstylną – odzieżowej.

Tabela nr 76: Indeks zmiany sytuacji przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce pod względem kluczowych wskaźników działalności; Badanie przedsiębiorców, N= 1068.

Uwaga w tabeli wykorzystano tzw. system świateł drogowych, wg którego: „kolor zielony” sygnalizuje pozytywny odczyt, „kolor żółty” sygnalizuje brak jednoznacznie pozytywnych i negatywnych sygnałów, a „kolor czerwony” sygnalizuje złą sytuację / zagrożenie. Tak więc: im więcej koloru zielonego sytuacja jest lepsza, a im więcej koloru czerwonego to sytuacja jest gorsza.

Indeks oceny firmy w ciągu minionych 5 lat - indeks stanowi różnicę między ocenami pozytywnymi a negatywnymi [im wyższa wartość indeksu tym lepiej]	OGÓŁEM	Spożywcza	Tekstylna- odzieżowa	Drzewno- papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
ogólna sytuacja firmy	-2%	8%	-10%	6%	6%	4%	-30%	7%	3%	10%
popyt rynkowy na produkty	0%	6%	-9%	2%	7%	6%	-21%	16%	9%	8%
wielkość sprzedaży produktów dla obecnych Klientów	-3%	9%	-11%	-1%	3%	0%	-20%	6%	-22%	-1%
wielkość sprzedaży produktów dla nowych Klientów	3%	10%	-5%	3%	2%	10%	-22%	23%	4%	6%
poziom zamówień / zleceń	5%	10%	-5%	11%	13%	8%	-21%	24%	32%	9%

Indeks oceny firmy w ciągu minionych 5 lat - indeks stanowi różnicę między ocenami pozytywnymi a negatywnymi [im wyższa wartość indeksu tym lepiej]	OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylny- odzieżowa	Drzewno- papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
rentowność firmy	-3%	11%	-11%	-2%	-2%	-2%	-33%	18%	28%	8%
wykorzystanie mocy produkcyjnych	7%	11%	-11%	15%	9%	12%	-13%	20%	23%	8%
koszty prowadzenia działalności i wytworzenia	44%	61%	47%	40%	26%	46%	44%	47%	33%	31%
koszty pracy	54%	62%	53%	60%	50%	59%	54%	53%	57%	21%
możliwość tworzenia nowych miejsc pracy i zatrudniania	-11%	-12%	-18%	-7%	4%	9%	-46%	9%	-9%	-11%
możliwość inwestycji w rozwój	-7%	6%	-26%	-7%	-9%	5%	-28%	16%	8%	-14%
nakłady inwestycyjne ogółem	-3%	15%	-22%	3%	-4%	5%	-21%	11%	-43%	-9%
nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych	-7%	9%	-16%	-7%	2%	-7%	-29%	9%	-13%	-8%
nakłady na działalność badawczo-rozwojową	-11%	0%	-14%	-19%	-9%	-6%	-28%	9%	0%	-18%
poziom wykorzystania technologii informacyjno - telekomunikacyjnych w firmie	-3%	10%	-9%	-6%	-1%	3%	-14%	5%	-12%	-3%

10.5. Ocena perspektywy zmiany sytuacji przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce pod względem kluczowych wskaźników działalności w ciągu najbliższych 5-10 lat

Analiza indeksów prognozy zmiany sytuacji przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce pod względem kluczowych wskaźników działalności w ciągu najbliższych 5-10 lat oraz odsetka wskazań 'trudno powiedzieć' sygnalizuje, że:

- » **wśród przedsiębiorców niepewności walczą z optymizmem,**
- » **indeksy perspektywy zmian ogólnej sytuacji, popytu, prognoz sprzedaży, wykorzystania mocy produkcyjnych, rentowności, tworzenia miejsc pracy, inwestycji przyjmują wartości dodatnie,** jednak należy zwrócić uwagę na to, że pod względem tych samych parametrów prognozy znaczny odsetek zachowuje niepewność,
- » co do dwóch rzeczy budujących prognozę przedsiębiorcy byli zgodni – **wzrosną koszty ogólne i koszty pracy,**
- » należy zwrócić uwagę na to, że **zdecydowanie bardziej sceptycznie odnoszą się do przyszłości przedstawiciele branży motoryzacyjno - transportowej, a znaczną niepewność ujawniają przedstawiciele branży tekstylny - odzieżowej i drzewno - papierniczej i meblowej,**
- » biorąc powyższe pod uwagę **w perspektywie krótkoterminowej należy się spodziewać raczej spowolnienia całego sektora przetwórstwa przemysłowego niż rozwoju,** choć oczywiście poszczególne branże będą się rozwijały zgodnie ze swoją specyfiką.

Tabela nr 77: Indeks prognozy zmiany sytuacji przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce pod względem kluczowych wskaźników działalności w ciągu najbliższych 5-10 lat; Badanie przedsiębiorców, N= 1068

Uwaga w tabeli wykorzystano tzw. system świateł drogowych, wg którego: „kolor zielony” sygnalizuje pozytywny odczyt, „kolor żółty” sygnalizuje brak jednoznacznie pozytywnych i negatywnych sygnałów, a „kolor czerwony” sygnalizuje złą sytuację / zagrożenie. Tak więc: im więcej koloru zielonego sytuacja jest lepsza, a im więcej koloru czerwonego to sytuacja jest gorsza.

Indeks stanowi różnicę między ocenami pozytywnymi a negatywnymi [im wyższa wartość indeksu tym lepiej]	OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylno- odzieżowa	Drzewno- papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
Indeks prognozy sytuacji na następne 5 -10 lat										
ogólna sytuacja firmy	17%	11%	13%	14%	14%	18%	16%	37%	-4%	6%
popyt rynkowy na produkty	21%	20%	6%	21%	24%	27%	18%	39%	-9%	3%
wielkość sprzedaży produktów dla obecnych Klientów	20%	26%	6%	18%	17%	24%	21%	36%	-16%	-1%
wielkość sprzedaży produktów dla nowych Klientów	25%	25%	7%	26%	27%	28%	29%	36%	-1%	11%
poziom zamówień / zleceń	24%	21%	9%	24%	22%	28%	28%	37%	3%	6%
udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży	19%	21%	14%	17%	20%	22%	15%	34%	6%	7%
rentowność firmy	19%	22%	13%	10%	17%	21%	26%	28%	-5%	9%
wykorzystanie mocy produkcyjnych	21%	23%	15%	19%	19%	17%	22%	33%	-2%	11%
koszty prowadzenia działalności i wytworzenia	33%	31%	51%	23%	39%	43%	25%	43%	9%	15%
koszty pracy	39%	47%	47%	35%	35%	45%	34%	46%	13%	18%
możliwość tworzenia nowych miejsc pracy i zatrudniania	8%	10%	0%	5%	9%	17%	1%	22%	15%	-3%
możliwość inwestycji w rozwój	11%	12%	6%	5%	10%	21%	16%	20%	-13%	-6%
nakłady inwestycyjne ogółem	13%	18%	6%	11%	18%	11%	9%	22%	10%	8%
nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych	7%	18%	-1%	11%	4%	4%	-5%	15%	-11%	10%
nakłady na działalność badawczo-rozwojową	2%	3%	5%	-1%	3%	1%	-17%	19%	-3%	6%
poziom wykorzystania technologii informacyjno - telekomunikacyjnych w firmie	8%	15%	5%	6%	13%	7%	-5%	21%	6%	2%

Indeks stanowi różnicę między ocenami pozytywnymi a negatywnymi [im wyższa wartość indeksu tym lepiej]	OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylno-odzieżowa	Drzewno-papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
Wskaźnik poziomu niepewności prognozy - odsetek wskazań trudno powiedzieć										
ogólna sytuacja firmy	25%	21%	25%	31%	20%	29%	30%	16%	14%	24%
popyt rynkowy na produkty	25%	23%	24%	30%	22%	25%	27%	19%	17%	22%
wielkość sprzedaży produktów dla obecnych Klientów	25%	25%	25%	29%	24%	26%	27%	18%	18%	22%
wielkość sprzedaży produktów dla nowych Klientów	26%	30%	26%	28%	26%	25%	31%	18%	17%	22%
poziom zamówień / zleceń	25%	28%	27%	29%	25%	24%	25%	18%	25%	27%
rentowność firmy	26%	26%	26%	30%	27%	26%	30%	19%	17%	25%
wykorzystanie mocy produkcyjnych	25%	21%	26%	30%	23%	26%	27%	18%	17%	23%
koszty prowadzenia działalności i wytworzenia	25%	21%	26%	32%	23%	24%	31%	15%	17%	22%
koszty pracy	24%	24%	26%	28%	25%	25%	25%	15%	17%	25%
możliwość tworzenia nowych miejsc pracy i zatrudniania	28%	28%	33%	33%	22%	27%	30%	17%	17%	25%
możliwość inwestycji w rozwój	27%	29%	34%	29%	23%	27%	28%	17%	17%	29%
nakłady inwestycyjne ogółem	27%	29%	32%	33%	24%	31%	25%	17%	25%	24%
nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych	34%	37%	44%	39%	28%	35%	39%	16%	18%	27%
nakłady na działalność badawczo-rozwojową	41%	45%	53%	49%	34%	42%	48%	19%	17%	31%
poziom wykorzystania technologii informacyjno - telekomunikacyjnych w firmie	38%	33%	52%	44%	32%	41%	45%	20%	17%	28%

10.6. Wyniki eksperckiej prognozy zmian w branżach sektora przetwórstwa przemysłowego ciągu najbliższych 5 – 10 lat

Podobne (do badań ilościowych oraz analiz tendencji rozwojowych dla Wielkopolski i Polski) wyniki przyniosło badanie jakościowe zrealizowane z udziałem 27 ekspertów, którzy przewidują pewne spowolnienie rozwoju sektora lub jego stabilny rozwój na poziomie kilku procent rocznie, przy jednoczesnym wzroście kosztów i spadku poziomu zysku. Należy jednak zaznaczyć, że w wypowiedziach badanych można było zaobserwować z jednej strony znaczną niepewność co do perspektywy krótko- i średniookresowej oraz względny optymizm co do rozwoju sektora w dłuższym okresie. Należy przy tym zaznaczyć, że sytuacja poszczególnych branż sektora będzie się wg badanych zmieniała w specyficzny dla każdej z nich sposób. Najbardziej

optymistyczne są ekspercie prognozy dla branż produkcji i konserwacji maszyn i urządzeń; przetwórstwa surowców mineralnych, spożywczej (przetwórstwo i produkcja rolna). Natomiast najmniej optymistyczne dla branż samochodowej i transportowej, poligraficznej, odzieżowej, przetwórstwa opartego na metalach.

Tabela nr 78: Wyniki eksperckiej prognozy zmian w branżach sektora przetwórstwa przemysłowego ciągu najbliższych 5 - 10 lat; Badanie ekspertów metoda indywidualnych wywiadów pogłębionych, N= 27 (po 3 ekspertów w każdej branży).

Branża	Nr eksperta	Prognoza rozwoju branży w perspektywie 5 - 10 lat
spożywcza (przetwórstwo produkcji rolnej)	1.	powolny wzrost na poziomie 3 - 5% rok do roku
	2.	powolny wzrost na poziomie 2 - 3% rok do roku
	3.	powolny wzrost na poziomie 1 - 5% rok do roku (ale wolniejszy niż do tej pory)
tekstylna – odzieżowa	4.	stagnacja z tendencją spadkową
	5.	stagnacja z tendencją spadkową
	6.	powolny wzrost na poziomie 1 - 5% rok do roku , w dłuższym czasie lepsze perspektywy)
drzewno-papiernicza i meblowa	7.	stagnacja, z powolną tendencją wzrostową 1-2%
	8.	powolny wzrost na poziomie 1 - 5% rok do roku , w dłuższym czasie lepsze perspektywy)
	9.	wzrost na poziomie 10% (choć wolniejszy niż do tej pory)
przetwórstwo surowców mineralnych	10.	powolny wzrost na poziomie 1 - 3% rok do roku (w dłuższym czasie lepsze perspektywy)
	11.	stabilny wzrost na poziomie 5- 10% rok do roku (w dłuższym czasie lepsze perspektywy)
	12.	powolny wzrost na poziomie 3 - 5% rok do roku
przetwórstwo oparte na metalach	13.	powolny wzrost na poziomie 1 - 5% rok do roku , w dłuższym czasie lepsze perspektywy)
	14.	stagnacja w perspektywie do 3 lat, później powolny wzrost 2 - 3%
	15.	stagnacja w perspektywie do 3 lat , później powolny wzrost 2 - 3%
poligraficzna	16.	stagnacja i powolny spadek (odchodzenie od papieru na rzecz elektroniki)
	17.	stagnacja i powolny spadek (odchodzenie od papieru na rzecz elektroniki)
	18.	spadek w krótkiej i dłuższej perspektywie
produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	19.	stabilny wzrost na poziomie 5 - 10% rok do roku (silniejszy wzrost form większych, działających na rynkach zagranicznych)
	20.	stabilny wzrost na poziomie 5 - 10% rok do roku (silniejszy wzrost firm większych, działających na rynkach zagranicznych)
	21.	powolny wzrost na poziomie 3 - 5% rok do roku
motoryzacyjna i transportowa	22.	stabilny wzrost na poziomie 3 - 5% rok do roku
	23.	stagnacja w perspektywie do 3 lat, później powolny wzrost 4- 5%
	24.	stagnacja w perspektywie do 2 lat , później powolny wzrost na poziomie 3 - 5% rok do roku
pozostała produkcja wyrobów	25.	stagnacja w perspektywie do 3 lat , później powolny wzrost 2 - 3%
	26.	powolny wzrost na poziomie 1 - 5% rok do roku (w dłuższym czasie lepsze perspektywy)
	27.	powolny wzrost na poziomie 3 - 5% rok do roku

10.7. Aktywne zarządzanie zmianą i nastawienie na budowanie przewagi konkurencyjnej szansą na rozwój w dłuższej perspektywie

Analiza indeksów prognozy zmian w zakresie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce pod względem kluczowych wskaźników działalności w ciągu najbliższych 5 - 10 lat sygnalizuje, że **wśród przedsiębiorców przeważają tacy, którzy planują podjąć efektywne działania skierowane na wzmocnienie pozycji konkurencyjnej swoich przedsiębiorstw. Niestety negatywne sygnały pod tym względem wysyłają przedsiębiorstwa branży motoryzacyjnej.**

Tabela nr 79: Indeks prognozy zmiany pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce pod względem kluczowych wskaźników w ciągu najbliższych 5-10 lat; Badanie przedsiębiorców, N= 1068

Uwaga w tabeli wykorzystano tzw. system świateł drogowych, wg którego: „kolor zielony” sygnalizuje pozytywny odczyt, „kolor żółty” sygnalizuje brak jednoznacznie pozytywnych i negatywnych sygnałów, a „kolor czerwony” sygnalizuje złą sytuację / zagrożenie. Tak więc: im więcej koloru zielonego sytuacja jest lepsza, a im więcej koloru czerwonego to sytuacja jest gorsza.

Indeks prognozy zmian w zakresie pozycji konkurencyjnej - indeks stanowi różnicę między ocenami pozytywnymi a negatywnymi [im wyższa wartość indeksu tym lepiej]	OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylno- odzieżowa	Drzewno- papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surowców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyjna i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
ogólnie pozycja konkurencyjna	17%	17%	10%	15%	15%	17%	24%	25%	-12%	9%
zasoby organizacyjne (systemu zarządzania)	13%	23%	5%	5%	23%	15%	9%	22%	8%	7%
zasoby intelektualne (w tym zasobów ludzkich i kapitału strukturalnego, wpływających na sposób zarządzania wiedzą w przedsiębiorstwach)	16%	18%	4%	12%	23%	18%	20%	30%	5%	4%
zasoby fizyczne (w tym posiadanych maszyn i urządzeń, zasobów technologicznych - nowoczesności parku maszynowego/ infrastruktury produkcyjnej)	22%	23%	10%	26%	22%	27%	21%	31%	-1%	10%
zasoby finansowe (w tym wysokości wydatków na działalność badawczo-rozwojową potencjału finansowego)	16%	17%	0%	10%	16%	18%	21%	29%	-14%	17%
zasoby technologiczne (w tym możliwości rozwoju zdolności produkcyjnych)	19%	18%	14%	21%	26%	24%	18%	25%	5%	6%
innowacyjność produktowa	22%	23%	15%	23%	17%	19%	28%	27%	-15%	14%
efektywność działań marketingowych	20%	24%	17%	16%	23%	20%	21%	28%	3%	16%
reputacja / wizerunek firmy / marki (w tym zdolności przyciągania i zatrzymania wysoko wykwalifikowanych pracowników, działalności marketingowej przedsiębiorstwa)	27%	27%	29%	20%	33%	24%	35%	33%	27%	12%
dynamika wzrostu	22%	24%	17%	19%	22%	17%	29%	32%	-7%	7%
rentowność biznesu	21%	25%	8%	17%	28%	18%	27%	31%	1%	8%

Realizacja pozytywnego scenariusza rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce jest możliwa jeżeli przedsiębiorcy:

- » przygotują długoterminową strategię rozwoju i zaczną ją wdrażać,
- » zwiększą aktywność na rynkach ponadlokalnych, a przede wszystkim na rynkach zagranicznych (szczególnie dynamicznie się rozwijających),
- » zwiększą unikalność swoich produktów na rynku krajowym i na rynkach zagranicznych i, pomimo ograniczeń finansowych, będą inwestowały w innowację oraz badania i rozwój nowych produktów, rynków oraz bardziej efektywnych modeli biznesowych,
- » podejmą aktywne działania zarządzania zmianą gospodarczą we wszystkich obszarach tego wymagających, na bieżąco je dostosowując do sytuacji.

Podsumowując, wydaje się, że w perspektywie średniookresowej do 5 lat w sektorze będą dominować przede wszystkim szanse i słabe strony. Oznacza to, że podmioty sektora powinny stosować strategię działania polegającą na dostosowaniu się do bieżącej sytuacji. Można oczekiwać, że sektor w okresie najbliższych 5 lat, mimo tendencji kryzysowych na świecie, utrzyma swoją pozycję, a nawet możliwy jest powolny, lecz systematyczny jego wzrost.

Dla jego przyszłego rozwoju w perspektywie średnioterminowej znaczenie będzie mieć przede wszystkim fakt, że podmioty sektora w większości mają doświadczenie, tradycję i są na tyle rozwinięte, aby poszukiwać dalszych kierunków swojego rozwoju. Takim wskazaniem może być wejście na rynki zewnętrzne - krajowy i międzynarodowy oraz podjęcie współpracy z innymi podmiotami w ramach sektora.

Tabela nr 80: Wskaźniki opisujące planowane działania mogące wzmocnić konkurencyjność przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu najbliższych 5-10 lat oraz prezentujące siłę otoczenia konkurencyjnego; Badanie przedsiębiorców, N= 1068

Uwaga w tabeli wykorzystano tzw. system świateł drogowych, wg którego: „kolor zielony” sygnalizuje pozytywny odczyt, „kolor żółty” sygnalizuje brak jednoznacznie pozytywnych i negatywnych sygnałów, a „kolor czerwony” sygnalizuje złą sytuację / zagrożenie. Tak więc: im więcej koloru zielonego sytuacja jest lepsza, a im więcej koloru czerwonego to sytuacja jest gorsza.

	OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylna- odzieżowa	Drzewno- papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surow- ców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwa- cja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyj- na i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
Wskaźniki zakresu działania terytorialnego										
udział rynku lokalnego (gmina, powiat) w ogóle przychodów	58,0%	68,5%	61,9%	54,1%	49,4%	47,7%	70,1%	50,1%	33,2%	64,2%
udział rynków zagranicznych w ogóle przychodów	2,6%	2,3%	2,8%	2,4%	3,6%	4,2%	1,3%	3,5%	2,0%	1,9%
indeks zmiany przychodów z rynków zagranicznych w ostatnich 5 latach	-1%	3%	-2%	-7%	-4%	3%	2%	2%	1%	-7%
indeks prognozy zmiany przychodów z rynków zagranicznych w ciągu następ- nych 5 - 10 lat	6%	6%	7%	2%	6%	7%	8%	11%	14%	4%

	OGÓLEM	Spożywcza	Tekstylna- -odzieżowa	Drzewno- papiernicza i meblowa	Przetwórstwo surow- ców mineralnych	Przetwórstwo oparte na metalach	Poligraficzna	Produkcja i konserwa- cja maszyn i urządzeń	Branża motoryzacyj- na i transportowa	Pozostała produkcja wyrobów
Wskaźniki unikalności produktów/ oferty										
posiada produkty unikalne w kraju	12%	13%	8%	9%	6%	13%	11%	16%	24%	18%
posiada produkty unikalne w Europie	3%	5%	0%	2%	1%	3%	2%	5%	13%	11%
posiada produkty unikalne na świecie	3%	4%	0%	2%	1%	1%	2%	4%	10%	8%
Wskaźniki tempa zmian w branży i ryzyka										
szybkie tempo zmian (duże ryzyko i niepewność)	25%	24%	27%	27%	25%	20%	37%	16%	24%	19%
średnie tempo zmian (średnie ryzyko i niepewność)	43%	36%	38%	46%	46%	50%	40%	50%	22%	29%
Wskaźnik aktywnego zarządzania zmianą										
odsetek firm mających długoterminową strategię	34%	35%	24%	29%	34%	34%	41%	45%	13%	23%
odsetek firm planujących aktywnie zarządzać zmianą	51%	42%	52%	53%	48%	53%	49%	53%	57%	54%
planowana współpraca z innymi podmiotami w celu wzmocnienia własnej pozycji konkurencyjnej	16%	21%	14%	20%	16%	9%	24%	9%	3%	11%

W tym okresie także – zwłaszcza w obliczu powolnego przygotowywania się do kolejnego okresu programowania – władze mogłyby dokonać uwzględnienia potrzeb sektora w przygotowywanych przez siebie programach. W tym szczególnie w kontekście otwierania go na rynki zewnętrzne oraz zachęcania przedsiębiorstw do postaw proinnowacyjnych i współpracy. Ułatwiłoby to funkcjonowanie podmiotów z sektora, chociażby poprzez większe możliwości korzystania ze środków Unii Europejskiej.

Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdzić można, że układ przeważających słabych stron i szans w perspektywie średniookresowej prowadzić będzie do wzrostu podaży, jak i popytu na produkty i usługi sektora. Będzie on rozwijał się jednak głównie bazując na większych podmiotach, posiadających doświadczenie, które szukają sposobu na poszerzenie skali swojego działania.

Prognozy rozwoju sektora z punktu widzenia potencjalnie pojawiających się szans i zagrożeń w perspektywie długookresowej wydają się być bardziej optymistyczne. Generalnie można oczekiwać, że podmioty sektora będą coraz bardziej zainteresowane wchodzeniem na rynki międzynarodowe oraz współpracą z innymi firmami. To pozwoli im na zbudowanie na tyle dobrej pozycji, by konkurować na rynkach zagranicznych. Przyczynić się do tego może – możliwa dzięki współpracy – większa specjalizacja firm. Liczyć należy się również z tym, że jeśli uda się przełamać bariery związane z ograniczonym jak na razie poziomem zaufania podmiotów do siebie, to dzięki wspólnym inicjatywom uda się im zbudować bardziej konkurencyjne marki/przedsiębiorstwa.

11. PROPOZYCJE REKOMENDACJI

W oparciu o zebrany materiał badawczy i przeprowadzone analizy proponujemy rozważenie podjęcie następujących działań nakierowanych na wzmocnienie pozycji konkurencyjne sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce.

Rekomendacje dla podmiotów gospodarczych:

Rekomendacja 1: Wypracowanie średniookresowych i długoterminowych strategii nastawionych na dynamiczny rozwój oraz odejście od strategii nastawionych „na przeżycie”.

Kluczowe dla dynamicznego rozwoju przedsiębiorstw jest przyjęcie przez przedsiębiorców celów rozwojowych, dynamizujących przedsiębiorstwa, bowiem przeprowadzone analizy wskazują, że w dłuższym okresie jest to jedno z najważniejszych wyzwań przedsiębiorstw sektora (szczególnie tych, które takich strategii nie mają). Po wyznaczeniu celów rozwojowych (które będą zakładały wzrost m.in. poprzez ekspansję terytorialną oraz budowanie przewagi dzięki innowacji) i opracowaniu strategii, przedsiębiorstwa powinny do realizacji strategii dostosować swoje zasoby (i rozwijać je zgodnie z jej wymaganiami). Po rozpoczęciu realizacji strategii powinny wykorzystać w celu jej optymalnej realizacji wszystkie dostępne narzędzia zarządzania zmianą.

Rekomendacja 2: Przygotować średnio- i długookresowe strategie działania przedsiębiorstwa. Istotnym brakiem części przedsiębiorstw sektora jest nieposiadanie przez nie świadomości potrzeb działania strategicznego, umiejętności i wiedzy w tym zakresie. Zarządzanie ad hoc, nieposiadanie strategii działania zdecydowanie obniża efektywność ekonomiczną procesów biznesowych w branży. Usystematyzowanie strategii działania zdynamizowałoby procesy rozwoju przedsiębiorstw sektora przetwórczego w Wielkopolsce.

Rekomendacja 3: Rozszerzyć zasięg terytorialnego działania. W pierwszej kolejności najmniejsze firmy powinny starać się rozszerzyć zasięg działalności poza rynek lokalny (na powiat/województwo, docelowo kraj) w miarę swoich możliwości. Firmy średnie i duże w związku z niezadowalającym udziałem eksportu w strukturze sprzedaży powinny go zwiększać zarówno do krajów UE-27, jak i do państw o najszybszej dynamice rozwoju. Należy lepiej wykorzystać możliwości wynikające z wspólnego rynku UE oraz dogodnie usytuowanie Wielkopolski.

Rekomendacja 4: Zwiększyć nakłady inwestycyjne, szczególnie nakierowane na innowacje produktowe (wprowadzenie do oferty unikalnych produktów / usług) i procesowe, co umożliwi z jednej strony wytwarzanie międzynarodowo konkurencyjnych produktów (powinny również dążyć do opracowywania nowych technologii budujących istotne przewagi konkurencyjne) oraz optymalizacji procesów w celu poprawy efektywności biznesowej.

Rekomendacja 5: Aktywnie zarządzać zmianą, w praktyce wdrażać metody zarządzania zmianą, ciągle je rozwijać, budować wiedzę i umiejętności w tym zakresie na każdym poziomie organizacji i w każdym obszarze działania przedsiębiorstwa.

Rekomendacja 6: Wdrażać strategie budowy zaangażowania pracowników różnych szczebli w procesy zarządzania zmianą (w tym strategię CSR w obszarze relacji pracowni- czych).

Rekomendacja 7: Zintensyfikować działania mające na celu zmianę struktury przychodów, poprzez wzrost przychodów z nowoczesnych kanałów dystrybucji osadzonych w sektorze e-biznesu, co może być ważnym czynnikiem wpływającym pozytywnie na rozwój przedsiębiorstw sektora.

Rekomendacja 8: Podjęcie współpracy z innymi podmiotami sektora w celu wzajemnego wzmocnienia swoich sił konkurencyjnych. W celu pokonania barier kosztowo

organizacyjnych powinna nastąpić zmiana podejścia do prowadzenia biznesu. Więcej uwagi należy zwrócić na kooperację między firmami, mniej na konkurencję – zwłaszcza o zasięgu lokalnym. Rozdrobniona struktura branży powoduje, że ograniczenia o charakterze technicznym, organizacyjnym i kapitałowym uniemożliwiają ekspansję przedsiębiorstw sektora na arenie międzynarodowej. Formy tej współpracy mogą przybierać bardzo różną formę - od kooperacji bezumownej, poprzez kooperację umowną (np. tworzenie konsorcjów lub współpracy na zasadach podwykonawstwa), kooperację przemysłową, tworzenie spółek joint-venture, zawieranie aliansów strategicznych, networking do budowy klastrów przemysłowych. Właściwie wszystkie te formy funkcjonują w Wielkopolsce w sektorze C, jednak bardzo ważne w kontekście przeprowadzonych analiz jest uświadomienie przedsiębiorcom możliwości jakie one niosą.⁸³ Można podać wiele pozytywnych przykładów działania sieci współpracy podmiotów gospodarczych tworzonych we współpracy z izbami gospodarczymi. Przykładem może być działanie klastrów w Katalonii (m.in. w dziedzinie budowy statków, fabryk tekstylnych, przemysłu drzewnego, ceramiki dekoracyjnej, wełny, wina, oliwy, chemikaliów, mebli, maszyn rolniczych, elektroniki), w Brandenburgii (gdzie działa 17 klastrów w 13 branżach), w regionie Paryża, czy wreszcie Śląski Klaster Drzewny oraz Wielkopolski Klaster Zaawansowanych Technik Automatyzacji „ELPROTECH”.⁸⁴ Współpraca między małymi, średnimi podmiotami umożliwi im dostęp do międzynarodowych odbiorców.

Rekomendacja 8a: Skoordynowanie oferty z innymi podmiotami sektora producentów wyrobów z branży, co pozwoli na zwiększenie kompleksowości oferowanych usług i produktów.

Rekomendacja 8b: Uczestnictwo w działaniach prowadzących do nawiązania współpracy przedsiębiorstw w zakresie rozwoju kadrowego, np. organizacja staży dla uczniów.

Rekomendacja 8c. Dążenie do wykreowania wspólnych marek regionalnych produktów sektora (np. wspólnych marek regionalnych produktów spożywczych, meblarskich, etc.).

Rekomendacja 8d: Wspólne działania promocyjne w celu maksymalizacji efektów.

Rekomendacja 8e: Wspólne opracowywanie nowych produktów / rozwiązań.

Rekomendacja 9: Wzmoczenie działalności marketingowej skierowanej do odbiorców (budowa silnych marek i relacji jako podstawa tworzenia długofalowej przewagi konkurencyjnej).

Rekomendacja 10: Pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania, w szczególności z funduszy unijnych i przeznaczanie ich na strategicznie ważne projekty.

Rekomendacja 11: Większe wykorzystanie mediów elektronicznych do zdobywania zamówień i sprzedaży produktów sektora, np. własne sklepy internetowe.

Rekomendacja 12: Podejmowanie współpracy z podmiotami sektora edukacji, celem rozwoju kadr pracowniczych, poprzez budowę firmowych programów stażowych, tworzenie klas patronackich, przekazywanie informacji o potrzebnych zmianach w zakresie programów kształcenia teoretycznego i praktycznego, zachęcanie i wspieranie własnych pracowników w zakresie ich udziału w procesie kształcenia nowych pracowników (np. doświadczeni pracownicy jako gościnni nauczyciele zawodu w placówkach edukacyjnych), oferowanie przez firmy gotowych programów kształcenia opartych na systemach szkoleń wewnętrznych.

Rekomendacja 13: Podejmowanie współpracy z podmiotami badawczo – rozwojowymi i nauki, celem komercjalizacji ich wynalazków lub współpracy w zakresie ich tworzenia.

---

⁸³ Więcej na ten temat w cyklu opracowań zrealizowanych w ramach projektu „Foresight, sieci gospodarcze Wielkopolski, scenariusze transformacji wiedzy wspierające innowacyjną gospodarkę. Dostępne na: www.fsgw.put.poznan.pl

⁸⁴ Szerzej na te temat piszą M. Ładzińska – Depko, E. Sołtysiak, Z. Wawrzyniak, Rola Izby Gospodarczych w tworzeniu sieci współpracy [w:] Analiza sytuacji Wielkopolski w kontekście transformacji wiedzy w sieciach gospodarczych, pod red. M.K. Wyrwickiej, Poznań 2010, s. 179-191

Rekomendacje dla organizacji branżowych:

Rekomendacja 1: Budowa systemu szkoleń branżowych pozwalających na wzrost profesjonalizacji branży / sektora. Umożliwienie dostępu do wiedzy pozwalającej w lepszy sposób zarządzać firmami – głównie wspomagać przedsiębiorców w optymalizowaniu kosztów działania. Dynamicznie zmieniające się otoczenie biznesu powoduje, że mikro bądź mały przedsiębiorca nie jest w stanie samodzielnie podążać w kierunku zmian i nadążyć za ich skutkami. W związku z tym organizacje branżowe, dysponując odpowiednim zapleczem, powinny stale udostępniać najnowsze, w odpowiedni sposób usystematyzowane informacje o otaczającym przedsiębiorców środowisku.

Rekomendacja 2: Inicjować tworzenie i współfinansować publikację literatury branżowej, wspierającej na poziomie przekazywania najnowszej wiedzy przedsiębiorców.

Rekomendacja 3: Budowa wspólnych standardów jakości akceptowanych przez branżę nakierowanych na podnoszenie ogólnej opinii / renomy sektora i wzrost preferencji wobec jego oferty.

Rekomendacja 4: Promocja i wspomaganie przedsiębiorców w aktywnościach związanych z innowacjami. Ze względu na rozproszoną strukturę w przemyśle przetwórczym organizacje branżowe powinny przejmować rolę integratora m.in. działań badawczo-rozwojowych dla przedsiębiorstw.

Rekomendacja 5: Promować korzyści wynikające ze zmiany nastawienia przedsiębiorców do kooperacji między firmami, na poziomie branży w regionie, istniejące na wielu obszarach bariery nie są do pokonania dla pojedynczej, najczęściej mikro bądź małej firmy.

Rekomendacja 6: Wspomagać przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków umożliwiających realizację inwestycji – głównie nowoczesnych.

Rekomendacja 7: Wspomagać aktywności związane z rozwojem e-biznesu, głównie przez informowanie i szkolenie.

Rekomendacja 8: Inicjowanie tworzenia i finansowanie badań kondycji sektora oraz wspólnych badań potrzeb klientów.

Rekomendacja 9: Zawijazywanie porozumień dotyczących współpracy w zakresie wspólnych działań zmierzających do wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw poszczególnych branż z terenu Wielkopolski, wspólne tworzenie i wdrażania strategii do tego zmierzających.

Rekomendacja 10: Działania na rzecz uczciwej konkurencji – edukacja, promocja, promowanie zasad „uczciwej” konkurencji – w tym edukacji odbiorców usług/ produktów, w zakresie umiejętności wyboru produktów.

Rekomendacja 11: Podejmowanie współpracy z podmiotami sektora edukacji, celem rozwoju kadr pracowniczych i budowanie lepszej oferty edukacyjnej poprzez stałe informowanie o brakach w edukacji absolwentów w oparciu o samodzielnie prowadzone badania wśród członków organizacji, opiniowanie programów szkolnych pod kątem ich praktycznej użyteczności w wykonywaniu zawodu, inicjowanie tworzenia kierunków kształcenia potrzebnych rynkowi lub/i wprowadzania do programów szkolnych moduły istotnych z punktu widzenia praktyki zawodu, ponadto poprzez tworzenie branżowych programów szkoleń doskonalenia pracowników (np. na wzór tego co robi branża badań rynku i opinii, branża reklamowa, tworząc własne branżowe szkoły)⁸⁵.

---

⁸⁵ Więcej na temat na stronach internetowych pod adresami: http://www.ptbriolo.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=265&Itemid=7; <http://www.ssm.edu.pl/>; <http://www.sar.org.pl/>;

Rekomendacje dla administracji publicznej / samorządowej:

Rekomendacja 1: Odbiurokratyzować procedury związane z obsługą przedsiębiorców i zwiększyć efektywność obsługi interesariuszy branży, w tym między innymi: uproszczenie procedur zakładania firmy, odbiurokratyzowanie procesu ubiegania się o dotacje unijne poprzez wprowadzenie uniwersalnego i czytelnie opisanego standardu obsługi wnioskodawcy i beneficjenta wraz z katalogiem maksymalnych wymogów.

Rekomendacja 2: Opracować i przeprowadzić działania zmierzające do optymalizacji polityki podatkowej i zmniejszenia kosztów pracy, w tym między innymi:

- » obywatelska inicjatywa ustawodawcza (np. samorządu oraz organizacji pracodawców, organizacji branżowych lub w porozumieniu tych podmiotów) w zakresie obniżenia kosztów pracy i zmian w prawie pracy, w takich obszarach jak np.: warunki pracy i przywileje społeczne pracowników, regulacje z zakresu pracy tymczasowej, ubezpieczenia,
- » ulgi podatkowe dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy, prowadzących staże dla absolwentów,
- » ulgi podatkowe dla pracodawców / firm prowadzących działania badawczo – rozwojowe/ innowacyjne (innowacje skali ponad narodowej) zakończone efektywnym wdrożeniem (np. ulgi w okresie prac na innowacją i w okresie wdrażania), w tym podjęcie działania na rzecz nowelizacji ustawy o podatku dochodowym zmierzające w kierunku wprowadzenia możliwości odpisów od dochodów przed opodatkowaniem sum wydatkowanych na badania i rozwój oraz na realizację nowych inwestycji technologicznych związanych z wdrożeniem kluczowych technologii określonych w projekcie InSight 2030.⁸⁶

Rekomendacja 3: Promocja nowoczesnych sposobów finansowania działalności przedsiębiorstw (poręczenia, gwarancje, fundusze UE i ich przeznaczeni także na rozwój edukacji zawodowej, realizacji programów ciągłego kształcenia).

Rekomendacja 4: Upowszechnienie informacji o możliwościach ubiegania się o środki unijne oraz pomoc w ich uzyskiwaniu.

Rekomendacja 5: Utworzenie w Wielkopolsce samorządowego / państwowego lub samorządowo-państwowo- prywatnego Funduszu Wsparcia Wdrażania Innowacji działającego na zasadach funduszu załączkowego (seed fund), którego zakres działania były ograniczony statutowo do wspomagania wdrożeń wyników prac badawczo-rozwojowych.⁸⁷

Rekomendacja 6: Upowszechnianie wiedzy w zakresie nowoczesnych metod zarządzania finansami/kosztami, w tym: terminami płatności/windykacji, optymalizacji kosztów usług zewnętrznych, zasad oszczędności energii/paliw/materiałów/transportu, etc. – ekologicznej i ekonomicznej firmy.

Rekomendacja 7: Promocja postaw i zachowań wzmacniających postawy prorozwojowe przedsiębiorców i innych interesariuszy rynku: absolwentów, pracowników, przedstawicieli nauki, organizacji branżowych, nakierowanych na budowę nowych paradygmatów „przedsiębiorczości” - odejście od filozofii „przeżycia” do filozofii „odpowiedzialnego społecznie sukcesu nastawionego na zrównoważony rozwój”. Oddziaływanie na postawę proinnowacyjną producentów z sektora w ramach programów regionalnych wzorowanych na PO IG.

Rekomendacja 8: Budowa sieci współpracy między przedsiębiorcami sektora a instytucjami otoczenia biznesu i władzami różnych szczebli, w celu lepszej identyfikacji ich potrzeb oraz sposobów wsparcia.

---

⁸⁶ za: „Foresight Technologiczny Przemysłu – InSight 2030”, Program wdrażania wnioski i rekomendacje, s. 5

⁸⁷ za: „Foresight Technologiczny Przemysłu – InSight 2030”, Program wdrażania wnioski i rekomendacje, s. 4

Rekomendacja 9: Prowadzenie akcji popierających możliwości kooperacji między podmiotami sektora wśród przedsiębiorstw sektora. Budowa zaufania między podmiotami sektora w ramach wsparcia m.in. finansowego uczestnictwa przedstawicieli firm w stażach i wizytach studyjnych dla przedstawicieli sektora pokazujących różne formy współpracy przedsiębiorstw sektora w Polsce i na świecie. Opracowanie programu na rzecz współpracy przedsiębiorstw sektora.

Rekomendacja 10: Nasilenie działań marketingowych na zewnątrz województwa, promujących produkty sektora i branż w skład niego wchodzących. Do głównych rekomendacji wystosowanych do organów administracji w regionie jest zwiększenie efektywności misji handlowych województwa Wielkopolskiego poprzez lepsze rozpoznanie potrzeb przedsiębiorców lokalnych. Promocja przez władze samorządowe i krajowe regionalnych marek za granicą.

Rekomendacja 11: Stymulowanie działań nakierowanych budowanie „mody” na kupowanie regionalnych produktów przez klientów z rynku wewnętrznego.

Rekomendacja 12: Finansowanie staży, w tym zagranicznych, dla kadr rozwijających nowoczesne technologie / innowacyjne procesy biznesowe.

Rekomendacja 13: Upowszechnianie dobrych praktyk dotyczących współpracy przedsiębiorstw z podmiotami państwowymi, samorządowymi, instytucjami rynku pracy / nauki.

Rekomendacja 14: Opracowanie strategii rozwoju sektora i branż w województwie wielkopolskim / w subregionach / powiatach.

Rekomendacja 15: Wsparcie podmiotów sektora w zakresie działalności eksportowej, np. poprzez przygotowywanie i udostępnianie baz podmiotów zainteresowanych współpracą z firmami sektora.

Rekomendacja 16: Budowa i finansowanie programów szkoleniowych w zakresie: tworzenia innowacyjnych produktów i ich wprowadzania na rynek; zarządzania zmianą, działalności na rynkach międzynarodowych.

Rekomendacja 17: Dofinansowywanie / finansowanie „fundowanych kierunków kształcenia zawodowego” w celu stymulacji napływu kandydatów do szkół o profilach zgodnych z potrzebami rynku.

Rekomendacja 18: Działania na rzecz uczciwej konkurencji – edukacja, promocja, promowanie „uczciwych” dostawców.

Rekomendacje dla instytucji odpowiedzialnych za kształcenie:

Rekomendacja 1: Optymalizacja systemu kształcenia zawodowego poprzez:

- » uelastycznienie procesów tworzenia nowych kierunków kształcenia w odpowiedzi na bieżące potrzeby rynku,
- » unowocześnienie programów kształcenia i silniejsze ich powiązania z aktualnym stanem wiedzy i praktyką rynkową,
- » położenie większego nacisku na praktyczną naukę zawodu / praktyki zawodowe,
- » uzupełnienie programów kształcenia o zakres umiejętności miękkich: komunikacja, organizacja pracy i procesów pracy / produkcji, praca w grupie, zajęcia z kreatywnego rozwiązywania problemów / szukania rozwiązań; przedsiębiorczość, etc.,
- » ciągły monitoring przez szkoły zmiany zapotrzebowania przedsiębiorstw; szkoły powinny być aktywnym uczestnikiem kreowania nowoczesnego rynku pracy w Wielkopolsce,
- » dopasowanie struktury kształcenia zawodowego do struktury firm, zatrudnienia i zidentyfikowanego zapotrzebowania rynku pracy pod względem konkretnych zawodów, kompetencji i umiejętności,

Rekomendacja 2: Tworzenie ram współpracy między przedsiębiorcami a systemem szkolnym w celu optymalizacji procesów kształcenia zgodnie z potrzebami rynku (w tym systemy zachęt dla pracodawców do aktywnego włączenia się we współpracę).

Rekomendacje 3: Wprowadzenie do programów szkolnych elementów prowadzenia samodzielnego biznesu, kształcących samodzielność rynkową i zdolności komercjalizacji pomysłów, np. tworzenie mini – spółdzielni szkolnych (form przyszkolnych) świadczących usługi na rzecz szkoły, gminy, ludności w zakresie nauczania przez dany profil szkoły.

Rekomendacje dla instytucji rynku pracy:

Rekomendacja 1: Organizacja szkoleń z zakresu **identyfikacji potrzeb rynkowych, tworzenia innowacyjnych produktów i ich wprowadzania na rynek; zarządzania zmianą, działalności na rynkach międzynarodowych, zarządzania mikro i małym przedsiębiorstwem**, przeznaczonych dla kadry zarządzającej firm sektora, czy nt. działalności eksportowej w małych firmach; nowoczesnych metod zarządzania finansami/ kosztami, w tym: terminami płatności/ windykacji, optymalizacji kosztów usług zewnętrznych, zasad oszczędności energii / paliw / materiałów / transportu, etc. – ekologicznej i ekonomicznej firmy.

Rekomendacja 2: Wsparcie przedsiębiorstw w zakresie budowy nowoczesnych systemów zatrudniania i wynagradzania, nakierowanych na wzrost efektywności pracowników i ich zaangażowania z jednej strony, a z drugiej sprzyjających budowaniu kultury organizacyjnej w oparciu o zasady społecznej odpowiedzialności biznesu (w tym w wymiarze relacji pracowniczych), w tym m. in. organizacja szkoleń dla pracodawców z zakresu: budowy optymalnych systemów zatrudnienia i motywowania pracowników, wykorzystania elastycznych form zatrudnienia, wdrażania strategii CRS (społecznej odpowiedzialności biznesu w relacjach pracowniczych i zysków z tego płynących dla przedsiębiorstwa i pracowników), wykorzystania badań zaangażowania pracowników w praktyce zarządzania, etc.

Rekomendacja 3: Dofinansowywanie / finansowanie „fundowanych kierunków kształcenia zawodowego” w celu stymulacji napływu kandydatów do szkół o profilach zgodnych z potrzebami rynku.

Rekomendacja 4: Tworzenie programów „stażowych dla absolwentów” pozwalających pracodawcom „zdobyć zaufanie” do absolwentów szkół wchodzących na rynek pracy i uzupełnić braki w wykształceniu kandydatów. Programy nie mogą nakładać na pracodawców bezwzględnego przymusu zatrudnienia jeśli „absolwent” nie spełnia wymogów. Natomiast należy monitorować przedsiębiorstwa korzystające ze stażystów celem uniknięcia nadużyć.

Rekomendacja 5: Upowszechnianie informacji o możliwościach ubiegania się o środki unijne oraz pomoc w ich uzyskiwaniu. Koncentracja środków na działaniach prorozwojowych.

Rekomendacja 6: Działania wspierające tworzenie nowych firm lub rozwój istniejących programów grantów na realizację konkretnych przedsięwzięć wzmacniających konkurencyjność sektora oraz wpływających na tworzenie miejsc pracy.

Rekomendacja 7: Prowadzenie cyklicznych badań i analiz:

- » **monitorujących stan i perspektywy rozwoju sektora przetwórstwa przemysłowego**, ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń w zakresie zarządzania kapitałem intelektualnym firmy, zarządzania zmianą **oraz analiz „case study”** pozwalających budować bazę dobrych praktyk i dzielić się nimi,
- » **monitorujących postawy i zachowania pracowników i pracodawców w zakresie nastawienia na innowację, rozwój, sukces. W oparciu o wyniki tych badań powinny być przygotowywane programy i działania zmierzające do zwiększania wśród pracowników i pracodawców odsetka osób nastawionych na stały rozwój i odnoszenie sukcesu w skali ponad regionalnej, ponad narodowej.**

12. ANEKS

Wykres A1 Zmiany inflacji HICP w Polsce i krajach UE-27 w latach 2005-2010

Tabela A1 Wartość wskaźników płynności dla przedsiębiorstw sektora przetwórczego (sekcja C PKD 2007) w latach 2005 – 2011

Tabela A2 Średnie zatrudnienie w przemyśle przetwórczym w Polsce i Wielkopolsce

Tabela A3 Średnia produktywność w przemyśle przetwórczym w Polsce i Wielkopolsce

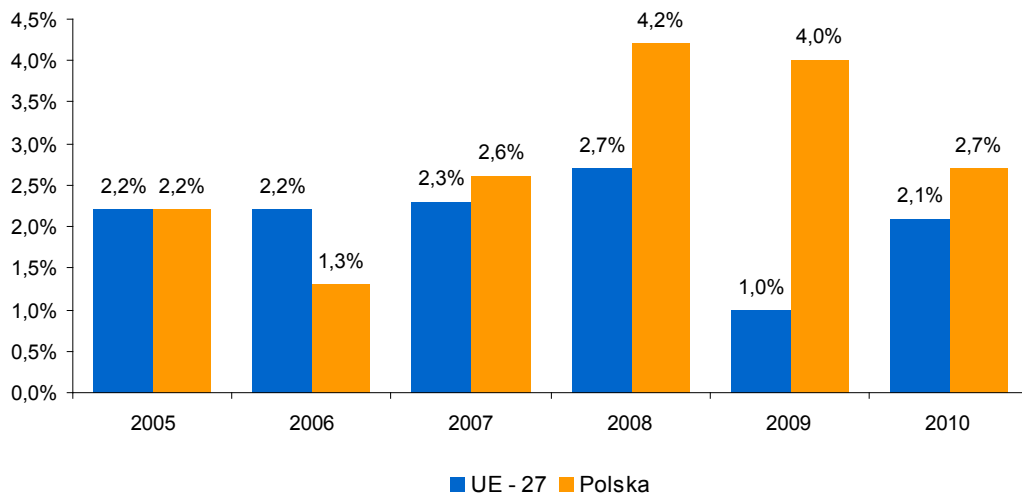
Tabela A4 : Średnioroczny wynik finansowy przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego

Tabela A5 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w przedsiębiorstwach sektora przetwórstwa przemysłowego

Tabela A6. Struktura przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w 2011r.

Tabela A7: Nakłady na inwestycje przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego

Wykres A1: Zmiany inflacji HICP w Polsce i krajach UE-27 w latach 2005-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUROSTATU

Tabela A1: Wartość wskaźników płynności dla przedsiębiorstw sektora przetwórczego (sekcja C PKD 2007) w latach 2005 - 2011

	Wskaźnik płynności III stopnia						Wskaźnik płynności II stopnia						Wskaźnik płynności I stopnia											
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010	2011	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010	2011	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Polska	1,41	1,45	1,48	1,39	1,46	1,46	1,48	1,48	0,92	0,96	0,95	0,89	0,98	0,98	0,97	0,24	0,25	0,27	0,26	0,30	0,27	0,27	0,27	
Sekcja C	1,27	1,29	1,30	1,25	1,33	1,33	1,37	1,37	0,78	0,80	0,78	0,77	0,90	0,89	0,91	0,18	0,20	0,17	0,18	0,23	0,20	0,21	0,21	
Spożywcza	1,30	1,40	1,46	1,33	1,60	1,63	1,74	1,74	0,73	0,81	0,79	0,76	0,89	0,91	0,93	0,16	0,20	0,19	0,20	0,24	0,26	0,25	0,25	
Drzewno-papiernicza i meblowa	1,34	1,49	1,43	1,30	1,43	1,46	1,51	1,51	0,87	0,98	0,93	0,81	0,96	0,93	0,97	0,22	0,24	0,23	0,23	0,30	0,23	0,24	0,24	
Przetwórstwo surowców mineralnych	1,76	1,62	1,84	1,77	1,73	1,58	1,65	1,65	1,14	1,08	1,17	1,13	1,12	0,99	1,01	0,33	0,32	0,36	0,39	0,40	0,29	0,29	0,29	
Przetwórstwo oparte na metalach	1,53	1,54	1,49	1,40	1,39	1,54	1,51	1,51	0,97	0,99	0,96	0,88	0,90	1,00	0,97	0,27	0,26	0,35	0,30	0,32	0,38	0,29	0,29	
Poliograficzna	1,32	1,44	1,19	1,16	1,37	1,32	1,43	1,43	1,02	1,11	0,94	0,91	1,08	1,01	1,10	0,36	0,35	0,32	0,31	0,41	0,31	0,38	0,38	
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	1,38	1,47	1,44	1,34	1,44	1,49	1,43	1,43	0,97	1,01	0,97	0,91	0,99	1,05	0,97	0,22	0,22	0,23	0,21	0,26	0,24	0,24	0,24	
Motorystyczna i transportowa	1,14	1,28	1,26	1,16	1,27	1,29	1,26	1,26	0,81	0,90	0,90	0,79	0,95	0,96	0,94	0,23	0,27	0,26	0,23	0,29	0,32	0,32	0,32	
Pozostała produkcja wyrobów	1,63	1,77	1,72	1,56	1,68	1,93	1,66	1,66	1,00	1,09	1,03	0,87	0,98	1,11	0,97	0,23	0,29	0,24	0,21	0,28	0,33	0,24	0,24	
Wielkopolska	Wskaźnik płynności III stopnia																							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010	2011	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010	2011	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Sekcja C	1,49	1,55	1,65	1,50	1,67	1,55	1,60	1,60	0,95	1,00	1,04	0,93	1,12	1,03	1,05	0,25	0,25	0,29	0,32	0,29	0,39	0,30	0,28	
Spożywcza	1,38	1,52	1,58	1,33	1,37	1,32	1,32	1,32	0,88	1,02	1,04	0,88	0,91	0,93	0,89	0,21	0,32	0,36	0,23	0,22	0,18	0,20	0,20	
Tekstylno-odzieżowa	1,37	1,23	1,31	1,33	1,14	1,25	1,56	1,56	0,68	0,65	0,59	0,65	0,57	0,57	0,77	0,11	0,08	0,08	0,15	0,10	0,10	0,11	0,11	
Drzewno-papiernicza i meblowa	1,30	1,27	1,55	1,27	1,41	1,51	1,53	1,53	0,81	0,78	0,94	0,77	0,87	0,93	0,96	0,20	0,15	0,22	0,19	0,23	0,20	0,21	0,21	
Przetwórstwo surowców mineralnych	1,80	1,69	1,66	1,49	1,70	1,41	1,54	1,54	1,21	1,16	1,12	0,97	1,17	0,95	1,00	0,32	0,28	0,31	0,22	0,42	0,31	0,26	0,26	
Przetwórstwo oparte na metalach	1,52	1,53	1,62	1,70	1,81	1,58	1,55	1,55	0,97	0,94	1,00	1,10	1,20	1,04	1,03	0,22	0,17	0,28	0,34	0,31	0,23	0,18	0,18	
Poliograficzna	0,67	#	0,50	0,43	1,00	1,03	1,08	1,08	0,48	#	0,34	0,28	0,67	0,73	0,78	0,03	#	0,04	0,06	0,12	0,13	0,15	0,15	
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	1,51	1,64	1,55	1,59	1,53	1,59	1,61	1,61	1,00	1,07	0,96	0,98	0,94	0,97	1,04	0,19	0,20	0,17	0,21	0,23	0,17	0,21	0,21	
Motorystyczna i transportowa	1,32	1,62	1,97	2,06	2,46	2,17	2,11	2,11	0,87	1,11	1,32	1,50	1,96	1,63	1,56	0,27	0,44	0,56	0,63	0,87	0,65	0,63	0,63	
Pozostała produkcja wyrobów	1,30	1,51	1,39	1,20	1,29	1,66	1,52	1,52	0,85	0,98	0,85	0,73	0,75	0,98	0,92	0,10	0,21	0,10	0,08	0,13	0,21	0,23	0,23	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS na podstawie formularza F-01/I-01

Wyjaśnienie do tabeli A1

Wskaźnik płynności finansowej III stopnia (wskaźnik bieżącej płynności finansowej – *current ratio*) stanowi punkt wyjścia analizy wskaźnikowej płynności finansowej. Definiowany jako relacja aktywów obrotowych jednostki (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych i krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych. Jest to wskaźnik płynności krótkoterminowej firmy, mówiący o tym jakie są jej możliwości do spłacania bieżących zobowiązań. Jeżeli wartość aktywów obrotowych jest większa od zobowiązań krótkoterminowych dwukrotnie to zwykle przyjmuje się, że spółka jest płynna i nie ma problemów ze spłatą bieżących zobowiązań – wartość wskaźnika wskaźnik około 2. Niepokojącą sytuacją jest gdy wartość zobowiązań krótkoterminowych spółki przekracza jej aktywa obrotowe – wartość wskaźnika poniżej 1. W takim wypadku firma może mieć problemy z regulowaniem bieżących zobowiązań, co w konsekwencji może doprowadzić ją nawet do bankructwa. Nie ma sztywnych standardów wielkości wskaźnika dla przedsiębiorstw. Poniżej znajdują się wybrane sugestie dotyczące wartości omawianego wskaźnika zamieszczone w literaturze przedmiotu.

Propozycje wartości wskaźnika bieżącej płynności finansowej III stopnia

Sugerowana wartość wskaźnika	Źródło:
1,0 – 2,0	I. Surmowa, Zakres i kierunki analizy finansowej, TNOiK, Warszawa 1991, s. 3.
1,2 – 2,0	R. Pałczyńska-Gościński, Ocena przedsiębiorstwa w aspekcie kontynuacji działania, Monitor Rachunkowości i Finansów, 2001, nr 3, s. 9.
1,5 – 2,0	M. Nowak, Ocena zdolności kredytowej i ryzyka kredytowego, Wyd. Bodie, Poznań 2002, s. 90.
1,5 – 1,8	P. Kralicek, Podstawy gospodarowania finansami, Wyd. Międzynarodowej Szkoły Menedżerów, Warszawa 1995, s. 21-41.
2,0	W. Bień, Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa, Difin, Warszawa 1996; T. Waśniewski, W. Skoczyła, Zasady analizy finansowej w praktyce – przykłady i zadania, FRRWP, Warszawa 1994.

Źródło: opracowanie własne

Wskaźnik płynności II stopnia (wskaźnik płynności szybkiej, wskaźnik szybki, wskaźnikiem wysokiej płynności, wskaźnikiem płynności przyspieszonej – *quick ratio*) Definiowany jako relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych. Za wzorcową wielkość tego wskaźnika można uważać poziom w granicach 1. Świadczy to o zdolności przedsiębiorstwa do pokrywania zobowiązań w terminie ich wymagalności. Poniżej znajdują się wybrane sugestie dotyczące wartości omawianego wskaźnika zamieszczone w literaturze przedmiotu.

Propozycje wartości wskaźnika bieżącej płynności finansowej III stopnia

Sugerowana wartość wskaźnika	Źródło:
0,8-1,0	R. Pałczyńska-Gościński, Ocena przedsiębiorstwa w aspekcie kontynuacji działania, Monitor Rachunkowości i Finansów, 2001, nr 3, s. 9.
0,9-1,0	J. Ostaszewki, Ocena efektywności przedsiębiorstwa według standardów EWG, CIM, Warszawa 1991, s. 54-55.
Co najmniej 1,0	V.Jog, C. Suszyński, Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa, CIM, Warszawa 1993,
1,2-1,5	M. Nowak, Ocena zdolności kredytowej i ryzyka kredytowego, Wyd. Bodie, Poznań 2002, s. 90.

Źródło: opracowanie własne

Wskaźnik płynności I stopnia (wskaźnik gotówkowy, wskaźnik płynności najszybszej – *super quick ratio*). Definiowany jako relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych. Jeżeli wartość wskaźnika oscyluje wokół 1, firma zapewnia spłatę należności, nawet w razie jej bankructwa. Tak wysoki stopień finansowania aktywów trwałych majątkiem przedsiębiorstwa nie jest możliwy, gdy chce się ono dynamicznie rozwijać. W literaturze przedmiotu istnieje duża rozbieżność w ocenie optymalnej wartości wskaźnika dla przedsiębiorstw. Niektórzy autorzy nie podają sugerowanej wartości tłumacząc zróżnicowaniem w zależności od branży. Najczęściej spotykane wartości zawierają się w przedziale 0.1 – 0.2⁸⁸.

⁸⁸ Por. T. Dudycz, Analiza finansowa, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław, 1999, s. 42.

Tabela A2: Średnie zatrudnienie w przemyśle przetwórczym w Polsce i Wielkopolsce

Polska	Średnie zatrudnienie					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sekcja C	2 162 899	2 225 034	2 350 830	2 431 031	2 261 651	2 229 775
Spożywcza	417 500	419 900	426 100	433 300	424 600	426 600
Tekstylna-odzieżowa	248 900	237 000	238 600	231 600	195 400	176 800
Drzewno-papiernicza i meblowa	291 200	301 200	316 600	325 500	311 100	306 400
Przetwórstwo surowców mineralnych	356 100	366 600	396 400	412 900	390 000	391 700
Przetwórstwo oparte na metalach	263 900	283 500	301 000	324 600	302 500	300 600
Poligraficzna	32 600	34 700	36 700	36 200	35 200	36 100
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	338 700	357 800	390 700	409 900	376 700	368 600
Motoryzacja i transportowa	175 900	186 700	204 100	215 500	187 900	184 600
Pozostała produkcja wyrobów	38 100	37 600	40 600	41 500	38 300	38 400
Wielkopolska	Średnie zatrudnienie					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sekcja C	216599	225115	241627	239646	223226	224153
Spożywcza	44431	43432	46415	48581	45979	44692
Tekstylna-odzieżowa	18161	17616	18477	14825	12914	12693
Drzewno-papiernicza i meblowa	38378	41107	45045	44202	45251	45512
Przetwórstwo surowców mineralnych	23948	26584	28341	29111	27946	29276
Przetwórstwo oparte na metalach	211741	232748	248587	251629	230145	240012
Poligraficzna	2547	#	3317	3220	3275	4393
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	36673	39241	41869	40698	36053	35476
Motoryzacja i transportowa	23823	24865	26449	27443	22620	22780
Pozostała produkcja wyrobów	3714	3517	3651	4145	4100	4355

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS z formularzy F-01/I-01, # tajemnica statystyczna tajemnica statystyczna dla danych z formularza F-01/I-01 dotyczących Wielkopolski dotyczy w 2006 poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji.

Tabela A3: Średnia produktywność w przemyśle przetwórczym w Polsce i Wielkopolsce

Polska	Średnia produktywność (mln zł / 1 zatrudnionego)					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sekcja C	0,28	0,30	0,32	0,31	0,31	0,34
Spożywcza	0,31	0,33	0,35	0,34	0,36	0,35
Tekstylno-odzieżowa	0,08	0,09	0,10	0,09	0,10	0,11
Drzewno-papiernicza i meblowa	0,21	0,21	0,23	0,21	0,22	0,23
Przetwórstwo surowców mineralnych	0,41	0,45	0,45	0,46	0,44	0,49
Przetwórstwo oparte na metalach	0,26	0,30	0,32	0,30	0,26	0,29
Poligraficzna	0,31	0,29	0,30	0,28	0,28	0,28
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	0,26	0,28	0,30	0,29	0,31	0,34
Motoryzacyjna i transportowa	0,43	0,46	0,45	0,42	0,46	0,50
Pozostała produkcja wyrobów	0,16	0,17	0,19	0,19	0,20	0,20
Wielkopolska	Średnia produktywność (mln zł / 1 zatrudnionego)					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sekcja C	0,24	0,26	0,26	0,25	0,26	0,27
Spożywcza	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Tekstylno-odzieżowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Drzewno-papiernicza i meblowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Przetwórstwo surowców mineralnych	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Przetwórstwo oparte na metalach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wielkopolska	Średnia produktywność (mln zł / 1 zatrudnionego)					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Poligraficzna	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Motoryzacyjna i transportowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Pozostała produkcja wyrobów	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS na podstawie formularza F-01/I-01

Tabela A4: Średnioroczny wynik finansowy przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego

Polska	Średnioroczny wynik finansowy (mln zł)						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Sekcja C	33 009,09	39 613,93	50 180,35	28 439,17	34 839,41	38 825,08	41 652,97
Spożywcza	5 352,88	6 292,44	7 601,25	4 846,69	8 311,77	8 015,98	6 657,13
Tekstylno-odzieżowa	315,62	668,87	788,81	419,80	424,59	590,74	598,74
Drzewno-papiernicza i meblowa	3 169,57	3 370,28	4 245,68	1 976,53	3 528,11	3 192,94	3 411,46
Przetwórstwo surowców mineralnych	12 399,35	12 141,96	17 792,68	9 903,78	10 721,93	13 264,85	15 023,19
Przetwórstwo oparte na metalach	3 400,16	7 243,74	8 867,63	5 097,89	1 959,02	2 890,53	4 992,18
Poligraficzna	451,69	593,45	623,97	324,84	292,64	262,06	299,81
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	4 248,98	5 636,66	6 636,48	4 266,43	5 829,85	6 228,25	5 712,48
Motoryzacyjna i transportowa	3 448,97	3 401,90	3 385,59	1 325,15	3 376,19	4 045,21	4 740,42
Pozostała produkcja wyrobów	221,86	264,64	238,25	278,04	395,31	334,53	217,57
Wielkopolska	Średnioroczny wynik finansowy						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Sekcja C	4 988,13	5 572,89	5 706,94	4 131,07	5 562,33	5 173,35	4 449,57
Spożywcza	1 365,33	1 960,04	2 001,08	1 708,21	1 925,37	1 780,39	1 168,15
Tekstylno-odzieżowa	36,57	49,82	79,89	40,56	50,51	84,94	97,58
Drzewno-papiernicza i meblowa	464,45	423,48	433,64	202,59	617,11	634,24	590,50
Przetwórstwo surowców mineralnych	575,05	594,28	740,84	574,65	631,31	429,61	496,06
Przetwórstwo oparte na metalach	208,37	356,67	531,22	316,87	288,42	243,78	284,38
Poligraficzna	-11,43	#	-45,39	-120,99	-58,31	-119,50	-95,46
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	801,47	815,06	862,48	299,46	973,80	936,49	691,66
Motoryzacyjna i transportowa	1 180,03	1 021,01	737,91	661,93	732,17	715,71	909,45
Pozostała produkcja wyrobów	49,70	72,55	64,45	62,24	68,21	78,69	84,21

Źródło: GUS, na podstawie formularza F-01/I-01, # tajemnica statystyczna tajemnica statystyczna dla danych z formularza F-01/I-01 dotyczących Wielkopolski dotyczy w 2006: poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji.

Tabela A5: Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w przedsiębiorstwach sektora przetwórstwa przemysłowego

Polska	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł)					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sekcja C	2 099,07	2 202,91	2 347,66	2 487,34	2 476,68	2 546,61
Spożywcza	3 202,27	3 279,33	3 388,04	3 472,05	3 490,85	3 613,32
Tekstylna-odzieżowa	1 360,47	1 416,29	1 494,69	1 583,06	1 620,60	1 662,25
Drzewno-papiernicza i meblowa	1 887,07	1 964,37	2 093,37	2 189,29	2 184,23	2 230,89
Przetwórstwo surowców mineralnych	3 177,89	3 285,57	3 456,62	3 607,71	3 612,53	3 702,34
Przetwórstwo opartego na metalach	2 335,69	2 525,36	2 720,50	2 843,45	2 750,40	2 808,32
Poligraficzna	2 308,21	2 312,86	2 359,70	2 569,60	2 576,79	2 653,64
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	2 491,56	2 598,96	2 726,68	2 859,40	2 819,90	2 910,29
Motoryzacyjna i transportowa	2 513,01	2 658,81	2 841,07	3 020,88	2 923,89	2 991,14
Pozostała produkcja wyrobów	1 625,23	1 726,09	1 789,65	1 970,20	2 038,74	2 060,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie: 2005 - 2007: Rocznik Statystyczny Przemysłu 2010, Tablica 3 (103). 2008 - 2010: Rocznik Statystyczny Przemysłu 2011, Tablica 3 (91)

Tabela A6. Struktura przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w 2011r. – część 1	Sektora C					Branża spożywcza						
	TOTAL Sektora C	0-9	10-49	50- 249	250-999	1000+	TOTAL branża spożywcza	0-9	10-49	50- 249	250-999	1000+
Wielkopolska	37468	32826	3475	975	166	26	3780	2807	721	213	34	5
Subregion m. Poznań	8056	7218	655	147	32	4	495	396	73	18	6	2
Subregion poznański - powiaty	8721	7650	816	232	37	6	707	505	151	40	10	1
Subregion koniński, w tym:	5082	4523	418	110	29	2	538	428	85	20	4	0
m. Konin	634	568	42	21	3	0	55	46	5	4	0	0
powiaty subregionu konińskiego	4448	3955	376	89	26	2	482	382	80	16	4	0
Subregion kaliski . w tym:	6855	5945	668	208	29	5	842	633	154	49	5	1
m. Kalisz	986	850	98	31	6	1	133	98	25	8	2	0
powiaty subregionu kaliskiego	5869	5075	570	177	23	4	709	535	129	41	3	1
Subregion pilski:	3164	2704	341	103	13	3	351	252	77	21	0	1
powiat pilski	937	821	91	21	2	2	111	79	26	5	0	1
pozostałe powiaty subregionu pilskiego	2227	1883	250	82	11	1	240	173	51	16	0	0
Subregion leszczyński, w tym:	5590	4806	577	175	26	6	849	593	181	65	9	0
m. Leszno	715	632	60	17	4	2	90	65	18	7	0	0
powiaty subregionu leszczyńskiego	4875	4174	517	158	22	4	758	528	163	58	9	0

Tabela A6. Struktura przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w 2011r. – część 2	Branża tekstylna-odzieżowa					Branża drzewno-papiernicza i meblowa						
	TOTAL Branża tekstylna - odzieżowa	0-9	10-49	50- 249	250-999	1000+	TOTAL Branża drzewno-papiernicza i meblowa	0-9	10-49	50- 249	250-999	1000+
Wielkopolska	4703	4160	415	108	17	3	8069	7074	734	220	38	3
Subregion m. Poznań	1214	1090	104	18	1	1	1003	885	93	20	5	0
Subregion poznański - powiaty	1086	996	70	18	2	0	2023	1784	172	57	10	0
Subregion koniński, w tym:	799	688	79	25	6	1	1106	996	86	17	6	1
m. Konin	121	103	11	6	1	0	92	87	5	0	0	0
powiaty subregionu konińskiego	678	585	68	19	5	1	1014	909	81	17	6	1
Subregion kaliski . w tym:	726	620	76	26	4	0	1859	1616	174	60	9	0
m. Kalisz	208	175	23	8	2	0	99	88	9	1	1	0
powiaty subregionu kaliskiego	518	445	53	18	2	0	1760	1528	165	59	8	0
Subregion pilski:	260	229	25	5	1	0	789	665	94	24	5	1
powiat pilski	87	77	9	1	0	0	180	154	21	3	2	0
pozostałe powiaty subregionu pilskiego	173	152	16	4	1	0	609	511	73	21	3	1
Subregion leszczyński, w tym:	618	537	61	16	3	1	1289	1128	115	42	3	1
m. Leszno	92	82	7	2	0	1	116	102	8	5	1	0
powiaty subregionu leszczyńskiego	526	455	54	14	3	0	1173	1026	107	37	2	1

Tabela A6. Struktura przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w 2011r. – część 3	Branża poligraficzna					Przetwórstwo surowców mineralnych						
	TOTAL Branża poligraficzna	0-9	10-49	50-249	250-999	1000+	TOTAL Przetwórstwo surowców mineralnych	0-9	10-49	50-249	250-999	1000+
Wielkopolska	1778	1663	91	24	0	0	3938	3294	482	132	30	0
Subregion m. Poznań	789	741	38	10	0	0	873	728	110	26	9	0
Subregion poznański - powiaty	407	375	22	10	0	0	936	739	144	45	8	0
Subregion koniński, w tym:	146	143	2	1	0	0	632	553	61	14	4	0
m. Konin	27	27	0	0	0	0	75	69	3	3	0	0
powiaty subregionu konińskiego	119	116	2	1	0	0	557	484	58	11	4	0
Subregion kaliski, w tym:	200	188	11	1	0	0	620	549	57	11	3	0
m. Kalisz	56	53	3	0	0	0	83	72	8	3	0	0
powiaty subregionu kaliskiego	144	135	8	1	0	0	537	477	49	8	3	0
Subregion pільski:	98	86	10	2	0	0	352	295	40	14	3	0
powiat pільski	44	36	8	0	0	0	84	73	6	5	0	0
pozostałe powiaty subregionu pільskiego	54	50	2	2	0	0	268	222	34	9	3	0
Subregion leszczyński, w tym:	138	130	8	0	0	0	525	430	70	22	3	0
m. Leszno	37	34	3	0	0	0	94	86	6	2	0	0
powiaty subregionu leszczyńskiego	101	96	5	0	0	0	431	344	64	20	3	0
Tabela A6. Struktura przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w 2011r. – część 4	TOTAL Przetwórstwo oparte na metalach	0-9	10-49	50-249	250-999	1000+	TOTAL Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	0-9	10-49	50-249	250-999	1000+
Wielkopolska	6314	5623	560	117	13	1	6190	5736	321	108	22	3
Subregion m. Poznań	1081	970	88	20	3	0	1789	1643	113	27	6	0
Subregion poznański - powiaty	1652	1466	159	25	1	1	1406	1315	67	20	3	1
Subregion koniński, w tym:	805	727	63	13	2	0	744	689	32	17	6	0
m. Konin	100	87	10	3	0	0	110	96	7	5	2	0
powiaty subregionu konińskiego	705	640	53	10	2	0	634	593	25	12	4	0
Subregion kaliski, w tym:	1199	1062	109	26	2	0	938	855	55	24	3	1
m. Kalisz	129	114	11	4	0	0	155	143	9	3	0	0
powiaty subregionu kaliskiego	1070	948	98	22	2	0	783	712	46	21	3	1
Subregion pільski:	566	494	51	18	3	0	553	509	31	12	0	1
powiat pільski	153	137	12	4	0	0	213	203	6	3	0	1
pozostałe powiaty subregionu pільskiego	413	357	39	14	3	0	340	306	25	9	0	0
Subregion leszczyński, w tym:	1011	904	90	15	2	0	760	725	23	8	4	0
m. Leszno	99	88	10	0	1	0	113	109	3	0	1	0
powiaty subregionu leszczyńskiego	912	816	80	15	1	0	647	616	20	8	3	0

Tabela A6. Struktura przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w 2011r. – część 5	Branża motoryzacyjna i transportowa					Pozostała produkcja wyrobów						
	TOTAL Branża motoryzacyjna i transportowa	0-9	10-49	50-249	250-999	1000+	TOTAL Produkcja pozostałych wyrobów	0-9	10-49	50-249	250-999	1000+
Wielkopolska	509	387	74	28	10	10	2187	2082	77	25	2	1
Subregion m. Poznań	101	84	10	4	2	1	711	681	26	4	0	0
Subregion poznański - powiaty	120	82	21	12	2	3	384	368	10	5	1	0
Subregion koniński, w tym:	42	35	6	0	1	0	271	264	4	3	0	0
m. Konin	4	3	1	0	0	0	50	50	0	0	0	0
powiaty subregionu konińskiego	38	32	5	0	1	0	221	214	4	3	0	0
Subregion kaliski, w tym:	97	71	16	5	2	3	374	351	16	6	1	0
m. Kalisz	23	16	3	2	1	1	100	91	7	2	0	0
powiaty subregionu kaliskiego	74	55	13	3	1	2	274	260	9	4	1	0
Subregion pilski:	27	19	4	3	1	0	168	155	9	4	0	0
powiat pilski	4	3	1	0	0	0	61	59	2	0	0	0
pozostałe powiaty subregionu pilskiego	23	16	3	3	1	0	107	96	7	4	0	0
Subregion leszczyński, w tym:	122	96	17	4	2	3	279	263	12	3	0	1
m. Leszno	13	8	2	1	1	1	61	58	3	0	0	0
powiaty subregionu leszczyńskiego	109	88	15	3	1	2	218	205	9	3	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela A7: Nakłady na inwestycje przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego

Polska	Nakłady inwestycyjne (w mln). Liczba pracujących powyżej 49 osób					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sekcja C	31 469,00	37 161,40	44 924,10	48 337,30	41 283,00	34 716,50
Spożywcza	6 112,20	7 090,00	7 212,70	7 932,10	6 617,90	6 675,80
Tekstylno-odzieżowa	881,60	887,90	894,20	819,20	598,80	571,40
Drzewno-papiernicza i meblowa	3 839,20	3 955,30	4 983,00	5 048,30	4 175,50	3 641,30
Przetwórstwo surowców mineralnych	9 352,40	10 181,50	12 529,10	16 744,80	15 156,60	10 847,80
Przetwórstwo oparte na metalach	3 350,00	5 362,30	6 128,20	6 616,60	5 183,20	3 852,50
Poligraficzna	472,70	680,60	880,90	730,50	700,20	665,60
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	3 562,20	5 639,40	7 192,80	5 919,30	4 148,60	4 376,60
Motoryzacyjna i transportowa	3 608,30	3 074,70	4 740,90	4 217,00	4 379,20	3 650,60
Pozostała produkcja wyrobów	290,40	289,70	362,30	309,50	323,00	434,90
Wielkopolska	Nakłady inwestycyjne (w mln). Liczba pracujących powyżej 49 osób					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sekcja C	b.d.	b.d.	3 995,00	4 545,60	2 750,90	2 821,74
Spożywcza	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Tekstylno-odzieżowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Drzewno-papiernicza i meblowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Przetwórstwo surowców mineralnych	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Przetwórstwo oparte na metalach	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Poligraficzna	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Motoryzacyjna i transportowa	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Pozostała produkcja wyrobów	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS na podstawie formularza F-01/I-01

13. BIBLIOGRAFIA

1. Analiza konkurencyjności sektorów przemysłu lekkiego, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2000
2. Analiza potencjału rozwoju sektora drzewno-meblarskiego w powiecie bytowskim, EU-Consult, Gdańsk, 2011
3. Analiza potencjału rozwoju sektora metalowego w powiecie bytowskim, EU-Consult, Gdańsk, 2011
4. Analiza trendów rozwojowych w zakresie technologii i nowych myśli technicznych w Polsce, Europie i świecie dla branży drzewno-meblarskiej, WYG International, Warszawa – Katowice – Gdańsk, 2011
5. Branża motoryzacyjna - raport 2012, PZPM, Warszawa, 2012
6. Burda A., Formanowicz M., Przemysł Meblarski w Polsce Tworzenie i Rozwój, OIGPM, Warszawa 2007
7. Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2010r., GUS, Warszawa, 2012
8. Grabarz B., Rębiasz B., Średniookresowa prognoza wielkości i struktury asortymentowej zużycia, importu, eksportu i produkcji stalowych wyrobów hutniczych w Polsce, *Prace IMŻ 4/*, 2009
9. <http://informatorko.poznan.pl/1/pub.php>
10. Jezierski H.J. Zrównoważona produkcja i konsumpcja surowców mineralnych w Polsce (prezentacja), Warszawa, 2011
11. Kęпка B., Strategia rozwoju branży chemicznej – plan działania. Dla województwa Zachodniopomorskiego, EKO MARKETING, 2010
12. Knap-Stefaniuk A., Przemysł spożywczy w Polsce, *Zarządzanie zmianami*, 5(39)/2010
13. Krajowa branża gumowa odporna na kryzys – sytuacja w polskim przemyśle gumowym, *Chemia i biznes*, 2/2010.
14. Mikulski H., Mikulska A., Benchmarking jako nowoczesna metoda zarządzania przedsiębiorstwem, *Monitor Rachunkowości i Finansów*, 06/2006
15. Polish Furniture Magazine 1/2012.
16. Polska branża meblarska, materiał Ministerstwa Gospodarki, <http://www.polskameble.pl>
17. Polski rynek stalowy, Hutnicza Izba Przemysłowo Handlowa, 2012
18. Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2011, GUS, Warszawa, 2011
19. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2012, Dz. U. Nr 173 poz. 1030.
20. Rynek poligraficzny w Polsce, Polskie Bractwo Kawalerów Gutenberga, Warszawa, 2012
21. Sektor maszynowy w Polsce, PAIZ, Warszawa, 2010
22. Sektor odzieżowy w Polsce wschodniej, PAIZ, Warszawa, 2011
23. Sektor spożywczy w Polsce 2011, PAIZ, Warszawa, 2011
24. Śnihur J., „Benchmarking jako nowoczesne narzędzie promocji miast i regionów”. [w:] *Zmiana warunkiem sukcesu. Przeobrażenia metody i praktyki*. Skalik J. red., Prace Naukowe nr 1092 Akademii Ekonomicznej im. O. Langego we Wrocławiu, Wrocław 2005
25. „Foresight Technologiczny Przemysłu – InSight 2030”, Program wdrażania wnioski i rekomendacje
26. M. Ładzińska – Depko, E. Sołtysiak, Z. Wawrzyniak, Rola Izb Gospodarczych w tworzeniu sieci współpracy [w:] *Analiza sytuacji Wielkopolski w kontekście transformacji wiedzy w sieciach gospodarczych*, pod red. M.K. Wyrwickiej, Poznań 2010

14. SPIS RYSUNKÓW I WYKRESÓW

Wykres nr 1: Struktura przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego i poszczególnych branż wchodzących w jego skład w subregionach województwa wielkopolskiego w 2011r. Wykres prezentuje odsetek firm całego sektora C oraz poszczególnych branż w subregionach.	17
Wykres nr 2: Wartość produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	24
Wykres nr 3: Struktura realnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego w Wielkopolsce w 2010 roku.	26
Wykres nr 4: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla przetwórstwa przemysłowego w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	27
Wykres nr 5: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	27
Wykres nr 6: Wartość produkcji sprzedanej dla branży spożywczej w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł.	32
Wykres nr 7: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży spożywczej w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	33
Wykres nr 8: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży spożywczej w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	34
Wykres nr 9: Wartość produkcji sprzedanej dla branży tekstylny – odzieżowej w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł.	35
Wykres nr 10: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży tekstylny-odzieżowej w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	36
Wykres nr 11: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży tekstylny-odzieżowej w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	36
Wykres nr 12: Wartość produkcji sprzedanej dla branży drzewno – papierniczej i meblowej w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	38
Wykres nr 13: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży drzewno-papierniczej i meblowej w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	39
Wykres nr 14: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży drzewno-papierniczej i meblowej w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	39
Wykres nr 15: Wartość produkcji sprzedanej dla branży przetwórstwa surowców mineralnych w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	40
Wykres nr 16: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży przetwórstwa surowców mineralnych w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	41
Wykres nr 17: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży przetwórstwa surowców mineralnych w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	42
Wykres nr 18: Wartość produkcji sprzedanej dla branży przetwórstwa opartego na metalach w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł.	43
Wykres nr 19: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży przetwórstwa opartego na metalach w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł.	44
Wykres nr 20: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży przetwórstwa opartego na metalach w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł.	44
Wykres nr 21: Wartość produkcji sprzedanej dla branży poligraficznej w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	45

Wykres nr 22: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży poligraficznej w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.....	46
Wykres nr 23: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży poligraficznej w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005 r. Dane w mln zł.	46
Wykres nr 24: Wartość produkcji sprzedanej dla branży produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł	47
Wykres nr 25: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.....	48
Wykres nr 26: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży produkcja i konserwacja maszyn i urządzeń w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	48
Wykres nr 27: Wartość produkcji sprzedanej dla branży motoryzacyjnej i transportowej w przemyśle przetwórczym (sekcja C PKD 2007) w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł ..	49
Wykres nr 28: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży motoryzacyjnej i transportowej w przemyśle przetwórczym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.....	50
Wykres nr 29: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży motoryzacyjnej i transportowej w przemyśle przetwórczym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.....	51
Wykres nr 30: Wartość produkcji sprzedanej dla branży pozostała produkcja wyrobów w przetwórstwie przemysłowym w Polsce i Wielkopolsce w latach 2005 – 2010 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.....	52
Wykres nr 31: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży pozostałej produkcji wyrobów w przetwórstwie przemysłowym w Polsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.	52
Wykres nr 32: Przychody i koszty uzyskania przychodu z całokształtu działalności dla branży pozostałej produkcji wyrobów w przetwórstwie przemysłowym w Wielkopolsce w latach 2005 – 2011 w cenach z 2005r. Dane w mln zł.....	53
Wykres nr 33: Priorytety w zakresie inwestowania w grupy „kluczowych czynników sukcesu” w kontekście zdolności budowy przewagi konkurencyjnej przez przedsiębiorstwa przetwórstwa przesyłowego z terenu Wielkopolski	90
Wykres nr 34: Udział województw w tworzeniu PKB w 2010r. (szacunki).....	187
Wykres nr 35: Zmiany PKB w Polsce i w UE-27 w latach 2000 - 2010 (rok poprzedni=100; ceny stałe)	188
Wykres nr 36: Stopa inwestycji w Polsce (% PKB) w podziale na publiczne i ogółem 2005-2010.....	189
Wykres nr 37: Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w okresie 2005–2010 (mln EUR)	190

15. SPIS TABEL

Tabela nr 1: Struktura zrealizowanej próby badawczej do badania ilościowego po dokonaniu procedury ważenia.	12
Tabela nr 2: Zmiany liczby przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego (sekcja C PKD 2007) w Wielkopolsce w latach 2009 – 2011.	16
Tabela nr 3: Zmiany realnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu przetwórczego (sekcja C PKD 2007) w latach 2005-2010 w Polsce i Wielkopolsce.	25
Tabela nr 4: Zmiany realnej wartości przychodów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego (sekcja C PKD 2007) w latach 2005-2011.	29
Tabela nr 5: Zmiany realnej wartości kosztów uzyskania przychodów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego (sekcja C PKD 2007) w latach 2005-2011.	30
Tabela nr 6: Odsetek przychodów generowanych od Klientów na poszczególnych rynkach działania przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż.	54
Tabela nr 7: Odsetek przychodów generowanych od Klientów na poszczególnych rynkach działania przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg subregionów.	55
Tabela nr 8: Produkty unikalne w ofercie przedsiębiorstw z terenu Wielkopolski w stosunku do konkurentów w Polsce, w Europie i na świecie wg branż.	61
Tabela nr 9: Tendencje sprzedaży produktów w przedsiębiorstwach z terenu Wielkopolski w ciągu ostatnich 5 lat wg branż.	63
Tabela nr 10: Tendencje sprzedaży produktów w przedsiębiorstwach z terenu Wielkopolski w ciągu ostatnich 5 lat wg rynków działania.	64
Tabela nr 11: Tendencje sprzedaży produktów w przedsiębiorstwach z terenu Wielkopolski w ciągu najbliższych 5-10 lat wg branż.	65
Tabela nr 12: Ocena obecnej sytuacji gospodarczej otoczenia w którym funkcjonują przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce (sytuacji gospodarczej na świecie, w Polsce, w Wielkopolsce, w powiecie, sytuacji branży w świecie, w Polsce, w Wielkopolsce, w powiecie).	67
Tabela nr 13: Ocena obecnej sytuacji gospodarczej przez przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w porównaniu z sytuacją sprzed 5 lat wg branż.	70
Tabela nr 14: Szacunkowa ocena rozwoju sytuacji gospodarczej w ciągu najbliższych 5-10 lat w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż.	73
Tabela nr 15: Charakterystyka tempa zmian w branży w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż.	75
Tabela nr 16: Ocena obecnego otoczenia konkurencyjnego w branży w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż.	77
Tabela nr 17: Ocena sytuacji otoczenia konkurencyjnego w branży w ciągu ostatnich 5 lat w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż.	80
Tabela nr 18: Szacunkowa ocena sytuacji otoczenia konkurencyjnego w branży w ciągu najbliższych 5-10 lat w opinii przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż.	82
Tabela nr 19: Główne czynniki przewagi konkurencyjnej w segmencie przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg branż.	85
Tabela nr 20: Indeks potencjału konkurencyjnego przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w zakresie inwestycji ogółem, innowacji produktowych, nakładów na działalność badawczą i poziomu wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych.	94
Tabela nr 21: Indeks zmiany ogólnej przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu ostatnich 5 lat.	95
Tabela nr 22: Indeksy zmiany kondycji przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu ostatnich 5 lat dla wybranych wskaźników.	97
Tabela nr 23: Wartości wskaźnika ogólnej oceny perspektyw zmian sytuacji przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu najbliższych 5 -10 lat.	98
Tabela nr 24: Prowadzone obecnie inwestycje.	102
Tabela nr 25: Planowane inwestycje w ciągu 5 – 10 lat.	103
Tabela nr 26: Odsetek przedsiębiorstw sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce, które prowadziły w ciągu minionych 5 lat a, prowadzą obecnie lub planują prowadzić w ciągu najbliższych 5-10 lat inwestycje.	105
Tabela nr 27: Indeksy dla wskaźników pozycji konkurencyjnej dla wybranych zakresów funkcjonowania firmy.	107

Tabela nr 28: Główne czynniki przewagi konkurencyjnej w segmencie przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce wg typów.....	109
Tabela nr 29: Prognozy indeksów dla wskaźników pozycji konkurencyjnej dla wybranych zakresów funkcjonowania firmy	112
Tabela nr 30: Prowadzenie inwestycji proinnowacyjnych przez przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce oraz plany w tym zakresie.	114
Tabela nr 31: Parytet modyfikacji do rzeczywistych innowacji.	117
Tabela nr 32: Wprowadzone innowacje, inwestycje, nowe rozwiązania.	118
Tabela nr 33: Udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży w ogóle.	120
Tabela nr 34: Udział predykcji przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży w ciągu najbliższych 5 – 10 latach.	121
Tabela nr 35: Zestawione indeksy predykcji udziału i obecnych udziałów przychodów ze sprzedaży produktów nowych i/lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży w ogóle.	121
Tabela nr 36: Współpraca z innymi firmami w celu wzmocnienia własnego potencjału konkurencyjnego w poszczególnych branżach.	124
Tabela nr 37: Zakres sprzedaży przez internet.	125
Tabela nr 38: Czy planowana jest działalność w zakresie sprzedaży internetowej.	125
Tabela nr 39: Działania na rzecz zarządzania zmianą podejmowane / prowadzone lub planowane przez przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.....	128
Tabela nr 40: Działania na rzecz zarządzania zmianą planowane przez przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski w ciągu najbliższych lat najbliższych 5 - 10 lat.....	131
Tabela nr 41: Monitorowanie sytuacji firmy i jej otoczenia rynkowego w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.....	134
Tabela nr 42: Samoocena wiedzy i umiejętności w zakresie technik i metod zarządzania zmianą wśród zarządzających w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.	135
Tabela nr 43: Średnioroczna liczba zatrudnionych w latach 2005 – 2010 w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.	136
Tabela nr 44: Struktura zatrudnienia ze względu na płeć w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.	137
Tabela nr 45: Indeks zmian zatrudnienia pracowników wg płci w ciągu minionych 5 lat w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.	138
Tabela nr 46: Struktura zatrudnienia ze względu na wiek pracowników w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.....	139
Tabela nr 47: Indeks zmian zatrudnienia pracowników wg grup wiekowych w ciągu minionych 5 lat w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski	140
Tabela nr 48: Struktura zatrudnienia ze względu na staż w firmie pracowników w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.....	140
Tabela nr 49: Struktura zatrudnienia ze względu na poziom wykształcenia pracowników w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.....	141
Tabela nr 50: Indeks zmian zatrudnienia pracowników wg poziomu wykształcenia pracowników w ciągu minionych 5 lat w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.....	142
Tabela nr 51: Struktura zatrudnienia ze względu na grupy zatrudnienia (robotnicy, pracownicy biurowi, kadra kierownicza) w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.....	143
Tabela nr 52: Przewidywania co do zmiany zatrudnienia pracowników w grup zatrudnienia (robotnicy, pracownicy biurowi, kadra kierownicza) w ciągu najbliższego roku w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.....	145
Tabela nr 53: Struktura zatrudnienia ze względu na poziom kwalifikacji zawodowych pracowników w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.....	148
Tabela nr 54: Indeks zmian zatrudnienia pracowników wg na zmianę poziomu kwalifikacji zawodowych pracowników w ciągu minionych 5 lat w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski..	148
Tabela nr 55: Wysokość minimalnych i maksymalnych wynagrodzeń brutto w poszczególnych grupach stanowisk w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski – mediana wskazań w badaniu	150
Tabela nr 56: Łatwość znalezienia w pełni kompetentnych pracowników na potrzeby sektora przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce.....	153
Tabela nr 57: Sposoby realizacji polityki kadrowej w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.	154

Tabela nr 58: Sposoby podnoszenia kwalifikacji w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski	155
Tabela nr 59: Nakłady na rozwój pracowników w perspektywie 5-10 lat w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski.....	156
Tabela nr 60: Spis ofert pracy zamieszczonych w dodatku Gazeta Praca Gazety Wyborczej w Poznaniu (dalej GW) w 2011 roku oraz na portalach internetowych w okresie lipiec - sierpień 2012	161
Tabela nr 61: Struktura ofert pracy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski wg branż i subregionów	162
Tabela nr 62: Struktura ofert pracy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski wg branż i zapotrzebowania na stanowiska pracy	163
Tabela nr 63: Struktura ofert pracy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski wg szczelności zatrudnienia	164
Tabela nr 64: Struktura ofert pracy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski wg subregionu i szczelności zatrudnienia	165
Tabela nr 65: Struktura ofert pracy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski wg określonego działu zatrudniania i branż	166
Tabela nr 66: Struktura ofert pracy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego z terenu Wielkopolski wg subregionu i wymaganego kierunku wykształcenia	168
Tabela nr 67: Liczba szkół ponadgimnazjalnych (z wyłączeniem liceów ogólnokształcących) oferujących kształcenie zawodowe w Wielkopolsce w roku 2012/2013 wg typów.	172
Tabela nr 68: Liczba szkół ponadgimnazjalnych (bez liceów ogólnokształcących i szkół wyższych) w Wielkopolsce oferujących kształcenie zawodowe i ogólne w zakresie kształcenia istotnego dla sekcji C „przetwórstwo przemysłowe”.....	174
Tabela nr 69: Liczba miejsc oferowanych w szkołach ponadgimnazjalnych w Wielkopolsce (bez liceów ogólnokształcących i szkół wyższych oraz bez liczby miejsc w szkołach dla dorosłych) oferujących kształcenie zawodowe w zakresie kształcenia istotnego dla sekcji C „przetwórstwo przemysłowe” i ogólnego profilu kształcenia.	176
Tabela nr 70: Liczba oddziałów, klas oferowanych na kierunkach kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych dla w zawodach, które mogą być przydatne w przedsiębiorstwach sektora przetwórstwa przemysłowego.	177
Tabela nr 71: Liczba oddziałów, klas oferowanych na kierunkach kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych w zawodach i na kierunkach, po których absolwenci mogą znaleźć pracę w każdej w wyżej wymienionych branża sektora C w Wielkopolsce.	182
Tabela nr 72: Porównanie struktury zgłoszonych przez pracodawców sektora potrzeb w zakresie zawodów deficytowych, struktury zawodów poszukiwanych w oparciu analizę ofert pracy do struktury oferty kształcenia wyliczonej jako odsetek liczby klas / oddziałów oferujących naukę w danym zawodzie do ogółu klas oferujących naukę w zakresie zawodów dedykowanych sekcji C oraz ekspercka ocena deficytów zawodów (w oparciu o badania IDI).	184
Tabela nr 73: Indeks ocen sytuacji gospodarczej – obecnie / zmiany w ciągu minionych 5 lat/ perspektywy zmian w ciągu najbliższych 5 lata w otoczeniu społeczno – gospodarczym	199
Tabela nr 74: Zmiana wartości przychodów, kosztów i zysku w latach 2005 i 2011 w Polsce i Wielkopolsce wg branż	201
Tabela nr 75: Prognoza zmian wysokości przychodów i kosztów przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce i Polsce w latach 2012 i 2013 przygotowana z wykorzystaniem modelu tendencji rozwojowej.	204
Tabela nr 76: Indeks zmiany sytuacji przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce pod względem kluczowych wskaźników działalności.....	205
Tabela nr 77: Indeks prognozy zmiany sytuacji przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce pod względem kluczowych wskaźników działalności w ciągu najbliższych 5-10 la.....	207
Tabela nr 78: Wyniki eksperckiej prognozy zmian w branżach sektora przetwórstwa przemysłowego ciągu najbliższych 5 -10 lat.....	209
Tabela nr 79: Indeks prognozy zmiany pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce pod względem kluczowych wskaźników w ciągu najbliższych 5-10 lat	210
Tabela nr 80: Wskaźniki opisujące planowane działania mogące wzmocnić konkurencyjność przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w ciągu najbliższych 5-10 lat	211